

ח. ש. י. י. י.

סמל

מערכת

ירחון המגן ואיש-הצבא העברי

תוכן הענינים :

- 2 סגן אלוף ג. ריבלין מ"א" — עד "ק" (100 חוברות "מערכות")
- בירורים ודעות על מבנה כוחות-מזוינים לעתיד :
- 7 בעיות הארגון למלחמה בזמננו (ב) פ.מ. מינסבורג, גני הורוקס ואחרים
- 13 תחולת השיפוט הצבאי אלוף-משנה ד"ר מ. זהר
- 21 תרגולת-יקרב להסתערות — על שופימה? גני-מיוז ג. פראי
- 26 אימוני-לילה "גדעון"
- 29 על מסעות סגן-אלוף ר. זאבי
- 36 שיטות תחזוקה והשפעתן על הלחימה ("אפסנאות באספקלרית-דורות") הצגה
- 44 ה"שויון" במשלוח נשק-בריטי למזרח-התיכון
- 45 מחלקת-סיוור בגייסות-שיוון — בהתקפה (תרגיל) קולי פאול דיסני
- גבעה ומדרון :
- 52 הגן מראשיהגבעה קפ"פ. ק. רו
- 54 הגנה במדרון-אחורי סרן ג. ברשי
- 56 ב ל י ק ר ב : כלייהזין של התור החדש (קליעים ורקיסות)
- 57 לקראת הגדלת טוחים קפ"י. א. וולאס
- 61 תור הרקיסות ה. גאלי
- 65 ארבע סוגיות של הגנה נגד-מטוסיית בזמננו
- 66 אמרות, השגות, מושגים
- במת מערכות :
- 67 על מבנים שח"ל
- 68 איך יתגבר החייל על הפחד? סגן מ. גבריאל
- מכתב מאת קצין-מילואים :
- 69 "עשה למען יחיה!" סגן ש. עופר
- 71 לדמות המפקד עדה כהן
- 74 הדיס
- שריונים וזיהויים :
- 76 הטנק "י. סטאלין" "גייסות-לוגיסטיים" במבחי-יחזית (סקירת-ספר) גני-מיוז ק. אי. ביאורס
- דף היכר-מטוסים :
- 83 "מוסטר IV-A" הדיס בתמונות
- 84 "עוצבה-אטומית" מוקמת בחופי הים התיכון / נשק-רקטי סוביטי במפגן-ראוה.
- 86 מכ"ם — מאכן מרגמות (תרשים והסבר)

"מערכות"

בית ההוצאה של צבא הגנה לישראל
המערכת: שדרות ירושלים 94, יפו

דפוס "יפת", תל-אביב

צבא הגנה לישראל
הוצאת «מערכות»

אסטרטגיה

של

גישה-עקיפה

מאת קפיטן ב.ה. לידל-הארט

ספר-מופת זה מנתח את שיטות האסטרטגיה במאה דורות של מלחמה, החל ממערכת-מרתון ב-490 לפנסה-נ וכלה במלחמת-הקוממיות של ישראל.

470 עמוד — 14 מפות. מפתחות מפורטים.
בהם מפתח המכיל ביאוגרפיות קצרות של
כל האישים הנזכרים בספר.

המחיר: 5.500 ל"י

לאנשי-צבא ולמנויי «מערכות» — הנחה.

החודש יופיעו:

יומן הגדנעית מאת דרורה הראובני

מלחמה בשלושה ממדים

מאת סגן מרשל-אוויר קינגסטון מק-קלורי

ל. מערכות"

עתונו של צבא הגנה לישראל

שא את ברכתנו להופעת חוברת ה"100

עלה והצלח!

מרכז "תנובה"

ל. מערכות"

עתונו של צה"ל

שא את ברכתנו להופעת חוברת המאה

עלה והצלח!

בנק הפועלים בע"מ

ל„מערכות“ עתון צה"ל

שא את ברכת

מפעלי חזן בע"מ

להופעת גליון המאה

עלה והצלח!

לצה"ל

שא ברכת

„מקורות“ בע"מ

להופעת גליון המאה

של עתון „מערכות“

עלה והצלח!

ל"מערכות" עתון צה"ל

שא את ברכת

„שילוב" בע"מ

עלה והצלח!

ל"מערכות" עתון צה"ל

שא את ברכת

צבי סבירסקי ושות'

חברה קבלנית לבנין רמת-גן

להופעת גליון המאה

עלה והצלח!

מי ומה בחוברת

ציונים לקורא

„מאה חוברות“ – רבבה, בערך, של עמודי־דפוס, אשר לא־מעט יגיעה ומאמץ הושקעו בהם – ציון־דרך זה ודאי שעשוי לעורר בלבי־אנשי המערכת של „מערכות“ (ומי יודע, אולי אף בלב מישהו מן הקוראים) מחשבות והרהורים. אולם, כגון־אלה, בחשבונית־נפש ובסימוני־דרך „עריכת־המלאי“ של מעשה, והישג, כבר עסקו לא פעם „גליונות־יובל“ של „מערכות“, ויתכן כי תוך כדי עריכת סיכומים כגון־אלה – יתקפו במקצת חלקם של הזכרונות, כמו שהם, על כל חיותם ועל כל מדרבן־המחשבה שבהם.

עתה, בחוברת המאה, נעשה גם נסיון ראשון להעלות־זכרונות – אשר ודאי שגם בהם משוך ושזור חוט ההגות וההרהור. אך הרי זו מעלתה של צורת־כתיבה זו, שהיא מאפשרת להעלות אף „קטנות“ בצד „גדולות“ – ולעיתים, כידוע, הרי כוחן של „קטנות“ זוקא להרעיד־נימים. ששעשרה שנה – כאילו תקופה קצרה־למדני. אך משמתבונן הנך אל ההתחלות – נקל להבחין מה ארוכה בכיז הדרך שמאחורינו, מאחר כולנו: הציבור שנתבגר וצבר יכולת, המדינה שקמה, הצבא שהתעצם, ואגב זאת במתו־המודפסת, אשר עברו כבר עליה

גלגולים ותמורות לא מעטים: – בהיקף ובצורה, בקהל הקוראים ובגילויי התפקיד, בדפוסי המשימות. מקצת „אמת־מידה“ לראות ארכה וטיבה של כבדת־דרך זו שמאחורי „מערכות“ ימצא ודאי הקורא באותם ציונים להתחלות אלו אשר – בחלקן, כמובן – ניתנים ומלוקטים במסגרת „מא“ – ועד ק“מאת סאל־ג. ריבלין. שבתח „חוברת־מאה“ זו. ובאחת החוברות הקרובות עוד תימצא ודאי ההודמנות לציין המגמות לכבדת־הדרך הנפתחת בפני „מערכות“ עתה: – נאמר – „עד מאה־ועשרים“.

ק

בריטניה, כידוע, היא ארץ מושרשת־במסורת – ועם זאת, מזה כמה דורות, מדינת־

קידמה. בין שתיים אלו מתיצב – בהרצאתו, אשר חלקה השני, ושיחת הביור שבשקבותיה, מתפרסמים בחוברת זו (עמ' 9) – רבי־חיליה של בריטניה כיום, „מונטי“; והוא מכריע לזכות הקידמה. בין פרקי הרצאתו ימשוך ודאי תשומת־לב מיוחדת זה הנוגע בכוחות־עתודה. אכן, גישתו מושפעת מתנאי „אירופה אטומית“, אשר אינם זהים כלל עם תנאי־ראנו; אך, עצם גישתו – ודאי שהנה אוסינית ומעניינת. נסיגתו־חרשתו בענין תפקיד הצי בעתיד כבר צוינה בעמודי „מערכות“ (בהם הוצבע עוד לפני שנה ומעלה על נקודה זו בתפישתו כעל נקודה הטעונה־בקורת), והוא מודה, עתה בפה מלא בעתיד כוחות־צייים. הנחתו בענין קליע־מונחה כיוורו של המפציץ משתקפת גם בחלקים אחרים של חוברת זו (במדור „כלי־קרב“) ועוד תשתקף גם בחוברות הבאות. ענין מה ימצא ודאי הקורא גם בעצם צורת הביור הנשקפת מתוך קטעי השיחה שלאחר־הרצאה המובאים בחוברת.

ואחרון אחרון חביבי: – דברי המרצה על ה„ניירת“ – ונוספי, ה„חשבנות“ –

המחניקה מוסדות־פיקוד והנוטלת ממרצם לפעולה־של־ממש – ודאי שימצאו הד אוהד אצל קוראי „מערכות“ לא־מעטים.

לכשנשאל „מונטי“, ע"י מיודענו הגנרל סיר בראיאן הרוקס בענין „קליעים רחוקי־

טוח“, עד ל„ירח מלאכותי“ ועד בכלל – עמד בתשובתו על „רקטות בליסטיות“. וזאת על הקורא לזכור: „אופן־דיבור“ זה שבתשובתו – דיבור מקוצר היה. לאמתו של דבר התכוון לרקטות בליסטיות ארוכות־טוח. רקטות־בליסטיות מצויות כבר כיום בחימושו של צבא־ארה״ב, ומינחים שגם בזה של צבא־בריה״מ. כזה הנו, למשל, „יוחנן הישר“, (ראה במדור „כלי־קרב“ בחוברת זו). אלא שטוחיהם – אף אם כי חורגים הם כליל מכל טוחי ארטילריה מקובלים – אינם נחשבים אלא ל„בינוניים“, (Medium), כי „רק“ עשרות ק״מ אחדות, ואולי מאה או מקצת יותר הם מעגל־פעולתם. כיום עומה, כדברי פרסומיו־הוא, צבא ארה״ב על סף רקטה־בליסטית לטוחים בני 1500–2500 ק״מ. אולם גם לאלה הומצא שם שפירושו טוח „בינוני“, או „טוח ביניים“, (Intermediate Range Rackets) ואילו כונת פילד־מרשל מונטגומרי היא לאותו „כתר פלאים“ (או כתר־זרועות) אשר שמו „רקטה־בליסטית בין־יבשתית“. בעמוד זה יכולים קוראי „מערכות“ לראות את פני „מונטי“ כפי שהיה ביום ההרצה – בצד דמותו המוצקת של מי שישבראש במסיבת־ההרצה, הגנרל סאָר ריצ'ארד גייל.

מ' ומה בחוברת

יש אומרים, "העם כולו צבא". אמרה זו מתאמתת בהיקפה בעתות-מלחמה. אולם גם בימי-שלום עשויים אזרחים לאלפים להיות נתונים לסכנתו של שיפוט צבאי. עובדה חיונית זו — והמסקנות המעשיות ממנה, החייבות להיות נחלת-ידיעתו של כל מפקד בצה"ל — מהותת חלק עיקרי במאמרו של אל"מ מ. זוהר, הפרקליט הצבאי הראשי בצה"ל, המציג בפני קוראינו (עמ' 13) את המצב המשפטי (ולגבי לא מעטים מהם — את תחומי אחריותם הם) אשר נקבע עם כניסתו לתוקפו של חוקה-שיפוט החדש לצה"ל.

בדבריה-הגות של קצין בריטי, בנסותו — מעל דפי „ג'ורנל מכוני-השירותים המלכותי

המאוחד" — לסכם את לקח הפגישה הלא-קלה עם הצבא הגרמני שנתסה בה הצבא הבריטי ב־1940 בשדות פלנדריה, דובר על „מידיות-התגובה, בה נהג כל רב־טוראי גרמני או כל מפקד צות־מרגמה, כאשר צריך היה לפתוח באש, לזפות או להסתער עוד בטרם קבלו פקודה". בעצם, השאיפה להשגת יכולת זו — ובראש וראשונה-באותו תחום קשה הקרוי „הסתערות“ (ומהגם הסתערות על פני „מאתים המטרים האחרונים“ הנודעים) — היא-היא הגרעין והחוט־המכונן שבספרו של ג'יימור ג'י. טראי, „תרגולת־קרב להסתערות“, אשר הפרק-הפותח מתוכו ניתן בחוברת זו (עמ' 21). בעל־הספר — עבר עשיר־נסיונות עמו, הן בשדה־הקרב ביותר מלחמה שונות והן כמכשיר־גייסות למלחמה.

במשך כל השנים, ואולי כיהוד בשנתיים־שלוש השנים האחרונות, הרבו „מערכות“,

ואף „צקלון“, בהבאת מאמרים על נושאי לחימת-לילה ואימון לילה. מאמר־המקור שהופיעו במשך שנים ב„מערכות“ על נושאים אלה התרכזו בלחימת לילה. הפעם ניתן (עמ' 26) מאמר שעיקר הדגש שלו מונח בתחום אימון הלילה — ואין ספק שבהיותו תומך־יחדותיו במציאותנו אנו, עשוי הוא להמחיש צד זה של סוגית הלילה עוד יותר מכפי שיכול הדבר להעשות ע"י מאמרי תרגום, עם כל הערך והצורך שבפרסומם. בעל־המאמר (אשר ידיעתו את מציאות אימון הגייסות שלנו אינה שאובה מכלי שני) ניסה גם להבליט את העיקרים, וגם להעלות את ה„פכים הקטנים“ שבתשומת־לב הראויה להם טמון לעתים כה קרובות עצם הסיכוי להגשמת העיקרים בפועל.

כללו של דבר, המאמר שואף להשיג את המצב בו „עם ההולך בחושך דאו אור גדול“.

אין בכוחה של מערכת „מערכות“ לפתוח את הציון למאמרו של סא"ל ר. זאבי

(עמ' 29) בשום ציטטה מתאימה — כי בחלקו הראשון של המאמר נדלו כמעט עד־תום כל הציטטות האפשריות שב„מערכות“ על הנושא „מסעות“. עצם המאמר המוקדש לנושא חיוני זה מכוון לא כלי־כך להטפה לחשיבות המסעות כאשר לעצה ולמעשה. הוא תובע חיסון וקישוח — אך לא ער־כדי מדרגת טאקירים הודיים, כי מבליט הוא גם את חיוניות דאגת המפקד לנוחות הכרחית של חייליו (ובתחום זה — מציג גם תביעות של ממש כלפי מוסדות הצבא לסיפוק הציד והאביזורים המתאימים וההולמים את הצורך). כללו של דבר, זוהי פתיחה לנושא אשר תקות המערכת היא. כי עוד תרכינה תגובות הקוראים והכותבים לגביו.

מ' ומה בחוברת

"מעז יצא מתוק" (שופטים יד, 14). אך יתכן גם כי מן מברר תצא דעת". כזו על כל פנים

היתה גישתו המקורית — והקולעת למדי — של בית-הספר לפיקודי-ומטה — אל הצגת הנושא "אפסנאות-צבאית על-פני הדורות" (עמ' 36) במבחי-סיכום לחניכיו — כאשר צות חניכים הציג "שידור בגלי צה"ל" (או יתכן כי "קול ישראל" היה זה — אלנא נגרום כאן לקנאה בין שירותי השידור...), במדור בעל כינוי מתאים, על

הנושא האמור. יתכן שלא-דוקא כל הסטרויני שירותי-האספקה הצבאיים יסמכו את ידיהם על אותה חלוקה "חופשית" במקצת לתקופות בהתפתחות אורחי-ההספקה, אשר נקבעה ב"שידור" המגוון ועשירי-החידודים: — "תקופת הביזה", "תקופת האגירה", "תקופת הקבלנים", ו"תקופת התובלה". אך, כמוכח, לא בזה העיקר. החל בהופעת "פרופסור בניוני" וגמור בהערות-הסיכום של ה"מנחה הכרוני", לא יחסרו מאננם "סיגולים חופשיים" של החומר ההיסטורי האפור והפרוואי. אך אותה תוספת ריענון הניתנת ע"י גנן של התברדות והלצה — יתכן מאוד שהפסדה יצא בשכרה, בהגבירה את הסיכויים לקליטת עובדות ומושגי-יסוד. ודאי, שאין המלה הכתובה עשויה למסור בשלמות את ההתרשמות מן ההופעה הזויה. אך אנו תקוה כי קוראי "מערכות" יוכלו בכל זאת לספוג מקצת מאוירת אותה הצגה — וכי העלאת הנושא בצורתו ה"בדחנית" תמצא אצל רבים גם את המשכה, בעיון בעובדות ובליומד המסקנות.

"מחלקת-סיוור של גייסות-שריון — בהתקפה" (עמ' 45) — אינו, לפי מקורו, מאמר

בפני-עצמו. זהו פרק השאוב מתוך ספר ("מבצעי שריון ודפוסיים") העומד להופיע בקרוב בעברית בהוצאת "מערכות", וכל עיקרו מוקדש לתרגי-ידוגמה של יחידות שריון קטנות ובינוניות על שלוחותיהן השונות: — טנקים, חרמ"ש, יחידות סיור וכיו"ב. מקורי-הספר — אמריקאי, והן המסגרות האירגוניות והן הדפוסיים-הטקטיים המוכרים בו, שאובים מהילכתו ומעשהו של חיל-השריון לצבא ארה"ב. אך ניתן להניח כי הקורא לא יתקשה ביותר בסיגולם של הדפוסיים-המושגים, הניתוחים והלקחים, אל המציאות הקרובה והמוכרת שלנו — ויהיה בכך ודאי משום העשרת התמצאותו של איש-הצבא הממוצע שלנו במושגי פעולות שריון. הנושא "מחלקת סיור בהתקפה" — הוא-עצמו נוגע במישור לא רק לגייסות-שריון דוקא כי אם לכל עוצבה ויחידה העומדת בפני מגע באויב — והמעונינת התענינות-חיונית באורח-פעולתה וטיב פעולתה של יחידת-הסיוור שלפניה.

צירוף-הרשימות "גבעה זמדרון" (עמ' 52) מעלה שוב את הנושא ה"נצחי" (כשם

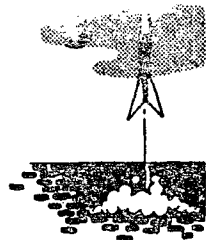
שנצחית המציאות הטקטית הטופוגרפית השבה-ומציגה אותו לפני מקרים וגייסות מדי התנסותם במבחן הקרב המציאותי) של "מה עדיף: הגנה מראש הרכס — או ממדרון-עורפי?" קפיטן רב, קצין אמריקאי, טוען על יסוד נסיון קריאה למענה הראשון (הגם שעל סמך אותו-נסיון עצמו יש הטוענים טענות הפוכות מזו של), ואילו איש-צה"ל, סרן ג. ברשי, מנחה את סוגית ההגנה-והפעולה שבתחומי המענה השני יש לשער-כי באחת החוכרות הקרובות של "מערכות" תינתנה הערות נוספות לבעיה זו אשר, כאמור, תעניינה אינה פנה בכל

מי ומה בחוברת

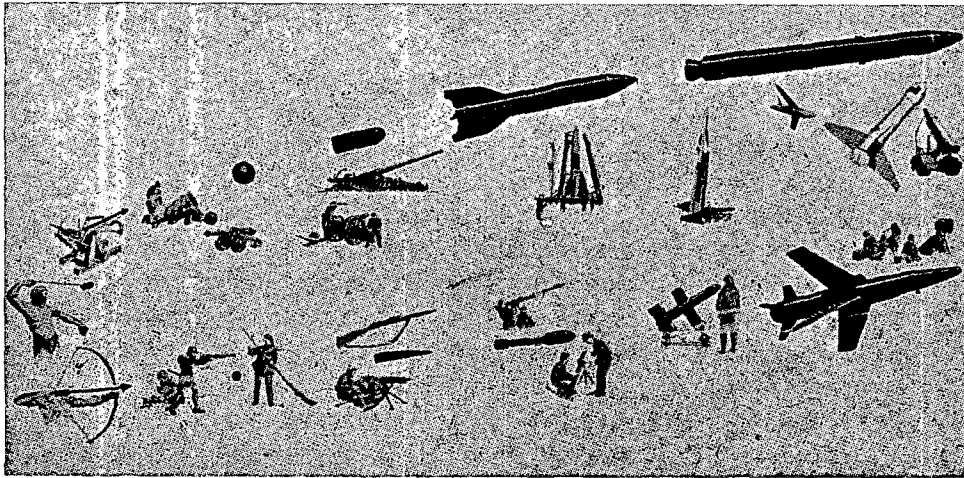
ארץ אשר אינה בבחינת מישור־שטח מוחלט. ובקשר לכך יצוין עוד, כי אף באותם חלקי הגב בהם שיפועיהם של הגבעות והרכסים הנמוכים מתונים עד מאוד — נתגלתה, (וגלמדה במהיר־דמים לא זול) לבריטים במלחמת העולם הראשונה (ב„מערכת־עזה“ השניה, במיוחד) חיוניותם הטקטית גם של מדרונות מתונים אלה — כמתואר בספרו הנודע של פילדמרשל ויג „מסעי המלחמה בארץ־ישראל“ (מהדורה עברית — בהוצאת „מערכות“).

מי שקרא בהוצאתו של פ.י.מ. מונטגומרי (ב„מערכות“ חוב' צ"ט — ובחוברת

הנוכחית) — לא יהיה זקוק, ודאי, להקדמות נוספות רבות למדור „כלי־קרב“ שבחוב' זו (עמ' 56) המוקדש כולו ל„ארטילריה ארוכת־היך“ של הצבא החדש המתהווה — קליעים־מונחים ורקטות־בליסטיות לסוגיהם. גיוונם הרב של אלה, ההיקף הכל־כולל של תכליות שימושם (בתחומי הצבא, הצי, וחיל־האוויר כאחד) כבר צוינו ממילא. בדבריהם־מבוא שבמדור זה (שוב, בעמ' 56) די יהיה, בציון כי בכוחות־המונינים של ארה״ב, שבהם נמצאו אשתקד בשירות 6 סוגים של כלי־נשק כאלה, מצויים כיום כבר 11 סוגים, לתכליותיהם השונות. ואם אשתקד דובר על־כך שמצויים שם עוד כ־20 טיפוסים קליעים ורקטות בשלבי תכינה־ובניה — הרי כיום הנוסחה היא „ועוד כשני תריסרים בפיתוח ובבניה“. דהיינו — 6 + 20 — אשתקד; 11 +, נאמר 24 — כעת. קצב ההתפתחות הנו, איפוא, נמרץ ביותר. ואם לא קצב זה עצמו — הרי עכ״פ מגמתו נשקפת מתוך הציור המתלווה לציוינו אלה. נראות בו, בשורה העליונה שבו, התפתחות הכלים־ה„ארטילריים“, מן הבליסטרה ועד לקליעי־הרוחק לסוגיהם, ובשורתו התחתית — התפתחות נשק־הירי „הקל“ והאישי והצותי, מכף־הקלע והקשת ועד לבזוקה והמרגמה; ו„סימן השאלה“ לקראת העתיד הקרוב.

מן החץ והקלע עד לקליע־המונחה

„קיום לדמותו של המפקד הישראלי במלחמת השחרור“ — היתה עבודתה השנתית של עדה כהן, תלמידת ביה״ס התיכון העירוני אהל־שם ברמת־גן. עבודה זו אשר יכתה אותה ב„פרס בית־הנשיא“, הניתן מדי שנה במסגרת המפעלים הספרותיים מטעם המחלקה להנצחת החיל במשרד הבטחון — היא תוצאת שקידה במשך שנה ועיון במקורות רבים המצויים בעזבונו. ואי, מצוי מקורות אלה, עיבודם, סיכומם והערכתם מונחים ביסודו של חיבור זה, שקטעים ממנו מובאים בעמ' 71.

מי ומה בחוברת

בידוע, מקובל היה בעתוני ישראל (מבלי לדבר כבר על עיתוני-ערב) לכתוב כל טנק

בציון מעורר-הכבוד „טנק כבד“. ובדומה לכך, נוטים כיום הן עיתונאים הן בני תמותה פשוטים לכתוב כמעט כל טנק סובייטי בציון של „סטאלין“ (כמובן, מבלי כל קשר לתוצאות ועידת-העשרים...). אכן, רק סוג מסוים של שריון סובייטי ראוי לציון זה — וגם בו חלה בשעתו התפתחות: „סטאלין I“ ועד „סטאלין III“. הנתונים המוגשים ב„זיהוי שריון (עמ' 76) נועדו לשקף

גם התפתחות זו, אם כי עיקרם מכונים לטנק „סטאלין III“.

בין קריאה-כספר ממש — שלא תמיד ניתן לזכות בה, בין בשל העדר הספר המוענין

אותו, בין בשל אי-ידיעת הלשון בה נכתב, ובין מהמת אותה מכת מדינה, מחסור-בזמן — לבין העיון ב„מקורות-ספרים“ בלבד, שלעתים רק „מרגיזה“ את הקורא ע"י רמזים לדברים שאינם פרוסים לפניו — מצוי בעולם-הקריאה „שלב-ביניים“ ידוע, שאמנם אין בו כדי לספק את כל הצרכים והמשאלות, אך תועלת רבה ודאי-חודאי שישנה בו. „שלב-ביניים“

זה מקבל לעתים צורה של „תימצות ספר“ ולעתים את זו של „הערכת ספר והצגתו“. במציאותו של הקורא-הצבאי העברי יש בו צורך רב; אלא שהוא ניתן לקרוא זה לעתים רחוקות-מדי. תחת כותרת-מדור „עלי-ספר“, ייעשה הנסיון להגיש לקוראי „מערכות“ סקירות שתהלומנה את אחת משתי הצורות הנ"ל של „קריאה מקוצרת“ (או „אסיף-צימוקים“). בשל הקושי המוכר למערכת מזה תריסר שנים ומעלה, ל„רתום“ קורא וכתוב מתאים לעיבוד סקירה מעניינאלו במקור-עברי — לא ינתר מדור זה על שימוש גם בסקירות שתיראנה כמתאימות פחות-איריותר לסיפוק צורך זה, אף אם נכתבו במקורן בלשון זרה ובשביל קהל-קוראים שונה. כי אין מגוס מן הצורך למצוא דרך מעשית להשגת תכלית זו. המערכת מקוה לתגובות קוראים (בין בעמודי „במת מערכות“ ובין במכתבים אל המערכת) ולהצעות לנושאים ולאופן הצגת תוכן הספרים. סקירתו של גני-לויט' באיגרת על הספר „סיוע-קרב בקוריאה“ (עמ' 78) הגה ראשונה במדורנו החדש „עלי-ספר“.

„רגעי פחד-נמרץ, מדי-פעם, בתוך שבועות של שעמום נמרץ“ — כזוהי אחת ההגדרות

המקובלות-הנדושות למציאותה של מלחמה בחזית. מתבונן „מן הצד“ נוטה אולי לחשוב כי הראשון (על כל חיותיו ודרמטיותו) הנו נחלתם של הגייסות הלוחמים המובהקים, ואילו השני, על טרחתו האפורה או בטלתו האפורה-הימנה, נופל ודאי בחלקם של גייסות ה„שירותים“. אכן, סקירתו העניינית של גני-לויט' באיגרת, מי-שהיה מפקדו של הקורפוס-העשירי האמריקאי בוירת-קוריאה, על הספר „סיוע-קרב בקוריאה“ (עמ' 78) תוציא עד מהרה מלב כל המעיין בה את ההשגה המיושנת הוואת (שבעצם גם לא היתה מדויקת מעולם) על „חלוקת תפקידים“ מעיניו. מתוך הרצאת-הדברים התמציתית שבה מנדקר פועלם הרבייה-מתמיד של גייסות התובלה, החימוש, האספקה, הקשר, הרפואה, ועוד ועוד. וכדאית הקריאה בסקירה זו הן למי שיסתפק ב„קצה-מולג“ זה של ענינים המוגש לו בה, והן למי ש„גורה“ לקראת המאמץ של השגת הספר גופו. ועוד מעלה לסקירה: מלבד ה„צימוקים“ של עיקרי עניינים והישגים, שהיא מגישה — מעלה היא גם ראייה כוללת-יותר של ה„מאמץ הלוגיסטי“ בתנאי חזית חוישה פחות-איריותר.

אם ראייה כוללת-יותר ניתן למצוא בסקירתו של גנ. באיגרת, הרי גופי-דוגמאות

ומצבים למאמץ גייסות התובלה והחימוש, אספקה ורפואה, ולפגיעיהם, ניתנים בקונטרס מס' 9, שהופיע כימים אלה בהוצאת „מערכות“, בסדרת „קונטרסים למקרא ולעיון“. אכן, „ודאי שלא במסגרת הקונטרס ניתן למצוא את הלקחים המקצועיים; הם רק נרמזים כאן, ודוגמאות ספורות מתוכם מיוצגות כאן, להתבוננות בהן — ללא קישוט ואיפור, בצניעותן היומיומית האפורה, שהיא-היא המדגימה את רקע החאטץ האפור המתמיד, שהוא הנו חלקם של גייסות אלה ותנאי לקיומו ופועלו של כל צבא כומוננו“. וכדברי הסיום של הקדמת-המערכת לקונטרס: „הקטעים שלוקטו בקונטרס אינם קשים לקריאה, אך מן-הראוי, לאחר קריאתם — להתפנות לדקות מספר ולהרהר-קמעה במשמעותם הצבאית, ובמסקנות המעשיות המתחייבות כמעט מכל אחד ואחד מהם“.

(סוף בעמוד 6)

סגן אלוף ג. ריבלין

מ"א" עד "ק"

במשעול של 100 גליונות „מערכות“

אגב — לחוקרי ראשיית-יבוח: מקור הקיצור הג"א במקורו לא היה הגנה אורחית, כפי שחושבים רבים היום, אלא: „הגנה נגד גאזים ואויר“.

קרוב לשנה שימשה הלשכה כמוסד המרכזי ש- יזם, ריכז וארגן את כל פעילות הג"א בישוב העברי. נערכו מחקרים על זרמי-האויר, כיוונם בארץ בשעות השונות, השפעת החום על התנדפות הגזים וכד'. כן נערכו מפקדים של מרתפים היכולים לשמש מקלטים — ושאר בעיות הכרוכות בהג"א.

*

תוך התעסקות באלה נצטבר והלך בלשכה חומר כבעיות צבאיות שונות — שאנשי ההגנה והמפקדים בה לא יכלו, בדרך כלל, להגיע אליו — בשל החשש להזמין עתונות וספרות צבאית מחשש עינא-בישא של הבולשת הבריטית לגבי מקבליהם. ועלה על דעת מי שעלה לנסות ולהוציא לאור עתון מקצועי צבאי „ליגלי-למחצה“ למפקדי ההגנה.

בדיונים על-כך השתתפו אליהו גולומב, ברל כצנלסון ודוב הוז ז"ל, ויבדלו לחיים דוד בן-גוריון, משה שרת, אלוף יוחנן רטנר, (ראש המפקדה הארצית) רב-אלוף יעקב דורי (רמטכ"ל ההגנה), ושאול אבי-גור, והוחלט לגשת להוצאתו לאור. כעורכים נקבעו מנהלי הלשכה — אלעזר גלילי ואליעזר לבנה (ש- השתתף בו כשלוש שנים).

ההחלטה אמרה שיש להשתדל ולהשיג רשיון רשמי להוצאת העתון — כדי לא להעיק על המפקדים בחומר בלתי-ליגלי נוסף. הוב' הוז, בקשריו עם ה- שלטונות, קיבל על עצמו לסייע בהשגת הרשיון.

במשרדי מרכז „הפועל“ שמימין למסדרון בבית ברחוב לילינבלום בת"א — ובאגודת השומרים ש- משמאלו — רבים המבקרים ורבה ההמולה. רוב-עם והמולה אלה נמצאו מועילים לכסות על משרד- מחתרת של ההגנה, אשר רק מספר שבועות לפני-כן שכנה בו עדיין כבוד ה„מ.א.“ (המפקדה-הארצית) בעצמה.

באביב 1939 הוקצה כאן חדרון קטן ב„טריטוריה“ אשר למרכז „הפועל“, ללשכה (ואולי היה זה „מדור“ או „ענף“ — הן הגדרת מקבים לא היתה עדיין במציאותנו אז), אשר לרגל החששות לפרוץ מלחה"ע, הוטל עליה לעסוק באיסוף נתונים וחומר על הנעשה בתחום הצבאי בעולם ולספק למפקדת ההגנה, למטכ"ל ולמחלקה המדינית של הסוכנות- היהודית ידיעות מבוררות על החידושים וההתפת- חויות בתחום זה בכלל, ובאנגליה והמזרח התיכון בפרט.

מקורות האינפורמציה העיקריים שימשו הגליו- נות הכרסתנים של ה„טיימס“, בני 36 עמודים גדו- לים ליום, וה„דיילי טלגרף“, וכן שבועונים אנגלים וקטעיי-עתונות בנושאים אלה שהיו נשלחים הנה במיוחד מאנגליה.

עיקר החרדה שחרד אז העולם כולו היתה מופנית להתקפת גאזים מרעילים והפצצות-מן-האוויר והש- פעתם של אלה על האוכלוסיה האורחית. לפי הוראות מלונדון-נתעוררה גם ממשלת המנדט לארגן את פעולת ההג"א בארץ, ואחד התפקידים הראשונים הממשיים שהוטלו על הלשכה היה — לשמש יועץ ל- מחלקה המדינית במו"מ שלה עם הבריטים בענין זה.

בגורלנו ליפול לידי של הצנזור גבי מוסקוביץ שלא החמיר עמנו. כמובן, שלא העזנו לדבר עם הצנזור בגלוי על מהות העתון, בפגישת-ההיכרות הוסבר לו כי העתון מיועד להסברת מהלכי המלחמה לציבור, (ואח"כ — עם ראשית הגיוסים לצבא הבריטי — גוסף נימוק כי הוא משמש את החיילים היהודים בצבא הבריטי). עבר זמן מסוים עד שנתברר סוד יחסו המקל של גבי מוסקוביץ (כיום גבי דורון, מאנשי משרד-החוץ) ל"מערכות": — הוא עצמו היה מפקד בחי"ש, ואת הגליונות של "בימי מערכות" "אשמורות" ו"מחנות" רכש לעצמו עוד לפני כן, בפגישות מפקדי "השורה".

*

מיד עם הגליונות הראשונים נתעוררה שאלת הכתיבה של חברי השורה ומפקדיה. ולא קל היה "להכתיבם". אליהו גולומב וישראל גלילי תרמו מפעם לפעם למאמר ראשי שהופיע בעילום-שום. אך כיצד יוחתמו כותבי מאמרים מקצועיים שכבר העזו לנסות כוחם בכתיבה? הפתרון לכך היה

ב"הדבקת" שמות. כך, למשל, מאחורי השם ולריאן קונסקי, שכתב על פריטוניות, עמד יצחק שדה ה"מנחם" מיור גריגורי ליסיצין, גיבור בריית-המועצות — סא"ל משה גורן. י. כרמלי — היה כנויו של יגאל ידין, וי. אלון — יצחק דובנו ז"ל. אצל אל"מ צבי הורביץ — הוקפץ הצ' הסופי לראש והפכו ל"מיור צ. הורבץ, ואצל מ. דיין נשמטה הנקודה ויקרא "מדין". ומונדק, שבשם זה בלבד היה מוכר בארץ, הוחתם לשם קונספירציה בשמו הנכון "ד"ר משה פסטרנק".

"העדות הורחקה" גם בקביעת מקומם של ה"תיאורים. תיאור רגיל של קורס מ"מים של ההגנה

הירחון צריך היה להופיע, כלפי השלטונות, כמפעל מסחרי-פרטי. גרשון ריבלין נקבע להיות, כביכול, המו"ל שלו. בסיפורו לשלטון המחוזי נאמר כי היות ובעבר עסק בענייני דפוס ואחרי-כן שימש נוטר, החליט עתה, בבקשו לו עיסוק, להוציא עתון שיטפל ב"עניינים מדיניים, כלכליים וצבאיים", ושיהיה מיועד אל חיל-הנוטרים בעיקר. אכן, בתעודת הרשיון נמחקה המלה "צבאיים" — אך למרות זאת הופיעו הגליונות כשהם נושאים כתובת זו.

נתעוררה עוד בעיה של עורך אחראי, — שלפי החוק חייב היה להיות מוסמך אוניברסיטאי. התפקיד הוטל על ד"ר שמעון גלביץ ז"ל, — רופא בקופת-חולים — אשר הושבע כעורך האחראי (לאחר פטי-רתו, ועד הקמת המדינה, הופיעה כעורך העו"ד מינה קליבנסקי — המוכרת כיום בתור השופטת מינה שמיר).

עוד עמדה למכשול, כרגיל, הבעיה התקציבית. למפקדת ההגנה לא היה כסף לכך. ד. בן-גוריון הקציב לכך סך 100 לירות מ"קרן-החלוצי", והועה"פ של ההסתדרות קיבל עליו לתמוך בשלוש חוברות ראשונות בסך 30 לירות לחוברת. באלה ניגשנו ל"הוצאתו של הגליון הראשון.

הגליון הראשון יצא לאור — יום-יומיים אחר פרוץ מלחמה"ע. ולפי חוקי החירום חויב בצנזורה מוקדמת שהופעלה אז. צרה זו איש לא ידע מה יהיה טיבה. היה חשש פן יאסר העתון בכלל — ולכן הוחלט שהגליון יופץ כחוברת חד-פעמית. מעל למלה "מערכות" — הוספו האותיות "בימי" וכך הופיע הקובץ "בימי מערכות". אחריו באו "אשמורות" ו"מחנות" — כקבצים, וכולם לא הוגשו לצנזורה.

הגליונות הראשונים נתקבלו בענין רב בשורה. את הגליון הראשון צריך היה לחזור ולהדפיס בתוספת טפסים. גליון "אשמורת" שהודפס בכמות כפולה — אזל כולו. ובמשך הזמן היה "מערכות" לירחון הנפוץ ביותר בארץ.

*

עם הופעת "מחנות" נתעוררו השלטונות. המו"ל נקרא למשרדי שלטון-המחוז ושם הוסבר לו ברורות, כי "מבינים את החכמה", ואם לא יגיש את העתון להבא לצנזורה — ישלל הרשיון שניתן ל"מערכות" — וגם הקבצים יחרמו.

או נערכה הפגישה הראשונה עם הצנזורה. נפל

דבריהם הופיעו בירחון, והם אורו עוז והמשיכו לכתוב. הסיכום מגלה כי עד מלחמת השחרור השתתפו ב"מערכות" בכתיבתם כ-150 מפקדים וחברים!

*

אשר לנושאים: מפתח הענינים שהופיע לפני כשנה פירט אותם לפי סדר א"ב. אך כבמחזה עוברים תקופות ונושאים: שנות המאורעות וסיכום לקחם; ראשית מלחמת-העולם — והסברת התפתחויות מסעי-המלחמה; התקרבות החזית לארץ — והקדשת מקום רב למלחמה-במדבר — ואף קובץ מיוחד מוקדש לכך; עם כיבוש כרתים ע"י צנחנים גרמניים — הקדשת מקום למלחמה נגד-צנחנים או "סוככנים" בלשון אותם ימים; עם הקמת משמר-החוף — פרשת המלחמה בחופים נגד כוח-פולש; המאבק ונושאי הרבים: — מלחמות עמים לשחרורם, סוגיות המלחמה הפרטיזנית ותנועות-מחתרת, ומלחמה בלילה, ויגניט והשפעתו על אופי לחימתנו; על החי"ל* — בחזית איטליה, ולקח השירות בצבא הבריטי, ועם התקרב מלחמת-השחרור; על הגנת-ישובים וגושים, על מלחמת-דרכים, על מלחמת שריון — על האופי הלוחם של עממי ערב השונים המקיפים אותנו.

ובהעדר ספרות על כלי נשק ותפעולם — מדורים על נשק שהופיע בהגנה, אצל הנוטרים או ביחידות הצבא הבריטי שאנשינו שירתו בהם; המרגמה והפיאט, והרובה הנ"ט, המכ"י, המקלע וה"תת", מוק-שים לסוגיהם, האלחית והתותח — וכל אלה מלווים תצלומים ותרשימים על הטכניקה של התפעול ועל אורח השימוש הטקטי.

עוד בימי הבריטים נעשו גישושים להעלות על הכתב מתולדות ההגנה ומפעולותיה ונתפרסמו פרשות-קרב על הגנת תל-חי וחולדה ויערות-הכרמל, ופרשיות במאבק ההעפלה ב"הנרייטה סולד" (האניה הראשונה שגילתה התנגדות אקטיבית לגירוש) ו"חיים ארלוזורוב", וספרו של י. סטון "בדרך המח-תרת לא"י".

עם קום המדינה, הגיוס הכללי, הערות בישוב לבעיות צבאיות — ומכאן התרחבות ציבור הקוראים ושינוי אופיו — בא השינוי בצורתו של הירחון — הגדלת היריעה, הרחבת מעגל הנושאים, תוספת תמונות ועטורים. אז נקבעה גם סמלו: החנית והמגן.

בג'וערה הועלה על דפי "מערכות" כאילו היה זה תרגום של רשימה על פעולות פרטיזנים ביוגוסלביה — שאותה שעה היו ב"מודה" אצל הבריטים. דיון על מבנה היחידות הדרוש לקרבות-עיר — נושא חשוב בימי המאבק נגד הבריטים — הופיע כבקורת על ספר אמריקאי בנושא זה, וזכורה לנו אפיזודה אפיינית: היה זה בימי המאבק, חיפושי הנשק וה-מצור על ישובים. היה רצון להביא בפני החברים תיאור על נוהגיו ושיטותיו של הצבא הבריטי ב-מקרים כאלה, למען ידעו להתכונן לקראתם. ואף נמצא בעתון צבאי בריטי מלפני שנים מאמר על נושא זה. גבי דורון כבר לא היה בצנזורה, כי התגיס בינתיים לצבא הבריטי והיה מפקד יחידה בו; ממלא-מקומו בצנזורה, כשראה את כותרת המאמר נתמלא חימה על החוצפה שבעצם הגשתו ופסל אותו מיד. אך אנו לא רצינו לותר על פרסומו. מה עשינו? הוספנו לו מבוא קצר, בו נאמר כי הציבור סובר לעתים כי הצבא בחיפושיו רוצה סתם לגרום לו, לציבור, קשיים וצרות, בעוד שאין זה כך. יש לצבא אורח קבוע ושיטה קבועה שלפיהם הוא נוהג במקרים של חיפושים בכפרים ובמושבות — ורצוי שהציבור יבין וידע את דרך פעולת הצבא בפעולות אלו נגד ישובים, כפי שיוסבר לקורא במאמר הבא. עם הקדמה כזו הגשנוהו שוב, ללא שינוי מילה בתוכו, לצנזורה, עם הגשתו, וזכרנו כיצד נענה הצנזור בשביעות-רצון ואמר: "אזה, מאמר כזה אני מבין, זה בסדר, ולא כאותו מאמר שהגשתי לפני ימים מספר על הצבא נגד אזרחים — — —" (חזור פנימי למפקדים הסביר את חשיבות המאמר ותשומת-הלב שיש להפנות ל-נאמר בו גם לאנשים שמחוץ לשורה).

מאמצים רבים הושקעו בנסיונות להכתיב אנשים, ויועלה כאן כיצד נכתב מאמרו הראשון של יצחק שדה ל"מערכות". יצחק טען כי מעולם לא כתב מאמרים. יום אחד התלוצץ: "רק אם תאסרוני יכתב מאמר", ובהלצה-נגדית נעלנו אותו יום אחד כשנזדמן אלינו בשעות צהרים למשך שעתים בחדר המערכת (עם שני בקבוקי "תסס" — למען השראה), וכך נכתב מאמרו הראשון של י. שדה, שהיה אחרי-כך מן המשתתפים הקבועים בירחון.

מאמצים מתמידים אלה נשאו סוף-סוף את פריהם. אנשים ניסו כוחם בכתיבה, שחיבה אמנם, לעתים קרובות, עריכה רבה ויסודית, אך העיקר הוא ש-

(*) ראשי-היבות של "חטיבה יהודית לוחמת".

ומאחורי הפרגוד: עם פרוץ המלחמה העולמית נתעורר גל ממצויאים והמצאות בישוב. וה"לשכה" נקבעה כ"תחנה מקבלת" ובודקת בדיקה ראשונה את ההצעות. ותלייתלים של הצעות הובאו בפנינו, ודמויות שונות של ממצויאים הופיעו: הגה עלם צעיר, בן אחת המושבות, שבוק מרצד בעיניו, שערך המתולתל לא סופר ולא סורק, נושא עמו רעיון על "טנק מעופף". אך תנאי עמו לפני שימסור את ה"פרטים, תנאי בלי-עבור; שנבטיח לו כי ד"ר ויצמן לא ימסור את סודו לאנגלים לפני שיתחייבו הללו בערובות ליתן לנו תמורתו מדינה-יהודית עצמאית; ואז, בן אותה מושבה, שתמיד תיק עור מקופל הדוק בחוקה מתחת לבית שחיו — מביא הצעות על רפואות מיוחדות המועילות לחיילים המנותקים מ- ביתם זמן ממושך — — — וכן כתב-סתרים ש"לא יתגלה אף פעם"; ואחר, בן-חיפה, מביא שרטוטים של מתקן אשר בעת התקפת גזים יסע ברחובות ויפריח את הגזים אל הכיוון הרצוי, לאיזורים בלתי- מיושבים. ואחרים נושאים עמם בגדי-שריון, ו"תחיל- ארטילרי" ועוד ועוד. הרבה בדיקות נבדקו ההצעות, ומהן נתבררו כמה וכמה בעלות ענין ותועלת.

קמת רשת מרציי-משנה (ה"חברה" קוראים למרצה כזה "מרצה משנה" או "מרצה משונה") המקיפה מאות איש, אשר מקבלים הדרכה בעל-פה בכינוסים גושיים, גליליים ונפתיים, או על-ידי קציני-הסברה שמונו בנפות (*). ראשי-פרקים להסברה בכתב נש- לחים מיד עם התרחש מאורע כל שהוא שיש בו ענין בטחוני או מדיני-ציוני. עם ראשית המאבק, אחרי פרסום הספר-הלבן של 1939 — מכינה ה"לשכה — בהדרכתו של ברל כצנלסון — את ה- עתונים הבלתי ליגלים הראשונים, "במצור" — ועם גבור המאבק מושלת על המחלקה פרשת הכנת ה- כרוזים הבלתי-ליגליים של ה"הגנה" (יזכר באלה ישראל שלומי, בעל בית-הדפוס, שלמרות הסיכון עמד לנו בכל תביעות בענין זה, עד כי כינינו אותו בהלצה: "המדפיס הממשלתי הבלתי-ליגלי") הדפס- תם והפצתם להדבקה בלילות — שנעשתה בעיקר ע"י הגדנ"ע. וכן "אגרות" וחברות באנגלית לאנשי ה- צבא והמשטרה הבריטיים, וחברות "לחבר" ו"למד- ריך", הכנת שידורים ל"קול-ישראל — תחנת-השי- דור של תנועת המרי העברית". מתוך צורך ליצור מגע גלוי עם ציבור הנוטרים הגדול במחנותיו הוקמה ליד "מערכות" — זה, עתון הנוטרים' — ספ- ריה מרכזית לנוטרים, שבזכותה גיתנה למעשה לנציגי- ההגנה (ששימש גם נציגי-הספריה) רשות-כניסה ל- מחנות באישור השלטונות האנגלים. ועם ראשית הגיוס לצבא הבריטי — מתרחבת הפעולה גם לשם, ועד הקמת "הועד למען החייל" משמשת מח' ה- הסברה גם בחלק מתפקידיו בקרב חיילינו בצבא הבריטי.

עם הופעת החוברת השניה — מתעורר הרצון לשמוע מה דעת החברים בשורה עליהן. וככנס מפק- דים ב"גליל-התיכון" (אזור חדרה) נערך הביור הראשון. וההדים היו מעודדים. החברים מבקשים גם הרחבה: "מערכות-בעל-פה" — להסברה על נושאים שאין להעלותם בכתב.

הרעיון מובא לפיקוד העליון המחליט שמערכת "מערכות" תשמש גם כמחלקת ההסברה של ארגון ההגנה. ומ-1940 מתחילה פעולה זו — ונמשכת ע"י המערכת עד הקמתו של צה"ל. במשך כל הזמן הזה היתה מעין "אוגינה פרסונלית" בין מערכת "מערכות" והנהלת מחלקת ההסברה של ה"הגנה" — ששתיהן קיבלו את הכונתן-מהמחלקה המדינית של הסוכנות היהודית, ועל-כן קשה היה אף להפריד בהווי העבודה בין ההוצאה ובין מח' ההסברה.

במסגרת פעולת ההסברה מאוגדים מרצים ומר-

ימי המאבק, חיפושים ורדיפות אחרי אנשי ה- הגנה, מוסדותיה ונשקה. עוצר רודף עוצר. ובאותה שעה עצמה נהנים אנשי "מערכות" (בתורת עתוני- אים) מתעודות חופש-תנועה בעוצר — ומשמישים על-כן בהודמנויות כאלו מקשרים בין מוסדות ה- ארגון, ובשעת ניתוק ת"א מירושלים לשבועים ל- ערך — מקבל איש "מערכות" ליווי ורכב צבאי בריטי כדי לאפשר את נסיעתו לירושלים ל"צורך תפקידו העתונאי" — ומעביר את דבר מפקדת ההגנה ל- מוסדות הלאומיים בירושלים, ומביא בחזרה את ה- הוראות משם — ושוב בעזרתו האדיבה של קצינ- העתונות של הצבא הבריטי הסוגר על תל-אביב... ונסים: בזמן החיפוש בשבת השחורה בקיבוץ אפיקים, מקום מגוריו של עורך "מערכות" אלעזר

(*) על קבוצה זו של קציני הסברה נפתיים וגליליים נמנו: זאב צירנצקי, כיום אל"מ זאב, קצין חינוך ראשי בצה"ל, אריה לבבי, אריה אשל, כתריאל כץ, אליעזר הורביץ-הלוי, כיום צירי ישראל ונציגיה בכירת שונות, פרופ' אהרון קצילסקי, חיים תרט, אישזרות, יוכבד דוסטרובסקי, נתניה ארגוב, יוסף קלינמן (שנפל בהגנת עין-זב), ועוד.

גלילי, נכנס מיור בריטי, עורך את החיפוש, לחדרו — אך משרואה הוא אצטבאות גדושות ספרים — הריהו רק מפליט מפיו "Oh, Books" (הה, ספרים!) פונה עורך ויוצא, בלי לגשת לעיין מה תכנם של ספרים אלה...

* * *

קמה המדינה, הוקם צה"ל.

עתון ההגנה הופך להיות עתון צבא-ישראל, ו- מלווה את צה"ל בשטחי פעילותו השונים. ופעולות "מערכות" רחבו: הוצאת הספרים שראשיתה עוד בימי המחתרת והמכילה סדרות שונות — התפתחה במשך השנים במידה ניכרת. על כלי המבטא האחד — "מערכות" — צמחו השלוחות הקבועות: "צקלון", "מערכות-ים" ו"מערכות-הפלים".
הבעיות נתרבו, התחומים רחבו, הצרכים רבו. אך התפקיד והמשימה היסודיים נשארו כשהיו, כפי

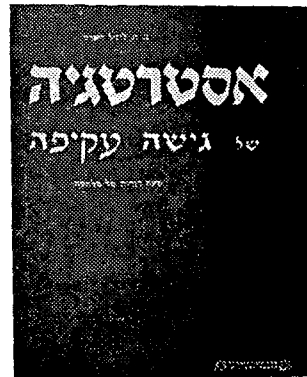
שנקבע בשעתו במעין "הגדרת תפקידים" שניתנה לבית-ההוצאה, "לשמש במה להרחבת אופקו של ה- מפקד, איש הצבא והמגן העברי..."

להעמיק אפיק זה חתרה למערכת במיטב מאמציה בכל שנות פעולתה: להורים בו את זרמי המחשבה הצבאית; לעורך למחשבה, ליומה, ללימוד, להבנת תהליכי התפתחותם של המדע והאמנות הצבאיים; להכיר את עברם הצבאי של העם והארץ; לעורר לסיכויים, להתריע על פרצות, ללבן בעיות ולתרום לעיצוב דמותו של איש-הצבא העברי — לאלה שאפו "מערכות" במאה החוברות ובשלוחותיהן, ולכך נת- כוונן בהתמדה. להמשיך בשירות זה למען חיסונם של כוחות המגן העבריים תשאפנה "מערכות" גם בעתיד, ולתרום בכך את תרומתן לביצור בטחון ה- מדינה ושלומה, כי, ככתוב בשערי "מערכות" — "כחוסן התנית — פן רוחב המגן לעם".

מ' ומה בחוברת (סוף)

לאחר מספר "התראות" לקוראי "מערכות" — הופיע לבסוף בימים אלה ספרו של קפ' לידל-הארט, "אסטרגיה של גישה-עקיפה".

אכן, ספר על "מאה דורות של מלחמה" — מה לגבי הפרש-זמן של שבועות או חודשים מספר? הופעת הספר בעברית מהוה ללא-ספק תוספת ניכרת — במשקל ובתוכן — לספרותו של הקורא הצבאי שלנו. הספר רחוק מלהיות "מעל למחלוקת" של הערכות הסטוריות-צבאיות שונות ומנוגדות; הוא עצמו נתון בתוכה — ואף הוא גופו משמש לה. אך, דא עקא — גם בזאת עשוי להיות טמון חלק מערכו: כי אין דבר המועיל למחשבתו של איש-צבא כאותו דבר המדברן אותו למחשבה ולהרהור בקורתיים ועצמאיים. מהדורת הספר שתורגמה לעברית מכילה גם סקירה מיוחדת, מפרי-עטו של רב-אלוף יגאל ידין, לסיכום מהלך מלחמת-הקוממיות של ישראל. אף סקירה זו, בצד הניתוח רב-הרושם ורבה-עניין על ידי ל-ה. של תקופת ה"אסטרגיה של היטלר" והמבצעים שבשלהי מלחמה-ע השניה — ותיאור-מנתח, מפי גנרל א. דורמן-סמית הבריטי, למסעי צפון-אפריקה 42—1940 — מהוה את היסוד להכללותיה-המסכמות של בעל-הספר, בענין האסטרגיה

עקיפת-הגישה כמפתח לפתרון בעיות האמנות-האופרטיבית.

בימים אלה הופיעה בהוצאת "מערכות" המהדורה השניה של ה"אטלס ההיסטוריי-

הגיאוגרפי" של צה"ל, שהוכן ע"י מפקדת קצין חינוך ראשי. האטלס קנה כבר לעצמו מקום כה מובטח הן על שולחן עבודתו של איש-הצבא והלומד והן בספרייה-הבית של משפחה עברית, עד שאין עוד צורך להציגו בפני הקוראים. שכלול חשוב נוסף במהדורה החדשה — מפת ההתישבות העברית, ערב מלחמת הקוממיות, שהוכנה במיוחד למהדורה זו. המעיין באטלס יוכל מעתה לראות ביתר הבלטה את הקשר-האירגוני שבין ה"אסטרגיה ההתישבותית" שלנו בשנים-עברו לבין הרקע האופרטיבי וה- אסטרגי של מלחמת הקוממיות — ושל תחומי המדינה.

בעיות הארגון למלחמה בזמנו (ב)*

שילובי דברים מאח:

פ.ם. סונטופרי, נג' ב. הורוקס, ואחרים

בירורים ודעות

על

מבנה כוחות

מזוינים לעתיד

ב.

מדברי המרצה —
פילד-מרשל מונטגומרי:

בין מסורת עבר — לצרכי עתיד

מלת-המפתח של העולם הישן הנה מסורת; מלת המפתח של העולם החדש הנה קידמה. שני עקרונות-מנחים אלה יש ועומדים בניגוד ישיר זה לזה. אני מחזיק בדעה כי כאשר נתקלות השתים זו-בזו, ואם אי אפשר למצוא פשרה ביניהן — הרי המסורת היא זו שחייבת לפנות את הדרך בפני יריבתה. רק על ידי שנפעל כך, ניתן יהיה להבטיח את הצלחתה של ה-גישה-החדשה אל עניננו.

לגבי דבר אחד בטוח הנני בטחון מוחלט. ככל שנרבה לשקוד ולהטיל צורות ארגון ישנות, שנועדו בשעתן בשביל תגאים אשר לא ישנו עוד — כן תרחק מהתשובה הנכונה לבעיה.

לענין שירות החובה

שירות חובה צבאי הוא מקווי-היסוד של מערכת-הגנה בעת החדשה. במקור נועד הוא לשמש-פתרון לתפיסה בענין אומה נושאת-נשק, ולאפשר את כיי-נונם של צבאות-עתודה גדולים באירופה. ברם, ה-שיטה הישנה של הגנה-לאומית מותנית היתה ב-אזהרה-במועד על התקרבות מלחמה, ובשהות מס-פקת לביצוע הגיוס-הכללי. השיטה הנוכחית של הגנה לאומית אחוזה-ודבוקה בתפיסה ישנה זו. אולם אין היא הולמת את תמונת הדברים באירופה כיום. הדרישה הראשונה המוצגת כיום בפני שירות החובה הצבאי היא — לאפשר לאומה לקיים כ-מצויים בעין כוחות שירות-פעיל מאומנים בתכלית וממוש-מעים בתכלית, ובמספר נאות, בימי שלום ובעתות מלחמה. הדרישה השנייה היא לספק עתודה מאומנת,

(*) מתוך הרצאה, שאלות-והשגות, תשובות-המרצה — מיום 12 באוקט. 55, ב-מכון-השירותים המאוחד המלכותי-הבריטי.

בעלת עצמה מספקת, אשר תאפשר "להזיך" את ה-כוחות-הפעילים בעמדם במערכה, וכן לספק גייסות ממושמצים שיוכלו להשגיח על "חזית פנים-הארץ" ולדאוג לה.

בשביל שיהיה בשירות-החובה הצבאי כדי לענות על דרישות אלו, צריך שעורפו יהיה מספיק בשביל לאמן את הכוחות-הפעילים כדי אותה רמה גבוהה הנדרשת בשביל מלחמה "גרעינית" בעתיד. אין אני יודע האם יש באפשרותם של השירותים-הלוחמים שלנו ל"הסתדר" אולי במספרים קטנים יותר של כוח אדם; הם אשר צריכים להשיב על שאלה כזו. אולם אותם אנשים שהם מקבלים — צריך שיוחזקו בשירות במשך שנתים; זהו כורח צבאי, משום ה-סיבות אשר אותן ציינתי.

ברור הדבר כי מטרתו של שירות-החובה הצבאי באירופה כיום הנו היפוכה של התפיסה שהיתה כ-רוכה בו בתחילתו; והשיטה כולה צריכה עתה בחינה-מחדש על אותו הקטע אשר סומן על ידי במשפטים הקודמים.

גיוס

מטרתו של גיוס הוא להעביר אומה למעמד מל-חמה באופן מהיר וחלק ככל האפשר. הגיוס מקיף את האומה כולה, והוא כולל: —
א. גיוס הכוחות-המזוינים.

ב. גיוס "חזית הפנים", על מנת שתוכל לעמוד בפני ההלם ה"גרעיני" הראשון, ולנקוט אח-כ-באמצעי הנגד הנחוצים.

תכניות-הגיוס הקיימות כיום, אבד עליהן הכלח, כשאנו רואים אותן על הרקע של מלחמה גרעינית. הן אחוזות-ודבוקות בתפיסה הישנה של "אומה נר-שאת-נשק" אשר לרשותה אזהרה-במועד על הת-קרבות מלחמה ושהות מספקת להתגייסות. תכניות

הגוברת של ההגנה; הם חייבים להיות מאורגנים על יסוד כוח-אדם פחות-יותר ועצמת-אש רבה יותר. את האספקה והתחזוקה יש לבסס על מספר רב של מצבורים קטנים באזורים קדומניים ולא על מחסנים גדולים מעטים באזורים עורפיים. הכרח הוא להבין את העובדה כי הלחימה על הקרקע תהיה כבדה ורצופה; ועל הדיביזיות להיות מאורגנות באופן כזה שתוכלנה ללחום לחימה בת ממש פרקי זמן ממושכים מבלי החלפה או תגבורת.

יש הסבורים כי יומם של ציי-המלחמה חלף. אני חולק על הנחה זו מעיקרה. האמת היא, כי יתכן מאוד שציי-המלחמה ימלאו תפקיד מפורש בהצלחנו מ-שואה מוחלטת לאחר שתתחולל עלינו התקפת-הפ-תעה כבדה.

— — — השליטה על נתיבי תחבורה בים תשאר תמיד משימתם של כוחות ציים אשר לה זכות ה-קדימה — והסכנה העיקרית לדרכי תחבורה אלה תבוא מהתקפות כוחות אוויר וצוללות.

דעתי אני היא כי יומה של האניה הגדולה חלף. כפי שכבר ציינתי, תמיד יהיו ציי המלחמה זקוקים לאניות שניתן יהיה להפעיל מהן מטוסים; אך ב-עתיד חווה אני אניות אלה כקטנות יותר ומהירות יותר מנושאת-המטוסים הנוכחית.

נראה לי כי ציי העתיד חייבים לכלול, בין ה-שאר, מספר גדול של אניות מהירות מאוד מטיפוס הסיירת, אשר נועדו במיוחד לשיגור קליעים-בליס-טיים מלב הים.

על הציים יהיה לנהוג שימוש מכסימלי במערכת הנהרות והתעלות של אירופה-המערבית; כלי שיט שתוכננו ונבנו במיוחד לשמש כמשטחי-שיגור ל-קליעים-בליסטיים — צריך שיהיה ביכולתם לחדור אל נתיבי-מים אלה ולסייע משם לכוחות-היבשה ב-מערכתם.

שיתוף מעולה עם מדענים

הבה ונציג הצעה חטופה אל העתיד. סבורני כי עתיד זה נתון בידיהם של אנשי-המדע. אפשר ואתדים מאתנו סבורים כיום כי אנו חיים בתקופת אותם כלי נשק שאין-אחריהם-ולא-כלום. ואילו דעתי אני היא, כי לאמיתו של דבר נמצאים אנו בתקופת מעבר. עוד רבים הם הדברים העתידיים-לבוא.

בטרם תעבורנה חמש שנים יהיה מצוי עמנו ה-קליע המונחה. בטרם תעבורנה עשר שנים — תהיה מצויה-בעין, בשירות בפועל, רקיטה בליסטית בין-

משניתן אות-האזהרה בשידור-הרדיו הארצי...

גיוס עתידות חייבות להיות אחוזות-ודבוקות בדרי-שותיה וקצבה של מלחמה-גרעינית כשהתקפות באות במפתיע, ואין האזהרה באה אלא מספר שעות בלבד, ויתכן אף דקות בלבד, לפני התקפת האויב. משניתן אות-האזהרה בשידור-הרדיו הארצי, הכ-רחי שאגשי העתודה ידעו היכן עליהם להתיצב ושיהיה ביכולתם להגיע אל מקום-ההתיצבות על אף הזרם באמצעי התחבורה.

גורם ה"זמן" הוא שיהיה חשוב מכל; וביצוע מהיר של הגיוס יהיה חיוני. הצורך המידי יהיה כי מספר מטוסים של אנשים יהיה בנמצא בכל ההקדם, ובמקומות הנאותים.

נמצא, כי תכניות הגיוס הנוכחיות טעונות "בדק כללי", לנוכח הרקע אשר צוין לעיל. רמות-הדברים הצפויים

אשר לכוחות האוויר, הרי ברור כי כוח-ההרס ה-כביר של כלי-הזין האטומיים, והופעתם, בבוא השעה, של קליעים-בליסטיים ארוכי-טווח וקצרי-טווח — יצריכו בסופו-של-דבר הפחתה במספרם של מטוסים וזוגים-בידי-טיים. ככל שאנו מתקדמים מהבחינה ומדעית כן עלינו לצמצם בכוח האדם שבשירות תילות-האוויר ובמספר המפציצים אשר להם. אולם זכור אחד נראה כי יהיה חיוני: על כל מטוסי ה-הנפצה וההתקפה-על-מטרות-קרקע יהיה לשאת את כלי-הזין הגרעיני.

כוחות-היבשה צריכים להיות מאורגנים באופן כזה אשר ישלב אותם אל אפשרות פעולה אטומית. על הצבאות לחדול מלסמוך, כבעבר, על עליונות במספרי כוח אדם לצורך ההתגברות על עצמתה

האם יהיה עלינו להתחסל?

שנים יהיה מצוי עמנו הקליע המונחה, שהוא רקיטה בליסטית קצרת טווח של כ-550 ק"מ. תוך עשר שנים תהיה מצויה עמנו הרקיטה הבליסטית הבין-יבשתית אשר טוחה יהיה... — הרי אתה מעלה את הספרה של כ-8000 ק"מ, ובמידת הידוע לי דבר זה אפשרי בהחלט מבחינה מדעית. התקדמות מדעית זו מציגה לפנינו בעיות כבירות, אשר הכרח הוא לשקוד על חקרן כבר כיום. משום

שהן הופכות כליל על פיה את קצרת התפיסה הנוכחית בענין הגנה אורית, הכרוכה ב"מסכי-מכ"ם", אזהרה-מוקדמת מהירה, וכל שאר הדברים הללו. אולם התקדמות מדעית וטכנית זו — קרבה ובאה. על כן חושבני כי התשובה האמיתית היא היא שיהיה עלינו להבין, מנקודת המבט של כוח-האדם והאמצעים-הכספיים, כי ככל שקדמה-מדעית זו צועדת צעד דים נוספים קדימה — שומה עלינו להפחית בכוח האדם, ובאמצעים המופעלים ביד-אדם, המשמשים להנחתת פצצותינו. יהיה על אלה להתחסל. את זאת חייבים להבין חילות-האוויר של כל המדינות. אין לי ספק בכך כי חיל-האוויר יהיה נוטה לומר אזי: — "ובכן, אם כזה הוא המצב, כי אז משיופיעו דברים אלה יהיה עלינו לטפל בהם, שכן אחרת יתכן ונשאר חסרי-התעסקות". יתכן שיאמרו דברים כגון אלו. על כן, הרי יכולים הנכם לראות בעליל עד כמה קל יותר היה הדבר, שעה שיופיעו כלי זין אלה, אילו היו אז כל שלושת השירותים-הלוחמים נתונתם למרותו של מיניסטריון אחד. ואילו היה לנו אז שירות-לוחם אחיד ויחיד, שהוא אשר ישתמש בקדמה מדעית כבירה זו — עד כמה פשוט יותר היה הופך כל דבר מנקודת המבט של כוח אדם, מנקודת המבט של ציוד, של כספים, ומנקודת המבט הכלכלית בדרך כלל; היינו נפטרים אז מכל הקבלה וכפילות — ומבחינה כספית ותקציבית נודעת לכך חשיבות רבה.

יבשתית הנושאת תאינפץ גרעיני. מעולם לא היה זה כה הכרחי כי אנשי המלחמה והמדענים יעבדו במהודק בצותא, וכי העומד בראשו של אחד השירותים הלוחמים ידע לומר בבהירות מה רוצה הוא מן המדען.

מן המיכום

עד כמה שעיני מבחנת, הרי בכל מלחמה "כדור-ארצית" העלולה לבוא עלינו, בפרק-העתיד שניתן לראותו — עצמת האוויר היא שתהיה הגורם החלש. משהכרנו בעובדה זו, הכרח יהיה להבטיח איוון נאות בין כוחות האוויר, הים והיבשה.

במקביל להתפתחות כוחות האוויר, דרך השלב של מפצץ סילוני — אל הקליע-הבליסטי — ועד אל "ירח מלאכותי" הגלולה לכדור הארץ — ילך איוונו של הכוח בעולם ויהפוך יותר ויותר לאיוון בלתי-יציב. כתפקיד ראשון חייבים אנו לבנות ולהטפח כוח רבי-עצמה המרתיע מפני מלחמה; משעשינו זאת, הרי עלינו לחתור ולהביא לידי מידה מסוימת של פרוק נשק כלל-עולמי.

— — — לבסוף, חייבים אנו להבין כי עומדים הננו בתוככי מהפכה מדעית — וכי אין אנו יכולים לקפוא על שמרינו, או להזיז את השעון אחורנית. עלינו לצעוד קדימה אל תוך העתיד, כשאנו עמלים למען איוון נכוח בין המסורת לקידמה.

מתוך הברור בעקבות ההרצאה:

רקטות-בליסטיות, "ירחים מלאכותיים"

גנרל-לויטננט סיר בראיאן הורוקס: האוכל להציג שאלה? — למעשה, אמרת בהרצאתך כי עצמת ה-אוויר היא הגורם החלש. שמענו בזמן האחרון לא מעט על אודות רקטות בין-יבשתיות ארוכות-טוח, אשר טווחן יהיה קרוב אולי ל-8000 ק"מ; וכן שמענו דבר מה על אודות "ירחים מלאכותיים", שיהיו תלויים בשמים מעל. החוכל לומר כיצד ישתלבו אלו אל תוך תמונת הדברים, והאם יש לשער כי אמנם יופיעו בקרוב?

המרצה: אמור-אמרתי כי ככל שנתקדם מבחינה מדעית יהיה עלינו להפחית את מספר המפציצים שלנו. ככל שרקטות קצרות-טוח, ולאחר-מכן רקטות בין-יבשתיות, תתחלנה להכנס לשימוש — כן ניתן יהיה להפחית את מספרם של מה שמכנים כיום "מטוסי-סיים הנהוגים בדי טייס". סבורני, כי דבר זה הנו ברור בתכלית. הנה, באשר לקצב ההתקדמות המדעית, הייתי אומר זאת: יש לשער כי תוך חמש

מפקד-טייסת* מ.ג. דאָרף: שמא אוכל לשאול את אינך סבור כי בשביל אותו סוג של מזוין שהנני חוזה אותו לעתיד, וכן בהתחשב בעקרון חס-החיות, באה עתה העת להנהיג תפיסת-יסוד חד-משמעית בענין הגהלת-החשבונות בשלושת הי-שנים הלוחמים? הדוגמה שעולה במוחי כרגע, היא השירות לו אני עצמי משתייך, הנה כדלהלן — המשרים שאני נוקט כאן אינם אלא כדי לסבר את העיניים בלבד: כיום, באם מצוי אצלנו, נאמר, חיל-הצבא של 200 מטוסים שערכו במושגי הון הנו 10,000,000 לירות שטרלינג, הרי יתכן מאוד כי 10%

היה צורך לחתום על 45,000 פיסות-ניר

כיהם של שלושת השירותים המזוינים כפי שהנם כיום.

המרצה: אין אני רואה עצמי כמוסמך לדון ב- ענין עדין-מאוד זה של חלקי חילוף של מפציצים העומדים בסימן האות "V"**. אולם יש ודאי ענין רב בדברים שאמרת. אולם ביחס לבעיה של ניהול החשבונות בשירותים-הלוחמים בכללה, הייתי רוצה לומר זאת: באם סבור הנך כי שיטת הישובי-החש-בונות של חיל-האוויר המלכותי מתאימה בשביל ימי מלחמה. חצי-האי בספרד***, כי אז הייתי אומר אני כי השיטה הנהוגה בחיל הצבא מתאימה בשביל ימי משה ואולי אפילו בשביל ימי אברהם אבינו! (צחוק בקהל) שיטת ניהול החשבונות בחיל הצבא מושתתת על העובדה שכל אחד הנו נוכל; ואם איננו נוכל, כי אז שיטה זו תהפכו עד מהרה לנוכל. הרי זה דבר איום וגורא. אי-אימון זה הבא מלמעלה — אולם עובדה היא כי אין נותנים אמון באיש. רק לפני ימים אחדים דיברתי עם מפקד יחידה אשר סיפר לי כי עד כה, במשך תשעה חודשים ראשונים של שנת 1955, הגיש האפסנאי שלו 9000 הזמנות לציוד. כל הזמנה היה עליו להגיש בחמישה טפסים, דהיינו — היה צורך לחתום על 45,000 אלף פיסות ניר. סבור הנני כי אפשר לו לחיל-הצבא להנהיג שיטה אשר לפיה באם יהיה אפסנאי זקוק למחבת — יוכל ללכת ישירות אל מחסן, לקבלו שם ולחתום על קבלה; ובאם, בהזדמנות של ביקור-מפקחים פתאומי, יתגלה כי ליחידתו מחבתים רבים-מדי — ובכך, מה יש? צריך פשוט לפטר את הקולונל! — אוראז ניתן היה להגיע לתכלית, וכמובן, החסכון בכוח אדם ובפקידי מוסדות מיניסטריון-המלחמה וכן הלאה — עצום יהיה. אילו היו נותנים-אמון באנשים, כי אז היה חיל-הצבא מפסיד על כך כספים פחותים הרבה מאלו שהוא מפסידם עתה. על כן, אם דעתך היא שהשיטה בחיל-האוויר רעה הנה, אין עליך אלא לבוא ולהתבונן בשיטה שבצבא. בכלל כל בעית ה"ניירת", שהנה נוראה פשוט, טעונה אף היא בחגיגה-מחדש. שום אדם ששכלו בקרקדו לא יוכל לקרוא אפילו מחצית הי-ניירות הנשלחים; וכפי שכבר אמרתי אשתקד, הי-חצי השני אינו ראוי שיקרא. האם עניתי בכך על שאלתך? (צחוק בקהל)

כוחות עתודה

בריגדיר ב.ג. דאָקאָס: הפילד-מרשל ציין כאן, כי באה תמורה בתפקידם של כוחות העתודה וכי אר-גונם הנוכחי נתיישן לגמרי. דומני כי הוא לא ציין

הן נעלה ותוקים-אל-הקרקע מחמת מחסור בחלקי-ניירות, אילו הונהג שינוי בשיטת ניהול-החשבונות, כי אז יתכן ואפשר היה להגיע לכך כי המחסור ב-חלקי-חילוף לא יגרום עוד לשיתוקו של אחת כזה מהמטוסים, אלא לשיתוק חמישה אחוזים בלבד; ו-עקב כך תגדל באותה מידה עצמתו של החיל-המוחץ שלוחה נפשי שמצב הדברים נראה לי, הרי כיום שירי-תיאורי צמוד אל שיטת הישובי-חשבונות אשר יתכן וטובה מאוד הנה לחישוב מצבת כדורי-העופרת ל-רובים, למושקטים, או מקטורני-חייל אדומים — הכל נוסח המאה הי"ח — אולם אין היא הולמת את צר-

* הנה רחיל-האוויר הבריטי המקבילה לו של רביסון בצרפת. המער.

** הדוגמה השונים של המפציצים הכבדים הבריטיים שנת-גבשו בשנים האחרונות — שמותיהם מתחילים כולם באות "V". "וולקן", "וולקן" — המער.

*** 1814 - 1808. המער.

כאן מה הן דעותיו בענין תפקידם הנוכחי. שמא יוכל להשכילני בנקודה זו?

המרצה: אין אני יכול להשיב תשובה על שאלה זו מבלי שאפרוש בפניכם תחילה מקצת מן הרקע אשר לה. בעבר, בשתי מלחמות-עולם גדולות, עמדנו בפני התמודדות-שחיקה* שנמשכה 4 או 5 שנים. בשלב הראשון, שנמשך כשנה, היו עוסקים ב"התקנת" האומה לקראת מעשים הנחוצים ב"מלחמה טוטאלית". מבחינת כוח האדם שלה והיצור שלה. ה"שלב השני" היה שלב המבצעים המכריעים. כשהאומות פועלות בצותא פעולה-תוקפנית בהתאם לתכנית-רבתי. שלב זה נמשך כשתי שנים. השלב האחרון היה שלב ניצול ההצלחות, והבאת הענין כולו לידי גמר. כזה הוא התהליך שנתרחש ב"18—1914, וב"45—1939. המאמץ כולו נמשך 4—5 שנים. בגלל נתונה של הבעיה זו, ולפי קצב המלחמה כפי שהיה באותה תקופה, יכולת ליהנות מאוהרה-על-בוא-מלחמה ומהות לביצוע הגיוס. היה או צורך בקיום צבאות עתודה גדולים, והאומה היתה קמה לאחור-בנשק משבאה המלחמה. אכן, אין אני סבור כי כזאת יקרה בהודמנות הבאה. בגלל היכולת העצומה ל"הרוס, יגיעו במלחמת-עתיד במהירות רבה מאוד אל השלב המכריע. התוצאה מכך תהיה שאותם הכוחות להם זקוק הנך לצורך מבצעים מכריעים — אי אפשר יהיה כי יקומו רק לאחר ביצוע הגיוס-הכללי. שומה עליהם להתקיים כבר בימות שלום; יש להתחייבם בדרגת-כוננות גבוהה, ועליהם להיות מוכשרים ל"חום לחימה-של-ממש מבלי כל תהליך התגייסות קודם. על כן, לדעתי, נבנו הוא להוציא בימות שלום כספים על כוחות אשר לא יוכלו להביא לך תועלת כלשהי בטרם שעברו כבר עליך 6 חדשים, או שנה של מלחמה. פשוט, חסר הכסף לך. את הכסף צריך להשקיע בכוחות קרוחיות, על מנת לשלב אותם ב"יכולת הפעולה-האטומית המצויה. הדבר שתרצה בו בפרוץ המלחמה הוא תגבורת קטנה בשביל צבאות-היבשה אשר תעמוד לרשותך במלוא ההקדם וההחיי-

attrition (*)

(*) מיניסטר המלחמה הבריטי בשנים שלפני מלחמת-הראשונה, בממשלת אסקוויט. מבצע התיקונים מרחיק-הלכת במבנה הצבא הבריטי, מקימו של "חיל-המשלוח" לפעולות באירופה ומארגנו של הצבא-הטריטוריאלי. לדעת-רבים — גדול מיניסטרי המלחמה הבריטיים. — המערך. (***) לפי התפיסה של שנות ה"30 וה"40 — ששה חודשים. — המערך.

(****) ראה ב"מערכות" חוב' צ"ט עמ' 74 "ידיעות על מקצת ממגמות הכיוון" בצבא-הטריטוריאלי הבריטי, אשר אין ספק כי פ"מ. מונטגומרי הביאם מראש בחשבון בהרצאתו ובדבריה-התשובה שלו. — המערך.

רות. תעשה במגמה זאת כאשר תעשה, מכל מקום שומה יהיה עליך לבצע את הגיוס מיידית ובקצרה, על מנת להכנס במישרין אל מעשה-מלחמה. והנה, התבוננו-נא בצבא הטריטוריאלי כפי שהנו כיום. ה"צבא הטריטוריאלי מורכב מכ"12 דיביזיות. אולם בשום אופן לא יוכל צבא זה לצאת מחר בבוקר ל"מלחמה וללחום לחימה ממשית ותכליתית; יחסרו לו הנהגה, משמעת ואימון. אין זו אשמתו. הוא לא נועד לכך שעה שהולדיין** הקימו.

לפי מחשבת הולדיין נועד הצבא הטריטוריאלי — והיה זה בדומה למחשבת מארגני צבאות ה"עתודה אף במדינות אחרות — לצאת אל זירת-המלחמה בעקבות הצבא הסדיר לאחר שהלו "יחזיק מעמד במצודה" משך שנה בערך***). ואילו במשי-מותיה של המלחמה החדשה, שנשתנו כליל, אין עוד תועלת בכך. יש לשער כי בריטניה תוכל להעמיד מיידית צבא עתודה בעצמת קורפוס-צבא אחד. בן 3 דיביזיות. אולם בכדי שניתן יהיה לעשות זאת, יהיה על הצבא הטריטוריאלי לצאת למחנה מדי שנה ולהתאמן שם כזאת משך חודש ימים לפחות. גייסות-אלה יוכלו אז להכנס לשירות מיד עם פרוץ המלחמה וניתן יהיה להשתמש בהם ללא שהיות בתפקידים הגנתיים — בתנאי כמובן שניתן יהיה, לפני כן, ל"בצע את העברתם מבריטניה אל היבשת. הרי שחושב הנני כי מתפקידו של צבא העתודה הוא לספק דבר מה שיהיה טוב, ולספקו אזי בכל ההקדם. מן הבחינה הכספית, אי אפשר כי צבא זה גדול יהיה; ושוב, אין זה מתפקידו של צבא עתודה לבוא ולהצטרף כעבור שנה וליטול אזי על שכמו את תפקידי הלחימה מן הצבא הסדיר. כל קצבה הנוכחי של המלחמה משנה מן היסוד את תעודתו של צבא עתודה****).

קול-לויט' ר. T. ו'102: שמא תאמר לנו, בבק-

שה, האם יכול הנך לחזות-מראש איזה תפקידים חשובים לכוחות מוטסים — להבדיל מכוחות מובלטים-באוויר — במלחמה עתידה?

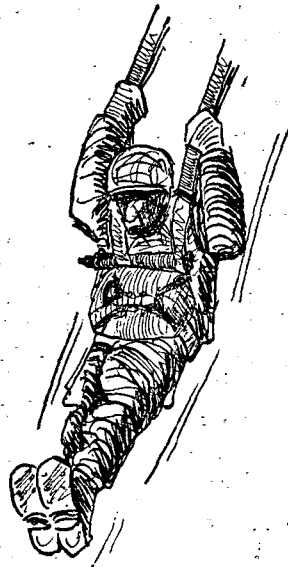
המרצה: זוהי שאלה טובה מאוד — שאלה מ-

צוינת. עלי יהיה לחזור אל דברים שכבר אמרתי אותם במשך הרצאתי. אמרתי כי משגה הוא להוציא בימי שלום כספים על דברים אשר אין לשער כי תהיה בהם תועלת כלשהי אלא לאחר שהמלחמה תמשך כבר פרק-זמן מסוים. והנה: — טול עקרון זה ונקוט אותו לגבי דיביזיה מוטסת. בצדק הבחנת בין דיביזיה-מוטסת לדיביזיה מובלת-באוויר. דעתי אני היא שכל דיביזיות העתודה צריך שתהינה מובלות-

על קיומה של בריגדה זו במידה שתהיה לי נגיעה כלשהי לקביעת אירגונם של הכוחות הבריטיים — נגיעה שאיננה לי עתה. הייתי מקיים אותה, משום שחושב אני כי זה יכול להיות אותו גוף המאפשר אחר-כך התרחבות כוחות מוטסים במקרה של צורך. כן חושבני כי במלחמה עתידה יהיה הכרח בכך שיהיה לך איזה גוף מוטס בעל אמון אשר בו תוכל להשתמש, למשל, בשביל לתפוש בלילה שטח מסוים ואח"כ, עם שחר, להביא אל שטח תפוש זה את ה"דרגים" הבאים של הגייסות המובלים באויר. סבור רני כי בזה טמון ערכה של אותה בריגדת צנחנים מוטסת שבאולדרשוט. אותה בריגדה מאומנת אימון מעולה ביותר; הם "חבריה" טובים מאוד וזוהי יחידה רבת-עצמה. דעתי היא כי כל מדינה גדולה צריך שיהיה לה גוף-גייסות מעין זה.

באויר. הייתי אומר כי הוצאת הכסף על דיביזיה מוטסת, לפי המובן שאנו מיחסים כיום למושג זה, איננה מוצדקת באם קיים דוחק כספי; כי אין אתה יכול להשתמש בדיביזיה מוטסת אלא לאחר שכבר יש ביכולתך להשתמש בנתיבי שמים — ואין זה נראה לי כי יכולת-תוכל לעשות כן מיד עם פרוץ המלחמה. סבורני כי הדבר הנחוץ למדינה במערכת-ההגנה שלה הוא גוף של כוח מוטס אשר בו תקויים ברציפות גחלת-תמיד של יכולת ללוחמה-מוטסת. באמרי זאת מהרהר הנני ב"בריגדת הצנחנים הבלתי-תלויה" החונה באולדרשוט*, ולעולם לא הייתי מנתר

* מקום חנית גייסות רבתי ובסיס אימונים מרכזי של הצבא הבריטניה. מעין "צ'רפנד" בריטית (או, שם, צ'ריפין היא מעין "אולדרשוט" ישראלית?) בינתיים נתגלגלו הדברים וה"מלגיות" הבריטיות שוכנות כבוד בקפריסין... — המער.

תחולת השיפוט הצבאי

א. מבוא

החוק הפלילי הכללי המחייב במדינה, חל בדרך כלל, על כל האנשים הנמצאים בשטח של המדינה ובמימי החופין שלה. במקרים מיוחדים יש לבי"ד ישראלי הסמכות לשפוט אף על עבירות שנעברו מחוץ לשטח המדינה וכן ישנם מקרים שאנשים בעלי מעמד מיוחד (כגון בעלי חסינות דיפלומטית) יכולים לטעון שאין לבי"ד ישראלי הסמכות לשפוטם. לכן, בדרך כלל, אינם מתעוררים בבתי המשפט הפליליים הכלליים ויכוחים על סמכות.

לא כן הוא המצב בבתי-דין פליליים ספציאליים, בדרך כלל, ובבתי-הדין הצבאיים בפרט; כל מהותו של השיפוט הצבאי הספציאלי היא — הגבלתו למספר מסוים של אנשים, בעלי תכונות מיוחדות, ולתקופות בהן ישנם לאותם האנשים אותן התכונות. לכן מתעוררת בבתי הדין האלו, לפעמים קרובות למדי, השאלה האם הנאשם הקונקרטי המובא בפניהם נתון לשיפוטם, או במילים אחרות — האם אותו החוק הפלילי הספציאלי חל עליו.

טענת חוסר סמכות היא גם אחת מהטענות האהורות על הסניגורים, בפרט במקרים בהם הסיכויים הם קלושים שהנאשם יצא זכאי, בעבירה בה הואשם, אם ביה"ד יכנס לדון בעצם האשמה. לכן מנסים עורכי-דין מנוסים, המופיעים בפני בתי-הדין הצבאיים, לטעון קודם-כל את חוסר הסמכות של ביה"ד הצבאיים לשפוט את שולחיהם, כי בחוסר סמכות יבוטל כתב האישום, בלי בירור האשמה למהותה.

אם כי בחוק השיפוט הצבאי, תש"ו — (להלן: "החוק" או "החוק החדש") מוקדש לתחולת החוק פרק אחד בלבד, (פרק שני של חלק א), הכולל בסה"כ 13 סעיפים (מסעיף 4 עד סעיף 16), הרי לדיון בסעיפים אלה בועדה המיוחדת לחוק בכנסת, הוקדש באופן יחסי זמן רב, וסעיפים אלו נוסחו מתוך קפדנות יתרה.

קפדנות זו בניסוחה, אשר כתוצאה ממנה ישנה

חשיבות רבה לכל מלה בפרק זה של החוק, וכן העובדה שבפרק זה רבים הם האיזכורים של סעיפים אחרים של החוק ואף של חוקים אחרים, גרמו לכך שאדם הבלתי מצוי אצל בעיות אלו או הבלתי מנוסה בהן, מתקשה, מתוך קריאה בלבד, לתפוס את היקף תחולת החוק על כל סייגיה והגבלותיה. לכן החלטתי להקדיש לנושא זה את מאמרי, מתוך תקווה שע"י כך אעזור להבנת אחת מהסוגיות החשובות ביותר שבחוק.

ב. התחולה הפרופונלית של החוק

מנקודת השקפה פרסונלית אפשר לחלק את האנשים שהחוק חל עליהם, לשני סוגים ראשיים:

(1) חיילים,

(2) מי שאינם חיילים, והחוק חל עליהם. אם כי בפרק זה מבדיל החוק בין שני הסוגים האלה, הרי בהמשכו מדבר הוא על חיילים בלבד, גם כשמתכוון למי שאינם חיילים, וזה לאור הוראת סעיף 16 הקובע: —

"מי שאינו חייל כהגדרתו בסעיף 1 וחוק זה חל עליו — יהיה דינו בענין חוק זה, כדין חייל; וכל מקום שמדובר בחוק זה על חייל, גם אדם כאמור במשמע; והוא, כשאין הוראה אחרת".

(1) חיילים

הגדרת "חייל" בחוק מופיעה בסעיף 1, ומשלימו, במידת מה, סעיף 4. לאור הגדרה זו שבעה הם סוגי האנשים, הכלולים במושג "חייל", ואלה הם:

(א) אדם הנמנה עם הכוחות הסדירים של הצבא עפ"י חוק שירות בטחון, תש"ט — 1949. אדם המשרת שירות סדיר של חובה בצה"ל — הוא הסוג הראשון (ואפשר להגיד, המובן מעצמו ביותר) של אנשים הכלולים במושג "חייל". לסוג זה משתייכים הן האנשים המשרתים שירות-חובה לפי סעיף 6 של חוק שירות בטחון (השירות "הרגיל" של 12—24—30 חודש) והן המשרתים שירות סדיר מיוחד לפי סעיף 8 של אותו חוק.

(ב) אדם הנמנה עם הכוחות הסדירים של הצבא בדרך של התחייבות לשירות קבע.

ע"י הכנסת משרתי צבא-קבע לחוד הגדרת "חייל" בסעיף 1 של החוק, קבע החוק בצורה חריגה-משמעית שלגבי תחולת השיפוט הצבאי דינו של משרת בצבא קבע הוא כדינו של משרת שירות חובה לכל דבר (1).

(ג) אדם הנמנה עם הכוחות הסדירים של הצבא עפ"י התנדבות בדרך אחרת (ז"א שלא בדרך של התחייבות לשירות קבע).

מעמד חוקי מלא להתנדבות כזאת ניתן רק בהגדרה הנ"ל של החוק. הכוונה היא, בין השאר, לאנשים אשר בשעת חירום, מבלי לזכות על אורחותם ומבלי להיחפז לתושבים קבועים של ישראל, ואף מבלי להכנס לצבא-קבע, יבואו מארצות הגולה השונות בכדי להכנס לשורות צה"ל.

(ד) מי שדימוהו בתוס לב שנתקבל כדין לכוחות הסדירים.

סעיף 4 של החוק אומר: —

"מי שנתקבל כדין או דימו בתוס לב שנתקבל כדין לכוחות הסדירים של הצבא... יחול עליו חוק זה".

הדוגמא הבאה תבהיר מה כוונת המלים: "דימו בתוס לב שנתקבל כדין": בחור בן 17, מתחשק לו לשרת בצבא. הוא מתייצב בלשכת הגיוס, מספר שהוא עולה חדש, שתעודת לידה אין לו, ושלא לו כבר 18. מחיילים אותו ומציבים אותו ביחידה צבאית. לאחר 6 חדשי שירות גמאס עליו "המשחק" בצבא, הוא מופיע בפני מפקדו ואומר: "אני רימיתי אתכם, אני בסה"כ בן 17, הנה תעודת הלידה שלי, אינני חייל ואני הולך לי הביתה". נכון הוא שבחור כזה יכול לדרוש את שחרורו מהצבא, נכון הוא שאם שלטונות הצבא יסרבו לשחררו יוכל לפנות לבי"ד גבוה לצדק ולבקש ש"יבוא הרמטכ"ל ויתן טעם מדוע לא ישחררו מהצבא", אולם כל זמן שלא שחררו מהצבא כנ"ל, אין הוא יכול לעשות דין לעצמו והחוק הצבאי יחול עליו, מאחר ו"דימו בתוס לב שנתקבל כדין".

"תוס לב" קיים אם בזמן הגיוס או החיול הממונים על כך היו באמת סבורים שחובת הגיוס חלה על אותו אדם.

(ה) אדם הנמנה עם כוחות המלואים של הצבא.

(1) דרך אגב, תוך קביעתם של משרתי צבא קבע כחיילים, הביע המחוקק גם את הערכתו לשירות קבע באמרו: "עפ"י התנדבות, בין בדרך של התחייבות לשירות קבע... הוזה אומר, משרת צבא קבע עושה מעשה התנדבות".

עפ"י חוק שירות בטחון, תש"ט — 1949, כשהוא בשירות.

בהתאם לסעיף 7(א) של חוק שירות בטחון הרי כל יוצא צבא שנמצא כשר לשירות, והוא אינו בשירות סדיר, יהיה נמנה עם כוחות המלואים של צבא הגנה לישראל, אולם, בכדי להחשב ל"חייל", חייב הוא להיות ב"שירות". איש מלואים נמצא בשירות כשהוא משרת "שירות מלואים חדשי" או "שירות מלואים שנתי" לפי סעיף 7 של חוק שירות בטחון, או "שירות מלואים מיוחד" לפי סעיף 8 של אותו חוק.

(1) אדם הנמנה עם כוחות המלואים של הצבא, עפ"י התנדבות, כשהוא בשירות.

חוק שירות בטחון איננו מכיר בשירות מלואים עפ"י התנדבות, אולם דבר כזה קיים בצה"ל. גם מתנדבים מעין אלו יחשבו ל"חיילים" רק כשהם נמצאים בשירות אליו התנדבו.

(2) מי שדימוהו בתוס לב שנתקבל כדין לשירות בכוחות המלואים של הצבא.

סעיף 4 של החוק מדבר לא רק על מי שדימו בתוס לב שנתקבל כדין לכוחות הסדירים של הצבא, אלא גם מי שדימוהו כנ"ל שנתקבל לשירות בכוחות המלואים של הצבא. המקרים בהם עלול אדם להיקרא לשירות המלואים בטעות, אולם בתוס לב, הם עוד יותר רבים מאשר המקרים בהם עלולים לגייס אדם כנ"ל לשירות סדיר. ברור שגם איש מלואים כזה יכול לדרוש את שחרורו מאותו שירות מלואים, אולם כל זמן שלא שוחרר, יחול עליו החוק.

(2) מי שאינם חיילים והחוק חל עליהם

שבעה הם סוגי האנשים שאינם חיילים ואשר החוק חל עליהם ואלה הם:

(א) העובד בשירות הצבא.

העובדים בשירות הצבא הם הסוג הנפוץ ביותר והגדול ביותר של אזרחים הכפופים לשיפוט צבאי. הכוונה היא כמובן לציבור הנרחב של העובדים האזרחיים בצבא, המתקבלים לעבודה למוסדות ול-יחידות הצבאיות השונות, בהתאם להסכם עבודה, הקיים בין משרד הבטחון והצבא מצד אחד וארגוני העובדים בצבא מצד שני.

(ב) העובד במפעל המשרת את הצבא, ששר הבטחון קבע אותו בצו כשירות צבאי.

הכוונה היא לעובדי תע"ש ומפעלים דומים; מפעלי תע"ש אינם כפופים לצבא, אלא למשרד הבטחון ולכן, לולא הוראת החוק, אי-אפשר היה לראות בהם "עובדים בשירות הצבא".

(ג) העובד בשליחות הצבא.

ההבדל בין "העובד בשליחות הצבא" ובין "העור- בד בשירות הצבא", עליו דיברנו קודם, הוא בכך שה"שליחות" מצביעה על יחס חולף, חד-פעמי, באותו זמן ש"שירות" מראה על יחס קבוע ובר-קיימא.

(ד) מי שנמסר לו נשק מטעם הצבא.

הכוונה כאן למתיישבים בישובי ספר, אשר לפע- מים קרובות מקבלים נשק מטעם הצבא לשם הגנה על חייהם או על משקיהם, אף כי הם מעל לגיל השירות הצבאי או פטורים משירות בצבא מטעמים אחרים (בריאות, אשה נשואה וכו').

(ה) הנמצא כדין במשמורת הצבא.

המלה "משמורת", שמובנה custody באנגלית, מצביעה על כך שהכוונה היא לאנשים אשר נעצרו כדין ע"י שלטונות הצבא. למשל, כלוא בבית סוהר צבאי לשם ריצוי עונש מאסר, ייחשב כנמצא ב"משמורת" והשיפוט הצבאי יחול עליו, אף אם בינתיים פוטר מהצבא (בגלל גיל או מצב הבריאות). כן אפשר יהיה לראות צד אורח, אשר נענש על בזיון ב"ד צבאי לעונש מחבוש לפי סעיף 331 של החוק, תוך זמן ריצוי המחבוש, כנתון למשמורת הצבא.

(ו) שבוי מלחמה.

בהתאם להוראות סעיף 10 של החוק יחול החוק על שבויי מלחמה, בהתחשב בהגבלות שנקבעו בתק- נות אשר הותקנו לשם התאמת הוראות החוק עם האמנות הבינלאומיות שישראל התקשרה בהן. על תוכנן של תקנות אלו ידובר עוד להלן.

(ז) איש מלואים.

החוק קובע שעל מספר עבירות המנויות בסעיף 11 אפשר להביא לדין גם "איש-מלואים" (הינו — "חייל-מלואים שאינו בשירות פעיל"). כן אפשר להביא בפני ב"ד צבאי איש מלואים, אשר לא מילא אחרי החובות אשר הוטלו על אנשי מלואים שאינם בשירות ע"י תקנות שהותקנו ע"י שר הבטחון לפי סמכותו לפי סעיף 7(ט) של חוק שירות בטחון. על תוכנן של תקנות אלו ידובר להלן.

ג. תחולת החוק בזמן

תחולתו של כל חוק פלילי מוגבלת בהוראות בדבר התיישנות, הקובעות שלאחר עבור זמן מסוים אין להביא נאשם לדין. כך, למשל, קובעים סעיפים 481 עד 483 של הפרוצדורה הפלילית העותומנית מ-26 ביוני 1879, אשר יש להם עדיין תוקף מחייב במדינה, כי פשעים (עבירות שענשן 3 שנות מאסר ומעלה) מתישנים כעבור 10 שנים, ועונות (עבירות שענשן משבוע עד 3 שנות מאסר) — כעבור 3 שנים.

חטאים (עבירות שענשן עד שבועה ימי מאסר) — כעבור שנתיים. כן קובע סעיף 41(א) של החוק כי עבירת בגידה תתיישן כעבור 15 שנה ועבירת עריקה — כעבור 10 שנים, וכל עבירה צבאית אחרת — כעבור 3 שנים.

אולם נוסף להוראות לגבי התיישנות קיימות בחוק הוראות לגבי תקופת זמן בה אפשר לתבוע את הנתון לשפיטה צבאית לדין גם לאחר שהפסיק להיות חייל או להיות נתון לאותה שפיטה מסיבה אחרת. סעיף 6 של החוק קובע כי אדם שעבר עבירה בהיותו חייל ולאחר ביצועה חדל מהיות חייל, יחול עליו החוק אם הוגש כתב אישום לבי"ד צבאי תוך 180 יום מיום שבו חדל להיות חייל כאמור. הוזה אומר: אם חייל עבר עבירה ב-1.2.56 ושוחרר מהצבא ב-1.3.56, הרי אפשר להביאו בפני ב"ד צבאי אם כתב האישום נגדו הוגש עד 31.8.56 (ז"א פחות מ-180 יום מיום 1.3.56). הוראה זו באה בנוסף להוראת סעיף 41(א) הנ"ל בדבר ההתיישנות, ו"א שבכדי להביא חייל ששוחרר מהצבא לדין יש צורך שיתקיימו שני תנאים: (1) מיום ביצוע העבירה ועד להגשת כתב האישום לא עברו יותר מ-3 שנים ו-(2) מיום שחרורו מהצבא ועד להגשת כתב האישום לא עברו יותר מאשר 180 יום.

אולם אם החייל עבר עבירה של בגידה, עריקה, שחרור- במרמה מהצבא או פיטור משירות בטחון במרמה — הרי אין ההגבלה של 180 יום חלה לגבי דידו ואפשר להביאו לדין כל עוד לא חלפו תקופות התיישנות הקבועות בסעיף 41(א) של החוק. סעיף 6(א) של החוק מדבר על אדם שחדל להיות חייל "לחלוטין או לשעה". כוונת ביטוי זה היא שכל פעם כשאדם משתחרר משירותו בצבא מתחיל מרוץ של 180 יום לגבי אותו שירות בו נעברה העבירה. הדוגמא הבאה תבהיר את המצב: חייל גמר את שירותו הסדיר ב-1.3.56 — הוזה אומר שאפשר להביאו לדין על עבירה שעבר באותו שירות סדיר עד 31.8.56, כאמור. אם בינתיים נקרא לשירות מלואים, נניח ב-1.5.56 עד 31.5.56 אין בכך כדי להפסיק את מרוץ 180 יום לגבי עבירה שעבר תוך שירותו הסדיר, אשר יגמרו כאמור ב-31.8.56. אולם אם אותו החייל עבר עבירה שניה תוך שירותו במלואים, הרי לגבי אותה העבירה 180 יום ייחשבו מיום גמר אותו שירות מלואים ו"א מיום 31.5.56. יוגמרו ביום 30.11.56. הוראות סעיף 6 של החוק חלות לא רק לגבי חיילים, אלא לגבי כל יתר האנשים הנתונים לשפיטה צבאית שמניגום לעיל, פרט לאנשי

מלואים. לגבי אנשי מלואים קובע סעיף 11(ב) של החוק תקופה של שנה מיום שבו נעברה העבירה לשם הגשת כתב האישום לבי"ד צבאי. אם העבירה היא על סעיף 99 (פיטור משירות בטחון במרמה) אין הגבלה גם לגבי איש-מלואים בהגשת כתב אישום, אלא בתקופת התיישנות של 3 שנים מיום העבירה לפי סעיף 41(א) הנ"ל.

לגבי כל הנתונים לשיפוט צבאי מוארכת ה- תקופה של 180 יום ושל שנה, אם הגאשם נמצא בחו"ל במשך אותה תקופה.

ד. תחולת החוק במקום

כפי שאמרנו בראשית דברינו הרי, בדרך כלל, חל החוק הפלילי הכללי רק על עבירות אשר נעברו בשטח של המדינה או במימי חופין של ישראל, עם יוצאים מן הכלל מעטים.

לא כן הוא המצב לגבי בי"ד צבאי: סמכותו היא לדון חייל וכן כל אדם אחר הנתון לסמכותו על עבירה "בין שעבר אותה במדינה ובין מחוצה לה". נוכל, איפוא, להוסיף על מימרתו של נפוליון, אשר אמר שכל חייל נושא בתרמילו את שרביט המרשל, ולומר שגם חוק השיפוט הצבאי נמצא באותו התר- מיל. סמכותו של בי"ד צבאי לשפוט הן בעבירות הצבאיות והן בעבירות שאינן צבאיות שנעברו מחוץ לשטח המדינה, נקבעה בצורה ברורה וחד-משמעוית בחוק.

ה. היקף תחולת השיפוט הצבאי על חיילים ברור מאליו כי השיפוט הצבאי חל בהיקפו המלא על חיילים. יש רק לציין שלגבי היקף התחולה המהותית אין כל הבדל לגבי סוגי החיילים שמנינו לעיל וכולם כפופים לשיפוט הצבאי באותה מידה עצמה.

(1) עבירה צבאית ועבירה שאיננה עבירה צבאית.

בטרם נדון בהיקף תחולת השיפוט הצבאי על חיילים, עלינו להבהיר לעצמנו את שני המושגים החשובים בנושא זה והם: "עבירה צבאית" ו"עבירה שאיננה עבירה צבאית".

מה זו "עבירה צבאית"?

תשובה לכך אנו מוצאים בסעיף 1 של החוק האומר:

"עבירה צבאית" — עבירה לפי חלק ב".

משמעותה של הגדרה זו היא שהמושג "עבירה צבאית" בחוק הוא, מה שקוראים משפטים "מושג טכני", הווה אומר: אין כל אפשרות לקבוע לפי

(*) כמי שעשה את זאת המחוקק האמריקני ב- Uniform Code of Military Justice, 1951.

מהותה של העבירה, הנזק שהיא גורמת לסדר הטוב בצבא, פגיעתה במשמעת הצבאית, או קני-מידה דומים לכך האם העבירה היא ב"מהותה" "עבירה צבאית" או לא. קנה המידה היחידי הוא האם העבירה מופיעה בחלק ב' של החוק או לא. המחוקק שלנו לא הכניס בחלק ב' של החוק את כל העבירות שחיל יכול לעבור, או שעבירתן ע"י חייל מהווה פגיעה באינטרס צבאי כל שהוא. אלא רק את אותם המעשים שמהווים עבירה רק לגבי חייל (ולא לגבי אזרח), כגון עריקה, אי מילוי פקודה וכו', וכן את אותן העבירות מהחוק הפלילי הכללי, שלגבי דיון היה סבור, שאם נעברו ע"י חייל, אין העונש הקבוע בחוק הפלילי הכללי מספיק.

כל עבירה אחרת היא "עבירה שאיננה עבירה צבאית".

(2) תחולת השיפוט הצבאי על חיילים לגבי עבירות צבאיות

סעיף 13 של החוק קובע כי: —

"בי"ד צבאי מוסמך לדון חייל שעשה מעשה המהווה עבירה צבאית, בין שעבר אותה במדינה ובין מחוצה לה".

סעיף זה קובע שלבי"ד צבאי סמכות מלאה לדון כל חייל על כל עבירה צבאית והסמכות הזאת היא סמכות בלעדית (אכסקלוזיבית), הווה אומר, שחייל לא יכול להיות מובא על עבירה צבאית אלא בפני בי"ד צבאי בלבד.

הסיפא של סעיף 13(א) של החוק, האומרת כי: — "אין הוראה זו גורעת מסמכותו של בימ"ש אחר במדינה לשפוט את החייל על אותו מעשה אם הוא מהווה עבירה לפי דין אחר".

אינה עומדת בסתירה עם מה שאמרנו לעיל, כי כונת דברים אלו היא שאם המעשה המיוחס לחייל מהווה הן "עבירה צבאית" והן "עבירה שאיננה עבירה צבאית" (לדוגמא חייל שהכה מפקד, יכול להיות מובא לדין גם לפי סעיף של פקודת החוק הפלילי, המדבר על "כל התוקף אחר שלא כחוק"), הרי על העבירה ש"איננה עבירה צבאית" אפשר להביא אותו חייל גם בפני בימ"ש אזרחי.

(3) תחולת השיפוט הצבאי על חיילים לגבי עבירות שאינן עבירות צבאיות

סעיף 14 של החוק מקנה לבי"ד צבאי סמכות לשיפוט חייל גם על עבירה שאיננה עבירה צבאית, אולם סמכות זו איננה סמכות בלעדית (כפי שהיא לגבי עבירות צבאיות), אלא היא סמכות מקבילה, ז"א שעל עבירה שאיננה עבירה צבאית אפשר להביא את החייל לדין הן בפני בי"ד צבאי והן בפני

בימ"ש אזרחי. מצב דברים דומה היה קיים גם לפי חוקת השיפוט. תש"ח, אולם תקנה 97 שבה איפשרה להביא חייל לדין על עבירה שאיננה עבירה צבאית רק אם אותה עבירה נעברה "במסגרת הצבא או עקב השתייכותו של הנאשם לצבא".

הגבלה זו (במסגרת הצבא או עקב השתייכותו לצבא), אם כי נראית לכאורה כברורה ומובנת מעצמה, גרמה תוך הפעלת תקנה זו של חוקת השיפוט תקלות לא מעטות. כך למשל התנהלו בבתי דין צבאיים וכוחים מיגיעים וממושכים האם חייל שערק מצה"ל וברח לארץ אויב ושם עבר עבירה בניגוד לפקודת הסודות הרשמיים (האזרחית), עשה את העבירה "עקב השתייכותו לצבא", והאם חייל אשר תוך שליחות רשמית מטעם צה"ל בחו"ל, ניסה להבריה מטבע זר, עשה את העבירה ב"מסגרת הצבא".

מנקודת השקפה זו חלה בחוק החדש הרחבה ניכרת של סמכויותיו של ביה"ד הצבאי, מאחר ולפי סעיף 14 אין כל הגבלה לגבי הבאת חיילים בפני בתי דין צבאיים על עבירות שאינן עבירות צבאיות.

אולם, הפורמולה הזאת לא נעלמה מהחוק החדש, כי בסיפא של סעיף 14 נאמר: —

"אולם אם היה היועץ המשפטי לממשלה סבור שהעבירה לא נעברה במסגרת הצבא או עקב השתייכותו של הנאשם לצבא, רשאי הוא... לצוות כי דינו יתברר בבימ"ש אזרחי".

אם כך — מהו השוני בין המצב בחוקת השיפוט. תש"ח ובין המצב בחוק החדש?

השוני הוא בזה, שהשאלה האם העבירה שאינה עבירה צבאית נעברה במסגרת הצבא או לא במסגרת הצבא, לא תשמש יותר נושא לשקלא וטריא משפטית, ולא תשפיע על סמכותו לא של ביה"ד הצבאי ולא של ביהמ"ש האזרחי בפניו יובא החייל הנאשם. באם החייל הנאשם בפני בית דין צבאי על עבירה ש"איננה עבירה צבאית" לא יהיה שבע רצון מכך שהוא הובא בפני ביה"ד צבאי דוקא, יוכל הוא (או סניגורו) לפנות ליועץ המשפטי לממשלה ולבקש כי ישתמש בסמכותו לפי הסיפא של סעיף 14. אולם זכות לדרוש את העברת דינו לא תהיה לו, והחלטתו

(*) "תקופת לחימה" — זהו מושג חדש שבו משתמש החוק במקום מושגים "זמן מלחמה" או "זמן חירום", אשר נמצאו כבלתי מתאימים, מטעמים שונים, לגבי המציאות הישראלית. "זמן לחימה" זהו מושג עובדתי ולא משפטי, ו"א" שכל מקרה ומקרה תצטרך התביעה לטעון ולהוכיח שמעשה מסוים נעבר תוך "זמן לחימה", וביה"ד יצטרך להחליט, לאור הוכחות שהובאו בפניו ע"י הצדדים, או לאור ידיעתו המשפטית, האם העבירה נעברה ב"תקופת הלחימה", או שלא בתקופת הלחימה.

של היועץ המשפטי תהיה החלטה אדמיניסטרטיבית, ולכן לא יהיה כל צורך לקיים לשם קבלתה כל בירור פורמלי מוקדם.

בהודמנות זו ברצוני להסב את תשומת לבו של הקורא לכך, שלפי החוק לא יוכלו שלטונות הצבא לדרוש את העברת דינו של חייל אשר הובא בפני בימ"ש אזרחי לבי"ד צבאי, לעומת זאת יוכלו ה" שלטונות האזרחיים (היועץ המשפטי לממשלה) לצוות על העברת דינו של חייל, הנאשם בעבירה שאיננה עבירה צבאית, מבי"ד צבאי לבימ"ש אזרחי.

ג. חיקף תחולת השיפוט הצבאי על מי

שאינם חיילים

רק לגבי סוג אחד מתוך שבעה סוגי אנשים שאינם חיילים ואשר השיפוט הצבאי חל עליהם (כפי שהסברנו את זה בפרק ב'), חל השיפוט הצבאי באותו חיקף מלא כפי שהוא חל לגבי חיילים, וזה לגבי הנמצא כדין במשמורת הצבא.

לעומת זאת, לגבי כל יתר ששת הסוגים של מי שאינם חיילים, קיימות הגבלות מפורשות בחוק, שונות לגבי כל סוג וסוג, ולכן גם נצטרך לדון בכל אחד מהסוגים בנפרד.

(1) הטובד בשירות הצבא

(א) לגבי עבירות צבאיות:

סעיף 13(ב) של החוק קובע על איזו עבירות צבאיות יכול להיות מובא בפני ביה"ד צבאי העובד בשירות הצבא. מהוראות סעיף זה נובע קודם כל שקיים סוג עבירות צבאיות אשר אין להביא עליהן את העובד בשירות הצבא לדין בשום מקרה "באשר אין הוא חייל כהגדרתו בסעיף 1" (כלשון החוק). הכוונה היא לעבירות אשר בכדי לעבור אותן צריך הנאשם להיות חייל כהגדרתו בחוק. לדוגמא, עבירה על סעיף 71 (חייל שחרג מסמכותו ע"י שפעל כקצין שיפוט), עובד אזרחי אינו יכול לפעול כקצין שיפוט כי הוא איננו קצין ולכן לא יכול לעבור עבירה זו, או עבירה עפ"י סעיף 98 (חייל שהשיג את שחרורו מהכוחות הסדירים של הצבא בטענות שוא); עובד בשירות הצבא אינו נמנה עם הכוחות הסדירים של הצבא ולכן איננו יכול להשיג את שחרורו מאותם הכוחות. ביחס ליתר העבירות הצבאיות, שאותן יכול לעבור גם עובד בשירות הצבא, מבדיל החוק בין תקופה שהיא "תקופת לחימה" ו"תקופה שאיננה תקופת לחימה".⁽²⁾

אם התקופה היא "תקופת לחימה", הרי אפשר להביא עובד בשירות הצבא בפני ביה"ד צבאי על כל עבירה צבאית (פרט לעבירות צבאיות שלפי טיבן

אין לשפטו עליהן, כמוסבר לעיל), כאילו היה חייל. אם התקופה אינה "תקופת לחימה" אזי אין ל" הביא עובד בשירות הצבא בפני בית-דין צבאי על מספר עבירות, שהחוק מונה אותן בסעיף 13(ב). נוסף לכך נותן סעיף קטן (5) של אותו סעיף לשר הבטחון את הסמכות לקבוע בתקנות עבירות צבאיות נוספות, שעליהן לא יתן את הדין עובד בשירות הצבא בתקופה שאיננה תקופת לחימה. יש להדגיש, שסמכותו זו של שר הבטחון היא רק לצמצם את תחולת השיפוט הצבאי על העובדים בשירות הצבא, ולא להרחיבה.

(ב) לגבי עבירות שאינן עבירות צבאיות:

סעיף 15 של החוק נותן סמכות לבי"ד צבאי לשפוט את העובדים בשירות הצבא על עבירות שאינן עבירות צבאיות, באם העבירה נעברה במסגרת הצבא או "עקב השתייכותו לצבא" של העובד. אנו רואים איפוא שבשטח זה הלך החוק החדש בדרכי חוקת השיפוט תש"ה, וקבע הוראה אידנטית לזו הכלולה בתקנה 97 של החוקה. אולם, נוסף לכך נאמר בסופו של סעיף 15 כי: —

"היועץ המשפטי לממשלה רשאי לצוות, כי דינו של האדם יתברר בבימ"ש אחר".

יש להניח שע"י צמצום כפול זה (הן ע"י הכנסת ההגבלה לסמכות ביה"ד והן ע"י נתינת סמכות ליועץ המשפטי לממשלה להעביר את התיק לבימ"ש אורחי) ישיג המחוקק את המטרה המבצבצת מתוך סעיף זה, והיא שרק מקרים אשר בהם אין כל צל של ספק כי העבירה, שאיננה עבירה צבאית, המיוחסת לעובד האורחי בצבא, נעברה במסגרת הצבא, יובאו בפני בי"ד צבאי.

(2) עובד במפעל המשרת את הצבא

בכדי שעובד במפעל המשרת את הצבא יהיה נתון לשיפוט צבאי, יש צורך שיקוימו התנאים הבאים: (1) שר הבטחון הוציא צו הקובע את השירות באותו מפעל כ"שירות צבאי".

(2) עברו חודשיים ימים מיום נתינת הצו.

(3) הצו הודע לאדם שלגביו הוא עומד לחול.

(4) ולגבי מי שהיה בשירות שעליו חל הצו בזמן נתינתו — שעברו חודשיים גם מיום ההודעה ועד יום תחולת תוקפו של הצו לגבי דידו.

כל הסייגים הנ"ל נובעים מתוך הוראות סעיפים 8(2) ו-9 של החוק, ובאם הם נתמלאו, הרי תחולת השיפוט הצבאי על העובד במפעל המשרת את הצבא תהיה כתחולתו על העובד בשירות הצבא. מהאמור לעיל נובע, שנוסף לסייגים הספציפיים שמנינו לעיל

לגבי העובדים במפעל המשרת את הצבא, יחולו לגבי דידם גם כל ההגבלות החלות על הבאת העובדים בשירות הצבא בפני בי"ד צבאי על עבירות צבאיות בתקופה שאיננה תקופת לחימה ועל הבאתם בפני בית-דין צבאי על עבירות שאינן עבירות צבאיות. הווה אומר: שלא יוכל להיות מקרה שעל עבירה מסוימת יוכל להיות מובא לדין עובד במפעל המשרת את הצבא, ולא יוכל להיות מובא עליה העובד ב"שירות הצבא.

(3) העובד בשליחות הצבא

אין כל הגבלות בחוק לגבי הבאתו של עובד בשליחות הצבא בפני בי"ד צבאי על עבירה צבאית, הווה אומר: שהוא יוכל להיות מובא עליה כאילו היה חייל, והוראות סעיף 13(ב) של החוק, המגבילות את תחולתו לגבי העובדים בשירות הצבא או במפ"עלים המשרתים את הצבא, אינן חלות לגבי דידו.

לעומת זאת, לגבי עבירה שאיננה עבירה צבאית משהו סעיף 15 של החוק את מעמדו של העובד בשליחות הצבא לעובד בשירות הצבא ולעובד במפעל המשרת את הצבא, ז"א שאפשר יהיה להביאו לדין בפני בי"ד צבאי רק אם העבירה שאיננה עבירה צבאית נעברה "במסגרת הצבא או עקב השתייכותו לצבא".

(4) מי שנמסר לו נשק מטעם הצבא

בהתאם להוראות סעיף 7 של החוק הרי מי שנמסר לו נשק מטעם הצבא, כדי להחזיקו לפי תעודת הרשאה, בהתאם להוראות חוק כלי יריה, תש"ט — 1949, יוכל להיות מובא בפני בי"ד צבאי על העבירה רות הבאות:

(1) באופן מחפיר מסר את נשקו לאויב או זנתו נזכר האויב (סעיף 45(3)).

(2) השמיד במזיד נשק (סעיף 76(א)).

(3) הוציא ביודעין ושלא כדין נשק מרשות הצבא (סעיף 78).

(4) השתמש בנשק שהוא רכוש הצבא שלא ל"מטרות הצבא (סעיף 79(ב)).

(5) לא נקט במועד הנכון בכל האמצעים הסבירים כדי לשמור מנוק, מקלוקל ומאבדן כל נשק שהוא רכוש צבאי (סעיף 80).

(6) ללא סמכות או ללא נקיטת אמצעי זהירות נאותים נשא נשק, טפל בו או הפעילו, או השתמש בו באופן אחר (סעיף 85).

(7) לא קיים הוראות מחייבות בצבא (סעיף 133). אולם גם לגבי עבירות אלו מוגבלת סמכותו של בי"ד צבאי לשפוט את מי שנמסר לו נשק כנ"ל, בכך

הן על עבירה צבאית והן על עבירה שאיננה עבירה צבאית.

(6) איש מלואים

איש מלואים (שהוא, כאמור, חייל מלואים שאינו בשירות פעיל) נתון לשפיטה צבאית בקנה מידה מצומצם ובהגבלות הקבועות בסעיף 11(א) של החוק. לפני שנעבור לדון בפרטי הסייגים והגבלות לגבי איש מלואים, יכולים אנחנו לקבוע באופן כללי:

(1) אין לבי"ד צבאי כל סמכות לדון איש מלואים על עבירה שאיננה עבירה צבאית.

(2) ביחס לעבירות צבאיות, הרי לבי"ד צבאי הסמכות לדון איש-מלואים רק על אחת-עשרה עבירות כאלו, המנויות בחוק. על 6 מהן — ללא כל הגבלה, ועל 5 הנותרות — בהגבלות הקבועות בחוק.

(3) תקנות שהותקנו ע"י שר הבטחון, בהתאם לסמכותו לפי חוק שירות בטחון, קובעות עבירות מיוחדות לגבי אנשי מלואים שהסמכות לשפוט עליהן נתונה בידי בי"ד צבאי.

(א) עבירות עליהן מובא איש מלואים לדון ללא הגבלה:

ואלו הן העבירות עליהן יכול להיות מובא איש מלואים לבי"ד ללא הגבלה:

- (1) גלוי סודות; (2) פטור משירות בטחון במרמה;
 - (3) הטלת מום; (4) התחלות; (5) השתמטות מפעולה מסוימת; (6) ענין בעסקה הנעשית ע"י הצבא.
- (ב) עבירות עליהן מובא איש-מלואים לדון בגבלות הקבועות בחוק:

על העבירות הצבאיות הבאות יכול איש מלואים להיות מובא לדון רק עם ההגבלות כפי שצוינו על ידן:

(1) אלימות, איום ועלבונות כלפי מפקד, רק אם איש המלואים עשה את המעשה כלפי מפקדו באשר הוא מפקדו.

(2) התנגדות לפעולה חוקית, במקרה והיא מכוונת לגבי חייל הבא לשים את אותו איש מלואים במשמורת לפי החוק.

(3) התעללות, באם איש המלואים עשה את מעשה ההתעללות כלפי פקודו באשר הוא פקודו.

(4) שמוש בלתי חוקי בנשק, באם העבירה נעברה לגבי נשק שקבל איש המלואים מטעם הצבא.

(ג) עבירות מיוחדות לגבי אנשי מלואים:

כפי שאמרנו לעיל, התקין שר הבטחון, באישור ועדת החוץ והבטחון של הכנסת, בתוקף סמכותו לפי סעיף 7(6) לחוק שירות בטחון תקנות הנקראות:

שהוא עשה את המעשה המהווה עבירה באותו נשק או לגביו, לדוגמא: אם המחזיק רובה מטעם הצבא, יש בידו גם אקדח פרטי והוא זנח נוכח אויב את האקדח הזה בלבד, אין אפשרות להביאו לדין לפי סעיף 45(3) של החוק.

כן אין כל סמכות לבי"ד צבאי לשפוט את מי שנמסר לו נשק מטעם הצבא על עבירה שאיננה עבירה צבאית. לכן, לדוגמא, אם שומר בישוב ספר הרג בנשק שקבל מהצבא את חברו ורוצים להביאו לדין על הריגה, או גרימת מוות מתוך חוסר זהירות (סעיפים 212 או 218 של פ.ח.פ., 1936), אפשר להגיש נגדו כתב אישום רק בבימ"ש אזרחי. בפני בי"ד צבאי אפשר יהיה לשפטו רק על כי לא נקט אמצעי זהירות נאותים בטפול בנשק, לפי סעיף 85 של החוק.

(5) שבוי מלחמה

שבוי מלחמה כמשמעותו בסעיף 4 לאמנת ג'נבה מ-12.8.1949 בדבר הטפול בשבויי מלחמה (להלן: "האמנה"), נתון לשפיטה צבאית כאילו היה חייל, פרט להגבלות הנובעות מהאמנה. מאחר והאמנה איננה חלק מחוקי המדינה, ואיננה מחייבת את כלל אזרחיה, אלא את ממשלתה בלבד, נקבע בסעיף 10 של החוק, שעל שר הבטחון, בתאום עם שר המשפטים, להוציא תקנות לשם התאמת החוק עם האמנה ונתינת תוקף בצורה כזאת להגבלות הכלולות באמנה. כאמור, שר הבטחון השתמש בסמכותו זו ופרסם תקנות "בענין התאמת החוק עם האמנה בדבר הטפול בשבויי מלחמה" (להלן: "התקנות") ואלה הן ההגבלות העיקריות שנקבעו בתקנות:

(1) שבוי שברח מהשבוי והצליח בבריחתו לא יועמד לדין באשמת בריחה ממשמורת (סעיף 121 לחוק), אם חזר ונשבה (תק' 2).

(2) על נסיון בריחה מהשבוי ועל עבירות הכרוכות בבריחה, שאין בהן פגיעה בחיי אדם ועל עזרה או סיוע לבריחה — יועמד שבוי רק לדין משמעתי (תק' 4.3).

(3) אסור להטיל על שבוי עונש מחבוש לתקופה העולה על 30 יום (תק' 10).

(4) אסור להטיל על שבוי עונש הורדה בדרגה (תק' 20).

מהאמור לעיל נובע, שפרט להגבלות הנ"ל, אין כל מניעה להעמיד שבוי מלחמה בפני בי"ד צבאי

(4) לגבי עבירה לפי ס' 85 הרי ההגבלה ביחס לאיש מלואים דימה מאוד להגבלה ביחס למי שנמסר לו נשק מטעם הצבא לפי סעיף 7 של החוק.

תקנות בדבר חובות אנשי מלואים שאינם בשירות".
ואלו הן החובות העיקריות, אשר נקבעו בתקנות:

- (1) חובה להודיע למפקד על שינוי בפרטים האישיים, כגון שינוי שם, כתובת, מקצוע, השכלה וכו';
- (2) חובת התייצבות לפני נציגות המדינה בחו"ל;
- (3) חובת הודעה על סיבה המונעת התייצבות וחובה לעבור בדיקה רפואית בקשר לכך;
- (4) חובה לחדש קשר עם היחידה;
- (5) חובה למסור כל פקודה (כגון צו התייצבות וכו') לאיש מלואים אחר;
- (6) חובה למסור ידיעות על כל ענין המתחסס לתפקידו בצבא;
- (7) חובה להימנע מפניה בעניינים הנוגעים לצבא, אלא בצנורות שנקבעו;
- (8) חובה לציית לכל פקודה בדבר צורת יציאתו לשירות ושבו ממנו (לבוש, דרך, אמצעי תחבורה וכו');
- (9) חובה לגלות את דרגתו או תפקידו שעה שהוא מחוץ לשירות (במקרים מסוימים);
- (10) חובה של לבישת תלבושת צבאית שעה שהוא מחוץ לשירות (במקרים מסוימים);
- (11) חובה לשאת עמו תעודות מלואים ולהציגן לפי דרישת מי שמוסמך לכך;
- (12) חובת שמירה על רכוש הצבא שנמסר לו ע"י הצבא.

תקנה 13 קובעת:

«אי-קיום חובה מן החובות המנויות בתקנות אלו מהווה עבירה ודינה — מאסר 6 חודשים או קנס 50 ל"י, או שני העונשים כאחד».

הוראה עונשית זו ביהוד עם הוראת סעיף קטן (6) של סעיף 11(א) של החוק נותנת לבי"ד את הסמכות לשפוט איש מלואים על אי מילוי החובות הנ"ל.

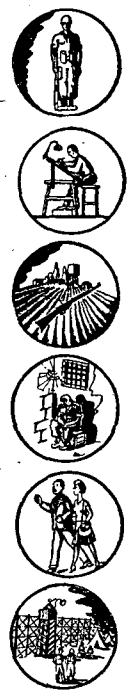
ז. דברי סיכום

כפי שאמרתי בתחילת דברי, הרי בעיית תחולת השיפוט הצבאי על הסוגים השונים של אנשים הכפופים לו, היא בעיה חשובה ובדרך כלל בי"ד צבאי נזקק לפתור אותה לפני שמתחיל לדון בעצם הענין.

ניסיתי במאמרי זה להבהיר נושא זה בצורה מלאה ושיטתית ועם זאת ללא שמוש בטרמינולוגיה ומושגים מקצועיים, עד כמה שהדבר היה אפשרי.

אם הצלחתי במשימתי זו, הרי הקלתי אולי על המפקד להבין את חוות דעתו של הפרקליט על אי אפשרות להביא חייל לדין מטעמים «פורמליים» ועל השופט הבלתי מקצועי — להבין את מהות הדיון ה«טרומי» («הפרקלימינירי») בו הוא חייב, בהיותו שופט, להשתתף ולהביע דעה.

על מי חל החוק	במשך תקופה	ממועד	עד מועד	נוסף על כך
חייל בשירות	חובה, קבע, מלואים פעיל, התנדבות	תחילת השירות (המועד שנקבע בצו ההתייצבות)	שחרור כדין	180 יום
אורח בצבא	עובד בשירות, עובד בשליחות,	תחילת השליחות העבודה	הפסקת עבודה, הפסקת שליחות	180 יום
	עובד במפעל	2 חודשים אחרי פרסום הצו	הפסקת עבודה, סג תוקפו של הצו	
מי שקיבל גשק מהצבא	ההחזקה	קבלת הגשק	החזרת הגשק	180 יום
הנמצא כדין במשמורת הצבא	ההמצאות	עצירה כדין	שחרור כדין	180 יום
חייל-מלואים שאינו בשירות		ביצוע העבירה		שנה אחת
שבוי מלחמה	השבוי		סיום השבוי	180 יום

תרגולת קרב להסתערות

מאת: גנ"ם יורד ג'ימס ק. פראי

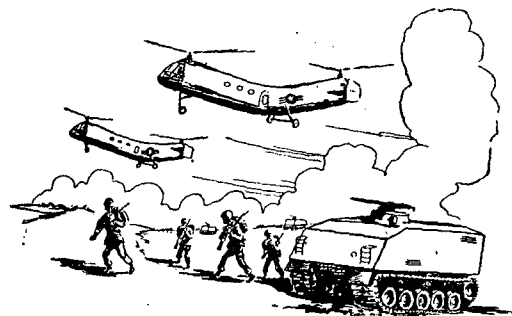

וזלתו, אבל ההלם הפתאומי של נפץ אטומי מידי האויב השתיק אף את מהירייהתגובה.

במוחות המפקדים חלפו בזו אחר זו המחשבות — מי שרד בחיים, מה לעשות עתה, איך לקיים שליטה. השליטה, המילה הזאת נתקעה בראש; שליטה — עצמית — שליטה בכיתה — שליטה ברגשות — ושליטה באנשים.

המיקרופונים של מכשירי האלחוט קורבו לפיות. משסקרו המפקדים את התמונה שבתחום מראה עיני גיהם, הזובר להם כי עיקר הנוק החמרי נגרם לא בסמוך להם כי אם הרחק יותר לעבר העורף; אך המפקדים חשו-נאמנה את הצורך בקיום שליטה אף באזור זה, אשר בו השפעת הנפץ התבטאה רק בהלם ובהפתעה-מהממת.

גם במרחק זה ממקום הנפץ נתעותו ונתעקמו חפצים ותנוחתם. כנפי כלי-הרכב העידו בעליל על פעולת ההדף. גם רגשות האנשים שובשו, אבל עדיין נתנו לתקנה. הגה כי כן ניתנה לחיילים הוראה להתפקד — איש אחרי איש, כיתה אחרי כיתה. והקולות של פרטים "כאן", "בסדר", "ע"י עצם גוף"

תרגולת קרב להסתערות — אי אפשר בדעדיה

היא חיונית לחיל-הרגלים שעה שהלזו נאלץ להכנס לקרב באופן-פתאומי ועל-פני מקומות טרם הכירם — יהיה זה בקרב התקלות, או ברדתו ממסעידים משרינים, או בהגיתו מהליקופטרים. אכן, תרגולת קרב זו עשויה-לשמש בשביל כל סוגי יחידות-רגלים, בכל טפוסי לוחמה — בין בן ה"רגילה" ובין ב"אומית".

(משפטים מסכמים מאת גנ"ם יורד פראי.)

הנוף אפוף ערפל; במרחק מתמוגז הערפל עם עשן הפגזים המתפוצצים. הנוף כולו נע, או נראה כמתנועע, בהתפרש עננת-הקרב על פני המישור הנרחב.

באותו שדה-קרב עמדו אנשים לפעול. אבל בטרם יוכלו לעשות כן עתיד היה לקרות דבר-מה מתריד. ארגזי תחמושת שבורים פזורים היו על פני השטח. אנשי פלוגה רובאית הנכונה לקרב התקינו סופית את מלאי-הכדורים ותגורות התחמושת האחר-רונים. בטחונם וכושרם של החיילים והקצינים בלטו בדרך בה עשו התקנות הרגע-האחרון. רעם הארטי-לריה שלהם עודדם והמריצם לקראת התפקיד שנועדו למלא. היעד נראה רק כהר של עשן גועש. את עיקר הלחימה צריך היה לבצע על פני מרחק בן כ-2.5 ק"מ בלבד, והפלוגה היתה רק אחת מני רבות. שעמדו ליטול חלק במאמץ-זה. בעורפם של גדודי-הרגלים רבץ שריון, והרחק מאחורי השריון היו חיילים אחרים נכנסים להליקופטרים. המשימה ה-מיידית עתה היתה להבקיע אזור-הגנה ממוקש, כדי להטיל דרכו להתקפה את עוצבת-השריון. לאחר זאת צריכים היו כוחות הנעים-באוויר וכוחות הנעים-בשריון לדגל על פני מרחק — על-ימנת ללכוד יעד מרוחק-מאד. גליונות נייד הכילו את הפקודה; שורות כתובות-מכונה פרטו את התכנית; הצלחת המבצע היתה מותנית בשליטה; ושליטה — היתה ענין התלוי באדם.

מפקד מחלקה הסתכל בשעונו, ואחרי כן נשא עיניו לעבר העשן שעל היעד. רשפיה-להבה סינורו לפתע את עיניו. שפעת-האור המעורר עטתה עליו מאחור, וגלי-הדף בעצמת-איתנים הטיח אנשים ארצה. גל החום השאיר את החיילים ללא אוויר לנשימה. נפץ-רעם הדהים את הנותרים בחיים, ולהבות מת-לקחות בעשב היבש לחכו את המתים.

הדומיה רווית-האימה שבאה עתה, השפיעה על מוחותיהם של החיים. כל איש רצה לשמוע קול

נעמתם האישי, הוסיפו כוח לרבים. האימה פחתה. ככל שהוכיחה סקירת-המצב כי הנוק שנגרם באזור הזה לא היה רב.

חלפה חצי שעה של התעסקות ושל הקערכות אי-ודאות, והחל מתברר כי חסרה לאויב עצמת-תנופה מספקת כדי שיוכל לתקוף ולנצל את תוצאות הנפץ-האטומי שלו.

הפיקוד הכריע: לבצע את ההתקפה כמתוכנן, על אף האבדות שנגרמו ע"י המהלומה-האטומית של האויב. מרגע זה שאף כל מפקד-משנה להשיג ולקיים מידת שליטה הדוקה ככל האפשר.

הרגע בו חיונית השליטה

שעה שמוטלות יחידות לקרב — השליטה היא אותו גורם בין הגורמים קובעי-התוצאה אשר הפתרון לו קשה ביותר, אך עס-זאת הוא גם החשוב שבהם: להנחיות ולפקודות המוצאות במשך שלבי-הקרב לא יכולה להיות, בעוצבות וביחידות גדולות, אלא ה-שפעה מוגבלת בלבד. אולם בכחה, במחלקה ובפלוגה אף פעולת האויב משפיעה את השפעתה על מתן פקודות ואותות ולעתים קרובות מונעת היא בעדו או מגבילה אותן חמורות.

הזמן הקריטי ביותר הנו הרגע בו שרשרת הר-באים הקדמית ביותר מגיעה לידי התנגשות סופית באויב. זהו אותו פרק-זמן בהתמודדות בו תלויה ההצלחה בכל חייל וחייל המפעיל עד לקצה יכולתו את יוזמתו האישית. החששות ל-צורך — משמע אבדות ללא-תועלת. אנשים נעים קדימה להרוג או להיהרג; וזהו הרגע בקרב בו נושאות את שכרן תכניות שהובנו כהלכה ואימונו-האישי של הלוחם.

הצורך באימון לקרב

בעת האימון המכין לקראת קרב, הכרחי ללמד כל חייל מה יהא מוטל על הכיתה לעשות בכל אחד ממצבי-הקרב השונים. כדי להשיג זאת, צריך כל חייל ללמוד להעריך את מלוא העצמה והיכולת של כלי-הנשק של הכיתה, וכיצד ניתן לתפעלם תפעול מועיל ביותר. יתר על כן, יש ללמד כל חייל את ארגון הכיתה, כיצד החלקים המהויים כל מחלקה משתפים פעולה בקרב, וכיצד משפיעים פני הקרקע על התמרון. המטרה הסופית באימון-המכין של הכיתה צריכה להיות: לפתח את הידיעה, החושים וכושר-התאום של כל חייל עד לרמה המאפשרת ליחידה לבצע את שלב ההסתערות שבהתקפה ללא סיוע פקודות ואותות. מנקודת הראות של התחזקה, הרי גפרסות הכיתות — לפי פקודות או אותות — אל

גזרות הפעולה של כל אחת מהן, ומכאן ואילך מונעת-קדימה כל כיתה בכוח יוזמת מפקדה, ובכוח חושיהם ותוקפנותם האישית של אנשיה.

לגבי אלה — אין הבדל רב בעזרת איזה אמצעים הגיע החייל עד אל עמדת-ההיערכות שלו להתקפה: — ברגל, במסיע-גייסות-משורין, במשאית, בהליקופטר או במטוס-קל.

יחידות, ולא יחידים, הן המגנחות בקרבות. גבורה מסייעת לנצחון, ועוזרות הכרחי הנו; אולם אין אלה אלא בחינת גידים ושרירים שיש לתתם על השלד של "עבודת-הצות", אי אפשר לזכות בקרבות ע"י אומץ-רוח ותו לא.

בספרות-האימונים מקובל להבליע עובדה זאת, וההדרכה בקשר לשלבים הסופיים של קרב-המגע, המצויה בספרות זו, מסתכמת לעתים קרובות מדי באמידות, "כלליות" -סתמיות. העדרו של תאור ברור ובולט לכך, למה יש לצפות בשלב-לחימה זה; וכן העדר הסברה מפורטת בדבר שיטות-הדרכה מציאותיות יותר, נובעים בראש-וראשונה מן הקושי למצוא מלים כדי לתאר בדיוק מה קורה בעת הפעולה באותה רצועה צרה של שטח-ההפקר.

מרבית האנשים שנתנסו בשלב זה של קרב היו טוראים, ומ"כים, רק מעטים מהם ניסו לתאר מה מתרחש, או להציע נוהלי-הדרכה משופרים. מרביתם קיבלו עליהם את השגרה-המקודשת הצבאית, לפיה חיילים חיילים להתנסות תחילה בקרב, בכדי שיוכלו לדעת כיצד לנהוג בו בתבונה. יש אמת במסקנות כאלה, אבל אין סיבה להאמין שלא נתן כלל ללמש ולשכלל את נוהלי-האמון והספרות-ההדרכתית עד למדרגה בה יהיו החיילים מוכנים הכנה טובה יותר לתאם אש-תנועה במשך אותם רגעי-הקרב הנסערים הקודמים להגיעם עד אל עמדת-האויב ממש — הכנה, שחגביר את יכולתם להשיג נצחון.

כל תלמיד בית-ספר ראה ציורים מהתקופה ה-קולוניאלית שבדבריימי ארה"ב, המתארים חיילים בריטיים מובסים ע"י גייסות צרפתיים ואינדיאנים, שניצלו את פני-הקרקע ועלות העצים כדי להעלים את תנועותיהם. והנה, הנצחון בשדה-הקרב האטומי גם הוא דורש שיהגו בו למעשה לפי אותם העקרונות עצמם.

האימון הנוכחי בקלעות ובטקטיקה אינו מציאותי-דיו, מרבית הקצינים והחיילים הצעירים שבחיל-הרגלים אשר הגיעו לידי השתתפות בקרבות לומדו לפני-יכן לירות יריה-מדויקת, במטח-רובים, ולפגוע

סוללת־דרך חשופה, קרוב ל־500 מ' אורכה, ביוניק אחד. אבל הריצה הממושכת מול־פני אש הנשק־הקל והמרגמות של האויב, נתגלתה כמאמץ קשה־מדי בשביל מרבית האנשים. רק קומץ מאנשי פלוגה זו, בהנהגת קפיטן ביהן סאולס, בצעו את היוניק הראשון, הגיעו לקצה המערבי של סוללת־הדרך והחלו מת־פרסים... אחדים מן האחרים, שהיססו בורכבם, נפגעו על גבי סוללת־הדרך החשופה. האבדות הראשונות הגבירו את ההיסוסים, וסוללת־הדרך כוסתה יותר ויותר בהרוגים, פצועים ונעורר־רצון להתקדם*.)

כל עוד נמשכת התנועה קדימה — ותהא איטית כאשר תהיה — מובטח הנצחון, מהירות ההתקדמות של יחידה — תלויה במידת התנגדות האויב. בהתקפה מתואמת, ומתוכננת־בקפידה, שומה על חיל־הרגלים למצות עד־תום את יתרון החפוי שמעניקה לו אש הארטילריה והמרגמות. לנוע בצמידות אל אש־מחפה

ממרחק מאות מטרים, במטרות אשר גדלן הנו רק חלק־מה מגודל גופו של אדם. כמעט בעת־ובעונה אחת אומנו הם לקרב אל האויב ולהכנס עמו בקרב־במהודק — במצב־גוף זקוף, מבלי שיקבלו הסבר הולם כיצד יוכלו, בינתיים, למנוע את האויב מלהרגם. שמים דגש על האש המסייעת כעל אותו גורם אשר יאלץ את האויב להיכנס למחסה עד לכשישטף ע"י כחותינו המתקדמים; אבל בסתירה למגמה זו בה־דרכה, יש וממעייטים בערך אש־הרובים ואש הארטי־לריה האויבת.

מתוך התמונה־בכללותה של הדרכה ואימון מוד־קרי, בבהירות, הצורך בתיאום האש והתנועה, שני עקרונות חייבים הרגלים־הלוחמים לזכור בנועם, דרך אזורי אש נשק־קל עזה, לקראת קרב־במהודק עם האויב והם כי:

- א. צריך שרק מספר אנשים מינימלי יחשוף עצמו בעת ובעונה אחת;
- ב. עצמה מכסימלית של אש־מכוונת צריכה ל־חפות על רגלים מתקדמים.

יש לחזק את החיילים כשרם יכנסו לקרב לעתים קרובות תשמע מפי מגוסי־קרבות כי "הקרב — הוא סיכום־החשבונות", וכי "הגייסות צריך שיריחו תחילה ריח־דם". כוונתם האמיתית היא, שאנשים המוטלים לקרב, גזירה עליהם שילמדו בדרך התנסות־קשה ואבדות. כותב שורות אלה חולק על הנחות כגון אלו, אמת היא כי באמצעות אימונים אי־אפשר להכין הכנה שלמה את כל אורחם־השכלי של החיילים לעמידה בפני מחץ רשמי־הקרב; אולם ניתן ללמדם — באמצעות תרגולות חזרות־על־עצמן ונשנות — כיצד לתאם את מאמציהם, כך שכל חייל יוכל לנוע מתוך בטחון המבוסס על ידיעה מה עומדי־ם לעשות חבריו ליחידה, וכיצד מעשיו הוא משתלבים בתמונת הפעולה כולה.

"את הבטחון יש לחפש קדימה"

אסור להפריז בהדגשת הצורך במהירות־הקצב בעת ההתקרבות לאויב, אולם יש ויש לנטוע בנפשו של כל חייל את ההחלטה־הנחושה להתקדם בכל־מחיר. בהתקדמות צורך הוא כי תמיד ימצא משהו נע קדימה בין ווחל או בין רץ. אכן לא קל להגשים זאת בקרב — כפי שמעידה הדוגמה הבאה מן הלהימה בנורמנדיה ביוני 1944:

נאמר לחיילים כי יהיה עליהם לעבר על־פני

(*) מתוך: "מחוף יוטה לשרבורג" בהוצאת מחלקת ההיסטוריה של מיניסטריון־המלחמה בארצה־ב.

אבירות־חינם

וכה כתב המחבר מתחת לתמונה זו בספרו: כמשך מלה־עיהשניה אבדו לחיל־הרגלים האמריקאי יותר מ־100,000 איש שנהרגו בקרב. רובם של אלה מסרו את חייהם באיזור המצומצם־בעצם שבו מתרחש הקרב־מקרוב שבקו־החזית הקדומניים ביותר; ומאלה הלכו אלפיים לעולמם מחמת־שלא לומדו אותה תורת־מעשה של פעולה־בצות־וב־משותף אשר ידיעתה — היא המקנה לאדם סיכוי לצאת חי מקרב כזה. מגמתו של הספר "תרגולת־קרב להסתערות" היא לסייע לכך כי בעתיד יפחת מספרן של אבירות־חינם אלו.

הוראות מפורטות. אכן אמת היא שהקרב הוא: "סיכום-החשבון". לעתים קרובות אין פנאי למתן הסבר, פקודות בע"פ, או אותות-שדה מוסכמים. אם האימון המכין לא נקלט לפני הקרב — ישלמו החיילים בעד כך בחייהם.

כל ותיקי-קרבות מלומד-נסיון יודע כי האחוה הגדול ביותר מכלל קרבנות מלחמת העולם ה-II ומלחמת קוריאה נגרם ב-500 המטרים האחרונים שבהתקדמות לקראת האויב. חלק ניכר מאיבודות אלה נגרם ב-אש ארטילרית ומרגמות; אבל תמיד אפ-שר להפחית את הקרבנות, כאשר לכידת עמדות מתבצעת במינימום של אבוד-זמן. כאשר יחידות-מתקדמות נצמדות לקרקע בבקשן מחסה — ובדרך זאת הן הופכות למטרות לארטילרית האויב ולמרגמותיו — תקרינה תמיד אבדות שלא-לצורך. את הבטחון יש לחפש קדימה.

לקחילוחמה מנסיונו האישי של המחבר

הדוגמא שלהלן ממחישה על שום מה כה חיוני אימון בנוסח-צות:

"היה זה בסך-ביאגו, באיטליה, ב-20 במאי 1944 — בעת שגדוד גרמני היה מנסה להשתות ולשבש את המרוץ שערבה הארמיה התמישית, בפיקוד גנרל מרק קרק — שמסיבות הקרב חייבוני לקים שליטה אישית ונמרצת, על יחידה קטנה — בקו החזית.

הקרב התנהל בבוסתן ירוק הפליא, והעצים בחלקם עוד עמדו בפריחתם. היה שם עשב המתרומם לגובה הברכים ואף עד לגובה המתנים, שהיה די בו לשמש מסתור לחייל-רגלים שנחפרס. היה זה בוקר שטוף-שמש ונחמד, יום נאה לחיות בו ויום טוב למות בו.

נחפוזי קדימה ובפאתאומיות מפתיעה מצאתי עצמי באותה בדידות שאינה נשכחת לעולם של קר-חזית קדמי-ביתר. חיילי האויב היו חוסכים בתחמושתם — דבר שהיה יכול להטעות. לפי קולות הקרב יכולת לחשוב שרק אנשים-מספר מעורבים בו; אבל רוחב גורת-החזית עליה הגנו אלה, שמש הוכחה משכנעת, כי חיילים גרמנים למאות מוכנים שם להתנגד לי התקדמותנו.

נעתי בזהירות בין העצים, כשהנני רץ וזוחל חליפות ומנסה לברר לעצמי את תמונתה של הבעיה הסקטית. כעבור שניות אחדות בלבד, כפי שנראה לי אז, כבר נמצאתי עם מחלקת רובאים היורים מסוללת-הגדה של תעלת-השקאה. חייל צעיר הסביר לי מיד שלא נמצא לפנייהם איש זולת האויב. לויטננט

אש ותנועה — בכוח שנים אלה תקודס ההתקפה

זו ולא להתקט ממה — להשען עליה כמעט עד לכניסה לתחומה" — הוא הדבר המקנה במסיבות האלו את מידת הבטחון הרבה. אכן, במסיבות-קרב רבות יעמוד לו לחייל-הרגלי מקור סיוע אחד בלבד — מכלי נשקה של הפלוגה עצמה ובראש וראשונה מן הרובים.

במהלכו של בצוע מתודי — צעד אחר צעד — של תרגיל של קרב להסתערות, ניתנת לחיילים שתורם הוא לחפות על התקדמות חבריהם, הזדמנות — לבחון-ולהעריך את הקרקע שבחזיתם; כך שכל אחת מעמדות-הירי אשר יבחרו בהן בוו אחר זו בעת ההתקדמות — עשויה תהיה להעניק מחפה ליורה גופו ומיטב האפשרות לירות אש-מכוונת על האויב — או על נקודות הנראות כעלולות-ביותר להכיל אויב מוסתר. עצמת-אש מרוכזת מאלצת את האויב לבקש מחסה. תשלובת של אש-ותנועה של הכלל משלימה את מעגל פעוליו של כל פרט במהלכה של התקדמות.

באמצעות האינסטינקטים, תרגולות חוזרות ונש-נות והתנסות, אפשר ללמד חיילים — מהם הדברים להם מצפים מהם במסיבות-קרב. מראה מפקדם המזנק אל עמדה הקרובה יותר לאויב, אות חפוז, או ציון המגמה ע"י הנפ"יד, הצבעה, ירית כדורים — נותבים או רימוני-רובה — ערכם שווה לזה של

מתוכננות, שתכליתן להנחות את פעולות החיילים באותו אזור קרב-קדמי, בו רעש-הקרב והמולתו מגבילים את השימוש באמצעי-השליטה הרגילים. אזור-קרב-קדומי זה, הוא המקום בו מוכרחים חיילים להגיב אינסטינקטיבית וזכונה, במסיבות בהן תלויה תוצאת הקרב בזמתו של הפרט. כל מי שיביא בחשבון את משך-זמן-האמונים המוקצה לתמרוני הפלוגה, הגדוד, הרגימנט והדיביזיה, יכיר ביתר-קלות בצורך שבאימון מפורט חוזר ומשנן באותם המעשים במדויק שידרשו מחייל בשלב זה של הקרב. לגבי יחידות גדולות, הרי "חזרות" אלו הן אותו דבר אשר הנה תרגולת-קרב של הסתערות לגבי הכיתה או המחלקה.

תכליתה של תרגולת-קרב

אמר מי שאמר, כי בתוצאות הקרב מכריעים שרידיהן של היחידות שהוטלו לקרב בראשיתו. לבטח נכון הדבר, וכל מפקד בכיר יודע, כי תוצאתו של כל קרב תלויה בביצוע מוצלח של משימות ע"י לויטננטים, סמלים וטוראים. לכן קיים צורך בולט לעין בחזרות ותרגולות-מתוכננות העוסקות בכל סוג של קרב-במהודק שאפשר להעלותו בדמיון.

לפיכך תכליתה של תרגולת-הקרב להסתערות נובעת מן הצורך להתוות ולהקנות אותו אימון הדרוש כדי להחזיר בטחון עצמי, יזמה אישית והתנהגות תוקפנית אשר חייבים לגלות החייל-הפרט ומפקד היחידה-הקטנה, כאשר מסיבות הקרב-במהודק מונעות מפקדי כיתות ומחלקות מלתת — במידה ההולמת את הצורך — פקודות בקול, או אותות-ידיים ניתנים להבחנה.

בתרגולת-הקרב להסתערות ניתן להשתמש בלו-חמה מכל סוג — לוחמה-אטומית או "לוחמה מן הסוג הרגיל". אולם כל תכשל כאן במקח-טעות: — תרגולת היא זו. זו היא תרגולת שמטרתה להשיג כושר בלחימת-צנת, לוחמת-קרקע אינה דומה לאותו קרב-אווירי נוסח התמודדות "אנשי-ביניים" שהוא המצמיח אלופי-קרב-אווירי. בקרב-הקרקע יחידות הן שמבצעות את הלחימה האמיתית: — חיילים-פרטים אפשר וברגעים מסוימים יהיה ביכולתם "לשאת על שכמם" יחידות קטנות; אולם הצנת יותר מן היחיד, הוא המשיג את ההצלחה. אך עם זאת באם רוצים אנו שהצנת השגישיג את ההצלחה חייב החייל-הפרט לדעת את תפקידו של כל איש המצוי בצידו — ולסמוך על מאמציהם של אלה.

הדברים הכתובים כאן נועדו לומר לחיילים ול-יחידות קטנות כיצד להגיע לידי עבודת-צנת.

אדוארד המפסוק זחל אלי ואמר לי שהוא המפקד כאן. האימון הטרנס-קברי של הרגימנט לא כלל את ההדרכה נוסח-צנת, אשר במסיבות מעין אלו חייבה יומת-הפרט האנשים היו אמיצים-דים, אבל לא ידעו בדיוק מה נחבץ מהם. הכל נצמדו לקרקע והמתינו. להזדקף ולהוציא פקודות — כמוהם היה כהתאבדות. צעקתי לרובאים שבסמוך שינועו קדימה בזניקות קצרות; ומאוחר מדי הכרתי בעובריה שלא היה זה כלל מקום היאה למפקד רגימנט. לא יכלתי לעשות הרבה בעמדה זאת כדי להשפיע על הקרב בכללותו. נמצאתי בקו החזית ובינתיים היה עלי לשמש כמפקד מחלקה בין אם מצא הדבר חן בעיני, ובין אם לא. הוספתי לקרוא לחיילים שבקרבתו כי יוסיפו לקלוע אל כל נקודה, אשר יחשבו כי האויב עלול להיות מוסתר בה, והמשכנו להתקדם אסית, עקב בצד אגודל, מודרכים ע"י קול היריות מרובי האויב. כאשר אצתי לאחד השטחים הפתוחים כמאמץ לעודד את התנועה קדימה, נחכו לפתע כדורי מקלע ופלטחו את העלים והדשא סביבי. המקרה או ההשגחה העליונה הצילו את חיי. נפלתי לתוך תעלת-השקאה שנסתרה מעיני בגלל העשב הגבוה שעל שפתותיה. אש האויב שטפה-עברה מעלי. זחלתי על גחוני אל קבוצת עצים שנראתה לי כמקום מבטחים...

התקדמותנו נמשכה לאיטה. מדי פעם היו נפגעים מפקדי כיתות וסגניהם, אשר התאמצו להוביל את האנשים קדימה. לפתע טירטר דרך הפרנס מאחור והגיע עדינו סנקבינוני. זה היה אותו סיוע-ארטילרי ישרי לו היו הרובאים זקוקים כל כך. היה זה הגורם המכריע בקרב זה. מקץ דקות מספר, יכולתי לראות וגלילכן מתנופף מן הצד של העמדה הגרמנית המופנה אלינו וקליעי מקלע חדלו מפגוע בשריון-הטנק ולנתו ממנו. קראתי "הפסקאש" במיטב קול הפקודות שלי, מימי כיכר המסדרים. ששה-עשר שבויים נפחדים כדבעי כאו במרוצה במוד הגבעה, ידלהם מורמות גבוה מעל ראשיהם. מאה ועשרה שבויים נלקחו בטרם נסתים סופית הקרב.

בין אלה שנהרגו באותו בוקר שטוף שמש נמצאו שלושה קצינים וששה מפקדי כיתות משל אותו גדוד ברגימנט שלי. נטלתי את הפיקוד על רגימנט הרגלים 350^ה רק שבוע אחד בטרם החל מסע-ההתקדמות על רומא. בעיתות ההפוגה שבאו בעקבות מסע-מלחמה זה וכן בעקבות מסע-המלחמה שלאחריו, הקדשנו את מכסימס הזמן שכולנו להקדיש — לאימונים לפיתוח פעולת קרב "נוסח-צנת", על-מנת שכל איש ידע מה יתבע ממנו כאשר ימצא תחת אש-אויב מכוונת".

התאור הקצר שבדוגמה הנ"ל מנסיונו של המתבר, משקף את הנמוקים לזכות עריכת תרגולות-שינון

(*) איש-ביניים — מתמודד-יחיד היוצא אל שטח-ההפך, שבין שתי מחנות על-מנת להתמודד ביריב דומה ממחנה-האויב (והנה איש-הבינים עולה גלית הפלשתי שמו) — שמואל א', פרק י"ז, פסוק כ"ג). — המער.

אימוני לילה

סאח: ג. ד. ט. ז.

- א. מוחשיות רבה יותר.
- ב. כר נרחב לדמיון.
- ג. הזדמנויות אינן-ספור ליזמה, תושיה וכושר-אמצאה של כל פרט ופרט.
- ד. רטט-התרגשות מיוחד במינו, תוצאת אינ-סטניקט פרימיטיבי שנותר בלב-האדם והוא-הוא הנכס החשוב ביותר שעליו מושתתים אימוני-לילה יעילים.
- וכן אפשרי בלילה לנהוג מנהג "חפשי" יותר באשר ללבוש המתאמן ו"סגנונו".

מה הם השלבים באימוני-הלילה? הכה נבחן אותם צעד-צעד.

משימתנו הראשונה תהיה לאמן את הפרט כלוחם עצמאי בלילה, כדי לודא שיתגבר על הפחד הטבעי מפני הלילה הנגרם ע"י היותו-בגפו ואולי גם ע"י

המישור והשמיעה — חשבים מן הראיה

הלילה הוא ידידו של הלוחם היודע כיצד לנצלו. אולם הנסיון מראה שידיעה סתם, לא "ידיעה מתור-גלת", אינה יכולה בכל מקרה ומקרה לשמש בסיס מספיק לניצול יתרונות-הלילה; מאידך גיסא, את מגבלות הלילה ניתן לצמצם ע"י אימון ותירגול מתאימים (דוגמה נאה ראה בתנ"ך, שופטים ז'). האדם התרבותי אינו חית-לילה, וכל החושים שלו — ההכרחיים לפעולת-לילה — הוקהו מאפס-מעש. אימון החייל ללילה חייב להפעים בו מחדש את החושים האלה ולפתחם באופן יסודי. את פיתוח החושים האלה אפשר יהיה להשיג רק ע"י אימון מתמיד בלילה, בכל מזג אויר ובכל שלבי-הקרב.

מה דרוש לשם כך?

המענה הוא:

- א. פעילות, ידיעה והתעמקות מצד מדריכים.
- ב. השלטת הדרגיות באימון.
- ג. רכישת נסיון באימון חזיקים לעבודת-צנת; לפני אימוני-הפרט, ואחריו.
- ד. וכן יש להעלות את אימוני-הלילה למרות הדיחוי התת-הכרתי העלול להתעורר מחמת הטירדה שעלולים הם לגרום.
- ה. להקדים באימוני-לילה, ולהפעיל את החושים של המתאמנים.
- ו. להתגבר על החשש המינהלתי לקשיים במקרה של אימוני-לילה במזג אויר רע.
- ז. ולבסוף נחוצה:
- ז. התמדה באימוני-לילה ושלובם הנכון בתכנית-אימוני-היום.
- ח. הכנת שטחים מושכלת, היוצרת מתיחות אצל המתאמנים.
- את אלה אפשר להשיג ע"י גילוי התענינות, ותשומת-לב באימוני לילה, וע"י כך שהמפקד יטעים לפקודיו כראוי את חשיבותם, השואה חטופה של הלילה והיום, מבחינת-אימונים, תוכיח בעליל כי הלילה מאפשר או מעורר: —

„שיטה“ להתאפקות מדיבור ועישון

הללו באים לא רק לתרגל את נושאי-הלימוד כי אם גם להראות את הקשיים בשליטה על תנועה-בלילה של חוליה, כיתה ופטרולים. על תרגילים אלה יש לחזור בנפרד ואח"כ כחלק מנושאי-לימוד אחרים. כדי שיהפכו לטבע-שני אצל כל פרט. הזמן המוקצה לאימוני-לילה צריך להיות שווה לאותו פרק-זמן המוקצה לאימוני-יום, אך בשום פנים אל יהיה פחות מ-35% ביחס לאימוני-היום.

משנסתיים הפרק האמור — יבוצע הפטרול של חוליה וכיתה, שתפקידו לאמן את האנשים בהבאת ידיעות מוגדרות וחיוניות, אשר אי-אפשר להשיגן באורח אחר.

בפעולת פטרול כזה כרוכה סכנה רבה, והצלחתו תלויה בעיקר ברמה גבוהה של תנועות בלילה. תצ"פית שמיעה ותרגולת בפעולה כצות אחד. בש"עת תנועת הפטרול בכל מקום שהוא, יש להציב „חבורת-אויב“ האורבת לאנשיו (*). לפני צאת אנשי הפטרול עליהם לתאר לעצמם את הדבר בצורה מוח"שית וממשית, כאילו חבריהם ה"פועלים" ג"גדם הם אויב אמתי. באם הכשילו הללו את הפטרול, חייבים אנשי הקבוצה המפטרלת להעלות במחשבתם כאילו היו כבר מוטלים מתים אי-שם במסלול התנועה ש"להם, ואז ייטיבו להבין כי הזדמנות זו עלולה היתה להיות האחרונה לביצוע פטרול נגד אותו אויב דמיוני! למד את אנשיך להשתמש בחצפן למסע בלילה, לבל תהיה הקפידה הנדרשת בשימוש-המצפן ל-מעמסה על סבלנותם. אם ידעו להשתמש במצפן לא יתעו לעולם! אנשים רבים מתייחסים למצפן בפחד

הנטיה לאיבוד-דרך. לאחר שהתגברנו על רגש זה תהיה משימתנו הבאה לנ"א שמשמעת קפדנית, סבי-לות, התאפקות מדיבור ועישון וכו' תיהפך אצלו לטבע שני. תכונות אלו תודגשנה בקפדנות בכל הז"דמנות, למן הרגע בו מתחיל הפרט את אימונו ועד סיימו את השלבים המתקדמים ביותר באימוני-לילה. מטרת שתי המשימות הראשונות היא לפתח את הבטחון בלילה ולחנך את האיש לאוירה-לילית ע"י משמעת קפדנית, החייבת להתערות בנפשו עוד ב"טרם יתחיל האימון הקיבוצי.

כבכל האימונים הצבאיים בא אימון הפרט תחי"לה, על האיש ללמוד לצפות ולשמוע בלילה: לנוע בשקט, בסבלנות ובבטחון על פני כל סוגי הקרקע והמכשולים.

רק מששוכנע החייל כי כל אחד מחבריו יודע לפעול ביעילות כפרט, יבוא השלב השני בהכשרת החייל: אימונו לפעולת-הפרט בתוך צות. עבודת צות בלילה מצריכה תירגול מרובה. מוטב לפתוח בצות קטן מאוד, למשל פטרול-סיוור המורכב משנים-שלו"שה אנשים ולהגיע בהדרגה עד מחלקה, כלומר לפטרול-קרב או פשיטת-לילה.

לאחר שסיימה המחלקה את אימוניה כיחידה עצ"מאית עליה לפעול כח"ק מפלוגה. שליטה על פלוגה בלילה היא מלאכה קשה, ובתור מפקד-פלוגה יהיה עליך לנצל את שכלך הישר, את יוזמתך ואת כל הנקודות שהדגישו באימוני-הפרט כדי לודא שפלוגתך מבצעת כראוי את תפקידיה. משום-כך הכרחי להח"דיר את משמעת הלילה בכל עת, מראשית האימונים ועד סופם.

לאחר שסקרנו את הנקודות הבולטות באימון ה"פרט והאימון הקיבוצי, נגע עתה בסדר הנושאים באימון, נושא אחר נושא.

התרגילים הראשונים שלאחר מסע-ההיכרות-עם הלילה יהיו תצפית ומשמעת-לילה, למען יודגמו ה"קשיים בתצפית מדויקת, ותוחדר למוחות החניכים העובדה כי המישוש והשמיעה חשובים לעת-לילה לא פחות מן הראייה.

לאחר פרק זה — שחובה לבצעו ביסודיות רבה, באטיות, בהקפדה ובתרגול גמרך — יבוצעו תרגילי תנועה שקטה, עבודת פרט וצות במעבר מכשולים.

(*) מנע-הפתע הוא צורת-הקרב האופינית ללילה, בשל מגבלות הראייה והגילוי הפתאומי. אימון הפרט כלוחם ב"לילה, סיתוח צות, הפועל תוך הבנה הרדית, ותרגולת מוסכ"מת יאפשרו לנקוט במקרה כזה פעולה מידית, אשר תכטיח לך את העיפות.

והתקפות-לילה בהצלחה גמורה — לעומת המאמץ המושקע; ובכוח קטן — לעומת עוצמת-האויב.

מִן הַרְאוּי כִּי יִשְׁאֵל כָּל אִישׁ אֶת עֲצֻמוֹ הָאֵם מֵאֹמֶן הוּא אִישִׁית לְמַדִּי בַּפְעוּלֹת לַיְלָה, וְהָאֵם מֵאֹמְנִים חִיִּלּוּ לִכְךָ; וְהָאֵם רִמַּח אֵימוֹנוֹ בַּפְעוּלוֹת-לַיְלָה עוֹלָה, לְכָל הַפְתּוֹת. עַל זֶה שֶׁל הָאֹיֵב אֲשֶׁר בּוֹ יִיֵּאָלֵץ לְהִלָּחֵם... מוֹבְטַחְנִי כִּי כָּל אִישׁ בַּצְּבָאוֹ חָשׂ אֶת חֲשִׁיבוֹת הַלַּיְלָה לַפְעוּלָה צְבָאִית. לִכֵּן אִם הַתְּשׁוּבָה שִׁישִׁיבְנָה לְשִׂאלוֹת הַנֶּ"ל תִּהְיֶה שְׁלִילִית, אוֹ אִף אִם יִלְחַשׂ מִצְפוֹנוֹ לֹו זֹאת מִתְחַחֵת לִסְף-הַהֲכָרָה, — וְדָאֵי כִּי יַעֲשֶׂה כָּל מֵאֵמֶץ לְלַמֵּד וּלְתַרְגֵּל אֶת אוֹרֶחַ-הַקֶּרֶב הַזֶּה עַד אֲשֶׁר יִהְיֶה לוֹחֵם-לַיְלָה אֲמִיץ וּמוֹכֵשׁ.

ובחדש בגלל חוסר בטחונם בשימוש. יש להוכיח לאנשים שהמצפן הוא אמצעי-עזר יעיל ביותר. כמו-כן, יש ללמדם להסתייע בכוכבים: למצוא את הדובה הגדולה, הדובה הקטנה, קסיופיה והכסיל המסייעים לשמירת-כיוון — כי הרי בדרך כלל אין לטוראי מצפן.

בהמשך תכנית האימון יבוצעו בלילה גם תפ-קידי הנדסת-שדה. חשוב לדעת: לפתוח פירצה ב-שדה-מוקשים או לפנות שביל ממוקשים; תיול; הנחת מוקשים וסילוקם; הכנת שוחות-נשק לתפיסה ביום וכד'. בפרק זמן זה צריך לאמן גם במשימות נוספות של חוליה, כיתה, מחלקה ופלוגה בלילה, עד אשר יוכלו לבצע משימות הגנה, פשיטה, מארבים

שיטת תחזוקה והשפעתן על הלחימה / (סוף מעמוד 43)

שלא ניתן היה לתחזק את צבאו הגדול על-ידי שיי-רות של בהמות-המשא אלא למרחק של 25 ק"מ מראש-אספקה — במקרה זה מראש-רכבת. בשל כך הוגבל באופן מוחלט קצב התקדמותו של הצבא ל-קצב הנחת קו-המסילה.

נמצא ששיטת התחזוקה ברכבות ובשיירות מוטור-ריות עונה על צרכי תחזוקה הגדלים והולכים של צבאות מודרניים.

ומאמציו של מר סביון בפיתוח-הרכבות ראויים לשבח, ולבטח יתרמו את תרומתם ויסיעו לצבאנו המנחה; אני מודה למלומדים הנכבדים על ש-הואילו לתרום מידיעותיהם ל"סיפוק יצר הסקרנות" של השואלים. אנו סימנו בזה את תכניתנו לעונה זו, ונשוב אליכם שנית — לכשיטילו זאת עלינו.

מעט ע"י הגרמנים בעת הקרבות. בדומה, העריכו הגרמנים מראש כי טוח המרדף הרוסי הגדול ב-1915 לא יוכל לעבור על 120 ק"מ מראש-הרכבת שלהם.

ואכן, גם במקרה זה לא טעו. הרדיפה הרוסית דעכה עם הגיעה לטוח זה.

1916 אוגר: דומני שגם אצל אלנבי בכיבוש הארץ היה ענין של הגבלת טוח בשל הרכבת "1916 תובלתי: הדוגמה הקלסית של תלות מ-ערכתית בקו-רכבת היתה מערכתו של אלנבי בארץ-ישראל, ובמיוחד בשלבים הראשונים של המערכה, עד כיבוש באר-שבע. טוח פעולתו וקצב התקדמותו של צבאו, שכלל כידוע מספר דיביזיות של פרשים, הוגבל לקצב סלילת המסילה צפונה. וזאת, מאחר

על מסעות

מאת סגן אלוף ר. זאבי

סוד המלחמה — ברגלים ! (דה'סכס)

„אחתו בטליון של רנגדים, אתו צעדתי במסע אל אליגטאר, סבל כל אותו בוקר, רק אבידה אחת. וזאת, — פשוט משום שרגליהם הארוורות היו כה טובות, שלאחר הליכה משך הלילה כולו עוד נותרה בהם עתודת-כוח מספקת למען ערוך את ההתקפה שלהם; ומשום שהיו מסוגלים, מבחינה גופנית, לבצע התקפתם תוך פעילות, חריצות מעשה ותנופת-סער שהיה בהן כדי לשתק את האויב. וכלל לא חשוב היה עד כמה אמיצילב היו — כי לו חסר לרגליהם הכוח לשאתם, לא היו יכולים לבצע את מעשיהם, ובהיותם מבודדים על ראש ההר — היו נמצאים בהתקפת-הנגד הראשונה.“

קפ"ר. אינגרסול *

(„מערכות" נ"א, 47, מתאור מסע-לילה והתקפת-שחר במיצר-הרים בתוניסיה).

אפשר היה לתת, במקומה של הדוגמה דלעיל, דוגמאות רבות אחרות משלנו, — החל מפשיטת הפלמ"ח לסעסע ועד לפשיטת-כונת-ילה — אשר אף בהן היתה ברת-תוקף אותה אמת קשה: — כי לא היתה כלל קובעת מידת אומץ-לבם לולא זה „שלאחר הליכה משך הלילה כולו עוד נותרה בהם עתודת-כוח מספקת למען ערוך את ההתקפה שלהם...“ ואפשר היה אף להעלות דוגמאות (לגאותנו — לא רבות!) אשר בהן „חסר לרגליהם הכוח לשאתם...“ על אף כל ההתקדמויות וההתפתחויות, אשר חלו ויחולו, בפיתוח אמצעי הלחימה כולל אמצעי התור-בלה — ישארו רגליו של הלוחם הרגלי, אמצעי שאין לותר עליו, אם בשל פנייה-שטח, או טיב מערך-האויב, ואם בשל הרצון להשיג חפתעה ע"י מסע עמוק-טטן או מאגף.

בסוגיה זו ממצים-ביותר דבריו של לורד ולינג-טון על מסע המלחמה שלו נגד גייסות מדינות-המחֶרֶטָה בהודו:

„הדרך היחידה, בו נוכל להביא את אויבינו לנהוג דרך-ארץ בפעולות-המלחמה שלנו, היא להוכיח להם כי צבאותינו יכולים לנוע חישקל וחישמהר, בכל עת ובכל מצב.“

(„מערכות")

(*) מאוחר-יותר — קולי רלף אינגרסול.

וחשיבות-משנה לכך בצבא כצבאנו, אשר אין השפע מנת חלקו. גנ"ב-ריג' מרשל מסכם את מחקריו על „ניידותו של הלוחם" בתאור „קרב-הניידות" ה- גדול הראשון של הזמן החדש — מערכת קמֶרָאָ ב-1917, בו החמיצו הבריטים את סיכוייהם לזכות בנצחון גדול מחמת כך, כי כאשר זנקו הטנקים הברי-טיים ועלו על המערך הגרמני — צעד חיל-הרגלים בעקבותיהם רק ארבעה או חמשה מילין, ואילו לא-חר מכן נתמוטטו האנשים בתשישותם, והמרחק בין השריון לחיל-הרגלים לא יכול היה להסגר; וניתן לאויב להתארגן מחדש.

לכושרו של החייל-הפרט לבצע תנועות, להח-ליף גזרות, להתרכז ולהתפור — יש משמעות עצו-מה לגבי כושרה של יחידתו והצלחתה בביצוע מב-צעים; ויכולת כזו, אם היא קיימת — מוצאת את ביטויה בגמישות-בתכנון ובגמישות-ומהירות-בביצוע, שהצורך בה נובע מהנתונים המשתנים. דב-רים אלה סוכמו ע"י מצביא גדול:

„עצמתו של צבא נערכת על-פי שיעור המסך המכפל בשיעור המהירות. מסע מהיר — יש לו השפעה מוסרית מבורכת על הצבא והריותו מגדיל את אמצעי-הנצחון.“ (נפוליון)

אכן, יהיה אמונו של החייל טוב כאשר יהיה, אם לוקה הוא בכושרו לנוע במסע — אין יחידתו כשירה למבצעים; שכן, מאבד הוא את כושרו עוד במסע-ההתקרבות, ומגיע לפרק הקשה והמורכב אשר לחי-מה שמו, כשהוא בלתי-כשיר (וזאת, דוקא כתוצאה מאותו שלב שחייב להיות הקל והפשוט יותר — המסע).

*

לקח קוריאח

כי הדברים נכונים לא רק לגבי תקופתו של נפוליאון; האמת שלהם — כוחה-עמה גם בתקופתנו; שכן דוקא עם התפתחותם של כלי-הנשק המסוגלים לכסות באשם שטחים גדולים, ועם התפתחותה של

האזרייה בכיוון דומה — נודעת חשיבות לכשרון של יחידות להתפורר במהירות ולהתרכו שנית, לפי הצורך, לשם השגת עדיפות בנקודה החיונית.

וחשוב כאן, אולי, להיפנות וללמוד מלקחה של מלחמת קוריאה, זו "תחנת הנסיונות" החדשה למלחמה, המסכמת את דרישתה מחיל-הרגלים:

● ניירות רבה פייכמה של הפיקוד והגייסות, בכל גלגוליהן של פעולות-קרב.

● הישגיתנועה גדולים יותר במסע על פני שטחים קשי מעבר. (מערכות, פ.)

מלחמת קוריאה מלמדת אותנו כי יש להכשיר את החייל במיוחד לביצוע מסעות, לאמנו לכך ול-תרגלו.

אפילו יחידה טובה, כדיביות-הרגלים האמריקאית השביעית, לא יכלה להשתוות במסעה לדיביות דרום-קוריאנית שהיתה מורכבת מבני-עיר. בהתפרצות מתוך ראש-הגשר (של אזור פוסאן שבדרום-מזרח קוריאה) בסתו שנת 1950 עשתה הדיביות האמריקאית ב-22 ימי-מסע — 150 ק"מ (ממוצע יומי של 7 ק"מ), בעוד דיביות קוריאנית עשתה בתנאי שטח ואויב דומים — 650 ק"מ במשך 27 ימים (ממוצע יומי של 24 ק"מ), ודיביות קוריאנית אחרת עשתה 485 ק"מ במשך 23 ימים (ממוצע יומי של 21 ק"מ). אם נוסיף לנתונים אלו את העובדה כי לדיביות הקוריאניות כמעט ולא היה רכב — יהיה הפער שבינו לבין הדיביות האמריקאית גדול עוד יותר. (ע"פ "מערכות" עב-עג)

אינני משוכנע שאמנות-הצעידה היא נחלתם הבלעדית של צהובי-העור. כל בני-אוש שירצו בכך יוכלו "לרכשה" ע"י הכשרה. אם-כי אין אני יכול להסתיר את ההערצה שהגיתי ללוחמי הצבא הסיני במלחמתם ביפנים, בקראי את פרטי "המסע הארוך" בן 25,000 לי (14,400 ק"מ) אותו ביצעו רבבות חיי-לים (ולא רק יחידה נבחרת) דרך השבילים הקשים שבעולם, העוברים בחלקם בהרים גבוהים ביותר, תוך צליחת נהרות — כשהם רעכים ודלים בציודם ונרדפים ע"י אויב חזק, (פרטים — ראה: "כוכב אדום בשמי סין" לאדגר סנאו ו"האסטרטגיה של המלחמה המהפכנית בסין").

הרבינו והארכנו בפרשה זו, כדי שנהיה משוכנעים בתוקפן של מצוות הלימוד והאימון של תורת-המסע, והקניית החיילים, כפרטים וכיחידות. אמנם, חלקים רבים מתורת המסעות אינם בבחינת "תורה שבכתב", אלא "תורה שברגל ובהרגל". אבל, רבות ניתן ללמוד ולסכם — מנסיונם של אחרים, ומנסיונו — אנו, שאינו דל כשלעצמו.

מפעות — על שום מה?

הסיבות, אשר בגללן אנו מקיימים מסעות ברגל:

הן:

— ביצוע תנועות אשר המצב הטקטי מחייב אותן.

— ביצוע תנועות באופן שיחסוך שימוש ברכב (או — כשרכב אינו-בנמצא).

— ביצוע תנועות בשטח בלתי עביר לכלי רכב.

אל שלוש סיבות "חמירות" אלו נוספות גם הסיבות ה"רוחניות" הבאות, שמשקלן אינו קטן משל הקודמות:

— לחנך להכרת הארץ ולידיעתה; ומתוך כך — ללמוד לאהבה.

— לגבש יחידה ולחשלה, ולפתח חושניות ועזרה-הדדית.

אין לך לימוד-הארץ והכרת-הארץ הטובים מאלה שניתן להקנותם בהסברה משיאו של הר, או במראת-נוף הנחרת בזכרוןך בצעורך במשעול. ואין לך גיבוש טוב ונאה ליחידה מזה הקולח-מאליו ליד המדורה, בחנית הלילה במסע, — לאחר יום של צעידה משוטפת, עתירת חזיות ונופים משותפים, אשר היתה כרוכה גם בעזרה הדדית.

הצלחתו של מסע נמדדת בשני דברים:

— האם הגיעה היחידה לתעודתה בזמן הנכון?

— האם היו אנשיה כבושר המתאים לבצע את אשר לפנייהם בתוך המסע?

כדי להשיג כושר טוב בביצוע מסעות יש לשים לב:

— לתכנון; להכנות; ולארגון פיקוח ומשטר במסע. אולם הם, כשלעצמם, לא יעמדו ליחידה מבלי שתהיה זו מאומנת ומורגלת בביצוע מסעות.

*

תכנון והכנות

בתכנון המסעות, על שלביהם ומסלוליהם, אין לתת למקריות לכון ולקבוע דברים.

שלושה גורמים צריכים להשפיע על תכנון המסעות:

א. קיום מערכת שלבים מודרגת באימון המסע — ומעבר מתוכנן „מן הקל אל הכבד“, לפי תכנית ה-אימון.

ב. הכרת חבלי-ארץ רבים ככל האפשר.

ג. התחשבות בצרכים מנהלתיים, תרגיליים או מבצעיים.

ראשית, יש לקבוע מהם סוגי המקומות והתנאים שהמסע צריך לעבור ולהתנסות בהם, כמו — פס-גות, ישובים, מקורות מים, אתרים היסטוריים וכו'. כדאי לשלב מקומות מעניינים במסלול המסע. לאחר מכן יש לקבוע את השביל או הדרך הנדויקים בהם יעבור המסע. את התכנון צריך לערוך על גבי מפה, בקנה מידה של 1:100.000. יש לבדוק שמא מסלול המסע חוצה שטח אימונים-באש (מפה מפורטת על שטחים אלה מצויה אצל קציני ההדרכה במפקדות). במקרה שהמסלול חוצה שטח כזה — יש להתליפו, או לחאם את המעבר בו עם הנוגעים בדבר. כדאי הדבר שבסופו יגיע המסע אל איוה מקום בעל צביון מיוחד שכל משך המסע חותרים אליו.

לאחר שסוכמה תכנית המסע, ובאם אין בה משום סוד צבאי, יש לכנס את היחידה הצועדת ולמסור לאנשיה פרטים על המסע ועל הסביבה בה יעבור, בנוסף להוראות המסע הרגילות. אין להאריך יתר על המידה. טוב להשאיר ציון פרטים לזמן בו תמצא היחידה בשטח עצמו; וכן — לגבי סיכום המסע, אשר צריך לבוא בסופו.

(* בסדרת ה"קונטרסים למקרא ולעיון" בהוצ' „מערכות“.

את ההכנות הארגוניות ואת בקורת האנשים והציוד צריך להשלים עוד ביום הקודם למסע. הלילה אשר לפני המסע נועד למנוחה, ולמנוחה בלבד. מסדר-בקורת יערך בשעות אחה"צ של יום-טרם-המסע, ומסדר-יציאה יבוא להשלימו בבוקר המסע עצמו. חגור לקוי, נעלים קרועות או חדשות, אריזה בלתי נכונה וכדומה — אל תתן להם מהלכים במחנה. אמנם, יש מהמאלף ומהמחנך בשיטה של „ידבר החגור עם החייל“ (שיטת „בית-מדרשו של פנפילוב“). אלא — שאף אם נקבל שיטה זו, נסכים לה במסע-הבתולין. כל מכאוב ותקלה אשר אפשר למנעם מה-חייל ע"י תיקון — מן הדין הוא לתקנם מבעוד-זמן.

*

משמעת מים

אין בכונת רשימה זו לטפל בכל הטכניקה של מסעות והיא תדלג על נושאים מוסכמים ושגורים, כמו — ארגון החגור ואופן התאמתו, או על נושאים שבגדר המחקר והניסוי, כמו — המשא אשר לחייל במסע (בענין זה — ראה מחקרו המאלף הנ"ל של גנ' מרשל — „ניידותו של החייל“). אבל מצוי מספר נושאים שבהם יש לתת ל„נסיון“ את רשות-הדיבור; הראשון שבהם — בעית המים.

„בעית המים“, או כפי שידענוה פעם בשם „מש-מעת המים“ (ויש משמעות מאלפת לשינוי הטרמינים בנושא זה) נחקרה ונבדקה בשנים האחרונות ע"י אה"ד וחיל-הרפואה. המסקנות לא זכו לפרסום פומבי, אולם הידוע לנו לגבי מסקנות חר"פ הוא בנגוד למה שלמדנו וניסינו בגופינו במשך שנים רבות של מסעות בתנועות נוער, בפלמ"ח ובהגנה.

המסקנה העיקרית של מחקר זה, הקובעת כי יש לתת לחייל לשחות מים כמעט באופן חופשי (ע"פ חישוב איבוד-הנוזלים מהגוף, וכו') — אינה תואמת למציאות בקרב ובלחימה, אשר אליה אנחנו מכינים את עצמנו. יש להרגיל את הגוף ואת החייל לצריכה מוגבלת של מים. חלק לא-מבוטל מהצמא ומהתאוה-לשתית-מים הם ענין פסיכי יותר משהנם ענין פיסי, של צורך הגוף. וגם את אותו החלק שבתחום הצורך הפיסי יש להצטר ולהגביל עד המינימום שאי-אפשר בלעדיו. כיצד להסביר את העובדה שצעדנו במסעות ארוכים במדבר ובנגב מרחקים של יום-הליכה בין מקור מים אחד למשנהו, כשארשותנו מימיה אחת לאיש — ולא אירע לנו דבר? איפה היו או חוקי איבוד הנוזלים? (או שמא אולי השנננו או פחות...?).

חייל צריך לדעת להסתפק בכמות מים כדי 5 מימיות*) ליממה בלבד, תוך ביצוע מסע ואפילו מסע ארוך. גם כאשר המים מצויים בשפע במעין, או מובלים ע"י עוקב-מים — אין לשתות מים בלי גבול ו"להתמלא" כדרכו של הגמל, אלא יש לשתות כדי שתהיה רוחה בלבד, כן עדיפה שתה כמות קטנות, ובמפוצל, על פני שתיה "מרוכזת". לגבי נקודה זו יש ענין בשיטה שפיתחה נבחרת הגח"ל להתחרות בהולנד: — מציצה "חפשית" מתוך הימיה באמצעות צנורית.

הרוח במסע

רבים מהחיילים ה"נופלים" במסעות נכשלים ב"גילוי-רפיון זה לא מחמת אפיסת-כוחות, או תקלה גופנית אחרת, אלא בגלל שנשברה רוחם, והכרתם לא עמדה להם "למשוך הלאה" בנתיב הקשה של המסע, תופעה זו — ניתן להתגבר עליה ע"י אימון וחינוך; אלא שהללו חייבים לבוא כבר מהמסע הראשון — ואולי דוקא מהמסע הראשון, בכלל, קל יותר להמאים ולהשניא את הצעידיה, ע"י עריכת "מסע-שבירה" לטירון, מאשר לחבב את המסע עליו ולענינו בו.

מפקד טוב — לעולם יסביר לחיילים את סיבת המסע, מטרתו הסופית, יעדי-הביניים וכו' (במידה ואין מגבלות-בטחון מוגעות זאת). פיתוח רוח-התחרות בין יחידות-משנה, אין כמוהו לדרבן ולעודד למאמץ לשם הצלחת המסע — גם למאמצו של הפרט, הרוצה להתגאות ביחידתו והחושש פן יכשילה. ב"גדוד" מטוים הונהג השימוש במפת-מסעות, עליה צוינו המטלולים של הפלוגות בצבעים נפרדים (צבעי הפלוגות) ומטלולי המסעות הגדודיים. מפה כזאת נוספת להיות דגל ונס שמנופפים בו בגאווה — וחותרים לשנות בה שינויים מדי-פעם, ע"י תוספת צינני מטלולים.

רוחם של החיילים. במסע חשובה להצלחתו לא פחות מאשר טיב הנעלים וסידורי המזון, נוח החייל לשקוע במצב רוח מדוכדך, כאשר קשה עליו ההליכה; ונמצא שתלוח אותו ההכרה בצורך קיומו של המסע מתחילות רטינות והתמרמרות לפזו בשורות. לכן הסבר וחזור-והסבר את מטרת המסע, שתף את

(*) מימיה טטורטית מכילה ליטר אחד: ארבע כוסות מים.

החייל במחשבת התכנון, ובאר לו מה ראות עיניו והיכן דורכות רגליו.

על אף האמצעים שנקוט-מראש, וגם אם יהיה התכנון מושלם ביותר — יש משברים במסע, אשר צריך לדעת לחזותם וללחום בהם. התעלמות מהם לא תועיל, בפרשה זו ברצוני לספר על מקרה כזה שאירע במסעו של גדודי, והנה סיפור-המעשה:

הגדוד יורד בשכיל מהרהארי (ג'בל חידר), החר השני בגובהו בארץ. השעה — שעת אחר-צ של יום קיץ חם. הגדוד משתרך, נוצרים רוחים, אנשים מתחילים לפגור, הוכרזה חניה, אף כי המרחק אל המעין הקרוב הוא קצר למדי. המגיד מוריע במכשיר הקשר למפקדי הפלוגות: "ההתחרות של מתנדבים ליכבוש הפסגה שממול (ג'בל-אל-קלעה), כל פלוגה שולחת שלושה מתנדבים אל מטה הגדוד". במקום שלושה חיילים מכל פלוגה הגיעו כפל-כפלים. מתחילה ההתחרות, לפתע עברה רוח אחרת בפלוגות — צעקות-עודד, קריאות, שירה. מה קרה לגדוד? האם אלה הם החיילים שרק לפני כמה דקות משכו בקושי רגלים עייפות? הפרס למנצחים — חופשת שבח!

אין "רצפטים" כתובים למקרים כאלה של ירידת הרוח. הכל לפי הנסיון, היחידה והמקום. העיקר הוא — לא להתעלם מתופעה זו, וישנה לגבי חשיבות לדברים קטנים ידועים, אשר טוב כי המפקד יתן עליהם את הדעת:

— לבחור בחירה-מתאימה — מי יהיה במאסף של שדרת-המסע?

— לא לתת רשות לכלי-רכב ללוח את הצועדים.

— לא להניח לשדרה כי תתעכב באיזה מקום — במצב של עמידה, לקח שכיבת-גפילה.

— לא להכניע לנחשלים ולנופלים בחולשתם — שכן "מחלה" מדבקת היא.

— לעורר שירה או נגינה בשעה המתאימה.

— לדאוג לקיום מופת אישי של מפקדים בנשיאת משאות ובהתאפקות בשתיה מים.

נקודות אלו, ורבות נוספות, קובעות את רחבה של היחידה במצעדה. יטעה הסובר כי יש מקום במסע להרפות מדריכות המשמעת. נהפוך הוא, תקיפות בניהול המסע, ומשמעת-מסע ללא-סייג — הן בגדר תנאי לשליטה על המסע, ולעצם האפשרות לקיימו.

*

"דברים קטנים"

ישנם דברים, הנקראים "דברים קטנים" אבל חשיבות להם טוב לתת עליהם את הדעת:

א. ראיתי מסע גדודי שבו סדרן של הפלוגות בשדרה היה קבוע מתחילתו ועד סופו. בידוע הוא, שההולכים ראשונה — אצה להם הדרך, והמסע קל יותר בשבילים; ואילו האחרונים, הם החיבים להדביק את ההולכים לפניהם ו"לסגור" רוחים (שהנם תוצאם וצירופם של כל מקרי ההתעכבות הצברים שבשדרה כולה); וכן קצרות-יותר חגיות הנפישו הנופלות בחלקם של האחרונים. האין זה מעשה פשוט וטוב להעביר את הפלוגה הראשונה לסוף (ובמסע פלוגתי — את המחלקה הראשונה), מדי מספר חגיות — וחוזר חלילה?

ב. את החגיות אין הכרח לקיים דוקא בדיוק בזמן הקצוב, "לפי התכנית". באם עומד המסע להגיע, כעבור זמן-מה, אל מקום שמצוי בו מחסה-צל, או אל מקור-מים, או אל מקום שמתגלה ממנו

נוף מרהיב — הרי כדאי לדחות במקצת את מועד החגיה.

ג. אין הכרח לערוך את החגיות ע"ג הדרך גופה, מקום בו יופרעו הנחים ע"י העוברים-ושבים על פניה. פשוט יותר יהיה לסור ממנה מהלך צעדים אחדים.

ד. "מסע מזורז" או "מסע מאומץ" אינם דבר שצריך לשאוף אליו. באם צריך לעבור על פני מספר קילומטרים רב יותר — מוטב להאריך את משך שעות הצעידה מאשר להגביר את קצב הצעידה. אין זה מעלה את ערכת של היחידה אם "קוטלים" את אנשיה במסע.

ה. אין הכרח שהמסעות (פרט למצעדים) ייערכו על כבישים דוקא.

ו. מסעות-לילה הנם נוחים יותר, בגלל מזג-האוויר הקריר; אבל הם עלולים להיות משעממים, כי נסתר בהם הנוף, מסע לילי דורש אימון מוקדם ויש להתאמן גם במסעות לילה, וללמוד לבצעם בעיקרו-של-דבר זהו אימון המפקדים בהתמצאות ובשליטה-ביחידה. הנסיון מלמד כי במסע-לילה חייב במיוחד המפקד לקיים קשר (באמצעים שונים) עם המאסף, כדי לקיים את השליטה בידיו. לא אחת קורה שלאחר חגיה בלילה, כשהשדרה ממשיכה בצעידה — נשאר החלק האחורי ב"חגיה" — כי אחד החיילים נרדם מעייפות, וגותקה ע"י כך רציפותה של השורה-העורפית.

ז. היחס הראוי אל הנעלים בהם, הם תנאי לביצוע טוב של צעידה. מתן נעלים ב"מספר" בגודל המתאים והנכון, שימונן ותיקונן בזמן — דאגה לאלה חוסכת מכאוב ופגע. מצערת העובדה שיקרה לעתים וטיב הנעלים הניתנות לחייל-רגלי אינו מגיע, אפילו אל רמה בינונית ראויה.

בדומה לחשיבות הדאגה לנעלים — חשיבותם של היחס אל הגרבים והטיפול בהם. תיקון נכון, התאמת "מספר" נכון יש בהם כדי להקל ולהנעים את ההליכה. וגם כאן מפליאה העובדה שקורים מקרים בהם מנפקים ליחידות גרבים בעלי גודל אחד; וגם זאת לזכור: — דין גרבים חדשות כדין נעלים חדשות — אלה ואלה פסולים למסע.

המנהיג במסע

המסע הוא אחד המצבים המובהקים (אשר חשי-

עמדת ליד הדרך והתבוננתי בשני הגדודים
 בעברם. בחום צורב ואבק מחניק פילסו החיילים את
 דרכם קדימה כגלים המכים בתופו של ים, ובקצב
 צעידה אשר לא עברוהו מעולם לגיונות הרומאים.
 בעבור זנבו של כל גדוד עצרתי את הרופא ואת הכהן
 הגדודיים, ושאלתי כמה אנשים נשמשו עד כה מן
 השורות: — בשתי הפעמים היתה התשובה, כי לא
 נשמש איש. שני הגדודים נעו כל הלילה ברכב, תקפו
 על פני לא-דרך מיד לאחר האר היום, ושניהם כבר
 עברו ארבעים קילומטר רגלית מאז הבוקר. לשניהם
 נותרו עוד ששה-עשר ק"מ לעברם בטרם יעצרו.
 סיפור-נסיונו זה של מפקד הדיביזיה הובא ב-
 "צקלון" תחת הכותרת: "צעידת-חיילים — נשק!"
 ומערכת "צקלון" מוסיפה: "תביעה, מופרות' באימון-
 מסע — מפתח להשיגים, מופרזים' במבצע".

על שום-מה חשוב כל-כך האימון במסעות?
 חשיבותו טמונה בכך כי: —

"כושר-ההליכה אינו תכונה "טבעית", הבאה
 מלידה, אלא הוא באי-מתפתח עם ההרגל. המסקנה: —
 יש להגביר את התירגול, האימון והמסעות —
 רב-אלוף יגאל ידין
 ("מערכות", חוב' ע"א).

האימון במסעות צריך להיות מאוזן ומחושב;
 וצריך להתקדם בו מן הקל אל הכבד: תחילה —
 מסעות לטווחים קצרים ונשיאת משאות קלים; ואח"כ
 — עליה מודרגת באשר לטווחים ולמשאות.

יחידה שהגיעה להשיגים במסעות אך אינה מקיי-
 מת שגרת-מסעות — מפסידה את כושרה. יש ע"כ
 הכרח בעריכת מסעות לעתים-מוזמנות ובקביעות.
 אין להכניס אימון-במסע לשבועים הראשונים של
 תקופת-הטירונות; ולזאת מספר טעמים: — הנעלים
 חדשות עדיין וקשות, הטירון נמצא במשבר הכרוך
 בהתחלת כניסתו למסלול האימונים, וכי.

בותו מבחינה-זו אינה שגיה אולי לזו של
 הקרב) בו מתגלים המנהיגים הטבעיים שבקרב החיי-
 לים, ושניתנת בו למפקד-המנהיג האפשרות להפגין
 את מנהיגותו ולהוכיחה.

מפקד טוב יזכה לאימון אנשיו עת יוכיח את
 כושרו בארגון המסע, ויגלה שליטה בו רוח-טובה,
 מופת-אישי וטיפול נאות באנשים.

"ניידות עדיפה בשדה-קרב הנה תוצאה של
 מנהיגות עדיפה" (גנרל-בריג. ס.ל.א. מרשל).

למפקד — המסע הוא פרק מפרך ומתיש. בעוד
 החיילים נחים, חייב המפקד להתרוצץ ביניהם, לתקן
 חגור, לבדוק רגלים, לבקר ולעודד. המפקד הוא
 הראשון להשכמה — והאחרון לעליה-למשכב-בלילה.

אימון במסעות

לציון ערכו של מתן אימון-בצעידה לגייסות
 כתנאי להשגת תוצאות, כדאי אולי להביא קטע
 מסיפורו של גנרל-לויט. טראסקוט ("צקלון" מס' 19)
 על הפלישה לסוצ'ליה. בתאור-עובדתי מספר מפקד
 הדיביזיה על גדוד-רגלים, שנע בשבילים הרריים
 קשים וללא תספוקת של מים ומוזן, ועשה כבהת-דרך
 בת שמונים וששה וחצי ק"מ בזמן של שלושים ושש
 שעות, עד שהגיע ליעד שלו; וכן מספר הוא על
 התרשמותו גם מגדודים אחרים שבחוף הצפון-
 אפריקאי — שעברו אף הם לפני-כן אימון בצעידה
 (ב"מרכז האימון לפלישה שבחוף הצפון-אפריקאי"):

להלן — הצעה לתכנית אימונים בנושא "מסעות" לטירונים:

שעור	שעות	התוכן	פ י ר ו ט	שטח	ציוד
1	1	הרצאה	הצורך במסע, משמעת-מסע, חגור וי התאמתו, היגיינה במסע.		
2	1	מסע-בכורה	4 ק"מ. סיכום המסע.	מישורי	בלי ציוד ובלי נשק.
3	4	מסע קצר	א. לאחר 30 דקות ראשונות — חניה; ל"שוחר עם החגור". ב. חניית נוספות לאחר 50 דקות צעידה. ג. סיכום ולקח — בסוף המסע.	מישורי	עם חגור בלבד
4	4	מסע קצר	כמו במסע 3	גבעי	חגור קל עם נשק
5	8	מסע יום	כמו במסע 3	מגוון (לא הררי)	כנ"ל + צידה לארוחה אחת
6	6	מסע לילה	כמו במסע 3	מגוון (לא הררי)	כנ"ל + צידה לארוחה אחת.
7	16	מסע יומים	כמו במסע 3	מגוון (לא הררי)	חגור ונשק, מזון ליום אחד, שמיכות.
8	8	מסע הררי.	כמו במסע 3	הררי	צידה לארוחה אחת
9	16	מסע מאומץ	מסע רצוף, יום ולילה, בלי חניית מרוכזות.	מגוון	מזון ליום
10	24	מסע 3-ימים	כמו מסע 3. ממוצע יומי של 8 שעות הליכה.	מגוון	ציוד, נשק, שמיכות, מנות מזון ל-2 ימים ויום.
11	40	מסע 5-ימים	כמו מסע 3. ממוצע יומי של 8 שעות הליכה.	מגוון	כנ"ל, מנות מזון ל-2 ימים, 2 ימים ויום.
12	16	מסע בלילות	תנועה רק בלילות.	מגוון	מזון, נשק, שמיכה.

סיכום

המסע והאימון-לצעידה חשובים לא פחות מהנשק ומהאימון בו. תשומת-לב רבה מופנית לנושא זה בצה"ל. ביטוי לכך ניתן בקיום תחרויות-ההליכה. בשיגור משלחת הנח"ל לתחרות בהולנד, בפקודת המטכ"ל המחייבת צעידה אל האימונים ומהם, וכך יש צורך להתמיד בצבירת הנסיון בתחום זה, ולגבשו מדי-פעם בחוברות-הדרכה מיוחדות נוספות המוקדשות לנושא זה.

בסה"כ — 144 שעות אימון-מסעות שהן 18 ימים. אולם טבלא זו היא סכימה בלבד, ויש לישמה לפי הצרכים (כגון תנועה אל סדרות — וחזרה מהן) בהתחשב בגורמים השונים.

גם תפקודת יש לאמן במסעות, והמדובר הוא בפלוגות-מפקדה של גדודים, של חטיבות — ואפילו של מפקדת-פיקוד.

שיטות תחזוקה והשפעתן על הלחימה

אספקלרית-דורות מוצגת בשידור מבוים

אחת מתכונותיו הקבועות של הארגון הצבאי הנה יכולת הקיום החומרית; דהינו — כושר הפעולה החומרי הרצוף של הגוף הלוחם.

יכולת קיום חומרית זו הושגה, בשלבים השונים של התפתחות הגופים הלוחמים, ע"י שיטות תחזוקה שונות אשר הותאמו לגופים הלוחמים ולתנאים המיוחדים של כל תקופה ותקופה. בדיקת שיטות תחזוקה אלו מראה, כי בכל תקופה היתה קיימת השפעת גומלין בין מבנהו של הגוף הלוחם לבין שיטת התחזוקה שלו. יותר מזאת — שיטת התחזוקה הכתיבה לעתים נקיטת שיטות לחימה מסוימות ע"י הגופים הלוחמים ובמספר מקרים אף קבעה גורל מערכות וקרבות. הבעיה העיקרית אשר עמדה בפני הגופים הלוחמים בכל התקופות היתה — פיתוח שיטת תחזוקה אשר תאפשר איסוף וריכוז יעילים של האפסניה ממקורותיה מחד — תוך שמירה על ניידות וגמישות הגייסות ושחרורם מתלות במקורות וריכוזי אפסניה אלו, מאידך. במגמתנו להבליט בעזרת מערכון-שידור קצר את שלבי התפתחותן של שיטות התחזוקה הצבאיות, את מגבלותיהן ויתרונותיהן, ובמיוחד — את השפעתן על שיטות הלחימה ועל טוח פעולתם של הגייסות.

(מדברי הפתיחה למערכון-השידור בסיכום פרק-לוגיסטי בביה"ס-לפיקוד-ומטה)

הפנחה: ערב טוב, מאזינים.

יש לבטל את היחידות האפסנאיות והמחסנים למיני-הם, וכך להקטין בהוצאות החזקת הצבא" — מציע השואל, יוסף קמצני.

השאלה נראית נכבדה למדי וראויה בלי ספק לתשומת לבנו. פרופ' בזיוני, אולי תואיל בטובך לענות לשואל?

פרופ' בזיוני: השואל מר קמצני צדק בהנחתו שצבאות גדולים ואדירים קיימו עצמם על הביזה.

מסתבר שבשיטה זו נקטו צבאות העת העתיקה.

כגון: היונים והרומאים בשחר התארגנותם כמדינה.

בשיטה זו נקטו גם צבאות ימי הביניים, ביניהם צבאות הערבים, המונגולים והאבירים האירופיים.

האופייני בשיטת הביזה היה, שהצבאות נקטו בשיטה זו רק בתקופות של רפיון מדיני ורפיון כלכלי, כאשר המשטר המרכזי לא היה מבוסס.

שיטת הביזה הקנתה לנוקטים בה כמה יתרונות:

א. הצבאות לא סורבלו על ידי דרגים לוסגיסטיים, וכמו כן לא היו צבאות אלה תלויים בצירי אספקה ארוכים — הוה אומר שצבאות אלה היו ניידיים.

ב. הנטל הכלכלי של המלחמה והחזקתו של הצבא לא נפל על שכם כלל האוכלוסייה של המדינה, אלא רק על האוכלוסין שבזירת הקרבות.

תכניתנו השבועית — "סיפוק יצרי-הסקרנות" — מוקדשת הפעם לנושא "שיטות תחזוקה והשפעתן על הלחימה" לאורך כל ההיסטוריה הצבאית. החלטנו להקדיש את התכנית הפעם לנושא זה משום ריבוי השאלות אשר הופנו אלינו לאחרונה והרוצות כולן לדעת כל מיני "למה" ו"מדוע". חלק מן השואלים אף מציע כל מיני שינויים ושיפורים לשיטת התחזוקה של צה"ל. ההתעניינות בנושאים צבאיים אלו נובעת, כנראה, מהמצב הבטחוני המיוחד בו אנו שרויים עתה.

משתתפים אתנו הפעם בתכנית: —

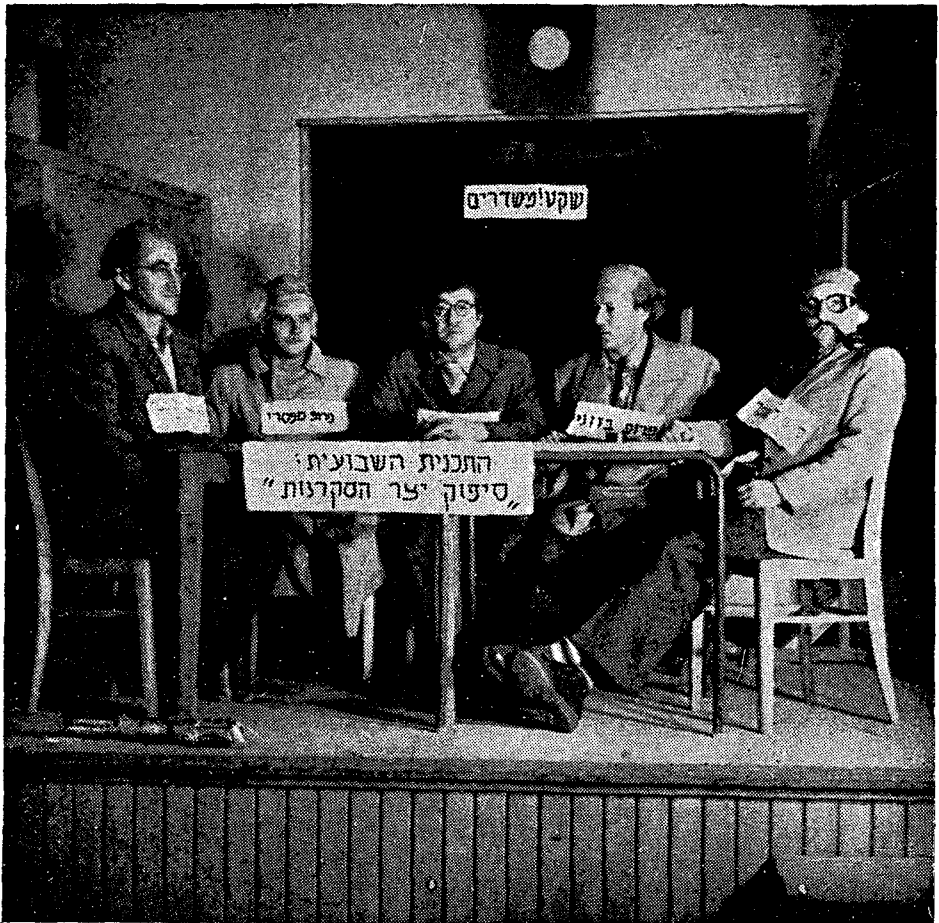
ההיסטוריון פרופ' בזיוני — מומחה לשוד ולביזה; ההיסטוריוגרף פרופ' ד"ר אוגר — מומחה לצבירה ואגירה;

ההיסטוריוזוף פרופ' ספטי — קבלן מומחה;

ההיסטוריולוג פרופ' תובלתי — ידען מוביל;

ועבדכם הנאמן — פנחה כרוני.

השאלה הראשונה הופנתה אלינו על ידי יוסף קמצני — סוחר סידקית מתל-אביב. השואל מבקש לדעת מדוע יכלו צבאות רבים, האדירים מצה"ל, להתקיים על השוד והביזה ולנהל את מלחמותיהם. למציע נראה שזהו פיתרון רצוי מאוד לבעיות תחזוקה, והוא גם מקטין את נטל המסים משכמו של האזרח.

היזמה — תכונה חשובה היא למפקד. צות חניכי ביה"ס לפיקוד ומטה גילה את יזמתו בהגשת סיכום עבודתו בנושא ה"לוגיסטיקה" בצורה אופיינית: ע"י בימיו של "מערכון-שידור", ארבעת ה"פרופוסורים" שבתצלום, וה"מנחה" שבמרכזו — הם קצינים חניכי בית-הספר שלא הסתפקו בתלית שלטים על חזיהם, והתחפשות מתאימה, אלא אף "גרדו" מנין-שהוא קפליטים מקורחים לראשם, להגביר רושם ולהאדירו.

אנשי"מערכות" שנודמנו למקום — דאגו ל"הנצחת" אותו "מעלל" בתצלום — המובא בזה. זיהוי הפרופוסורים — לפי התצלום או לפי תוכן דבריהם — אנו מניחים לקוראים.

משמעתית — החייל הלך למלחמה כדי לזכות במל-קוח משדה הקרב, ולכן, בשעת הקרב, כאשר היתה הזדמנות לעסוק בשוד — העדיף את הביזה על המשך ניהול הקרב, ולא אחת בשל סיבה זו נחלו צבאות תבוסות, בהיותם על סף נצחונם.

לדוגמא, הקרב במגידו והקרב בארְבֶּלָה — הנם דוגמאות "קלסיות" לכישלונות בשדה הקרב כתוצאה מהביזה...

המנחה: יסלח לי הפרופוסור — דומני שבמגידו לא היה כלל עניין של ביזה. הרי פרשי אלנבי סתם

לעומת יתרונות אלה היו לשיטת הביזה מספר מגבלות חמורות ביותר:

מגבלתה הראשונה של שיטה זו היתה קוצר ה"נשימה" — הצבאות שביססו את תחזוקתם על הביזה לא יכלו לנהל, באותה הזירה, קרבות ממושכים, היות והם דלדלו במהרה את כל מקורות המחיה שבאזור הקרבות, ולכן היה על הצבאות האלה לנדוד ממקום למקום — הוזה אומר, להעתיק את הקרב מזירה ל-זירה, ולא תמיד בהתאם לשיקולים מבצעיים טהורים של הגוף הלוחם.

המגבלה השנייה של שיטת הביזה היתה בעיקרה

גם צבאות נפוליון נקטו בשיטת ההחרמה

את היונים מעורפם. הודות לכך ניתנה לאלכסנדר האפשרות להנחית מכה ניצחת על מחנהו של דרייג'ס ולהביס את הצבא הפרסי.

אמנם נכון הוא שהיו מספר צבאות שחיו על המרחב והיו ניידים — כגון ההונים והמונגולים — הזכרתי קודם לכן. אך, לעומתם, הצבאות האירופיים של ימי הביניים המאוחרים, שגם הם התקיימו על הביזוה, סירבלו את עצמם על-ידי-כך שכמעט כל חייל גרר עמו עגלה או בהמת-משא כדי להעמיס עליהם את שללם.

כמובן, לגייסות אלה גללו אורחות-שלמות של יצאניות, פרחחים ושאר מיני אספסוף אשר רצה לזכות בשארית השלל. עוד יהושע בן-נון ראה את הסכנות האורבות למשמעת ולכושר לחימתו של ה- צבא העוסק בביזוה, ואכן קבע הגבלות חמורות על הביזוה.

מנחה: נדמה שגם אצל יהושע בן-נון בזכרת איזו אשה... רחב!

פרופ' בזיוני: נכון מאוד, גם רחב היתה זונה, אך ליצאנית זו היה במקרה גם תפקיד מודיעיני ולא רק תפקיד תחזוקתי.

הצבאות אשר חיו על הביזוה ידעו והבינו היטב את מגבלותיה של שיטה זו, ואכן הם עברו לשיטות תחזוקה אחרות ברגע שמצבם המדיני ומצבם הכלכלי איפשר זאת. אחת השיטות שאליה עברו הצבאות היתה שיטת ההחרמה, שלמעשה אף היא מתבססת על שדירת האוכלוסיה אשר בזירת הקרב, אלא ששוד זה בוצע בצורה מאורגנת על ידי שלטונות הצבא, וכך הורחק החייל — החייל כפרט — ממקורות הר

פרצו את ואדי ערה והכריעו שם את כוחות הכרית התורכית-הגרמנית!

פרופ' בזיוני: אלנבי? ... אך, כן, אלנבי!!! צודק אדוני שאלנבי הצליח במגידו — אבל הקרב שאני מדבר בו התרחש לפני 3500 שנה בין פרעה תחותמס ה-III לבין הקואליציה החתית-כנענית.

אם כן, ניטול לדוגמה את קרב מגידו ונמצא שתחותמס ה-III בבואו לתקוף את מגידו אשר במוצא ואדי-ערה, נחל ניצחונות והצליח להכות את הצבא החתי במבואות מבצר מגידו; אלא שבשלב המכריע ביותר של הלחימה, ועל סף הניצחון, פשטו המצרים על שדה-הקרב והחלו בוזזים את מרכבות החתים המלאות כסף וזהב, שהיו פזורות בשטח. מעשה זה נתן שהות לחתים לסגת ולהתארגן מאחורי חומות מגידו ותחותמס נאלץ לצור על מגידו שבעה חודשים עד שהוכרעה העיר.

דוגמה נוספת היא המערכה באַרְפֶּלָה. קרב ארבלה

צבאות ימי-הביניים סירבלו את עצמם ע"י הביזוה

המפורסם הוכרע לא במעט לטובת אלכסנדר מוקדון משום שהפרסים, שהצליחו לפרוץ למערך היונים, החלו בוזזים את מחנהו של אלכסנדר במקום לתקוף

ביזה, וסולקו ההפרעות המשמעותיות אשר נבעו משיטה זו.

שיטת השוד המאורגן — ההחרמה — איפשרה לצבא להישאר נייד, אבל יתר המגבלות, כגון קוצר-הנשימה בניהול קרבות ממושכים באותה זירה והידידה מזירה לזירה לצורך קיום הצבא, נשארו בעינם. בשיטת ההחרמות נקטו לא רק צבאות העת החדשה, אלא אפילו נפוליאון, וגם הסינים במאה ה-19. באם אנו נלחמים בשטח אויב והאוכלוסיה עוינת לנו — מובטחת לנו אדמה חרוכה, כפי שהיתה רוסיה במלחמתה נגד נפוליון ונגד הגרמנים.

ב. באם נלחם בשטח שאוכלוסיתו אוהדת, הרי נדרש שש את עצמנו, כפי שעשתה זאת המהפכה הצרפתית לצרפת, ומלחמות הסינים במאה הנוכחית לסין.

ג. ובאם נלחם בשטח מדברי וצחיח, הרי אין מה להחרים ואין מה לבז. לפיכך, המגבלות הרבות הטמונות בשיטת הביזה ובשיטת ההחרמה אינן מניחות לקבל את הצעתו של האזרח מר יוסף קמצני. ואין להניח, אפוא, כי צה"ל יבסס את תחזוקתו על ההחרמה או הביזה.

מנחה: תודה לך, פרופ' ביוני; תשובתך היתה מקיפה ומאלפת מאוד. בטוחני שהאזרח השואל וקהל המאזינים כולו ישלם מעתה את מיסיו בלב קל יותר.

נעבור לשאלה השנייה, אשר הופנתה אלינו על ידי מר מוזן, לשעבר קצין גבוה בצבא-הקבע. מר מוזן הוא נציגה של קבוצה העוסקת בהספקת מוזן לישובי-הספר. הוא שואל:

"כידוע היו קיימות בעבר חברות קבלניות, אשר סיפקו לצבאות את צרכיהם. אנו סבורים כי שיטה מעין זו מבטיחה אספקה תקינה לצבא, וכן הריהי יעילה ביותר, מאחר שידוע שחברות אזרחיות — הפועלות על בסיס מסחרי — הן, בדרך-כלל, יעילות יותר מאשר ארגונים צבאיים. אולי רצוי להציע לצה"ל שגם הוא יעבור לשיטת אספקה כזו ויפחית מהוצאות התחזוקה?"

פרופ' ספסרי, הייתי מבקש ממך להשיב לשואל. פרופ' ספסרי: בטרם אשיב ישירות לשואל ה-שאלה, נראה לי כי עלי להקדים ולציין כי המעבר משיטת התחזוקה המתבססת על ביזה והחרמה — כפי שתוארה ע"י חברי הפרופסור מר ביוני — לשיטה הקבלנית, לא היה ישיר, אלא בשלבים. בתקופת מעבר זו, נודקו הצבאות לשיטת תחזוקה הקרויה

"מעורבת" — דהיינו, המשך שיטת הביזה הקודמת, תוך שילוב חלקי של השיטה הקבלנית. שיטה מעורבת זו, לקחה בחסרונות שיטת הביזה, בכך שתלות הצבאות בזירת הקרב נמשכה, וטרם הגיעה להפקת היתרונות הנובעים מהשיטה הקבלנית במלואה.

בעת העתיקה, אנו מוצאים במעצמות הצבאיות של אותה תקופה — פרס, יון ורומי — שיטת תחזוקה המבוססת על חברות קבלניות גדולות המספקות לצבא את כל צרכיו. חברות אלו, אשר לרשותן עמדו ציי הובלה עצמאיים, מחסנים גדולים ויחידות-עבודה של עבדים, סיפקו לצבא את ציודו ומוזנותיו, הכשירו והחזיקו את צירי האספקה והפינוי, פינו גפ-געים, שלל שבויים-עבדים וכדומה. שיאה של השיטה הקבלנית בשלב הראשון חל בתקופת הפיכתה של רומי ממדינה חקלאית, למדינת מסחר ומלאכה בעלת צבא-קבע לאומי מאורגן...

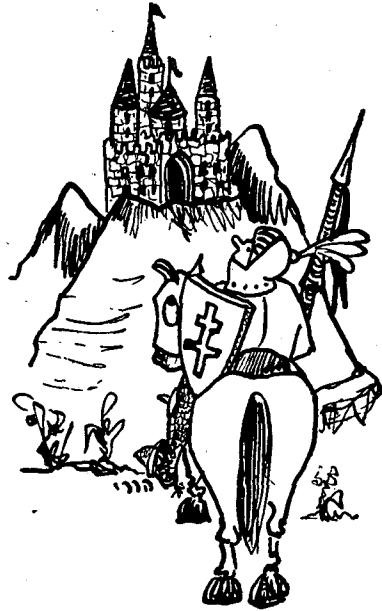
פרופ' ביוני: אולם בשלבי התפתחותו... המנחה: פרופ' ביוני! רשות הדיבור לפרופ' ספסרי.

פרופ' ביוני: סלח לי, קולגה: אבקש את רשות הדיבור.

המנחה: בבקשה.

פרופ' ביוני: אולם בשלבי התפתחותו האחרונים, עם התעצמותו של הצבא הרומי, חל שינוי במדיניות התחזוקה של צבא זה. שכלולם של כלי-הנשק והממדים הגדלים של צרכי הצבא, וכן שאיפתו של הצבא להשתחרר מהתלות בגורמים אורחים ולשלוט ישירות על תחזוקתו, הביאו להקמתם ולפיתוחם של חילות משרתיים ומקצועיים. חלקם של הקבלנים בתחזוקת הצבא הוגבל לבסוף להספקת מוזן וציוד כללי בלבד, שאינו ציוד לחימה. התפוררותה של הקיסרות הרומית, והנסיגה הכללית אשר חלה בעקבותיה בכל שטחי החיים בימי-הביניים, החזירו את שיטת התחזוקה של הצבאות לצורתה הקדומה — השוד והביזה.

פרופ' ספסרי: תודה רבה לך, פרופסור. אכן, תקופה זו מבליטה את ההשפעה ההדדית בין שיטות הלחימה והתחזוקה של הצבאות. השענות הצבא בתחזוקתו על זירת הקרב, ע"י ביזה ושוד, הביאו בכרח להסתגרות במבצרים ומצודות האופייניים לתקופה זו. מאידך גיסא, מבצרים ומצודות אלו דוקא אילצו את הצבאות אשר צרו עליהם בתקופה מאוחרת יותר, לעבור לשיטת תחזוקה מתאימה יותר, אשר תעניק להם אורך-נשימה תחזוקתי מספיק לצורך פעולות מצור ממושכות.

המבצרים אילצו את הצבאות לשנות את שיטת ההספקה

התשובה שניתנה ע"י הצבאות לבעיה זו היתה שוב השיטה הקבלנית, אשר הגיעה שנית לשיאה במלחמת שלושים השנה.

בד בבד עם גידולם של הצבאות, הקמתן של מסדות לשירות-קבע, הצורך בטוח-ניידות גדול יותר וההכרח בקיום רמת משמעת גבוהה — הותאמה שיטת התחזוקה הקבלנית לאותה תקופה.

גיבושה הסופי של שיטה זו בא לידי ביטוי בתופעת הקונדיטיק'ה — הקבלן הצבאי הגדול, מספק הן את כוח-האדם והן את הצידוד, ולעתים מש-מש גם כמצביא-הצבא.

גדול הקבלנים והמפורסם שבהם הנו ללא ספק פון-ולנשטיין, אשר העמיד צבא בן 40.000 חייל ל-קיסר פרדיננד השני במלחמתו נגד גוסטב אדולף.

כניסתו לשימוש של הנשק החם ושכלול כלי-הנשק בכלל, וכן גיבושן של המדינות עצמן הביאו את הצבאות לשאיפה להקים מנגנון תחזוקה עצמאי ולהקטנת התלות בגורמים האזרחיים, בדומה לרומי בזמנה, תוצאתה הסופית של שאיפה זו היתה כידוע, ביטול השיטה הקבלנית והמעבר לשיטת תחזוקה עצמאית של הצבא.

המנחה: מה הם חסרונותיה העיקריים של שיטה זו?

פרופ' ספסרי: או, כמובן, יתרונויה העיקריים של השיטה הקבלנית הנם:
א. פוטרת את הצבא מהצורך להחזיק גופים מיוחדים

- לתחזוקתו וע"י כך מקטינה עד למינימום את האלמנט המשרת, דבר המקל על ניידות הצבא.
- ב. מאפשרת קיום רמה גבוהה של משמעת, ע"י כך שאין מגע ישיר בין החיילים למקורות ההספקה.
- ג. איפשרה לצבאות כובשים לתחזק את עצמם, ללא פגיעה ולחץ ישירים על האוכלוסיה הכבושה.
- אולם לשיטה זו גם חסרונות רציניים ביותר: —
- א. תלות הצבא בגורמים אזרחיים אשר לא תמיד מודעים, מבחינת האינטרסים שלהם, עם הצרכים המבצעיים של הצבא.
- ב. הקושי בשילובה של שיטה זו בתכניות המבצעיות המשתנות של הצבא. לדוגמה: — פעולה בשטחים החסרים דרכי תחבורה, או מסעות ארוכי-טווח ומעבר מהיר מזירה לזירה.
- ג. השחיתות הנובעת מהמגע בין הקבלנים ליחידות הצבא במישרין, ללא אפשרות פיקוח יעיל ע"י גוף מרכזי.

לסיכום: השיטה הקבלנית התאימה בזמנו כשיטת מעבר בלבד לצבאות, שהיו בשלבי הקמתם והתפתחותם, ואילו עם גיבוש הצבאות גברה הנטייה להקים מנגנון תחזוקה עצמאי של הצבא.

בעיות התחזוקה של הצבאות המודרניים עוד מגבירים את חומרת מגבלותיה הנוכרות של שיטה זו. אי לכך אינני רואה כל הצדקה כי צה"ל, כצבא מודרני לכל דבר, יקבל שיטת תחזוקה זו אשר אבד עליה כלת.

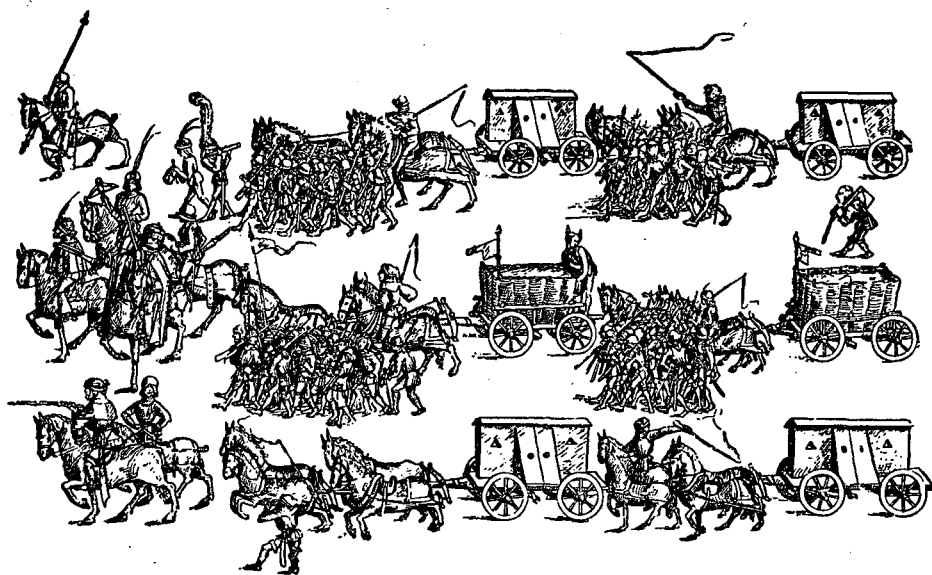
המנחה: חזיתן לך, פרופ' ספסרי, תשובתך סיפקה ללא ספק את השואל.

השואל השלישי הנו מר יעקב פלא-יעוץ מבני-ברק, אורח העובד בצבא. הוא שואל:

בעבודתי בצבא ראיתי מחסני מזון אשר לפי עניות דעתי אינם נמצאים במקומם הנכון, הרי לא ננהל את המלחמה במרכזי הארץ והיישוב — ששם מקום המחסנים, מדוע לא מפזרים את המחסנים בכל המקומות בהם אנו נלחם? דומני שיש בהיסטוריה דוגמאות של החזקת מחסנים במכוון באותם האזורים בהם התכון הצבא להילחם?

על השאלה הזאת חושבני שיוכל לענות ההיסטוריוגרף פרופ' אוגר, העוסק, כידוע, בכל שאלות הצבירה והאגירה, והתמחה בשאלות אלו יותר מכולנו פה. פרופ' אוגר — בבקשה.

פרופ' אוגר: אני לא אוכל, כמובן, לענות על השאלה: מדוע אין צה"ל מפזר את מחסניו. לשאלה זאת ייטיבו לענות האחראים לתחזוקה אשר במטה

מסע הכבודה של צבא ועגלות הנשק שלו, בשלהי ימי הביניים

פרופ' אוגר: כמוכן, ואם בינתיים לא גנבו אותה, כהערתך, הצטייד הצבא מהמצבור הזה והיה נכון במהירות להמשך המערכה.

אולם כאמור: שיטה זו לא היתה טלית שכולה תכלת, גם מגבלות היו לה, ואפילו חמורות. מגבלה ראשונה: — כדי להקים מצבור, דרושה היתה שהות ארוכה למדי לשם צבירת האפסניה ב־ אותו מצבור. ואם נבחון מגבלה זאת לאור אמצעי ההובלה הבלתי מפותחים בהם נעזרו הצבאות בעבר, נבין ששהות זו היתה בלתי מבוססת כלל וכלל.

מגבלה שניה — שיטת המצבורים הגבילה ב־ צורה חמורה את טוח התרחקות הגייסות מן המצבור. טוח ההתרחקות היה מותנה הן בכמות והן באיכות אמצעי־התובלה שעמדו לרשות הגייסות הן לצורך הובלת האפסניה מהמצבור אל הגייסות והן לצורך שינוי מקום המצבור — במידה שזירת הקרב הת־ רחקה והלכה.

מגבלה אחרת, וחמורה מאוד, יש לראות בעובדה שהמצבורים גופם, כמו גם השירות שהובילו אִפ־ סניה מהם ואליהם, שימשו יעדים מִפְתִּיִם להתקפות אויב, והיה על כן צורך להפנות כוחות גדולים יחסית, לביצורם ולשמירתם.

אבל גם אם נתעלם, לצורך הדיון בלבד, מהית־ רונות והמגבלות שבשיטת־המצבורים, לא נוכל להת־ יחס למצבורים כאל שיטת תחזוקה העומדת בפני עצמה, כי ממה נפשך: או שהיית צריך למלא את

הכללי של צה"ל. יתר על כן, יתכן כי צה"ל אף מפזר את מחסניו. אולם השאלה כשלעצמה מעניינת, וכדאית שנרחיב עליה במקצת את הדיבור.

אמת, נכון הוא שישנן דוגמאות בהיסטוריה בהן נקטו צבאות שונים בדרך של פיזור מחסני־האספקה שלהם בזירות קרב משוערות. במחסנים אלה נהגו לצבור אפסניה לתחזוקת גייסותיהם בטרם יצאו ל־ מלחמה, מקובל לכתוב שיטה זאת בשם "שיטת ה־ מצבורים".

לשיטת תחזוקה זאת, כמו גם לכל שיטת תחזוקה אחרת, מספר מגבלות, ממש כשם שיש לה מספר יתרונות. כל מה שעלינו לעשות בבואנו לבדוק את טיב השיטה הוא — לשקול את יתרונותיה מול מג־ בלותיה ולהחליט אם יכולה השיטה להתקבל כפיתרון אפשרי.

אם כן, תחילה היתרונות: —

יתרון ראשון — היות ובשיטה הגדונה מכינים אפסניה מראש בזירת הקרב, מבטיחה השיטה תחזוקה תקינה וטדירה של הגייסות הלוחמים, יתרון אשר לא הושג בשיטות תחזוקה קדומות אחרות.

יתרון שני — במידה ומקומות המצבורים נקבעו על בסיס של תכנון אסטרטגי נכון, איפשרה השיטה נידודת גבוהה מבחינה תחזוקתית, מאחר שצבא שנקט בה יכול היה לזנוח זירת קרב אחת ולעבור ממנה לזירת קרב חדשה, והיה מוצא גם בה מצבור מוכן... מנחה: אם בינתיים לא גנבו אותו.

המצבור מדי פעם בפעם לפי קצב צריכת הגייסות, ואזי נזקקת לשיטת השדרות למשל, או שהיית מרוקן את המצבור ואזי היית עובר לשיטת תחזוקה אחרת, כגון — הביזה או ההחרמה. למרות כל זאת, נוקט גוסטב אדולף במלחמת שלושים השנה בשיטת המצבורים, וזאת בניגוד לרוב

ה"קומיסרים" של גוסטב אדולף ידעו את המקצוע

הצבאות האחרים בני דורו, אשר התבססו בעיקר על ההחרמה. המחסנים אשר הקים גוסטב אדולף היו מבוזרים היטב ונוהלו על ידי מטה קבוע של "אפ-סנטורים" אשר נתכנו "קומיסרים" את האפסניה הובילו מהמחסנים בקרונות שהוקצו לכל סקוודרון פרשים ולכל פלוגת חי"ר. השיטה פעלה יפה, ויש אף הזקפים ליכותה תרומה רצינית לנצחונות השרדים באותן מלחמות.

כאמור, נקטו הצבאות האחרים באותה תקופה בשיטת ההחרמה. שיטה זו המיטה סבל רב על ה-אוכלוסיה, אשר נחמסה ונשדדה ורבים מתוכה נרצחו תוך זועות. בתום מלחמת שלושים השנה באה הריאקציה לתופעות אלה, ריאקציה אשר תבעה הירמניזציה של המלחמות. כמו כן נתגבשה דעה ש-מלחמות הרי הן עניינן של השכבות השליטות בלבד, והעם אינו חייב לשאת בסבלותיהן. פרט, כמובן, ללוחמים עצמם. מגמה זו הגיעה לשיאה בשאיפת המצביאים באותה תקופה להכריע מלחמות ללא ש-פיכות דמים ככל האפשר.

מנחה: אהה, איפה היינו אנחנו בזמנים ההם? פרופ' אוגר: על רקע זה יש להבין את החלטתו של פרידריך הגדול לתחוק את צבאו בשיטת המצ-

בורים, כי באמצעות שיטה זו השיג פרידריך, חרף המגבלות הברורות של השיטה, שני יתרונות חשובים: —

א. הוא פעל בהתאם להלך הרוח הכללי, שתבע המנעות מביזה ושוד-האוכלוסין;

ב. שיטת המצבורים, בהבטיחה תחזוקה תקינה ור-סדירה לגייסות, איפשרה לו לשמור על רמת משמעת גבוהה בצבאו, אשר היה מורכב בעיקרו שכירים ומתנדבים, ולגביהם בעיית המשמעת היתה נקודת מוקד.

רק עם פרוץ המהפכה הצרפתית דעכה התפיסה ההומניטרית של המלחמות, ושוב ראו בעם את נושא המלחמה, ותבעו את שיתופו בהישגיה ואף בסבלותיה. ואכן, חזר נפוליון...

המנחה: ידעתי שסופך להגיע לנפוליון. אולי היית יכול לשלב גם במקצת נפוליונים משלנו ב-עסק שלך?

פרופ' אוגר: הרגע, יש ויש מה ללמוד מנפוליון גם בנושא זה שלנו. לאחר המהפכה, חזר נפוליון לשיטות התחזוקה הישנות של החרמות נקיום הצבא על מרחב-הזירה.

נפוליון הוא גם שפיתח שיטות-לחימה כאלה אשר הבליטו את פגיעותם של הצבאות שנקטו ב-שיטת המצבורים כבשיטת תחזוקתם, בנתקו באופן שיטתי את הצבאות הלוחמים ממצבוריהם, ובכך חיסל למעשה את שיטת המצבורים כשיטת תחזוקה. נראה לי על כן כי עצתו של פלא-יועץ, אין בה מן המועיל מחמת המגבלות הנובעות משיטת המצ-בורים, ועל-כן אין להמליץ לצה"ל לנקוט בשיטה זאת דוקא.

מנחה: תודה רבה לך, פרופ' אוגר. יתכן מאוד והאוגרים והציבורים הקטנים למיניהם, העוסקים

הצרפתים זנחו את התובלה בסוטים

במלאכה זאת בעתות מלחמה, ילמדו גזירה שוה מ-
דבריו גם לעצמם.

*

את השאלה הרביעית שואל מר סביון, מאנשי
הרכבת:

אני משתדל להכניס שיטות חדישות של שילוב
רכבי-כבישים ורכבות. האם ישנם סיכויים לכך ש-
הרכבת תוכל לשמש את צה"ל בשעת מלחמה ואתרום
בכך גם אני לנצחוננו?

פרופ' תובלתי, זאת שאלה שהותאמה במיוחד
בעבורך. הוא-לא לענות עליה.

פרופ' תובלתי: עם הופעת הרכבות החלו ה-
צבאות לנצל אותן לתובלת ותחזוקת גייסות. למעשה,
אפשר לראות בהופעת הרכבת מהפכה בשיטות ה-
תחזוקה של הצבאות.

הרכבת איפשרה לתחזוק גייסות מרובים למרחקים
גדולים. הביאה חיסכון בכוח-אדם והקטינה במידה
ניכרת את התלות בבעלי-חי בהם היו משתמשים
לפני-כן להובלת אפסניה.

כמובן שלשיטת התחזוקה ברכבות מגבלות מספר,
הנובעות מעצם מהותה. אחת המגבלות — היותה
צמודה למסילה, אשר קל לחבל בה ולנתקה.

צבאות שונים השתמשו ברכבות בשיטות שונות.
במלחמת פרוסיה-צרפת ב-71—1870 התבססו ה-
צרפתים על רכבות בלבד ונחוו כמעט כליל את ה-
תובלה בסוסים. וכך חסר להם דרג-הביניים אשר בין
הגייסות בחזית לבין «ראשי-הרכבת». הדבר גרם
להצמדת צבאם לראשי-הרכבת והקטין את טוח פעור
לתם.

הגרמנים, לעומתם, פיתחו אמנם רשת רכבות
ענפה עד לבסיסי-אספקה קדמיים, אולם לא ביטלו
את התובלה בסוסים והמשיכו להשתמש בה להובלת
אפסניה מראשי-הרכבת אל הגייסות בשדה. דבר זה

הגרמנים העריכו את טוח הפעולות

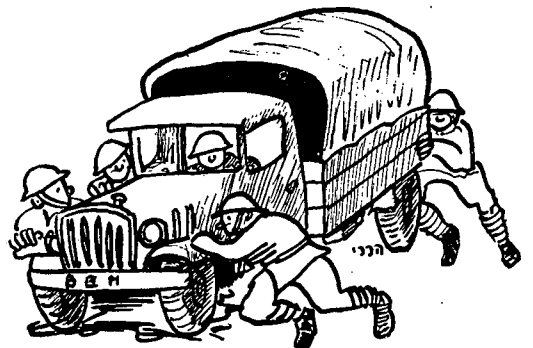
הקנה להם את יתרון הגמישות וטוח-פעולה ארוך
יותר.

ראשיתה של מלחמת-העולם הראשונה מצאה את
תחזוקת-הצבאות מבוססת בעיקרה על רשת רכבות
נרחבת. במשך המלחמה התפתח והלך השימוש ב-
משאיות, במיוחד בצבא הצרפתי. שילוב שיירות
המשאיות ברכבות הקנה עתה לצבא הצרפתי את
אותה גמישות התחזוקה אשר חסרה לו במלחמת
71—1870. לעומתם, המשיכו הגרמנים בתובלה ב-
סוסים מראשי-הרכבת גם במלחמת-העולם הראשונה,
ונמצאו נופלים בגמישות תחזוקתית מהצרפתים.

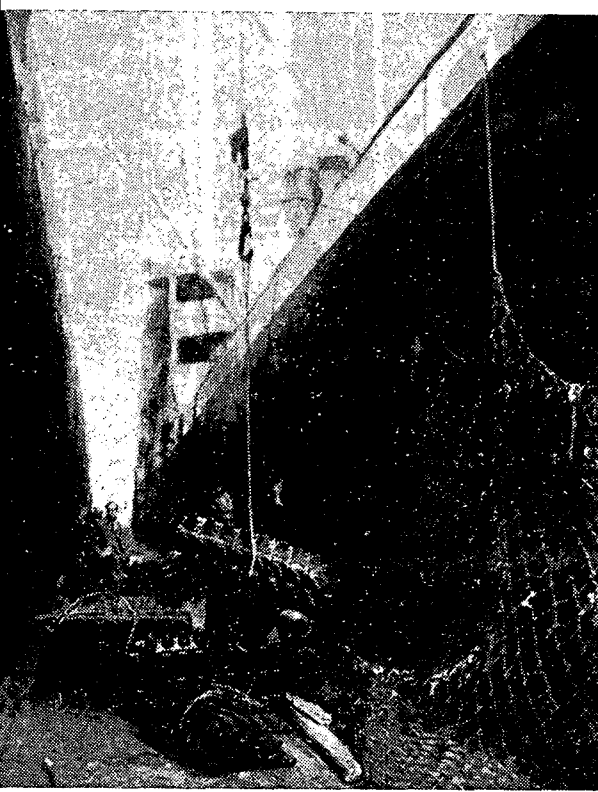
הבריטים הרחיבו את שיטת התחזוקה בשיירות
משאיות, עד שצרפו שדרות-אספקה של משאיות
לכל קורפוס. שדרות אלו דחפו את ההספקה למפ-
גשים דיביזיוניים, ואגב כך שימשו גם לפינוי נפג-
עים וציוד לעורף.

בשנתיים האחרונות למלחמת-העולם הראשונה
הלך וגדל חלקה של התובלה המוטורית עד שהפכה
להיות השיטה העיקרית של תחזוקת הצבא. בקרב
ןרדן, למשל, התבססה כל תחזוקת הגייסות הצרפתים
על משאיות אשר פעלו בשדרות מראשי-הרכבת.
אולם התלות בראשי-הרכבת גרמה לריכוז ניכר של
גייסות בגזרה צרה, והצצה את חופש התמרון שלהם.
הרכבות, ובעיקר צומתי-הרכבת, הפכו מטרה עיקרית
לאש ארטילריה ארוכת הטוח ולאזיריה, אשר החלה
מרחפת אז את ריחופיה הראשונים.

שתי דוגמאות משקפות את תלותם של הגייסות
בראשי-הרכבת — ראש אגף-האפסנאות הגרמני הע-
ריך כי טוח פעולם של הגייסות הצרפתים הוא עד
100 ק"מ מראשי-הרכבת. כאן עליהם להיעצר עד
שיקודם קו המסילה. הערכה זו נתאמתה ונוצלה לא
(סוף בעמ' 28)

ב-1914 הבריטים דחפו במשאיות האספקה

שדל כגוון של נשק וציוד למצרים
משלוחים "רשמיים" אלה, שכתובתן מפורשת על התיבות ("ממשרד המלחמה הבריטי אל משרד המלחמה של מצרים") הכילו סוגי כלי-נשק שונים וכן ציוד אלחוט, ועוד — 250 טון משקלם.

← **זחלי טנקים בנמל לוקרפול — מקצת מן המשדוח ששוגר למצרים**
עובד הנמל המאותק למנוף כי ירים את הזחל — אחד מאלה שהתקוממו נגד משלוחי נשק בריטי אל קלחת השדים של תכונת-המלחמה המצרית.

ה"שויון" במשלוח נשק בריטי למזרח התיכון

גם לערבים — גם לישראל

תוספת "כלתי רשמית" —

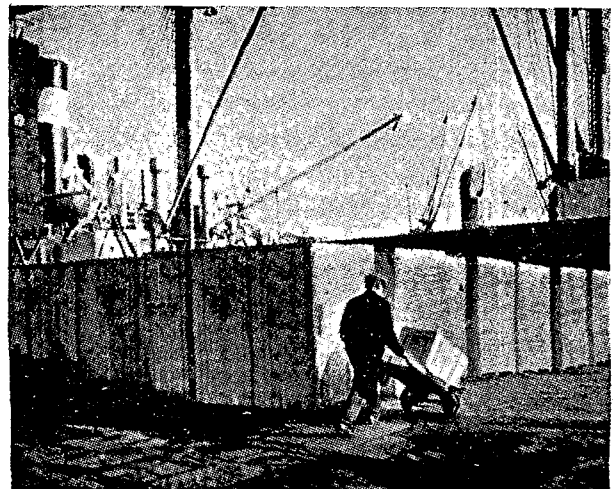
כך נשלח, מכשיר חקלאי למצרים

טנקי "ואלנטין" בריטיים — שחודשו בבלגיה נשלחים (151 טנק במשלוח אחד) אל מצרים בתור "ציוד חקלאי". שריונם ומחצם עולים בהרבה על אלה של אותם טנקים מצריים שתקפו בשעתם ליד נגבה ובדרום-הארץ בכלל. אכן, טרם אפס ההומור.

←

ה"מוסקיטו" עוד יירדש לעקוץ

תיבות המכילות מנועי-חליפין למטוסי "מוסקיטו" נשלחים אל ישראל. מפציצים-קלים אלה, בשעתם אחת מהצלחותיו הגדולות של "חיל-האוויר-המלכותי" הבריטי, הוצאו מזה שנים אחדות מן השירות. אולם בישראל עוד צפוי להם חידוש-נעורים.

מחלקת-סיוור בגייסות-שריון בהתקפה*

נוקט בשעה זאת? (פרט אותן לפי סדרן, או ציין אילו פעולות אפשר לנקוט בעת ובעונה אחת).

פתרון אפשרי:

1. אותת לגיפ הבא אחריך להכנס למחסה (באותו זמן שנהגך יורד מן הדרך).
2. התקדם עד כמה שאפשר, ברכוב, מאחרי מת-פה לעבר שני הגיפים הנעים בראש כיתת-הסיירים (והודיע, תוך כדי כך, למפקד-המחלקה על מה שארע ועל מעשיך).
3. צור מגע עם מפקד החוליה המובילה וברר אם כבר קבע מגיין באה אש האויב.

מצב שני:

אתה יוצר מגע עם מפקד החוליה הקדמית; הוא מודיע לך שלדעתו באה אש-האויב מקרבת "ב", אף כי לא ראה שם גילויי פעילות. שני סיירים שהת-קדמו לעבר הגשר "א", מדווחים שמחסום-דרכים חפוז, עשוי קורות, נמצא על גשר-הבטון. נראה שהנחל צר למדי, וגדותיו תלולות ומיוערות בצפי-פות. אתה מבחין בשביל צר המוביל צפונה-מזרחה.

בעיה שניה:

אתה מפקד כיתת-הסיירים. איזו פעולה נוספת הנך נוקט עתה? שקול שאלות אלו —

1. מהם הדברים אשר מפקד-המחלקה מוכרח לדעתם בטרם יוכל לערוך תכנית להמשכת ההתקד-מות ולביצוע משימתו?
2. האם אבטחה למחלקה היא צורך-השעה במצב דברים זה?

פתרון אפשרי:

1. שני סיירים נשלחים למקום הגשר כדי לקבוע:
 - א. האם הגישות ממוקשות.
 - ב. האם הגשר מוכן להריסה.
 - ג. כמה עבודה תידרש כדי לסלק או להרוס את מחסום-הדרך.
 - ד. האם מקום הגשר עצמו מוגן.
2. צנת אחד, בגיפ, מקבל פקודה לסייר את

* פרק מתוך הספר "מבצע-שריון ודפוסייהם" (ט"ו תרגילי-הדגמה ליחידות-שריון) המופיע בקרוב ב"הוצאת 'מערכות'".

להלן תרגיל המדגים פעולת מחלקת-סיוור בהתקפה.

מצב ראשון: (מפה 1)

למחלקת-סיוור הועדה משימת-סיוור התובעת ממנה להתקדם צפונה בציר שנקבע לה (המסומן במפה 1) ליעד המרוחק כ-30 ק"מ צפונה. למחלקה ניתנה פקודה להשיג עובדות לזיהוי כוחות אויב — רצוי בצורת שבויים.

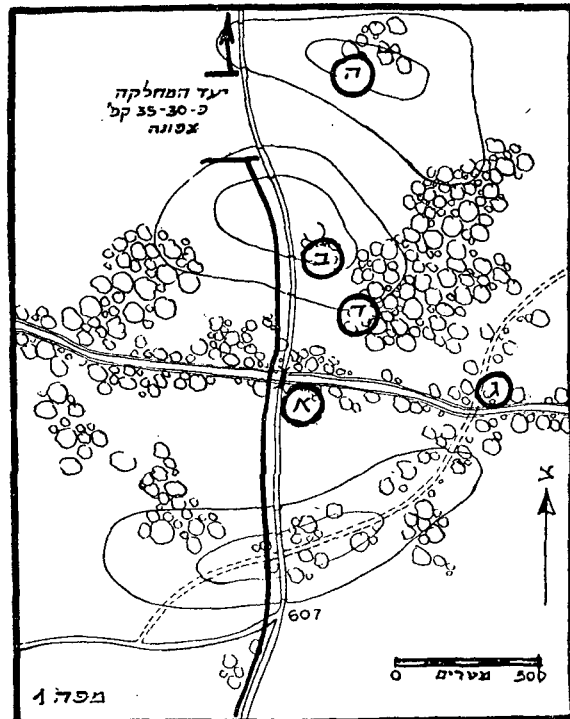
בהגיעה לשטח הנישא בקרבת מסעף-דרכים 607, ניתנת אש רובים על יחידת-המשנה הנעה בראש כיתת-הסיירים, מחזיתה.

מפקד כיתת-הסיירים נוסע עתה בגיפ השלישי של כיתתו. הוא לא שמע את אש-האויב, אבל ראה את האבק שהרימו כדורי-האויב בדרך, וצפה בשני הגיפים הראשונים בנסעם למסתור בצד הדרך.

בעיה ראשונה:

אתה מפקד כיתת-הסיירים. אילו פעולות אתה

מחלקת-סיוור בהתקפה — מצב ראשון (מפה 1)

שקול שאלות אלה —

1. היש לך די ידיעות על האויב כדי להעריך את אפשרויות פעולתו וכוונותיו האפשריות?
2. היש לך די ידיעות כדי לקבוע את קו הפעולה הטוב ביותר למחלקתך?
3. אילו חלקי-משנה במחלקה עומדים לרשותך להשגת הידיעות הדרושות?

פתרון אפשרי :

רצוי להשיג ידיעה אם הנחל מוגן גם ממערב לגשר. חוליה אחת של כיתת-הסיירים נשלחת להשיג ידיעה זאת.

בעיה רביעית

אתה מפקד המחלקה. איזו היערכות צריך היית לקבוע לשאר חלקי-המשנה של המחלקה בעת פעור-לתה הקודמת של כיתת-הסיירים? מה צריך היה לעשות מפקד כל כוח-משנה שבמחלקה?

פתרון אפשרי :

כיתת-הטנקים צריכה היתה לתפוס עמדה במחור-פה (על הגבעה בה הינך מחזיק עתה), נכונה להנחית אש על עמדות האויב שלייד "ב" ושלייד "ד". אנשי הכיתה צריכים להיזהר שלא לגלות את נוכחותם בזמן זה. כיתת-הרובאים צריכה לנוע לעמדות מחור-פות בצד הדרך ולהשאר ברכב, כשהיא מוכנה לפעור-לה מיידית.

כיתת-המרגמה (הסיוע) צריכה להיכון לפעולה בעמדות מחופות שמהן תוכל להנחית אש לאורך הנחל, או על עמדות האויב ב"ב" וב"ד".

מצב רביעי :

חולית-הסיירים שנשלחה לסייר את הנחל ממערב רב לגשר, מדוחת שהחוליה צלחה את הנחל ללא התנגדות, במרחק כ-450 מטר מערבה מן הגשר, וכי היא ממשיכה להתקדם לעבר הגשר.

בעיה חמישית :

כמפקד המחלקה, באיזו פעולה עליך לנקוט מיד?

השביל המוביל צפונה-מזרחה, כדי לקבוע אם מגיע הוא למקום-מעבר נוסף; ואם כן, לקבוע מהו המצב במעבר. במיוחד, לקבוע אם המחלקה תוכל לצלוח במקום הזה.

3. מק"ב אחד מוזז מן הדרך מרחק ניכר שמאלה למחפה ומסתור טובים, וצנת-המק"ב מקבל הוראה ל"סייר-באש" את הפאה הקדמית של החורשות שלייד "ב" ולייד "ד", וכמה קבוצות-עצים קטנים ושיחים. כן מקבל צנת-המק"ב הוראה לאבטח את אגף שמאל של המחלקה. חוליה בת שני אנשים ממוקמת מימין לעמדה כדי לחפות על האגף הימני.

מצב שלישי (מפה 1) :

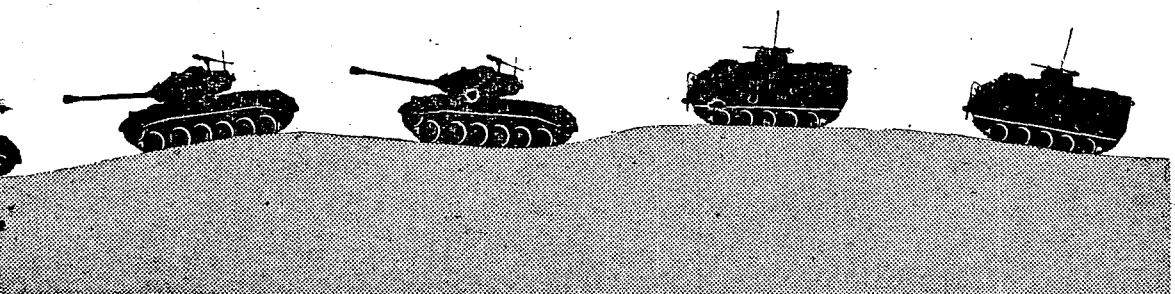
מספר יריות מנשק-קל נשמעות מסביבת הגשר ב"א", ומתקבל דוח אלוטרי משני הסיירים שבאותה נקודה. האומר כי הגשר עצמו מכוסה באש רובים מנקודה הנמצאת כ-100 מ' מעברו הרחוק של הנחל. הסיירים מדוחים שאינם יכולים להגיע לגשר עצמו כדי לקבוע אם הוכן לפיצוץ.

אש רובים נשמעת מצפון-מזרח. הסיירים בגי'פ שנשלח לסייר את השביל המוליך צפונה-מזרחה מדוחים, שלפי הנראה להם קיימת מעברת-מים-רדודים בנחל, ב"ג", אבל אש רובים עויינת מן העבר הרחוק מנעתם מלבדוק אם הוטמנו מוקשים בגישות לנחל, וכן לבדוק מהו עומק הנחל למעשה.

בסמוך למקלע שמשמאל לדרך פוגעים שלושה פגזים, שנורו בכיוון ישיר מקרבת "ד", שלא החטיאו אלא כמלוא הנימה.

לפני עיצוב תכנית-ההתקפה שלו, עורך מפקד המחלקה הערכת-מצב. הוא מחליט שאין בידיו ידיעות מספיקות לביצוע הערכה מושכלת. בעיה שלישית :

אתה מפקד המחלקה. מה-הן הידיעות הנוספות הרצויות לך? איזו פעולה הינך נוקט להשגת ידיעות נוספות?

פתרון אפשרי :

לעזור למעבר הטנקים על הגשר ע"י כך שתסלק את קורות העץ לאחר ששוברו ע"י פגזי ח"ש-הנ"מ. הצנת מכיתת-הסיירים, שהיה הראשון לגלות את מקום המעבר ממערב לגשר, יסופח לכיתת-הרובאים (בעיקר כדי לאבטח את אנפה השמאלי-הצפוני).

מצב חמישי :

כיתת-הרובאים מגיעה לנקודה המרוחקת כ-70 מ' מהגשר מבלי שתתגלה. ברגע זה נורית אש מק-לעים ופגזי חנ"מ, שנורו בכינון-ישיר, מפאת היער ליד "ד"; אבל הכיתה ושאר חלקי-המשנה של המח-לקה אינם יכולים להבחין בעמדתם המדויקת של כלי-הנשק של האויב.

בעיה שמינית :

כמפקד המחלקה, איזו פעולה הינך גוקט? שקול מהם כלי הנשק והתחמושת העומדים לרשותך במחלקתך כדי לנטרל את אש-האויב.

פתרון אפשרי :

נגקטת פעולה להנחית את אש כל הכלים במח-לקה ובכלל זה — המק"בים שבמג"מ* על הפאה הקרובה של היער, בקרבת "ד". נוסף לכך ניתנת לכיתת-הטנקים הוראה לירות עשן בכמות כדי לסנן וור את תצפית האויב כלפי כיתת-הרובאים מסביב-בות "ב", "ד" ו"ה".

מצב ששי :

תחת היפוי סיוע-אש זה, מגיעה כיתת-הרובאים לעמדה במרחק כ-70 מ' מצפון לגשר, בהדפה מוצב-חוף קטן של האויב באותה נקודה. הפלגה מכיתת-הסיירים שנשלחה בתחילה אל הגשר, מדוחת על אודות סימנים המעידים כי כשמונה מוקשים הוטו מנו בחפזה בדרך מן העבר-מזה של הגשר. את כל אלה, פרט לשניים שהם ממש ליד הגשר, אפשר לע-קוף ע"י שכלי-הכבב יסטו מן הכביש שמאלה ויחזרו אליו אח"כ בשיפוע תלול. צנת-הסיירים בגיפ ליד

כיתת-הרובאים מקבלת פקודה לנוע במהירות לנקודה במרחק 450 מ' מערבה מן הגשר, במקום בו צלחה חולית-הסיירים, ולתפוס ראש-גשר ע"י כך שתתקוף מזרחה לעבר הגשר, לאורך גדתו הצפונית של הנחל.

בעיה ששית :

אילו פקודות הינך נותן לכיתת-הטנקים? ולצנת המרגמה?

פתרון אפשרי :

לנצור את האש עד שהאויב יפתח באש על הפלגה לתפישת ראש-הגשר (כיתת-הרובאים); אז לפתוח באש על עמדות האויב שמהן נורו היריות. אש מסייעת לסוגיה תונחת לפי דרישת כיתת-הרוב-אים (המטרות יצוינו ע"י הכיתה הרובאית באמצע-עות ירי קליעים נותבים, תיאור בע"פ באלחוט, או מתן נקודות ציון לפי מפה). להיות נכונים להתקדם במהירות אל הגשר או לעמדות המתאימות לתכלית השמדת מחסום-הדרך בפגזי ח"ש-הנ"מ* — ולחצותו בהינתן הפקודה לכך.

צנת המרגמה יהיה מוכן להנחית אש על עמ-דות האויב שעה שיבחינו בפעילותו של זה, או שעה שתוזמן אש ע"י כיתת-הרובאים. אם לא תצויינה מטרות במיוחד יש להנחית אש על "ב" ו"ד".

בעיה שביעית :

איזו פעולה מורה הינך את כיתת-הסיירים לנקוט?

פתרון אפשרי :

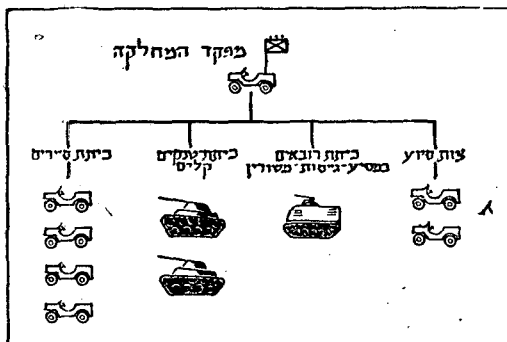
יחידות המשנה הנמצאות עתה בקצה הימיני ובקצה השמאלי של המחלקה יוסיפו לאבטח את אנפיה. יחידת המשנה שליד הגשר תהיה מוכנה

* פגזי חומר-נפץ-מרסק חודרי-שיון.
* מסיע-גייסות משורין.

מבנה וחימושה של מחלקת-סיור בגייסות-משוריינים בצבא ארה"ב

המבנה

המראה

גיפ מפקד מחלקה נושא גם את חולית הפיקוד שלו. המרגמה היא בת 81 מ"מ. שים לב (בתצלום) למקב"ים שבשנים מן הגיפים של הסיירים.

כל הגיפים של כיתת הסיירים לשאת עמם את הציוד הדרוש לאיכון מוקשים ולסילוקם. הסיירים שנשלחו אל הגשר, צריכים היו ליטול ציוד זה אתם כדבר שבנוהג-קבע, מתוך הנחה שמן-הנחוץ יהיה לבצע פעולה זו.

לכיתת הטנקים ניתנת הוראה לעבור את הגשר. נמסר למפקד כיתת הטנקים על מעקף שהוא יכול לבצע* ועל הפעולה אשר כיתת הסיירים נוקטת כדי לסלק אותם מוקשים שבגישה הבלתי-אמצעית אל הגשר הנוכח לעיל.

בעיה עשירית:

אתה מפקד כיתת הטנקים. מה הפעולה שהינך נוקט בקבלך פקודה זאת?

פתרון אפשרי:

יש להורות לטנק מספר 2 כי ישאר במקומו, ויוסיף לבצע את משימת-החיפוי שהוטלה עליו לפני כן. את טנק מספר 1 יש להזיז במהירות מאחרי מח"סו אל נקודה שממנה אפשר לירות פגזי ח"ש-חב"מ על מחסום-הדרך עשוי הקורות ועל הגשר.

מעברת הנחל שבסמוך ל"ג" מדוה, שאין הפעילות מתגברת שם, אבל מעברת הנחל מכוסה עדין אש-אויב. אנשי-הצוות מגיחים שנתן יהיה להתגבר במהרה על ההתנגדות באמצעות טנקים, אבל אינם יכור לים להתקרב למעברות הנחל או לגישות אליהן כדי לקבוע האם הן ממוקשות.

בעיה תשיעית:

כמפקד המחלקה, מה פעולותיך בזמן זה? מהי עתה הערכת המצב שלך באשר לאפשרויות האויב ולקרי-הפעולה הטוב ביותר מבין קוי הפעולה הפתוחים בפניך?

פתרון אפשרי:

למפקד כיתת הסיירים ניתנת הוראה לסלק את המוקשים החוסמים את הגשר במישרין (מוטב שה-דבר יעשה בשיטת ה"משיכה" באמצעות חבל או כבל, ולאזו דוקא ע"י הרמה). לפי הפק"לים חייבים

* ראה בפסקה-הפותחת של המצב השישי, בענין סטייה מן הכביש שתאפשר עקיפת מרבית המוקשים.

מצב שביעי:

התקפת-הסחה, כדי להוסיף-ולהעסיק את האויב בנקודה זאת.

מצב שמיני:

ההתקפה נחלת הצלחה, אם כי כמה חיילי אויב נראים נמלטים ברגל צפונה-מזרחה דרך החורשות. ששה שבויים נתפסו. שנים מאנשי-האויב נהרגו. שלושה מן השבויים פצועים קל. למתקפה ארבעה פצועים קל שיש לפנותם.

בעיה שתיים-עשרה:

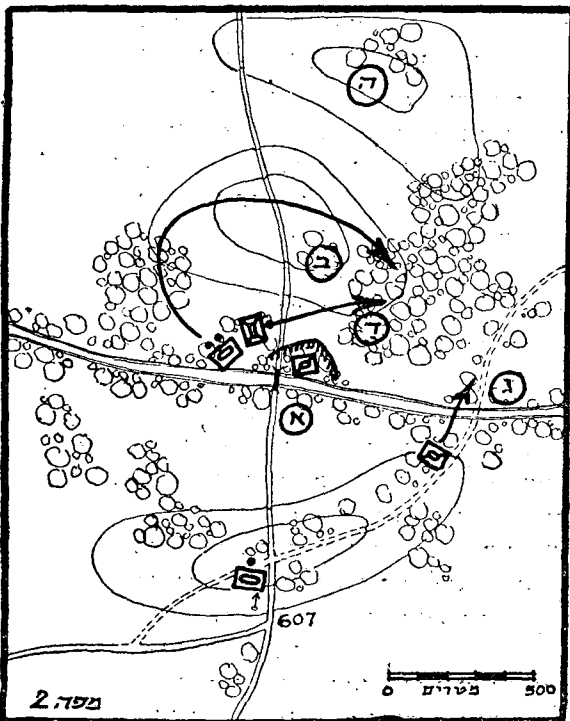
מה פעולותיך, כמפקד-המחלקה, עתה?

שקול שאלות אלה —

1. מהי משימתך?
2. המוכן אתה לגשת אל ביצועה?

פתרון אפשרי:

1. פלגה אחת של כיתת-הסיירים נשלחת קדימה לשמש כמוצב-חזק בגבעה שליד "ה", ואילו פלגה אחת מוצבת בחורשות צפונה-מזרחה מ"ד", כדי למנוע פעולת הפתעה אפשרית מן האויב שברח לאותו כיוון.

פתרון אפשרי לבעיה אחת-עשרה (מפה 2)

זמן קצר לאחר הגיעו לעמדה הנ"ל, מבחין מפקד כיתת-הטנקים מתוך טנק מס' 1 בסיירים המשלימים את סילוק המוקשים ליד הגשר. מייד כשמפנים ה-סיירים את הדרך, הוא פותח באש ח"ש-חנ"מ על מת-סום-הדרך, וכתוצאה נהרס הלך במידה המספיקה כדי לאפשר את סילוקו בקלות יחסית. בינתיים גלתה כיתת-הרובאים, שאמנם נחפרו שוחות למוקשים (מן העבר שהוא של הגשר, דהיינו מצידו הצפוני), אבל המוקשים עצמם מונחים עדיין בערימה בצד הדרך. לכיתת-הרובאים ניתנת אזהרה כי עליה להימצא מחוץ לקו-הירי של פגזי ח"ש-חנ"מ אשר יירו על מחסום-הדרך.

הטנק של מפקד-הכיתה נע במהירות על-פני שברי המחסום ותופס עמדה שממנה יוכל לירות על "ב" או "ד". אח"כ פוקד מפקד-הכיתה על טנק מספר 2 לנוע מהרה להצטרף אליו. הוקם עתה ראש-גשר מאובטח-למדי.

בעיה אחת-עשרה:

אתה מפקד המחלקה. מה תכניתך להתקפה עתה? התהיה זאת חזירה, או איגוף? מה יהוה את הבסיס (או את המאמץ המשני), ומה את כוח התמרון (או את המאמץ העיקרי)? מה הוא היעד, ומה יהיה כיוון התקפת הכוח המתמרון, באם תערך על-ידך התקפת לפיתה?

שקול שאלות אלו —

1. מה הוא היעד, אשר בהיכבשו יסייע ביותר במילוי משימת המחלקה בזמן זה?
2. איזו תכנית-פעולה מאפשרת את חופש-התמרון הרב ביותר?

פתרון אפשרי:

ראה מפה 2.

1. הבסיס: כיתת-הרובאים תתקוף, במגמה להשתלט על החורשות ב"ד".
2. היטוד-המתמרון: כיתת-הטנקים, כשאליה נס-פח גייס אחד מכיתת-הסיירים, תלפות את ימינו ואת עורפו של האויב.
3. הסיוע: צנת-המרגמה יסייע לפעולה מעמדתו הנוכחית.

4. האבטחה: כיתת-הסיירים (פחות הפלגה שסופ-זה אל כיתת-הטנקים), תחזיק במקומות הצית-הנחל. הפלגה שליד מעברות הנחל (מזרחית לגשר) תבצע

מסיע גייסות משורין בקוריאה

כן הודגמה כאן פעולת הדיווח המתמיד ההכרחית הנעשית ע"י מפקד-משנה-כפוף אל המפקד הגבוה יותר; בכל דרג ודרג זהו דיווח על מעשיו של אותו מפקד-כפוף, על ידיעותיו לגבי מצב הדברים ועל תכניותיו לפעולה עתידה.

יש לנצל כל אפשרות „לזוז קדימה“, בין אם תהא זו תוצאת נסיונות למצוא מקום לצליחת נחל, פער בתוך קו-הגנה, או אמצעי לעקוף את מערך האויב שלפניך כדי להגיע אל עורפו.

הנסיון הוכיח שהשקידה על מגמה זו משתלמת יפה, ושכרה רב. בתרגיל זה עשוי היה מפקד-היחידה לנסות את מזלו בצליחת מעברות-הנחל בטנקים שלו, כשהוא מבצע לפיתת אגפו השמאלי (המזרחי) של האויב — ואמנם מוצדקת היתה החלטה כזו מצידו אילו הגורם-הקריטי-ביותר היה גורם הזמן, ואילו לא התגלו אמצעים אחרים לתצית הנחל. אך הוא יכול היה לקבל כהיקש המתקבל על הדעת, שאם נמצאו מוקשים בגשר, הרי שיש לשער כי האויב מיקש גם את מעברות הנחל (ליד „ג“). המחלקה זקוקה היתה לראש-גשר — ומפקד-המחלקה מצא כי הדרך להשיגו במאמץ הפחות-ככל-האפשר היא ליד הגשר עצמו, ולא דוקא ליד מעברות-הנחל.

בעת בה צולחת כיתת-הרובאים את הנחל — היתה אש הסיוע נצורה, כל זמן שלא נדרשה. שכן, בשלב זה ניתן היה להניח כי עדיין אין האויב יודע מהי עצמתה ואמתית של המחלקה, וכי עשוי הוא לגלות

2. מפקד-המחלקה דורש מכל מפקד-כיתה דוח על מצב כוח האדם, כלי-הרכב, תחמושת, דלק וציוד אחר. 3. הוא מודיע למפקד-הפלוגה על תוצאות הפעולה; על הצורך לפנות עשרה אנשי-ים (השבויים והפצועים) ו- מבקש שיקדמו אליו תובלה ללקיחתם; כן מבקש הוא אספקה דחופה של תחמושת לטנקים ולמרגמה, ודלק, נ- ערך חיפוש אחר מסמכים ושאר סימני-זיהוי אצל ש- כ"י האויב והרוגיו. נמסר דו"ח על זיהוי יחידתם של

השבויים, במידה שיכול מפקד המחלקה לקבוע. אחר-כך נדרשים השבויים לקבור את ההרוגים מבין אנשי האויב.

4. משמר מוצב בגשר כדי למנוע עליית כלי-רכב על המוקשים שנתרו ליד הגשר.

6. אח"כ פוקד מפקד המחלקה על המחלקה, פרט לכיתת-הרובאים, להיכון מייד לתנועה קדימה.

7. כיתת-הרובאים תישאר עם השבויים עד שהללו ימסרו לידי הפלוגה, עליה למנוע שחרורם בידי האויב. המג"מ של הכיתה הרובאית, ואתו מח- ציית כיתת-הרובאים, ילוו את משאית-האספקה, או המשאיות, שתשלחנה מהפלוגה עד אל המחלקה.

נ י ת ו ח

את פעולתה של מחלקת-הסיוע, במידה שתוארה בתרגיל זה, יש לראות כתקינה בהחלט. חלק גדול מן הפעילות שקויה סומנו כאן צריך שיתבצע אבטומ- טית ע"י המפקדים ויחידות המשנה הנוגעים בדבר. את המהירות ואת חריצות הביצוע ניתן להשיג ע"י התאמנות חזרת-ונשנית ב„תרגולות-קרב“ המתארות מצבים הדומים לאלה שנותחו כאן — וע"י כך ית- בטל ההכרח במתן התראות הגוזל-זמן. הגם שבדוג- מה זו מתרחשת הפעולה כ„במבאות מיצר“ (כאן — הגשר), הרי העקרונות שהודגמו חלים על כל מצב דומה, לצורותיו השונות.

ישנם אל לב שמפקד כיתת-הסיוע וכיתתו נקטו מייד פעולה כדי ל„פתח“ את המצב שהתהווה לאחר המגע הראשוני עם האויב, מבלי שקיבלו הוראות מפורשות-לכך מצד מפקד-המחלקה.

את היערכותו, אם מגיעים אותו לחשוב שאין הכוח מורכב אלא מיסודות-סיוור קלים בלבד.

חשובים סדורי אבטחה נאותים, ובמיוחד כאשר עצמת האויב בלתי-ידועה וקיימת האפשרות שהוא עלול לפתוח בהתקפה נגד אנפי המחלקה.

במהלך התפתחותה של הפעולה חייב מפקד המחלקה לערוך בתמידות הערכה מחודשת של המצב המשתנה והולך. דבר זה יאפשר גיבוש מהיר של תכניות בנות-ביצוע והוצאת פקודות במהירות. יש ביכולתו של מפקד המחלקה לראות כי טיבם החפוז של סדורי-המגן ליד הגשר (המוקשים שטרם הוט-מנו, בעבר ההוא לגשר), מצביעים על האפשרות שאין המגינים נמצאים בעמדות הגנה מוכנות-היטב. העדר פעולה תוקפנית ממש נגד כיתת-הרובאים, לאחר שהיא צולחת את הנחל, מעיד על כך שהאויב מועט כנראה במספר. הסיכויים שקולים, להעברת הטנקים אל מעבר לנחל, בין הגשר לבין מעברות-נחל — עד אשר מודמנת הזדמנות-המזל ונמצאת הדרך להגיע אל מעבר לגשר במאמץ מינימלי וב-אפשרות-הצלחה-מכסימלית.

משכונן ראש-הגשר הרי שהכרחי להאיץ בהתקפה כדי לנצל את ההצלחה ההתחלתית. בדרך כלל, יש להמנע ממאמצי הבקעה או מהתקפות-חזיתיות, שעה שמצויים אצל האויב אנפים חשופים. מאחר שקיימת עדות מניחה את הדעת שעצמת האויב מועט-טת, הרי שבמצב זה נראה כי אנפיו פתוחים בודאי (הן מצפון-מערב והן מדרום-מזרח). הבעיה עתה היא, איפוא, איזה אנף לתקוף.

אנפו הדרומי-מזרחי של האויב מחופה במידת-מה ע"י כוח-האויב במעבר הנחל ("ג"). יתר על כן, באנף זה אין מצוי מרחב-תמרון בגלל קרבת הנחל. לפיכך נבחר אנפו הימני (הצפוני-מערבי) של האויב. לא היה זה דבר מוטעה-לחלוטין אילו היו מטילים על הכוח המתמרן לתפוש את הגבעה ליד "ה", ולח-

סום ע"י כך לאויב את האפשרות להימלט צפונה. אולם כוח האויב יכול היה להיסוג מזרחה. בין אם היה נסוג ובין אם לאו — בכל מקרה היה מהנה איום לאנף המחלקה או לעורפה, שעה שזו תמשיך בדרכה צפונה, למילוי משימתה. יתר על כן, משימת המחלקה תובעת ממנה לתפוס שבויים. כל השיקולים מצביעים על ההכרח לתקוף. איגוף גרוב ע"י כיתת-הטנקים, בסיוע מוגבל של רגלים, עלול היה לפצל יותר מדי את חלקי המשנה של המחלקה — דבר שהיה מאפשר להכותה חלקים חלקים באם תתקל בכוח החזק מן המצופה. לפיכך מהנה התקפת כיתת-הטנקים איגוף מהודק-יחסית, אשר בו נשארת המחלקה מרוכזת די הצורך ביד המפקד, לקראת כל התרחשות אפשרית.

הפעולה הסופית על היעד מדגימה סידורים רגילים של התארגנות מחדש בעקבות-קרוב. צריך להקים בהקדם את סידורי האבטחה ואת המחלקה יש להכין לפעולות נוספות. ההחלטה לבקש את פלוגת-הסיוור לשלוח תובלה לשבויים ולפצועים נראית נכונה. ההכרח ליטול מן המחלקה כל-ירכב כדי לשלוח את השבויים והפצועים כלפי-העורף, אל הפלוגה היה מחליש את המחלקה באופן רציני למשך שעה, לפחות. יתר על כן, באותם כל-ירכב אשר יפנו את השבויים והפצועים אפשר לקדם מהפלוגה אל המחלקה את התחמושת והדלק הדרושים, וכך יחסך זמן נוסף. קיימת אפשרות-מה שהאויב אשר נמלט, ישוב בעצמה מספקת על מנת לשחרר את השבויים. לפיכך מקצים פלגה חזקה לשמור עליהם. אין המחלקה מבזבזת זמן, בתכונתה לקראת המשך ביצוע משימתה.

לשם גיוון, אפשר לחזור על תרגיל זה בשינויים קלים, כגון: תרגיל כזה, שאינו כרוך בצליחת נחל, שבו איגופו של אנף זה או אחר של האויב הנו בגדר אפשרות החל מן המגע הראשון באויב.

הגן מראש הגבעה

אם נניח כי יהיה קיץ בינינו לבין האויב לפחות שיוון מבחינת הארטיילריה, הרי עמדת ההגנה הטובה ביותר תהיה זו אשר תאחד מכסימום של מחסה עם מכסימום של עצמת-אש.

★

השאלה הראשונה היא, במה טמונה בעצם עצמת האש שלנו במצב הגנה? קשה להשוות את התכלית-תיות של אש הארטיילריה והמרגמות לזו של הנשק הקל, במצב הגנה. אולם קימת עדות-מה התומכת בדעה כי הארטיילריה והמרגמות הם הם חוטי-השדרה של עצמת-האש וההגנתית שלנו. מאז 1945 הגדלנו במידה ניכרת את כמות הארטיילריה והמרגמות בדיביזיה שלנו, וקרוב לוודאי כי תבואנה בעתיד תוספות גדולות עוד יותר.

תצפית טובה היא חיונית בעבור אש ארטיילריה ומרגמות תכליתית. פירוש הדבר הוא — מקום הסמוך לראש גבעה, אשר ממנו יכול אתה לראות למרחק הגדול ביותר. אם תמצא למרגלות גבעה — שולל אתה מעצמך יכולת תצפית, בעוד אשר מעמיד אתה עצמך תחת תצפית האויב הנמצא על הגבעה הבאה שלפניך.

בשביל אש תכליתית של נשק קל זקוקים אנו לתצפית, לשדות אש ולמכשולים. אם לנסח זאת בדרך שונה במקצת, זקוקים אנו ליכולת לראות את האויב המתקרב על-מנת שנוכל לבחור מטרה טובה; זקוקים אנו למכשולים, כדי שיואט קצב התקדמותו וכך יהפוך הוא למטרה טובה יותר; וזקוקים אנו לאפשרות לירות בו במישרין, ללא הפרעה לתעופת קליענינו. כל הדברים הללו מסתכמים בבחירת עמדה שתאלץ את האויב המתקרב ליהפך למטרה טובה. בדרך כלל חושבים אנו כי רצועת קרקע נאה, שטוחה ופתוחה, בה נוכל להשיג שדות טובים של אש-לוחכנית של מקלעים-בינוניים, היא היא המקום בה יהיה האויב את המטרה הטובה ביותר. אולם האמנם כך הדבר? האם המקלע-הבינוני הוא הוא הנשק המספק לנו את האש התכליתית ביותר במצב הגנה?

אם נבין כי מושגינו לגבי קוי-הגנה סופיים* ואש מקלעים-בינוניים לוחכנית באו לנו ממלחמת העולם הראשונה, יתכן כי נמצא סיבה מספקת להערכה-מחדש של מושגים אלה. הגרמנים השתמשו

פעם שמעתי אימי אומר, ספק בכעס, ספק בהלצה: „אם תראה צללית של איש על רכס בקר-ריאה, אל תירה! אין זה האויב!“ הדבר מדגים, בלי ספק את הנטייה האינסטינקטיבית-כמעט של כל איש, ממפקד הפלוגה ועד הרובאי, להתגונן מראשה של הגבעה הגבוהה שיש ביכולתו למצוא. בזמן האחרון שמעתי ויכוחי-בעד-וונגד רבים, על אודות המקום הנכון שבו יש לקבוע את קו-ההתנגד-ות-הקדמי ואת עמדת-הקרבי-הראשית בשטח-גבעי. השאלה טעונה דיון נוסף.

אנו בוחרים בעמדה תוך התחשבות מלאה בפני הקרקע, במכשולים, בתצפית ושדות-אש, במחסה ובמסתור, ובעורקי תחבורה. נוסף על כך, לפי ה-דוקטרינה שלנו, משימת הרגלים כשהם בהגנה היא: „...לעצור, בסיוע חילות אחרים, את האויב לפני עמדת הקרב; להדוף את הסתערותו באמצעות לחי-מה-מקרוב, אם יגיע לעמדה; לסלקו על ידי התקפת נגד, אם יצליח להכנס לתוכה.“

אם ניקח את שני הגורמים הללו, פני הקרקע והמשימה, ונחברם יחד, נקבל מושג על שתי הדרי-שות העיקריות מעמדת-הקרב הראשית.

ראשית, עמדת-הקרב הראשית חייבת להמצא במקום אשר ממנו תהיה האש המשולבת של כל כלי-הנשק — הן המשתייכים אורגנית-ליחידה והן המצורפים אליה לסיוע — תכליתית ביותר נגד האויב התוקף. פירוש הדבר הוא עמדה בעלת תצ-פית טובה ושדות-אש טובים. עלינו להיות מסוגלים לעצור את האויב על ידי אש לפני עמדת-הקרב הראשית ולהדפו על ידי לחימה-מקרוב.

שנית, צריך שתהיה לנו עמדה שתספק את ההגנה הרבה ביותר מפני אש האויב והסתערותו. צריך כי זו תהיה בעלת מחסה ומסתור טובים וש-היא תיבחר מתוך ניצול מכסימלי של מכשולים. ה-עמדה הטובה ביותר מבחינת מחסה בפני אש אויב תהיה המדרון-האחורי.

ואליגנטון פיתח את ההגנה-ממדרון-אחורי כא-שר ערך את קוי-הרגלים שלו ממש מתחת לפסגה של גבעה, מקום בו לא יכלה הארטיילריה הצרפתית להשיגם. הרעיון עודנו ברתוקף אף כיום; אולם

(*) מונח שתוכנו דומה לזה של קו להגנתת „אש סכנה“ המערב.

בדקה = 450 (קצב האש-הרצופה המכסימלי בשביל מקלעים-בינוניים מקוררי-אוויר — 900 כדור).
 המקלעים-הבינוניים מהוים, איפוא, רק חלק קטן מעצמת-האש הפוטנציאלית של פלוגה רובאית. אין סיכוי רב כי אותם 450 כדורים יהיו מכוונים בדייקנות כה רבה כאש הרובאים. על-כן מסתכנים אנו סיכון רב אם נבחר עמדת הגנה רק מתוך התחשבות בכך שניתן למקלעים-הבינוניים שלנו שדות אש-לוחכנית טובים.

מהי ההזדמנות לאש תכליתית אשר יספק לנו קו-הרכס? ראשית, זהו מכשול המאיט את קצב התקדמות האויב, והופך את אנשיו למטרה טובה יותר. יתכן כי שדות האש-הלוחכנית הנמצאים בסמוך לקו-הרכס הם קצרים יותר, אולם האויב משמש מטרה למשך זמן רב יותר, מאחר שעליו לנוע יותר לאט — היות וקשה מאוד לרוץ במעלה גבעה.

עין עתה במחפה המתאפשר בסמוך לקו העליון של רכס בהשוואה לזה המצוי למרגלות אותו רכס. רק יחידות-המשגה הקדמוניות ביותר חשופות כאן לאש ישירה או "נצפית" (מכוונת ע"י תצפית) מכלי-נשקו של האויב. הגייסות והמתקנים שבמדרון הא-חורי אינם עלולים להפגע אלא על ידי אש בלתי-ישירה וחסרת תצפית. ודרוש תותחן טוב למדי על-מנת לפגוע בדיוק בקו-הרכס העליון של אחד מאותם הרכסים הצרים נוסח-קוריאה. תנועת העתודות מוגנת ומועלמת. תנועה לעמדות משלימות או עמדות חליפין נהנית כאן ממחפה ומהעלמה. לקבוצות ה-ספוקת והסבלות תהיה מידה ניכרת של מחסה.

מאידך גיסא, גייסות הנמצאים במרחק הגון במורד המדרון הקדמי יהיו חשופים לחלוטין להשפעתה המלאה של אש האויב. תספוקת התחמושת היתה אנוסה לעשות את מלוא דרכה תחת פגיעות אש האויב. אם יפגע ויצא מכלל פעולה מקלע, או כלי ירייה אחר, עלולים אחד או שניים נוספים להפגע אף הם שעה שיעסקו בהעברתם אל העמדה שהכלי שלה נפגע.

אחד הנימוקים נגד עריכת התגוננות לאורך ראש גבעה הוא, שמערך כזה הנו חסר-עומק, אולם עומקה של עמדה, לפחות לגבי פלוגה רובאית של קו החזית, מובנו אף עומקו של אזור-האש שלפני עמדה זו, ולא רק העומק של הגזרה התפוסה על ידי הגייסות עצמם, המרחק שעל האויב לעברו תחת אש — הוא אמת-המידה האמיתית ל"עומק". מראש גבעה,

שדה-התצפית ושדה-האש הטובים ביותר הנם מראש הגבעה

בקו-ההגנה-הסופי (ולצורך זה הרבו הם להשתמש ב"קוים סופיים" בזווית אלכסונית-כלשהי לקוי מע-רכם, בשביל הנחתת אש אוגפת כלפי היריב המס-תער) תוך ניצול מצוין של אפשרויותיו. אולם הם לא היו קלעים טובים, ועל-כן לא נודע לנו מעולם עד כמה עשויה אש רובאים טובה להיות תכליתית. מקצת חישוב יראה לנו כי ב"חומת הפלדה" שהי-מק"בים מקיימים אותה יש מספר פרצות. אם תערוך חישוב על יסוד שני מקלעים-בינוניים היו-רים בקצב באש שנקבע בעבורם לגבי קוי הגנה-סופיים (השניים יחד — 150 כדורים בדקה), ותחשב את מהירות הלוע, את הרוח שבין הכדורים, וכן הלאה — תמצא כי אדם שגודלו בינוני, והוא נע במהירות של 16 — 15 ק"מ לשעה, יוכל לרוץ ולעבור בתוך קו הגנה סופי מתוך סיכוי של שניים מתוך שלושה. כל דבר שיגרום להאטת קצב האש, כל פרצה, שקע ובלטיטה בפני הקרקע, — או כל אפשרות לכך שהאיש יוכל לחזול מתחת לקו-ההגנה-הסופי — מגדילים את סיכויו לכך.

עתה ענינא בשיעור יכולתה של אש המקוימת בקצב מתמיד, של המק"בים מקוררי-האוויר של 3 הפלוגות הרובאיות שבגודוד בהשוואה עם זה של כלי-נשק קלים אחרים. נמצא כי:

170 רובאים \times 16 כדורים בדקה = 2720 כדורים.

27 מק"קלים \times 20 כדורים בדקה = 540 כדורים.

6 מקלעים-בינוניים מקוררי-אוויר \times 75 כדורים

לא זו בלבד שיש לך יותר "עומק", הודות לאש נשקך הקל, אלא שאף מרחב הירייה בעבור מרגמו" תיך והארטילריה שלך רב יותר. המרגמות שלך תוכלנה להיות קרובות יותר לקו ועם זאת עדיין תהיינה תחת מחסה. פירושו הדבר כי יהיה להן טווח ירייה רב יותר בשטח שלפני קויהתנגדותהקדמי. דבר שטרם הוזכר עד כה במאמר זה הוא בטחונם המוגבר של הגייסות שעה שהם נמצאים על ראש הגבעה ומסתכלים למטה — ולא להיפך. בעוד אשר שדות-אשיותצפית הנם חשובים להדיפת האויב על ידי אש, הרי רוח בוטחת ורמה יש לה חשיבות

סרן ג. ברשי

מכרעת שעה שמגיעים הדברים להדיפת התקפת- אויב על ידי הסתערות-מקרב. אם תאמרו את יתרונותיה של עמדת הגנה באמת-המידה של יכולתך להנחית את עצמת אשך על האויב, ושל המחפה שאותה עמדה מספקת לך — תמצא כי היתרון הוא לראש גבעה. ככל שמתחילים אנו לסמוך יותר על כלי נשק ארוכי-טווח — ותולדות המלחמה אינם אלא תולדות הטוח המתארך — כן גדלה חשיבות התצפית. בקוריאה ניתן היה להשיגה מראש גבעה. דבר זה יצלה גם בכל מקום אחר.

הגנה במדרון אחורי

- ד. מדוע יהיה לתוקף הכרח להכנס לשטח ההריגה שבמדרון האחורי?
- ה. האם אין יתרון לתוקף הבא מלמעלה, על המגן הנמצא נמוך ממנו?
- ו. מה מונע מהתוקף להעזר למעלה ולהקים בסיס-אש לשם מיגור המגן בהתקפה אנפית בשלב התקפת שני?
- ז. כיצד יקים כאן המגן את אחד הציונים היסודיים של ההגנה, המבקש לפגוע בתוקף בכל טוח תכליתי ובכל מקום כטרם יגיע ליעד?
- ח. כיצד אפשר להוסיף "להפתיע" אם נוקטים באורח הגנה זה בדרך שיטה (כפי שהיה בקוריאה)?

אנסה עתה להשיב על קושיות אלו, תוך ניתוח הבעיה.

*

קיימים מצבים של יחסיות בהם עדיפות התוקף ב" כוח אדם ובכוח-אש מחיבת את המגן להמנע מלהתגלות בשטח — כדי להמנע מפגיעה מתדגיטא, וכדי להפתיע את האויב — מאידך-גיסא; כלומר: לבחור בשיטה של "הגנה במדרון אחורי". כן יתכן כי המגן יבחר בשיטה זו, מתוך שיקולי זמן-ומרחב, במידה ולא יעמוד לרשותו זמן מספיק להתארגנות.

אולם נראה לי, כי גם אם המסיבות מחייבות תמישת מדרון אחורי — מותנית יעילות התמישה בתנאי קרקע שיכפו על האויב לכבוש את המדרון האחורי לשם המשך פעולתו — אם כדי להציב בו את נשקו, או כדי לבסס את כיבוש המדרון הקדמי וסגת הגבעה.

*

עצם היותו של התוקף למעלה, והמגן על מני המדרון למטה, נותנת לתוקף עדיפות קרקעית, ויתכן שתוך זמן קצר ימצא את הדרך למיגור המגן וכיבוש השטח. אי לכך, אל לו למגן לתמוש בתחתית המדרון, אלא לקבוע את מוצבי-המגן בשטח שהוא רצוף טקסית לראש גבעה, סמוך לאוחו מדרון, שטח המאפשר לו להציב את כלי נשקו כך שישלטו שליטה מבטימלית על "שטח-ההריגה" (ציור 1). על

מרבית לדבר על שיטת הגנה במדרון אחורי. לדאבוני לא מצאתי די חומר העוסק בליבון השיטה וחקירתה. תומכי השיטה מציינים כי השימוש בה ע"י הסינים גרם קשיים רבים לצבאות האויב בקוריאה. שעה שלמדתי את הנושא בקורסי צה"ל הוזכרו את האפשרות הזו ב"הצטיישה" ובלאחר יד, תוך הדגשת מספר יתרונות הנראים לעין מיד. אולם נראה לי כי באם אין מתעמקים בסוגיה, קל מאוד להסוך יתרונות אלה לחסרונות ולגורמי כשלון ראשוניים-במעלה.

אנסה להעלות בזה סרי מחשבה עצמית בנושא, מתוך כוונה לבדוק את האפשרות של פיתוח השיטה על ידי כוחות תינו כדי לנצל ולהשתמש בה בהצלחה בעת הצורך.

הגנה על מדרון אחורי, הנה שיטת-הגנה שנוקטים בה, לדעתי, בעיקר כתוצאה מנתיחות-כוח לעומת התוקף. יש לה כמה יתרונות:

א. נוחות ובטחון יחסי במקום המערך: כתוצאה מחוסר אפשרותו של האויב לצפות על המדרון האחורי יכול המגן להתארגן בנוחיות, כמעט כבתנאי רגיעה. סיכויו להפגע מאש הארטילריה של האויב פחותים, מאחר שנו מונחת מבלי שתהיה בידי התוקף אפשרות לצפות ב" פגיעות.

ב. הפתעת התוקף ע"י המגן: כתוצאה מהכנת שטח-ההריגה על מדרון יורד, נתמש התוקף כאש המגן בשלב הסתע- רותו ובלחימה על היעד — כשהוא נמצא בתנועה כלפי מטה, כלומר — כשהוא מתבלט במיוחד לעיני המגן, ברגעים של חוסר ליכוד וארגון בשורותיו — ובעת הפגת המתח והדריכות של הלחימה וההסתערות, שעה שנדמה לתוקף שוכה בהצלחה ללא התנגדות.

יתרונות אלה חשובים הם, אולם אם נבחון אותם בקפידה נראה כי מתעוררות קושיות אחדות, המעמידות אותם בספק: א. האם תצפית-אש ארטילרית מן האויר אינה מבטלת את היתרונות הנ"ל?

ב. האם תחרת קת"ק לעורף האויב הנה בלתי-אפשרית?

ג. האם תהא עוד "הסתעף", אם המערך התגלה ע"י מטוס סיור או סויר-קרקע?

כיצד יעשה זאת המגן מעמדותיו המוסחרות ע"י ראש הגבעה הקרוב? ומה הרויח המגן, המאורגן להשמדת האויב עם הופיעו על המדרון האחורי, בזה שהתוקף הגיע לפסגת הגבעה במלא כוחו, ללא אכידות ורענון? והאם לא יתעורר החשד אצל התוקף שהמגן, באי הופעתו, זומם הפתעה?

למותר הוא להדגיש שלמני כל התקפה יוצא התוקף לסיר את השטח, הן מתצפית קרקע והן מתצפית אווירית. ללא ספק הוא יגלה את כל התכונה המיוחדת אשר למעשה מעוניין המגן להסתירה ממנו.

מכאן נובעות כמה מסקנות:

א. יש להתמקם על שטחים גופסיים, באגפי היעד ולמנוי, אשר מהם ניתן יהיה לפגוע באויב בעודו מרוחק, ורק כי שטח החיוני לנקוט בשיטה של ההגנה על מדרון אחורי, מתוך הנחה שהאויב יתקוף אותו ישירות, ואזי ימצא מותקף באגפיו תוך התקרבותו.

ב. עלימנת לפגוע באויב ביצילות הרבה ביותר הכרחי לתפוש גם את המדרון הקדמי של הגבעה, ולחייב את התוקף להלחם אל-ועל-היעד. בשלב מסוים יש לעזיב את העמדות במדרון הקדמי ולסגת לעמדות הגנה שהוכנו מראש במדרון האחורי, או לדאוג לכך שבעמדות שבמדרון האחורי תמצא יחידה אחרת, שתקדם את פני האויב שעה שמגיני המדרון הקדמי ינתקו עמו את המגע.

יתרונה הגדול של פעולה כזו הוא שבאמצעותה מושגת ההפתעה — כאשר התוקף, בהתקלו בקו הגנה מקובל, אינו מבחין במה ששמנו לו. כן מגדילה שיטת הגנה זו את משך הלחימה, ועלולה לשבור את רוחו ורצונו של התוקף בדיוק מרגע הנכסף שלו, בהגיעו אל פסגת הגבעה. אני סבור כי זהו גם המצב שהיה בקוריאה: לאחר לחימה ממושכת רוויות דם ומאמץ במדרונות הקדמיים של היעדים — נתקלו האמריקאים במגינים על המדרונות האחוריים בכל שטח שבו איפשרו זאת התנאים.

מה האפשרויות בהגנה הקיפודית

את שיטת ההגנה במדרון האחורי ניתן לנצל גם במתחם הגנה קיפודית (מתחם סגור, שאינו טובל חזירה מכל כיוון שהוא — הבנוי ממוצבים המסייעים זה לזה הדדית בכלי הנשק שהוצבו בהם בצורה היעילה ביותר להודי פת התוקף מכל כיוון, ע"י מכסימום אפשרי של עצמת-אש). שכן תמיד כדאי לנצל אפשרות של הגנת מדרונו האחורי של מוצב, לאחר שהמוצב עצמו נפל. עלימנת להאריך את משך הלחימה עליו, כדי להמשיך ולגבות מהתוקף תשלום יקר בדרכו ליעד הבא ואל מרכז המתחם. מערך כזה יכול לשמש בסיס אש יעיל ביותר להתקפת נגד. ויתכן גם שהאויב יאבד את המוצב הכבוש באם המשך התקפתו ישבר.

בהתארגן האויב לקראת המשך ההתקפה, או בבצעו אותו יש לתקפו גם מיתר המוצבים בצורה נמרצת ביותר. המגן חייב להכין את כל מוצביו לקראת אפשרות כזאת: לשם כך עליו להכין מראש את השטח והעמדות; לקבוע מראש מי, מתו, ובאיזה שלב, יכנס למערך ההגנה על המדרון האחורי; וכמובן, לתרגל את הדבר בשעת ההתארגנות במתחם ההגנה.

ציור 1

ידי מיקום מכשולים וניצול פני הקרקע עשוי המגן להפוך את עמדתו זו ליעד חרש בשביל התוקף, עליו לא חשב מראש. (ציור 2).

באם נחשוב בבעיה יסתבר לנו, שאופן הגנה כזה מעשי רק במקום שמערכת ההגנה מהווה קו רצוף ומתמשך (למשל, מערך קוי מים עד ים בבקוריאה) כלומר: רק במקום שהתוקף חייב להבקיע את קו ההגנה בהתקפת-מצת, ואין לו מקום ואפשרות לאגף את מתחמי יריבו, או במצבים בהם אגפי

ציור 2

המערך נתמכים בתנאים טופוגרפיים כאלה שלא ישתלם לתוקף לנסות לחזור ורכס או לאגפם איגוף גדול ביותר; או כשהמוצב או המתחם ממוקמים במקום שהלחימה אליו, במקרה של איגוף, תהיה ממושכת ורצושת מכשולים, כגון: שטח בנוי, מיעד וכיו. (ציור 3).

ציור 3

יש, כמובן, לעתים אפשרות לעקוף מערך הגנה קוי ע"י הצנחה צנחנים, נחיתה בוליקופטרים או נחיתה מן הים. אלא שצורות תקיפה אלו דורשות הכשרת לוחמים והגן בעלות ממדי תכנון סקטי אופרטיבי ולוגיסטי שאיננו זנים בו כאן.

אפשרות הפגיעה באויב וקיום ההפתעה

גם אם כל השיקולים יחייבו תכנון הגנה על מדרון אחורי, אין לותר בשום פנים על החשוב שבעקרונות ההגנה והוא: פגיעה בתוקף בכל שלב משלבי הלחימה (כינום, תנועה להקרבות, הערכות, לחימה אל היעד ועל היעד).

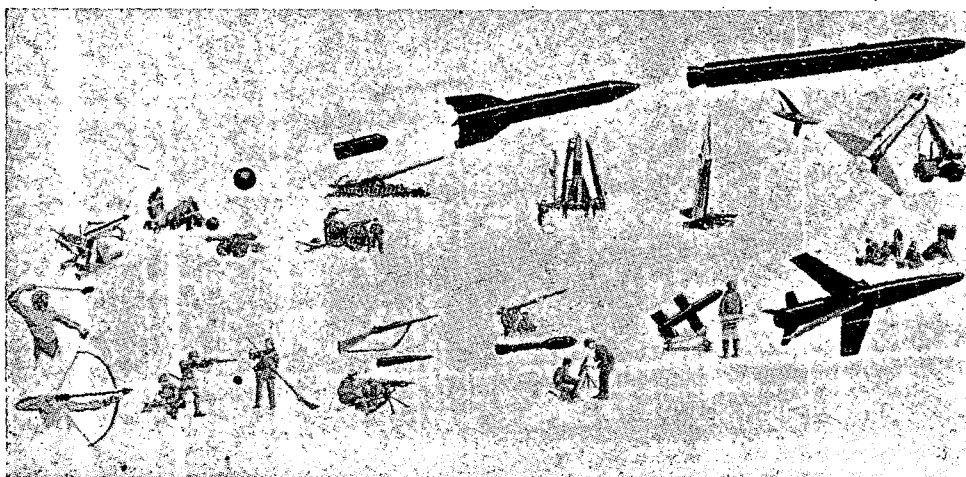
כלי-הזין של התור החדש

המעגל של גורמים-במלחמה — ועל כן גם עולם המושגים-הצבאיים — עומדים בסימן מהפכה כפולה: — לא רק מהפכה במידות כוח-המחץ, המתבטאת בראש-וראשונה בהופעת הנשק האטומי, אלא אף מהפכה במושגי מרוחקי הפעלתו של מחץ כלי-זין חרישים וגמישות הפעלתו; ואת המהפכה השניה הונאת אשר תכופות-מדי נסתרת מעיני הקהל הרחב (ואפילו מחוגים צבאיים רחבים) מיצגים ומבטאים בראש וראשונה הקליעים המונחים והרקטות ארוכות-הטוח לסוגיהם ושלוחותיהם השונים. אופיני הוא, כי שעה שהציג, למשל, פ.מ. מונטגומרי בשלהי שנת 1955 את בעית הצורך במיוזגם של "שלושת השירותים-הלוחמים" — תמך את יתדותיו, בתור אחד הנימוקים המכריעים, בסיכוי — בתחומים של חמש עד עשר שנים — לכך כי נשק הפגיעה העיקרי למרחק יתחילו לשמש כבר לא המטוסים המונחים-בידי-אדם (ואפילו נושאים הם פצצת אטום או מימן) כי אם קליעים מונחים למיניהם (כולל "מטוסים ללא-טייס") — ובבעיה הצומחת מכאן מי יהיה אוי השליט בכלים אלה והמפעיל אותם, בחינת "מה נעשה אז עם חילות האוויר". אך האמת היא כי הקליע המונחה, והרקטה-הבליסטית בטנחים ביוזמים וארוכים, מתחילים להראות או כ"תחליפים" או כ"גלגולים משוכללים" לרבים מבין זרועות-הכוח-המוזין ומבין חילות-הצבא. אשר לשלושת זרועות הכוח-המוזין, הרי הכלים מסוגים חדשים אלה מופיעים לא רק כתחליף למפציץ — וה"כאטאור" האמריקאי ודאי שאינו חלוץ-ייחיד במגמה זו — או למטוס הקרב, או למטוס הסער, ואף למטוס הסיוור — אלא אף ככלי-חימוש של המטוס עצמו (ביחוד — מטוסי היריטה; כגון ה"פולקון" האמריקאי — ראה ב"מערכות" צ"ג עמ' 92). אך הם גם שמתחילים לשמש לזינוג של צי המלחמה — הן להתגוננותו, בפני התקפות מן האוויר (וה"טאריאור" יוכיח), והן לשם נשק מוצב באניות (כולל צוללות) לשם הרעשות לטוחים-ארוכים. ואילו בצבא-היבשה ישנם טוענים שונים לזכות השימוש בגלגוליו השונים של סוגי-הנשק החדש, וחילות שונים אף משתמשים בו בפועל (ראה ב"מערכות" צ"ו 120 והילך, וכן בחוברת הנוכחית). אולם הטוען והמטפח העיקרי שבין חילות הצבא הנו ללא ספק חיל התותחנים, הרואה, לא בלי יסור, בכלים חדשים אלה את התפתחותו ארוכת-הטוח של הזין הארטילרי.

אכן, גורמים הדברים כי אין זו תפיסה "חילוית" בלבד; שכן הרי צבא ארה"ב, למשל, מתכנן ובוחן — ואף מתחיל להגשים — תכניות כוללות לשירות-ארגוני-ומבנהו של הצבא אשר השימוש בכלי-ירי אלה יהיה את צירו וחוט-שדרתו.

במדור "כלי-קרב" שבהזכרת זו ניתנות סקירות תמציתיות על, מצד אחד, התפתחותם של "רקטות-ארטילריות ארוכות-טוח" של צבא ארה"ב ולעומת זאת — על המהלך הכללי של התפתחות סוג הנשק החדש, כולל פרשת טיפוחו במדינה כצרפת. "חתך כולל" של סוגית ההגנה בפני פגיעה מן האוויר בתקופה הנוכחית ובשנים הקרובות, המושפעת מאוד מגורם הקליעים-המונחים, ימצא הקורא בטבלה סכימטית על נושא זה שבצמ' 65.

מן החץ והקלע עד לקליע-המונחה

לקראת הגדלת טוחים

מאת קפ' יהושע א. וולאס

- הנחתה דייקנית של מטעני-נפץ אטומיים-טקטיים.
 - הקניית ניידות גדולה-בהרבה לארטילריה.
 - הגברת טווע-האש הכבד לכוחות הקרקע — כשילוב עם כוחות אוויר טקטיים, או שעה שאין ביכולתם של כוחות כאלה לספק את הסיוע הרצוי.
 - התקפת אותן מטרות-מפתח רבות-ערך-ביותר שערכן רב ביותר ועם זאת אי-אפשר להתקיפן באמצעות כוחות אוויר טקטיים.
- משנתחם כיאות את הסוגיה, נראה כי קליעי קרקע-אל-קרקע אלה עשויים להלוים היטב מצבי-קרב ממשיים. דוגמה מקוריאא תבהיר זאת.
- צופה-אוויר, שפעל עמוק מאחורי קוי האויב בסביבת קונורי (** בסוף נובמבר 1950, הבחין בריכוז גדול והולך של חיל-רגלים סיני באזור, שנראה כהמשכה-לאורך של גזרת החזית בה פעלה הדיביזיה שלו. בהמשיכו בתצפיתו ראה כי כוח זה, בתנועתו דרומה, נמצא תחום בתוך עמק צר. כתשובה לבקשתו למתן אש ארטילרית, הודיעו לו כי המטרה נמצאת מעבר לטוח המכסימלי של כל גדודי הארטי לריה שהיו מצויים שם. על כן נקרא לפעולה כוח אוויר טקטי — אולם זה לא הצליח לאכן את הריכוז ולהקפו.

הקליעים המונחים והרקטות „החופשיות“ (*) החדשים ההולכים ונכנסים עתה לשימוש נועדו לשמש תפקידי קרב רבים. עומדים לרשותנו סוגים שונים של זין-קליעים — קרקע-אל-קרקע, קרקע-אל-אוויר, אוויר-אל-אוויר ואוויר-אל-קרקע — בשלבים שונים של פיתוח ושכלול, ואף בשלבי ייצור שונים. נראה כי קרוב לודאי שבתקופת „השפע האטומי“ יופיעו אף כלי-נשק חתשים אלה בשפע.

כלי-הנשק החדש של ארטילריה-נגד-מטוסית — ה„ניקא“ — נמצא כרגע בייצור. יחידות טקטיות חדשות מוקמות-והולכות עתה ומתאמנות לשימוש בנשק קרקע-אל-אוויר זה; חלק גדול של מערך ההגנה הנגד-מטוסית של הערים האמריקאיות הגדולות יפול בחלקן של יחידות החמושות ב„ניקא“.

גם ארטילרית-השדה מתקדמת. כלי-נשק חדשים קרקע-אל-קרקע נתכנים ונבחנים עתה — על-מנת להגדיל את הפוטנציאל של חיל ארטילרית-השדה (**). כלי-נשק כ„קורפורל“ (Cor-) „poral“ — שהוא קליע מונחה — וכ„יוחנן הישר“ (Honest John) — שהוא רקטת תעופה חופשית — נמצאים עכשיו בתהליך הבחינה והשכלול.

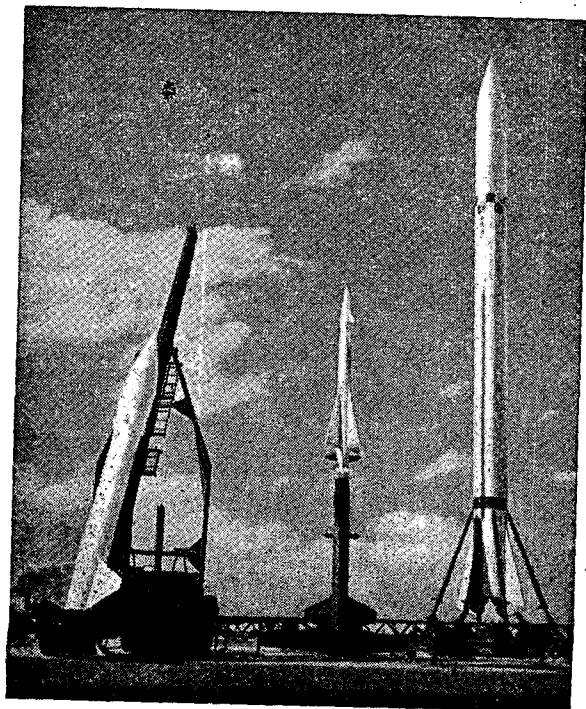
בהיותם מופעלים ככלי-נשק של ארטילרית שדה, מספקים הקליעים-המונחים והרקטות-החופשיות קרקע-אל-קרקע לצבא כלי-נשק מעשיים ומהימנים בכל מצבי מוגה-אוויר; הם מתאימים לשימוש בתפקידים הבאים:

- ההחבה ניכרת של הטוח התכליתי של ארטילרית השדה ושל גודלם האפשרי של ראשי-נפץ הגורים על ידה.

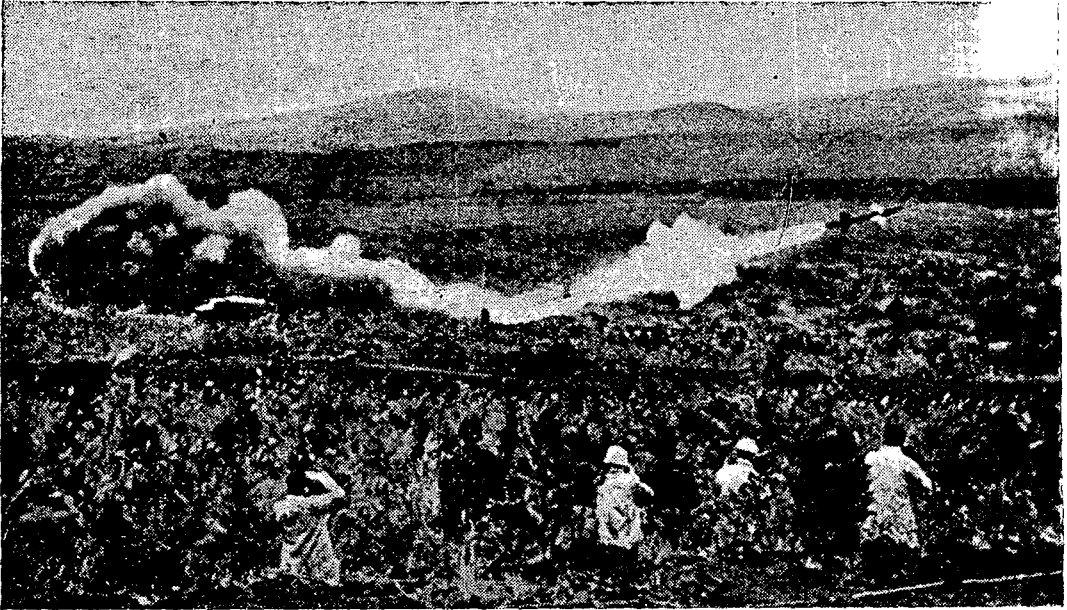
(*) דהינו — רקטה שאינה מונחת בשעת טיסתה, כי אם טסה בהתאם למסלול-התעופה הבליסטי שלה. — המער.

(**) לאמיתו של דבר, בוצע בצבא ארה"ב לפני שנים לא רבות איחורם של שני החילות-הארטילריים, שנתקיימו בו לפני כן במשך דורות אחדים: ארטילרית-השדה וה„ארטילרית-החופשית“; זו האחרונה הכילה בזמן האחרון אף חלק גדול של הגדודים והסוללות הנגד-מטוסיים. כיום קיים בצבא ארה"ב מרכז „ארטילרית הנגד-מטוסית ויחידות קליעים-מונחים“ מיוחד (וכן בית-ספר מיוחד) אולם ספק אם אפשר לדבר על חיל נפרד. כפי שמשמע לכאורה מלשון בעל הרשימה. — המער.

(***) על פרשת קונורי והפעלת הארטילריה שם ראה בקונטרס „בהגנה, בניסיה ובהתקפת נגד“, הוצ' „מערכות“, פרק מס' 6. — המער.

על חימוסם של כוחות צבא ארה"ב החונים באירופה ועיקרם בגרמניה, עוצבה אחת באיטליה) מננות עתה הרקטות שטוחותן ארוכים מן הטוח-הארטילרי המקובל: „ניקא“ (באמצע) מתוצרת מפעלי „דוגלס“ — רקטה קרקע-אל-אוויר מונחית (טוחה 65-30 ק"מ); „קורפורל“ (מימין) מתוצרת מפעלי „פאיינרסטון“ — רקטה מונחית ארוכת טוח (כ-250 ק"מ טוחה); ו„יוחנן הישר“ (משמאל) מתוצרת מפעלי „דוגלס“ — רקטה קרקע-אל-קרקע טקטית בלתי מונחית (טוחה כ-32 ק"מ).

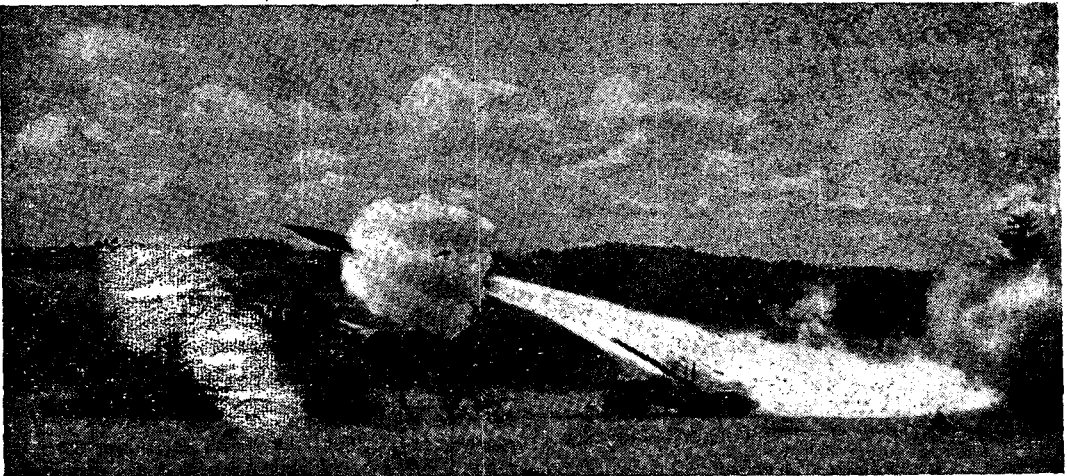
”יוחנן הישר” הראשון ששוגר מעל אדמת-יפן

ירי ראשון זה בוצע ב־1955, מבטיס-צבאי אמריקאי הנמצא לא הרחק מהר פוג'י-אמה המקודש שבלב יפן. בתנאי יפן, אין ”יוחנן הישר”, לפי טווחיו, עשוי לשמש לפעולות-מרחק נגד יבשת אסיה. אולם עצמתו רבה לקרב יבשה, לפגיעה בנסיגות עליה בחופי יפן — ואף לתגבורת מאחז בחופי יבשת.

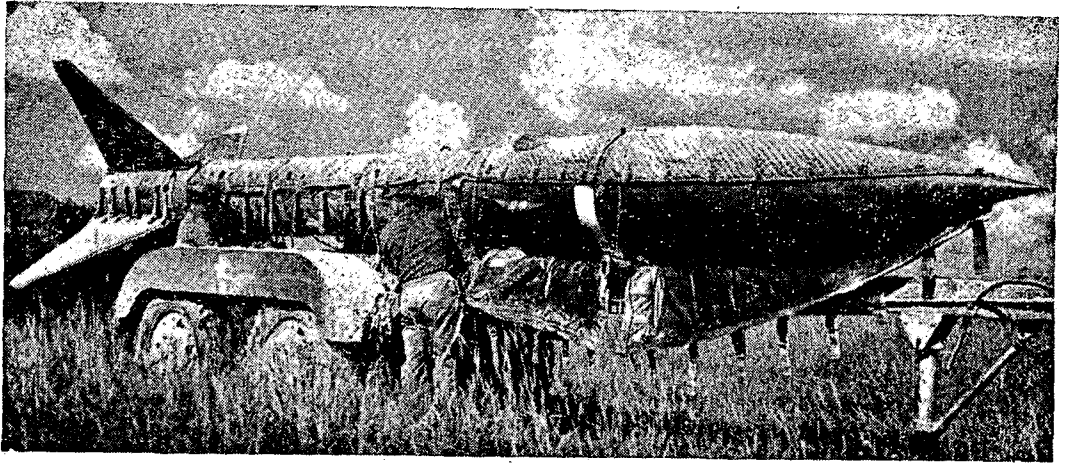
הגודל במהרה לעבור לעמדה אחרת, מרותקת יותר. מאוחר יותר באותו יום התקיף ריכוז-אויב גדול זה, בכיוון דרומה, את הכוחות האמריקאיים באלצו שתיים מהדיביזיות שלהם להיסוג.

במצב זה אפשר היה להשתמש בקליעי קרקע-אל-קרקע, ובתכליתיות. קליעים מונחים היו יכולים לשמש ככלי-גשק אידיאלי נגד הריכוז שנמצא בעמק הצר, ולו היו מונחתים

השכם בכוקר-המחרת הבחין שנית הצופה — שטס שוב על פני קוי האויב — במסרתו, וגילה כי הכוח, שנאמד על ידיו הפעם בעשרת אלפים איש בקירוב, נע הלאה דרומה במשך הלילה ותפר שוחות שועל לאין-ספור באזור שרוחבו כ־500 מ' ועומקו כ־5 ק"מ. בסופו של דבר, היה ביכולתו לרכו על המטוה: את אשו של גודד הוביצרים בני 155 מ"מ; אולם אם כי התוצאות ההתחליות של אש זו היו מצויינות, נאלץ

על רקע של נוף דרום-גרמני אופיני — נראית הרקיסה ”יוחנן הישר”, באזור אימונים מיוחד של צבא ארה"ב בגרמניה.

רקיסה "יוחנן הישר", של גדוד ארטילרית השדה (רקטי) השביעי של צבא ארצה"ב, בשעת תרגילים באזור האימונים שליד גרצפנוור בגרמניה הדרומית. אנשי הגדוד עוסקים בהסרת יריעות חימום, המבוקרות תרמוסטטית, מעל גוף הרקיסה, בהכנס אותה להצבתה על גבי המשגר.

קרקע-אל-קרקע כדי להשמיד את פוטנציאל הקרב של הכוח הסיני, אף כי כוח זה התחפר לסני התקפתו. פעולה מעין זו היתה כמוה כסיוע-האש הכבד בעבור הכוחות האמריקאים המתגוננים ליד קונגרי. ואילו היו מחליטים לבצע התקפה כללית על אותו כוח — ניתן היה להנחית אחרי "שיגור" הקליעים, גם התקפת אש באמצעות ארטילרית-שדה מסורתית וכוח-אוויר טקטי — כדי לפלס את הדרך להתקדמות כוחות הקרקע. אם נניח, לצורך דיוגנו כי היתה לסינים עדיפות אווירית על-יד קונגרי, או, לסחות, מאחורי קויהם שלהם באזור בכללו — כי אז היו כוחות-אוויר טקטיים נתונים בסיכון ניכר בהתקפתם ריכוז מעין זה.

אמנם, במצב דברים שכזה, יהיה ספק אם הצופה האווירי היה מצליח לסייר ולהבחין בכוח זה. אך במידה שהיו מציינים להן את איכון מרכו של ריכוז זה, היו יחידות הקליעים המונחים יכולות להבקיע-ולחזור בקלות ובדייקנות עד אל מטרותן דרך הגנת האוויר האויבת. אין זו אלא דוגמה אחת לכך כיצד אפשר היה להשתמש

עליו, ודאי שמרבית אנשי כוח זה היו נהרגים או נפצעים. כך אפשר היה להפחית במידה ניכרת את הלחץ על קיי כוחות או"ם באזור זה.

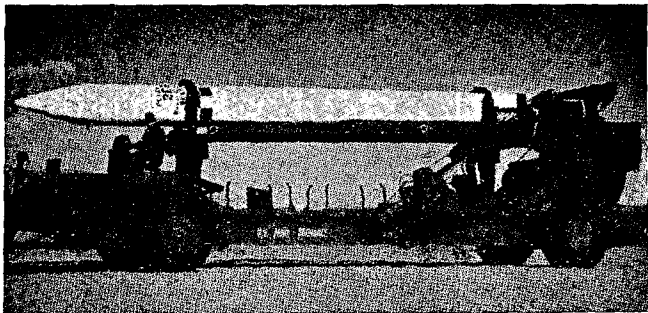
דוגמה זו מראה כיצד קליעי קרקע-אל-קרקע יכולים להגדיל את הטוח ואת יכולת ההרס של ארטילרית השדה לעומת האפשרויות של כלי-הנשק המסורתיים שלה. יתר על כן, לו הורכב בקליע יחיד ראש-נפץ אטומי — יכול היה זה להשמיד את כוח האויב שנמצא בשטח פתוח.

המסקנה מכאן היא כי קליעים-מונחים משוגרים-מקרקע יספקו לכוחות השדה אמצעי נוסף להנחתת נשק אטומי. לא עוד יהיה עלינו לסמוך לחלוטין על הנחתה מן האוויר או מתותח בן 280 המ"מ. בהשתמשם הן בתותח 280 המ"מ והן בקליעים מונחים, תהיה למסקנים-בכירים היכולת לירות כליזון אטומיים בדייקנות רבה, על אף תנאי-מזג-אוויר העלולים למנוע שימוש במטוסים.

בדוגמה הנ"ל מזירת קוריאה ניתן היה להשתמש בקליעי

אנשי גדוד התותחנים השביעי מתנסים בשיגור "יוחנן הישר", בשלב התאמנות שבתמונה הם עוסקים בהעברת הרקיסה (קרוב ל-5 טון משקלה) באמצעות מנוף מן הרכב-הנושא, המשמש לה סעתה, אל רכב הפשג (הנראה בתמונה משמאל). הרקיסה נראית כאן בלי סנפיריה, אשר בדרך כלל מאוחסנים לחוד ומחברים אותם אל הגוף (אחד החריצים שבגוף לצורך התקנת הסנפירים נראה בצילום) כאשר עומדים לשגר.

„ארטילריה אטומית“ בהתאזותה

הקליע המונחה „קורפורל“ מתוצרת מפ״עלי „דוגלס“ המסוגל לפגוע בטווחים של כ־150 ק״מ ומעלה, במהירות תופה של כ־5500 ק״מ לשעה.

בהיותו מונע על ידי עצמתו שלו, נתון הקליע להרבה פחות מחץ של התאוצה-ההתחלית מזה שעומד בו קליע הארטילריה הרגיל. מאחר שהוא מודרך באויר על ידי סנפירים מצורות שונות, אין כל צורך להביא בחשבון את הכוח הצנטרופוגלי, יש, אמנם, חשיבות ראשונה במעלה לתכניה האירודינמית של גוף הקליע.

את ה„קרום“ החיצוני של הקליע צריך לתכנן באופן שיאפשר השגת מהירות אויר מכסימלית לכל כמות עוצמה נתונה. על ה„קרום“ והמעטפת להיות די חזקים כדי לעמוד במהירויות גדולות עד מאוד, ובממפרטורות הגבוהות של הקרום החיצוני, הנובעות מהן, אולם שיקולים אלה אינם מצריכים בהכרח הגדלה ניכרת במשקל מעטפת הקליע ועוביו. מבנה קל יותר של מעטפת הקליע מאפשר ראשי-נפץ כבדים יותר — ויוצר יחס רצוי ביותר בין משקל המטען למשקל המיכל, דבר אשר קרוב לוודאי כי יאפשר קביעה מראש של השפעות ה„התרססות“.

• • •

אין הכוונה כי קליעים מונחים ורקישות קרקע־אל־קרקע וקרקע־אל־אויר יחליפו כלי נשק כלשהו מאלה שנמצאים כיום בשימוש. הם מספקים מעין השלמה הגיונית לכלי נשק אלה, שכן הם מגדילים את הטווח ואת פוטנציאל הקרב של ארטילריה השדה. משום מחירם הגבוה ביותר, יתכן כי ינהגו לגבי שימוש בכלי־זינון אלה צמצום מסוים בכל מאבק שבעתיד; אולם הם יעמדו לרשותנו כחרב־זקירה רבת יכולת, אותה יוכל הצבא לנעוץ לעומק ובאמצעותו יוכל להנחית במהירות ובתכליתיות מהלומות של־ממש הרחק מאחורי קוי אויב.

אכן, הקליעים המונחים מגיעים לגיל בגרות.

בקרב בקליעים קרקע־אל־קרקע, וראי שיש אפשרויות רבות נוספות. כולן גם יחד היו עשויות להוכיח כי במלחמה החדישה רבה היא החשיבות הנודעת ליכולת להלום עמוק יותר ויותר ובתכליתיות גוברת ועולה אל תוך עורף האויב — וכולן עשויות היו להראות כי עומקה של גורת־קרב נתונה יקבע בעתיד לפי הטווח התכליתי של כלי הנשק שלרשות הצבא הלוחם.

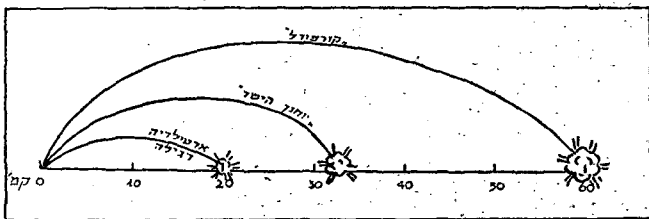
• • •

מבחינת המשקל, יש בקליעים מונחים יתרונות ניכרים על פני הקליעים של ארטילריה מסורתית. יתרונות אלה נובעים מהדרישות השונות שהוצגו בשעת תכניתם.

כותליו של קליע „מסורתי“ מן ההכרח שיהיו חזקים דיים בשביל לעמוד בלחץ החיצוני הכביר הנוצר על ידי המטען־ההודף שעה שהפגז נורה מן הקנה ומובא למהירות מכסימלית תוך חלקיק של שניה. בשעת תופתו, הכרחי שגוף הקליע יהיה מסוגל להחזיק מעמד בפני הכוח־הצנטרו־פוגלי החזק הנובע מהשיעור הגבוה של תנועת־הסיבובית. צריך שאת חלקו החיצוני של הקליע יתכנו באופן כזה, שלא יוצר אלא מינימום של חיכוך באויר — על־מנת שינוע לאורך מסלול־תעופה יציב שאפשר לחשבו מראש.

משתוכן בניי־קליע העונה על שלושת הצרכים האלה, יכול אז מהנדס החימוש — ורק אז — לחשב את משקל מטען הנפץ שעל הפגז לשאתו. מידת ה„התרססות“, היקף שטחה, גודל הרסיסים וכיו״ב אינם אלא השיקול החמישי מבחינת חשיבותו.

בתכנון קליעים מונחים קרקע־אל־קרקע, יכול מהנדס ה־חימוש לותר על רוב השיקולים הללו ולתכנן קליע שישא מטען־נפץ אשר גודלו הנחוצ נקבע מראש.

הטווח המתרחב

תור הרקיטות

סאת ה. ג'אלי

סימניה נראו מזה שנים אחדות, יש להבחין
הבחנה ברורה בין שני סוגים של רקיטות: —
"קייטות-בליסטיות המופעלות ע"י אבק-שריפה
מחד-גיסא, ורקייטות המופעלות על-ידי חומ-
רי-דלק נוזלים מאידך-גיסא.

לעומת זאת, לגבי המונח "קליע", נראתה
הנטיה (בשל קיצורו הנוח) לאזרחי-בשימוש
שעה שמדברים על ציון לרקייטות-אבק-שרי-
פה מונחות-מרחוק או מונחות-עצמית.

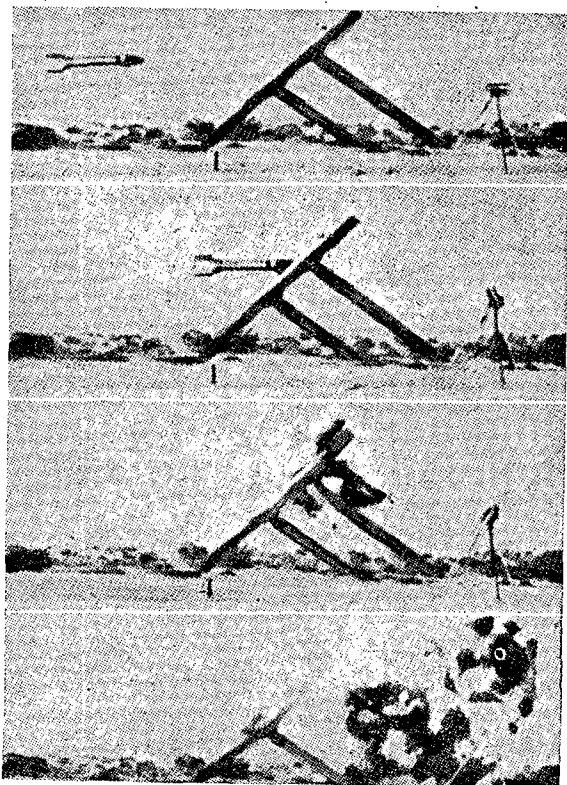
אך אם ה"שמות" נותרו לנו בירושה עוד
משלהי מלחמת-העולם השניה — הרי מש-
מעותם לא עמדה כלל על מקום אחד.

לאמיתו של דבר טועה טעות-חמורה מי
שסובר כי הרקיטה נשארה אותו כלי-קרב

האוריה היא שמילאה תפקיד מכריע-
בחיבתו ב-45—1944, והיו אשר סברו אז
כי ניתן להתנבא על סופה של הארטילריה.

ואולם מסעי-המלחמה, בזמן האחרון ב-
הודו-סין ובקוריאה הראו, להיפך, כי אפשר
ובעתיד נודעת תהיה לארטילריה חשיבות
מכרעת.

התוצאות שהושגו על-ידי שני אמצעי-
הלחימה ה"קלטיים" הללו, האוריה והאר-
טילריה, אסור שישיכחו מאתנו את התפתחותו
של אמצעי-לחימה אחר, עתיקי-יומין כאבקת-
השריפה עצמה, אולם אנו ראינוהו קם-לתחיה
באורח רבי-רושם ביותר ב-1944: — הרקיטה.
כדי להמנע מערבוביה בתחום זה, אשר

מחק-פענה של רקיטה בשריון

הרקטה האמריקאית "טאניסיס" ("טיס-הזערוור") מו-
צנת כאן כשהיא פוגעת מטוח של 750 מטרים, בלוח-
שריון עבה, הצלום ה"ראינועי" מאפשר לעין-הרואה
להבחין, בארבעת התצלומים — שרק חלקיקי-שניה
זעירים הפרידו-בזמן ביניהם — את שלבי תהליך
הפגיעה וההרס. בטוח האמור מסוגל "טיס-הזערוור",
שאינו בעצם אלא גלגול רבי-מידות של פגז ה"בזוקה",
להבקיע לוח שריון בעובי של 85 מ"מ, המוצג בזוית
הטיה של 45°.

קליע-מונחה אמריקאי פולקון.

קליע-מונחה "פולקון" (פרט), הונג' כחימוש במטוסי-קרב לתפקיד פגיעה במטוסי-אויב. הקליע מונחה אל מטוס המטרה ע"י "מוח" אלקטרוני משלו. מנוע הקליע מופעל ע"י חומר-בעירה מוצק, סבורים כי מהירות תנועתו של הקליע היא בין 3500 ל-3600 ק"מ לשעה.

הקטן" — המסוגל לחדור 85 מ"מ של שריון הנטוי בזווית של 45°, ממרחק של 75 מ'. ואולם, עיקר התקדמותם של כלי-הקרב הנגד-טנקיים באה עקב הופעת ההנחיה-ממרחק. הקליע הצרפתי SS10 המונחה-מרחוק באמצעות תיל, הוא דוגמה ראויה-לציון; משגרים אותו מתוך פן פשוט ביותר, ומנחים אותו בעזרת מוט-היגוי זעיר; ארכו 86 ס"מ, קטרו על סגפיריו 75 ס"מ, ומשקלו 15 ק"ג. אכן זהו טיפוס הקליע הנגד-טנקי, אשר האחוז הגבוה-במיוחד של פגיעות-במטרה המצייני

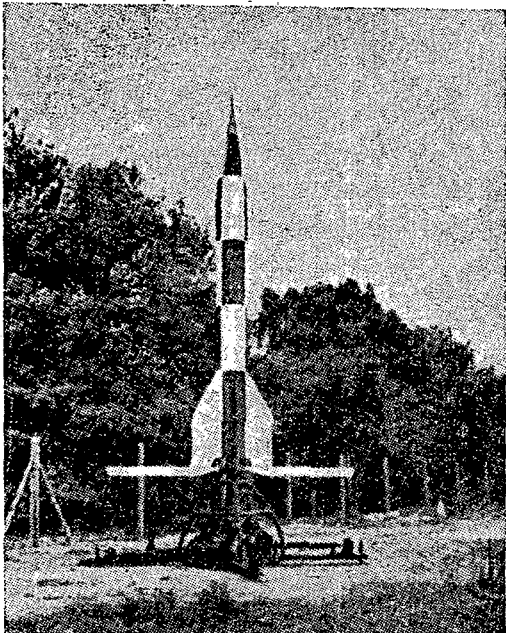
יוצא דופן, ומסתורי במידת מה; כפי שהיתה ה-V2 בשעתה, אך הרקיטה גם לא הפכה למעין צעצוע בשביל אומות עשירות המשתוקקות לרשום לזכותן שיאי-גובה. עוד פחות מזה הפכה הרקיטה — או, על כל פנים, טרם הפכה אותו מנוע אדיר של כלי-הטיס ה"בין-כוכביים", הדמיוניים, אשר כה נלהבים להם מחבריי-רומנים המנסים לחוות-עמידות. מה הפכה הרקיטה באמת — זאת הראו לנו באמצעות הרצאות וסרטים ב"יום הרקיטות והקליעים המונחים" אשר נערך ב-15 באוקטובר 1955 בפאריס, בהיקף שעד כה לא ניתן היה להגיע אל שכמותו בקנה-מידה בינלאומי.

הרקיטות-הבליסטיות המופעלות באבק-שריפה, דומה כי הגיעו לצורתן הסופית — זו של "מטיל-הערפל" (*), "עוגב של סטלין" ("קטיישה"), "בווקות", ועוד כלי-קרב מסוג זה, אשר הכרנום מאז 1944. נראה כי אין לנו עוד לצפות מהם אלא לשיפורים המתכונים להפוך את הקליע למדויק יותר, וביחוד על ידי הגברת מהירותו.

לכשתהפוך מידת הדיוק — והדברים הנם כבר בגדר אפשרות — לשווה לזו של הארטילריה, או אפילו לעדיפה עליה, יהיה עלינו לזכור כי משאית-פשוטה יכולה להסיע סוללה שלמה של מטולי-רקיטות, על צוטה; וכי על-ידי-כך ישוחררו לצורך הסעת תחמושת אותם אמצעי-התחבורה שניתן יהיה לקמץ בהם לעומת הנדרש בשביל טלטולם של כלי-ארטילריה "קלאסיים". ניתן, איפוא, לראות מה רבה המהפכה האפשרית עתה בפועל בשביל הארטילריה.

הרקיטה, אשר בדרך כלל אין לה תנועה סיבובית מהירה-מדי, מתאימה משום כך במיוחד לנשיאת מטענים-חלולים. הבזוקות גדלה, איפוא, והתפתחו והר אמריקאיים יכולים עתה להציג למשל את "טיים

(* ה" Nebelwerfer" הגרמני — המרגמה-הרקיטית" נעלת ששה הקנים, שכבר הוזכרה לא-פעם בעמודי-מערכות".

רקיסת הגובה הצרפתית, ורזניקה.

מפירות המעבדה למחקר בליסטי ואווירודינמי שבדורון בצרפת. מבנהו של ה"פן" עליו מוצבת הרקיטה, מסייע להבין את סיבן של ה"יצוב-בכבלים" אשר נוסה לגביה, והצלית. (ראה בהערת שולים שבעמוד 64)

ה"מטרו" — המפציץ ללא טייס, אינו נזקק למתקני קבע לצורך שיגורו.

משמאל: מבט מן הצד;

למטה: מבט מפנים.

על פניה. הרקיטה האמריקאית "פולקון" מסוגלת עתה לחפש ולמצוא מטוס ולהשמידו. מה יהיה איפוא על אותה אוריה-אסטרטגית אשר הוצגה לפנינו לא-מכבר באחד הסרטים ובטיפוק עצמי כה רב?

בתחום הרקיטות אפשר לכלול את מגוץ מגה-הסילון* — אם לא בנוסחתו המונהגת-בידי-טייס, כמו המטוס מתוצרת "לאדוק", הרי לפחות בצורת הקליע הנסיוני S.T.-450.

לשם מה לשאת בתוך רקיטה את כל אותו הדלק הדרוש למנוע, אם מיועדת היא לנוע בתוך האט-מוספירה? טבעי הוא איפוא לחשוב על מנוע בשביל קליעים כאלה, מאחר שזוהי השיטה היחידה המאפשרת להם לקבל מן האוויר הסובב את התמצן הדרוש בשביל הבעירה, כשעם זאת שומרת היא גם על מידת-פשטות מספקת.

כל קליע כמו S.T.-450 זה, המסוגל לטוס במהירות של 2 מאך (**), ודאי שאפשר למצוא-לו שימושים צבאיים מרובים; אולם הללו טרם גולו לנו.

עם זאת האפשרויות הגדולות ביותר הן אלו הטמונות עדיין בחיקן של הרקיטות המונעות בתומ-ריידלק נוזלים. ל-V2 היה טווח של 400 ק"מ; ה"ואק"קורפורל" השיגה גובה של 402 ק"מ.

אם לפי שעה אין קליעים אלה עדיין אלא בבחינת נושא לתצלומים רבי-רושם ולהרהורי מומחים, הרי אסור לשכוח כי הם לבדם מסוגלים לאפשר לנו לעזוב את האדמה לקראת המרחבים הבין-כוכביים, וכי ניתן לחזות את הרגע בו גהיה עדים לקיום "ירחים-מלאכותיים".

אותה האומה שלרשותה בלבד יעמוד "ירח מלאכותי" נושבו, או לפחות מצויד-כדרוש, תצעד בכך צעד ענקי לקראת השגת העליונות בעולם.

תחת השגחתו של "ירח מלאכותי" כזה — החג

אותו (8 פגיעות מתוך 10 יריות) הופך אותו לאויבם המסוכן במיוחד של הטנקים.

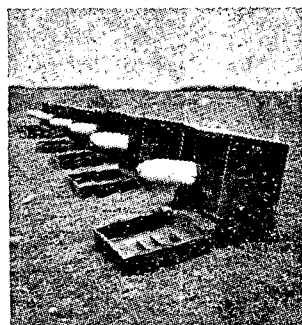
בתחום האווירונאוטי, לא זו בלבד שההנחיה-העצמית הדביקה כבר את ההנחיה-מרחוק, אלא אף עברה

(*) זהו סוג מנוע סילוני אשר אף אחד מחלקיו אינו מתנועע-במהירות באויר (אולם, צריך להביאו תחילה לידי כך) פורץ האויר אל תוך פתחו הקדמי, התמצן שבו מאפשר את תהליך שריפת הדלק, הסילון פורץ דרך הפתח העורפי — בדיוק כמו ברקיטה ופריצתו זו דוחפת קדימה את המנוע ואת כל המחובר אליו, אכן, במטוסי מגה-סילון מצוי תמיד גם סידור (למשל, מנוע טורבו-סילוני או רקיטה-מתניעה) בשביל ההנעה-ההתחלתית המהירה של כלי הטיס. — המער.

(**) ע"ש ארנסט מאך, פיסיקאי אוסטרי, זהו מספר המיצג את היחס שבין מהירותו של גוף לבין מהירות הקול באט-מוספירה שסביב לגוף. במהירויות תת-קוליות יהיה מספר-המאך Mach Number פחות מ-1 (כגון 0.82) בעוד ש-במהירויות על-קוליות יהיה גדול מ-1 (כגון 1.20).

מימין: ששת הקלעים "S.S. 10"
 ("קרקע-לרקע 10") ערוכים בסוללה.
 משמאל: ה"מנחה", ליד מכשיר-הנחיה
 של הקליע "S.S. 10" כשידיו על
 מוט-ההיגוי של מכשיר-הנחיה והוא
 צופה במשקפת אל המטרה ואל תער
 פת הקליע.

זהו הישג נאה מאוד, גדוש רעיונות מקוריים,
 אשר אחד הטובים שבהם הוא ללא ספק אותה שיטת
 יצוב באמצעות כבלים*, ברגע בו מתחיל הקליע
 לנוע לאורך מסלול-תעופה בליסטי — שהוא רגע
 קריטי בשביל סוג זה. ביסודו זהו קליע לחקר האטר-
 מוספירה-הגבוהה, אשר השיג כבר גובה של 135
 ק"מ.

אין ספק כי הלקחים אשר יוסקו מקליעים אלה,
 ינוצלו בשביל קליעים אחרים החייבים לפי שעה
 להשאר בגדר סוד.

מעשי-פיתוח שכאלה ודאי שאינם נעשים ללא
 מטרה-ותכלית, וביחוד כשהם מצריכים תקציבים כה
 גדולים.

אם גם האוריה והארטילריה, שאנו מכירים עתה,
 טרם נתישנו — הרי אל לנו להתעלם מן ההתפתחות
 הנוכחית; וכרוכה בהתפתחות זו אפשרות הופעתן של
 סכנות איומות, באם לא נדע להשמר בפניהן.

בגובה של מאות ק"מ אחדות — תמצאנה כמעט על
 כל היבשות המיושבות והוא יעבור מעליהן ביעף
 פעמים מספר ביום... מכאן ועד שנגיע לכך שיהיה
 מצויד בטלביזיה, במכשירי-הצפית ואף בקליעים
 אטומיים — אין מפריד אלא צעד אחד בלבד; צעד,
 אשר ודאי שמתבצע-והולך עתה.

בנקודה זו מותר לציין את חלקה של צרפת בהת-
 פתחות זו. לגודל המזל, צרפת אינה בלתי-פעילה
 בתחום זה; היא יכולה להציג את "וארוניקה", שהוא
 כבר כלי בעל מימדים נכבדים למדי — על עצמת-
 הדחף שלו בת 4 הטונות ואורכו בן 7.35 המטרים.

* ה"יצוב" שבו מדובר כאן מכוון להתיות נתיב-תעופה
 מסוים לרקיסה. ארבעת הכבלים המחברים אל צדי בסיסה
 כרוכים על ארבעה תופים-מיכניים המופעלים על ידי מנגנון
 מדויק, המבטיח את התיאום-בזמן המדויק של תנועת ה-
 תופים — ועל כן גם הקבלה מדויקת בתהליך התרת ארבעת
 הכבלים מעל תופיהם. כתוצאה מזה מזדקפת הרקיסה בכיוון
 המדויק הרצוי ומקבלת את כיוון-הנתיב שלה. הכבלים, יחד
 עם חלק הרקיסה אליו חוברו, נשמטים לאחד שמילאו את
 תפקידם זה. — המער.

ה"טיריאר" — קליע-מונחה על-קודי של צי-ארה"ב

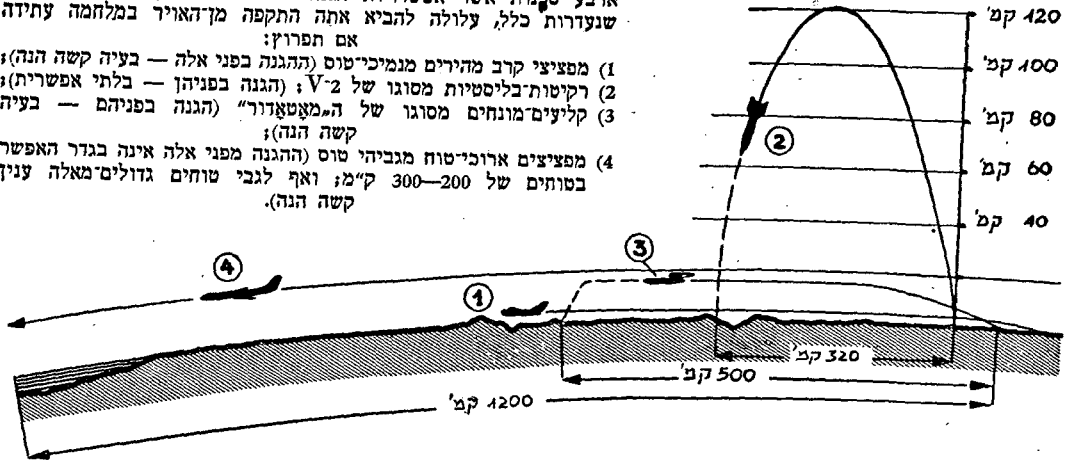

ניתן לשגרר מעל סיפון אניה או מעל היבשה.
 מסוגל לאכן ולהשמיד מסוס אויב מכל סוג. טוחו
 וכוח-הפגיעה שלו עולים על אלה של הגדולים
 שבתותחיים הנ"מ. סיירות מיוחדות החמושות
 בקליעים אלה נכנסות עתה לשירות בצי ארה"ב.

ארבע סוגיות של הגנה נגד מטוסית בזמנו

ארבע סוגיות אשר אפשרויות הגנה בת"ממש בפניהן מעטות הנהן או שנעדרות כלל, עלולה להביא אתה התקפה מן האוויר במלחמה עתידה אם תפרוץ:

- (1) מפציצי קרב מהירים מגמיכים טוס (ההגנה בפני אלה — בעיה קשה הנהן);
- (2) רקיטות בליסטיות מסוגו של V-2; (הגנה בפניהן — בלתי אפשרית);
- (3) קליעים מונחים מסוגו של ה"מאטאדור" (הגנה בפניהם — בעיה קשה הנהן);
- (4) מפציצים ארוכי-טוח מגביהי טוס (ההגנה מפני אלה אינה בגדר האפשר בטוחים של 200-300 ק"מ; ואף לגבי טוחים גדולים-מאלה ענין קשה הנהן).

להלן פרוט נתונים לגבי ארבעת גורמי הסכנות:—

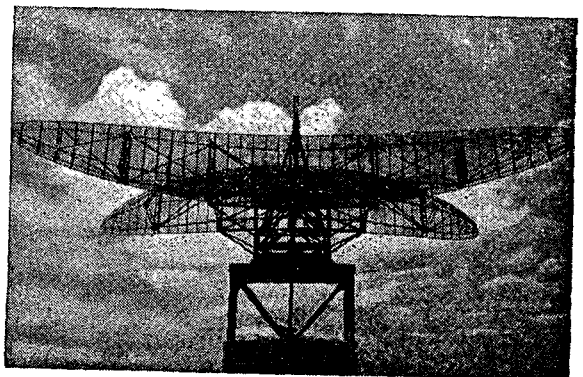
מטוסים-מונחים (מסוגו של "מאטאדור"), התוקפים את מטרות-הקרקע מגבהים בינוניים — ניתן להבחין בהם ב"אמצעות המכ"ם. אולם במצב אוויר רע לא ניתן לירטם אלא באמצעות מטוסי-קרב לכלי-מזג-אוויר-שהוא (בדומה למטוסי קרב ליליים) המצוידים בבקרת-אש מכ"מית או ברקיטות נגד מטוסיות. ניתן לאכונם באמצעות בקרה-ממרחק, או שיכולים הם להיות מונחים באמצעות גירו. הפרעה בת"ממש מצד הארץ הנתקפת למערכות-ההנחה של כלים אלה נראית כ"אפשרית רק לגבי הסוג הראשון.

מפציצי-קרב סילוניים (מסוגם של מטוסי "מיג-15", למשל) — יש ביכולתם לחמוק ע"י הנמיכם טוס מ"קרני המישוש" של שירות-האזהרה המכ"מי של המגן; הם מגיעים ליד טוח של כ"ס 650 ק"מ, או אף יותר מזה, כשמחוברים אליהם מיכלי דלק נוספים. בפשיטה מסוג זה לא ניתן להבחין אלא באמצעות צופי-קרקע מאומנים היטב (ומצוידים במש"קפות) אשר יצטרכו אוי להעביר את גילויי-הצפייה, באמצעות טלפון או אלחוט, אל התחנות ה"מסוננות" את הידיעות. הללו תמסורנה אוי את אזהרה לפיקוד מטוסי הקרב היורטים ולאוכלוסיה. אכן, במידה שהמדובר הוא באפשרויות עקרוניות הרי ניתן לירט אף את מפציצי הקרב של היום — באמצעות מטוסי קרב מוכני אלחוט, או מטוסי קרב ארוכי-טוח, הנושאים חימוש-מטוסים מן הסוג המקובל; וכן באמצעות אוטילריה נגד-מטוסית בינונית.

מפציצים ארוכי-טוח (התוקפים מגבהים רמים-מאוד, 15-20 ק"מ) — ניתן להבחין בהם רק במכ"ם מעולה בצעונות; ולאסור-קרב עליהם ניתן באמצעות רקיטות נגד מטוסיות לגבהים-רמים (יתכן — בעלות ראשי-נפץ אטומיים) או מטוסי קרב על-קוליים נושאי רקיטות. אלה האחרונים יצליחו רק באם יהיו מסוגלים לירות אל האויב המתקרב תוך כני נסיקה של 45° בערך — ועל כן זקוקים הם למערכת הינע מעורבת (דהיינו: מנועים רקיטיים וטורבו-סילוניים) וכן למכ"ם לגילוי-מטרות ולבקרת-אש אבטומטיים. אכן, בקרבת החזית הרי הגנה מסוג זה כמעט ואינה אפשרית, כי מפציץ סילוני החורג ממחירות הקול עובר ב"5 דקות כ"ס 80 ק"מ.

רקיטות-בליסטיות (מסוגן של "V-2"), — אי אפשר לירטן; וגם לאוכלוסיה אי אפשר למסור אזהרה על התקרבותן. גמצא, כי הצורה היחידה של הגנה בפניהן היא התקפה — מן האוויר או מן הקרקע — על תחנות השיגור של רקיטות כאלו (במידה שנודעו מקומותיהן).

המענה החלקי לסכנות מן האוויר: מכ"ם ארוך-טוח מקדים-התראה.

המתקן שבתצלום — מערכת אנטנות TH.221 ש"נועדה לתחנת-התראה צרפתית. אכן, עם כל חשיבות המכשירים, ומטוסי-המכ"ם, מוסיף להתקיים הצורך בחבר גדול מאוד של צופי-קרקע מאומנים-היטב ש"בלעדיהם לא יתכן להבחין במטוסים-תוקפים מנמיכי-טוס.

אמרות • השגות • מושגים

מה אמות-הבחון לקצין-מקצוע מובהק?

ראוי לסיקוד אחראי, כי בניגולו של קרב לא יוכל לחזור, מעשה-תוכי, על איזה עקרון לשמו; כמאמרו של מרשל דאָטסס על אותם גנרלים שכל כוחם היה בכיכר-תרגולת-הסדר — והם טרחו בשעת קרב לשמור על ייסור השורות דוקא, "כיון שלא ידעו מה יש לעשות — ועשו את הדבר אותו ידעו". ואיש המקצוע-הצבאי כיום, באם מגיע הוא אל מינוי אחראי מבלי שיהיה מאחריו לימוד ממושך של סוגיות הטקטיקה והאסטרטגיה, לא ידע-ידוע טה עליו לעשות שעה שיבוא מבחנו; ובעל-מזל יהיה באם ינחווה או אנשי-מטהו או מפקדו-הממונה.

הפשוטה והברורה שבאמות-הבחון, לכך האם קצין-צבא הנו איש-מקצוע אמיתי, מתבטאת בדברים המעידים על לימודו-המקצועי — או על היסוד. ראשון-הבחנים הוא, האם חותם הוא על ירחונו המקצועי והאם קורא הוא בו. ניתנינו-לנו הניח כי אותו קצין אשר אינו קורא בירחונו המקצועי אינו קורא אף בספרות צבאית; ודלה התענינותו בכך כי אמנם יהיה לאיש-מקצוע אמיתי.

מתוך "איש-צבא מקצועי" — נוסח 1956, לגני-בריג, ת. ר. פיליפס, סופר והוגה צבאי אמריקאי.

מסימני-ההיכר של איש-מקצוע — רמת-ביקאות-וידיעה גבוהה במקצועו, והתענינות דרוכה בו, התכונה הראשונה, הרי היא תוצאתה של השניה. והנה, אין לכם משלוח-יד אשר היקפו ישוה לזה של משלוח-היד אשר לקצין-הצבא. ראשית-כל, הריהו מנהיג ומורה — ועל כן גם פסיכולוג-מעשי. עליו ללמוד דברים שבפסיכולוגיה של פרט ופסיכולוגיה-חברתית, כי עיסוקו — באנשים כפרטים וכקבוצות. הכרחי לו כי באופן מתמיד יקרב את עצמו, ע"י לימוד המקצוע, אל רמת-יכולת שלמה יותר. היתואר רופא אשר לא יהא התום על כתבי-עת רפואיים, מתוך רצון שלא-לפגרו? או משפטן אשר מאז-השלים את-לימודיו-אינו קורא עוד-בספרי-משפט? מלאכתו של קצין דורשת ממנו כי יהא מומחה בארגון — ואכן, הנו כן; אולם, כרגיל, ידיעתו הנה שימושית יותר מאשר תיאורטית. וזקוק הוא לימוד תיאורטי. כמוהו כטכנאי לכלי-חימוש ולשימורם, למנהל וללוגיסטיקה, ולאורחי-מעש מורכבים ורבים בתחום המכניקה והאלקטרוניקה. רבות מכל אלה לומד הוא בכתיב-הספר והקורסים הצבאיים. עליו להיות בקיא בטקטיקה ולומד דרכי-אסטרטגיה, באם לא גיבש לעצמו ע"י לימוד ממושך את מושגיו-הוא באשר לטקטיקה ולאסטרטגיה — לא יהיה

דעת קצינים בריטיים על מפקדים אמריקאיים

ענין הדרגות הזמניות, ונוהלים לגבי נושאי דרגות כאלו, רובם הגדול של הגנרלים שבצבא ארה"ק — דרגת הזמנית שלא-זו היתה שנים, שלושה או אפילו ארבעה, "שלב-טולמ" דרגות" מעל לדרגת-היסוד שלהם; ובין-לילה יכול היה מפקד ממונה לשלול מקצין את כל הפרשי-הזינוג הזמניים בהן זכה הלו — ולא נדירים היו המקרים בהם נעשה כך; ואותו מפקד-ממונה יכול היה לעשות זאת אף מתוך מניע, או מצב-רוח רגעי, ומתוך שהאיש לא מצא חן בעיניו — מבלי שיצטרך אח"כ לתת לכך הסברים נוספים. אף כי גם בצבא הבריטי היו מצויות דרגות-זמניות במספר רב, הרי המצב-איים הראשיים שבזירות-מלחמה חייבים היו להצביע על נימוקים מספיקים להחלטות. על הורדת קצינים אל דרגת הקבע שלהם. במידה מסוימת הביאה השיטה האמריקאית לידי ריבוי בני-הטיפוס של "אומרי הן"; כי הרי כל דרך התקדמותם הצבאית של קצינים אלה תלויה היתה ככושרם להסכים עם הממונים עליהם. וכן היו מפקדי העוצבות והוירות עצמם כמותים עד-מאוד להלכה היוצאת מ"פנטגון".

מתוך ספרו החדש של מרשל-משה-אורי א. גי. קינגסטון-מאק-קלרר, "הנהגת מלחמה".

עצמת צבא, "אזמוני" — כפיזור-המתואם

באמצעות קבוצות-גיטות — המשתפות-פעולה ביניהן — שהנן מורכבות מקהילות קטנות פזורות.

לשון-ניסוחה של ההלכה-הצבאית-הסובייטית הרשמית, לגבי הנדרש מצבא אשר יהלום את תביעותיו של "תור-האסוס", הנה זו: — "הצבא חייב להיות מסוגל לפעולה מהירה ומכרעת

באת מערכות

אגרות קוראים

הכוח העברי העומד בהתהוותו נקוק להבהרת מחשבות,
לליבון הצעות, להקשת פרטים.
„באת-מערכות“ נוצרה ענף מקום להפצת הרעיון
וחיפוי של קהל הקוראים ואנשי-האגף. אצל באתו זו
יולד בקורא הער, החורף לבאות הכוח האמיתי אשיותו,
להגיב על אשיות אתה לבטי, לערער על פניות מקובלות
ואהיות יוצר להצעות מחשבות ואתקלות.

על סבנים

או דרכים, של מעבר ממבנה-עמוק למבנה-רחב —
בהתאם לצרכי המסיבות.

מתי יתיצב בפנינו קושי זה של מעבר ממבנה
למבנה המחייב, בה בשעה, גם להנחית על האויב בכל
המהירות עצמת אש מכסימלית ומכוונת?

למעשה מצב כזה יבואנו רק בקרב-ההתקלות,
כלומר — בראשית פעולות איבה, או כאשר הצליח
האויב לנתק-מגע ולסגת; במלים אחרות: בתנועה-
למגע, כאשר אין ידיעות על האויב, וברדיפה. שני
שלבים אלה, בגלל מצב ה"ידיעות" הגם בחינת של-
בים קשים בקרב. עם זאת — האויב אינו ערוך בהם
להגנה-מאורגנת ואינו מסוגל לפתח את מלוא ההלם
שלו עלינו. בשני המקרים האלה תהא למצב הטקטי,
שינצר במגע הראשון, חשיבות מכרעת לגבי התפת-
חות ההתמודדות, ומכאן נקודת-המוקד הטמונה במע-
בר מהמבנה-העמוק — של תמרון — למבנה-הרחב
— מבנה ההלם.

אותו צד אשר קצב פעילותו ומהירות פעולותיו
יהיו כאלה אשר יקדימו את היריב, וימצאוהו בלתי
מוכן — יוכה ביתרון רב. המצב הנדון הוא כזה
שאינו להשהות בו את פיתוח הקרב מחמת חוסר מו-
דיעין או חוסר סיוור מפורט. במצב כזה על פיקוד
היחידה/העוצבה להסתפק בתצפית-סיוור, מפה, הע-
רכת-מצב של חטף, והחלטות מהירות; עליו להשען
על תרגול היחידה, יזמת מפקדים נמוכים וכושרם
לפעול מיידית ולגלות יומה. מול ערפל-שדה-הקרב,
הוצל אשר מפיל, בדרך-כלל, האויב — צריך להיות

(הערות לדברי „לוחם“ ב„מכתבים טקטיים“)
נודמן לי לשמוע מפי כמה קצינים „שלא כדאי
להתחיל עם „לוחם“, ואף-על-פי-כן — ישנה נקודה
אחת בדבריו, שעה שהוא מדבר על „מבנה כאשר יש
ישנה נדאות שאין חשש לאויב“, „מבנה כאשר יש
חשש שהאויב בשטח“ ו„מבנה לצורך מגע עם ה-
אויב“ — כלומר, במקרה התקלות — שבה אני חולק
עליו. חושבני כי גם „לוחם“ לא התכוון לשלושה
מבני-יסוד. אך כדאי להבהיר את השוני, ואז אולי
תתגלה הפרצה בשריונו.

למעשה ישנם רק שני מבני-יסוד, ועליהם צריך
לבסס את דברי „לוחם“ באותו מאמר. הבה אסביר
את כוונתי.

מבנה אחד הוא המבנה לרוחב — זהו המבנה של
הסתערות, של הלם, ושל פיתוח עצמת-אש מכסי-
מלית. היתרונות הגלומים במבנה זה הם ב„הלם“
המתמש על ידו; מגבלותיו, מאידך-גיסא, — בקשיי
שליטה. המבנה השני הוא המבנה לעומק — זהו
מבנה עד למגע, מבנה המאפשר מכסימום שליטה,
ולכן גמישות התמרון. לעומת-זאת מגבלותיו בקושי
לפתח ממנו את מלוא עצמת-האש וההלם.

הקושי שעלינו להתגבר עליו איננו מונח במבנה
האחד או השני, כשהוא לעצמו, אלא במעבר ממבנה
למבנה והפעלת עצמת-אש אורגנית ומסייעת תוך
כדי המעבר הזה. יתכן ומכאן נובע אותו מבנה שלי-
שי, כביכול, (אם הבינותי נכון את „לוחם“) שעליו
מדבר „לוחם“, אך מבנה זה אינו מבנה כלל, אלא דרך,

די בתנאים אלה לכך שבמשך כל שלב המעבר ממבנה למבנה ישמר לנו יתרון הקצב והמהירות. עוד יצורפו לזה יזמה, חירוף-נפש והפעלת מלוא עצמת קונצרטי-האש' במרוכז — והיתרון יהיה שלנו.

בדרך כלל, מגע כזה יוצר ע"י גודד או ע"י פלוגה. יחידות אלו (בעיקר יחידות רגלים או שריון, או שניהם יחד), צריכות להיות לא רק מתורגלות בטכניקה של מעבר כזה, אלא עליהן אף להיות אמני המעבר ממבנה-תמרון למבנה-הלם.

כמו המבנים עצמם, כן גם המעבר ממבנה למבנה נה תלוי בכושר לנצל את פני-הקרקע כדי להעלים בעזרתו את התנועה, להשיג תצפית ולנצל אש-מחפה ניצול מכסימלי. בעיקר כך הוא הדבר — כאשר קרבי-ההתקלות יארע בתנאי-ראות טובים. מפקדי-משנה חייבים להיות מאומנים לעבור ממבנה למבנה ביחידותיהם, גם כאשר המבנה הכללי אינו משתנה — מבלי לקבל פקודה מפורטת, ואפילו בהעדר כל פקודה לכך. עליהם לנדא שבכל מצב שבו הם נמצאים יהיה להם מוצב-תצפית שממנו יוכלו להפעיל את קבוצת הפקודות, ושישמש גם מוצב טוב לנשק מסייע. כמו כן עליהם לודא שכל תחום-של-יעד, שבדרךכם, יוכל לשמש בסיס-מוצק שממנו יוכל יתר הכוח לפתח פעולה, באם יצטרך, אמשיל את כוונתי: עלול להיות מצב שבו, נניח, ימצא גודד במבנה של תמרון, בעוד פלוגת-הקדמית תנוע ב-מבנה של הלם; וכדומה.

חוששני כי כאן היא הנקודה החסרה בהירות בדברי, לוחם'.

יורשה נא לי להוסיף עוד נקודה העשויה להקל מן הקושי של מעבר ממבנה למבנה והפעלת האש תוך כדי המעבר.

במבנה ההלם רצוי שקו-האפס של הנשק-המסייע והנשק-האורגני יהיה בווי-ישרה לציר-התנועה, כי אז יושג אפקט אש מכסימלי. אולם לא תמיד יאפשרו זאת פני הקרקע, יש, על-כן, לראות מראש מצבים שבהם קו-האפס של הנשק וציר-התנועה יהיו על אותו ציר, או במקרה הטוב, מקבילים, כשהנשק נמצא

באחד האגפים. למקרים כגון אלה הכרחי שהגייסות יהיו מסוגלים לנוע קרוב ככל האפשר לאש-המחפה, שתהיה אש-עקיפה מעל לראשיהם. טוח-הבטחון לגבי שריון יהיה קטן ביותר: — דרגי-המשנה של מחלקות, וזאת — כדי להשיג מהירות ולתפוש את האויב בטרם הספיק להתחפר. תפקידו של השריון יהיה לשבור את אנשי האויב ע"י הנחתת מכות-אש על עמדותיהם החפוזות, ועליהם עצמם, ברגע שיחלי-פו את עמדותיהם.

הרבה תלוי כאן בכושרו של המפקד-הגבוה לח-זות התפתחות דברים מראש, ובמידת העזתו. על כל פנים, יחידתו חייבת להיות מתורגלת להכנס לקרב במהירות אחרי התראה קצרה ביותר. הידיעות שתהיינה בידו לפני ההתקלות תספקנה אך ורק לקביעת מתאר-התקפה בלבד. מכאן שהרבה תלוי במפקדי-המשנה, ביזמתם, ביכולתם לשלוט ביחידות-המשנה שלהם כשהם נמצאים לפנים ככל האפשר (כדי לחסוך זמן) ובנאמנותם לכונתו של הדרג הגבוה.

כמה תרגילים, נדמה לי, יש בהם כדי להקדים רפואה למכה ולהשיב לקושי שבמעבר ממבנה למבנה בקרב-התקלות ורדיפה, יש לתרגל את המפקדים בבחירת קו-התקדמות, בהערכות-מצב של חטף, מתן פקודות במקוטע דרך רשת הקשר, והפעלה מהירה של תכנית-אש; ואילו את היחידות יש לתרגל ב-מעבר ממבנה למבנה עפ"י אות ופקודה קצרה, הטלה מידית של אש עצמית ומסייעת על המטרה, התאמת המבנה לשטח, תנועה קרובה ככל האפשר לאש נשק מסייע, תצפית ודיווח לעורף, דילוג נשק-מסייע, כניסה לפעולה להנחתת אש מיידית, שיתוף פעולה רגלים וארטילריה עם שריון, ושריון וארטילריה עם רגלים.

אלו יקטינו, לדעתי, את הקשיים של מעבר ממבנה-תמרון למבנה-הלם. ומקוה אני כי כל הנאמר על-ידי לעיל מכוון לאותם דברים להם נתכון, לוחם' וסייע להבהירם.

ש-ח-ל

הערות לפאמר: „איך יתגבר חייל על הפחד“?

כמה גורמים יסודיים המסייעים לחייל להתגבר על הפחד והם: —

(א) מידת האימון שהחייל רכש — שהוא הגורם היסודי העוזר לחייל להתגבר על פחדו.

החייל המאומן כראוי רוחש לעצמו, יחד עם האי-

(סוף בעמ' 70)

בקשר עם המאמר תחת הכותרת „איך יתגבר חייל על הפחד“, ב„מערכות“ צ"ג, ברצוני להעיר כמה הערות.

אם כי יש לי להרגשה, שכותרת המאמר בקי-בנו-

שא, אינני מסכים לחלק מדבריו. דומני כי הוא שכח

„עשה למען יחיה!“

עתה, לאחר שראינו כיצד השפיעו על יחיה מספר מלים בלתי מחושבות מפי מפקד הכיתה שלו, נדון את המ"כ עצמו. גם לפרשה זו צדדים שונים. קודם כל שגה המ"כ כמדריך (מבחינה דידקטית ופדגוגית). למרות שלדעתו לא דייק יחיה בתשובתו היה עליו לעודד אותו. לו היה אומר, למשל, בתגובה לדבריו של יחיה: האות — „זה שצריכים כולם לבוא ביחד“ — נכון! אך איך קוראים לאות הזה? — כי אז יתכן מאד שיחיה היה נזכר בעצמו במונח „כנוס“, והכל היה בא על מקומו בשלום. אולם, כאמור, ענה המ"כ ליחיה: „לא נכון!“ — תחת שידע כי עליו להתאים את אורח ההדרכה שלו לרמת פיקודיו.

אלינא באפכם. אין הדברים אמורים חלילה בהורדת הרמה של האימונים או ההרכבה. הכנה היא, להתאמת אורח ההדרכה בלבד. זאת ועוד: כדאי להזכר בענין זה בכללים צבאיים ישנים בדבר דבקות במטרה, מאמץ עיקרי וכדומה.

כדי להבהיר דברים אלה הבה ונחזור אל יחיה והמ"כ שלו. אם לא ידעתם זאת עד עתה, רישמו נא לפניכם: שניהם אנשי מילואים. פירושו של דבר שהמקרה המתואר לעיל אירע בתקופת השירות הפעיל של יחידתם, בעת שהמ"כ ניסה בנאמנות רבה לדחוס כך וכך פרקי אימון במשך כך וכך ימי שירות, שהיחס המספרי ביניהם (מוטב כי לא נזכיר יחס מספרי זה! אפילו איינשטין המנחם היה נדהם נוכח להטוט מתמטי כזה!) אינו לטובת המ"כ עליו הוטל להגיע עם כיתתו להישגים רציניים תוך תקופה קצרה מאוד יחסית. והנה נראה כי דוקא משום כך היה עליו להבהיר לעצמו מה הן מטרותיו העיקריות ולדבוק בהן.

במקרה שלפנינו היו אלה:

א. הפיכתו של הטוראי יחיה ללוחם;

ב. תרגולו של יחיה בטכניקה של צורות קרב שונות במסגרות טקטיות מסוימות.

כל השאר, כולל שינון מונחים מוסכמים ושיפור הלשון העברית לעולים חדשים, הגם דברים חשובים כשלעצמם, אך לעומת שתי המשימות הנזכרות — הגם רק בבחינת מטרות משנה.

אם מסכימים הנכם שהעיקר הוא שיחיה ידע מה לבצע, כיצד ולמה — ונכל לותר בשעת הדחק על ה„טרמינולוגיה“. יתר על כן, ההסברה המלולית חייבת להנחן בלשונו של יחיה, והמ"כ יכול, אפוא, לקבל את התשובה שלו — „צריכים כולם לבוא ביחד“ — כמניחה את הדעת.

* * *

אין לתלות את הקולר רק במפקד כיתתו של יחיה. גששו בקצינים מספר שבזכוו שעות רבות מזמנם (וזמנו של הצבא, ליתר דיוק) כדי לחפש שגיאות כתיב ותחביר בעבודה ארעית (מקרא למרשמים) שבוצעה ע"י מפקדה מסוימת — לצורך תדרכו של המ"כ של יחיה ומדריכיהם אחרים. חטטנות בל-שנית זו היתה מיותרת לחלוטין. נראה כי מתוך צורך של הקצינים שלו לעיסוק אינטלקטואלי באה החיבה לחיטוט

מפקד הכיתה סיכם את השעור. הוא חזר לאט מלולית על כל המבנים של הכיתה (התבניות — כפי שהענין נקרא עתה), אשר קודם לכן לימד אותם לאנשיו „דרך הרגלים“. לאחר דקות ספורות הגיע לפרק אותות-השדה.

— „מה זה?“ — שאל המ"כ, כשהוא מציג את מסוים.

יחיה הצביע.

— „כן, דבר.“

— „זה שצריכים לבוא כולם ביחד.“

— „לא נכון!“

פניו של יחיה הביעו הפתעה ואכזבה כאחד. אולם מיד נצטיירו בהם השאלה והמרי.

— „אז מה זה?“

— „זה היה „כנוס“.“

אם תרצו — הרי לכם היסוד למהדורה חדשה של „ילקוט הכובעים“, שתופיע בעוד עשרים שנה. אולם בינתיים כדאי לנחן במקרה זה ולבחון אותו מכל צדדיו; שכן לקוח הוא מהמציאות של ימים אלה, ואין ספק שהנו רק אחד ממקרים דומים רבים.

הבה נראה כיצד השפיעו דבריו של המפקד, במקרה זה, על יחיה.

יחיה הוא בחור שאין לזלזל ברמת האינטלגנציה שלו (אל נא תחליפו את הדברים עם שליטתו בלשון העברית או רמת השכלתו הכללית). הוא לא יודע עדין את השפה על בוריה, אולם הוא זכר היטב את משמעותו של אות השדה הנזכר. יותר מזה — הוא נפגע מן הדחיה הגסה של המ"כ: „לא נכון!“ — והרהר: הרי זה אותו דבר!

מכאן ואילך קשה לנו להוסיף ולעקוב אחר הלך מחשבותיו של יחיה. יתכן שהוא מסיק: המ"כ רוצה ל„דפוק“ אותי. מה שאני אומר זה אצלו לא נכון אפילו אם הוא אומר אותו דבר. אפשרות אחרת היא שיחיה התלית כי מ"כ זה הגו סתם פטפטן שבעצמו אינו יודע מה נכון ומה אינו נכון.

כך או כך — נתערער אמונו של יחיה במפקד הכיתה שלו. קיימת אמנם גם אפשרות נוספת — אם נניח שיחיה הוא טיפוס המקבל את הדברים בצורה עניינית יותר (ואישית פחות) — והוא, שיחיה יקבל את הדין כי טעה. היה עליו לומר „כנוס“ אך הוא לא זכר את הביטוי (שאינו לא הסביר לו את קרבתו הלשונית ל„כינוס“).

נראה כי מקרה זה בו קיבל יחיה את הדין. והשתכנע כי אכן טעה — הוא מסוכן יותר: יחיה קיווה להוכיח למ"כ כי קלט את שלמד וכי הדברים ששמרו בזכרונו; היתה לו אמביציה; הוא רצה להיות חייל טוב; הוא ציפה לשבח — אך טעה. הוא „נוצח“. אך מה חושב יחיה „המנוצח“?

כ„מנוצח“ הוא חושב: נכון, לא זכרתי את המלה הזאת. אני לא יודע עברית. לא אוכל להיות חייל טוב עד אשר אלמד את כל המלים הקשות האלה. גם אם רצתי כל הזמן בשדה ולא טעיתי אף פעם בביצוע זה לא מספיק בשביל להיות חייל טוב. צריך לדעת את כל המלים המשגעות האלו, לעזאזל! לא כדאי לעשות מאמצים בצבא...

הבלשני — ודבקה גם כמ"כ של יחיה, וגם בו נתעורר החשק להלעיט את חנינו במלים קשות ככל האפשר... כדאי אולי להוסיף בענין זה כי הגם שצה"ל הוא צבא בעל מסורת קצרה ביחס לצבאות רבים אחרים, כבר מהלכת בו המסורת הנאה למדי על אותו מסתורי במסביל המשנה פעמיים בשבוע את כל המונחים, ושכל הנריאציות של הבדיחה הוא נשאר משום-מה תמיד סגן-אלוף, מספרים שאחד התעלולים האחרונים שלו, הוא המרת המונח "כיסוי" בתכסית". זה בטח בשביל יחיה, שיהיה לו יותר קל ללמוד סופר...

עם סיום תקופת האימונים של יחיה וחבריו נערכה מסיבת סיום. תומורת ניגנה יצירות קלאסיות; אמן "רציני" קרא קטע מ"המלט" לשייקספיר ועוד משהו על העיר משמישל עם המון מלים באידיש. יחיה וחבריו לא הבינו, לא נהנו והפריעו לאמנים. מפקד היחידה נבוך והתנצל בפני אנשי התרבות. כאשר הרהיב מישוהו עוז בנפשו ושאל את המפקד לאחר המסיבה: "דחילק, זה בשביל החברה, זה?" — השיב הלה בנעימת חשיבות: "אתה מבין, צריך להעלות את הרמה..." "צריך להעלות את הרמה" — מושכל ראשון הוא. ודאי איש לא יסען להורדת הרמה; כאשר המדובר הוא בשטח התרבות והחינוך. אולם כמו ביחס לכל אמרת כנף מחוכמת, שקנתה לה מהלכים, מן הראוי לבדוק את מידת התאמתם של הדברים לנסיבות ולתנאים.

מהו ייעודה של מסיבת סיום בתום תקופת אימונים? אין ספק שהיא נועדה בראש וראשונה למתן סורקן לטוראים לאחר תקופת ה"שפשוף"; להפיג מתח שנוצר; לגבש וללטש סופית את ההזי שנתרקם בימי האימונים ועוד כיו"ב.

ודאי, בתור קצין אחראי עליך לצנור את הדברים מראש, כדי שהמסיבה לא תיהפך לחיגנת הוללות. אולם אסור לך לשכות כי המסיבה נועדה ליחיה, וחיבת להתאים לרוחו ולתפישתו. ואת אלה אין "מעלים" בכתיבתה, אלא בהתמדה ובהתאמה. המסיבה לא תשיג שום מטרה אם תאכזף על יחיה את... המלט של שקספיר.

ובהודמנות זו, משהו על ה"דפים הקרביים". אפשר היה לקוות כי קציני התרבות המתכרים "רף קרבי" שמסרתו לדבר אל לבו של החייל, יתאימו את דבריהם כך שיוכלו לשמש זריקת עיזוד אחרונה לפני הקרב, שתחדור לנפשו של הלוחם. אולם קחו נא "דף" כזה לידכם. איזה סגנון! מסתבר שקרתה למחבר תקלה קלה, כשעת כתיבה היה עליו לחשוב על יחיה — אולם הוא הרהר באבא קובנר...

לעומת קציני-המטה הבלשנים, ממציא המלים ה"משגעות". מפקד היחידה "המעלה ליחיה את הרמה התרבותית" וקצין התרבות המשתעשע בתחרות עם אבא קובנר, והמ"כ המשתדל לדמות להם, — לעומת אלה מעודדת העובדה כי אלה הם רק מיעוט. צה"ל בכללותו, בשטחים החיוניים ביותר לצבא, אינו נוהג כמותם. מעידים על כך, החידושים בהלכות טקסיות, אמצעי הלחימה ושיטותיה המותאמים לצרכים ולנסיבות, לאור התנאים של היום והמצאות העשויה לפקוד אותנו מחר.

אך, לא יויק" אם תוקדש השומת לכ גם לפרטים הקטנים שצוינו ברשימה זו.

איך יתגבר חייל על הפחד — סוף מעמ 68

זה שבמקרה ונתגלו מעשי זנעה של הנאצים כלפי האוכלוסיה הרוסית — היו מביאים יחידות שלמות למקומות בהם בוצעו, כדי להראות להם את הנעשה ועל-מנת לעורר בהם את רגש השנאה לאויב.

ג) כבוד-עצמי — שהוא הגורם השלישי בחשי-בותו לפי דעתו המסייע להתגבר על הפחד. אמנם, יתכן וקצת מאוחר הוא ללמד גבר בגיל-צבא את פרושו של המושג כבוד-עצמי; אבל מפקד טוב תייב לעודד את ההרגשה הזו ולטפח אותה בקרב חייליו.

גבריאלי משה, סגן

מון, בטחון-עצמי — שהוא היפוכה של הרגשת-פחד. אין לשער שחייל השולט היטב על נשקו, מאמין בו ויודע את מקומו בתוך מערכת-הקרב ימצא זמן להר-הורים כגון: "עוד שניה ואני מת" — כפי שכותב בעל המאמר.

ב) הכרת הכרת-המלחמה, המשולבת לעתים ב-רגש שנאה לאויב היא גורם חשוב שני במעלה.

רגש זה הנו לעתים רגש חזק יותר מהרגשת הפחד. ברצוני להזכיר שבצבא-האדום, במלחמת ה-עולם השנייה, לאחר חדשים רבים של נסיגה, דאגו המפקדים לחזק את המורל של החיילים גם על ידי

לדמות המפקד

העצמי, הכובש את אמון זולתו. הדבר בא גם בעטיים של האנשים שיצרו את ההוי הזה, נערים של בית אבא ואמא, נערים אשר כיתמו עט ואת לחרב. הסהם שקיימו את המסגרת הנאותה לרעיון, ויצרו את הכלים הדרושים לקליטתם של נערי הפרברים ובני עליית הנוער שלא האיר להם המול בנוגע ל- השפעה מבית. — — —

אהרון שטולץ ז"ל, כאשר הוא דן בהכשרת מפקדי מח- לקות צעירים לתפקידם הקשה והאחראי אומר כי הדבר החשוב ביותר בפגישה עם החניכים הוא לדעת לראות בכל פקיד את האדם והחבר לרעיון. דבר פשוט להלכה ועם זאת כה קשה לביצוע. הן בקטנות האפורות של יום-המעשה אין רואים הפקודים, כדברי השיר, אלא "כי הוא הכביד את כולו ורכב, הוא לא חס על זעה ועל פרך. ואתה, לעתים, נו, גלויות) איך קיללת בשבע לשון". אך הטוראים הבינו כי כל מה שהמפקד עושה, אינו עושה אלא למען הכשרים לאותה משימה, ואינו איש זר להם, כי אם "רק שנתיים גדול הוא ממך, רק שני קורסים אי-שם בגליל" ולכן "הוא אוהב את 30 טוראיו בשדה במפקד לעת-ערב".

אכן בענין היחס החוזר של הפקודים למפקדם אין שוני בארגונים השונים. בכל מקום היה המפקד דמות רבת רושם ותוקף, המוערצת ע"י פקודיו שראו בו התגלמות הנושא שלמענו התנדבו. אפשר לתת דוגמאות לאין ספור, כמו יצחק הלוי שחבריו מנעו את יציאתו לקורס מ"מ כי חששו פן יעבירוהו מכאן לתפקיד אחר. מפקד כזה מושך את אנשיו לא בזכות המסגרת אלא בזכות כוח-הרצון של חניכיו הרואים בהתנהגותו מופת אישי (למשל בענין מש" מצת מים), ומסתכלים עליו כעל סמכות בעיניים צבאיים שמאחוריה עומדת ידיעה רכה. — — —

שאלת ה"מרחק" בין המפקד לאנשיו היתה אמנם מטרידה מאד. קושי רב עוד יותר היה נעוץ בעובדה שהיה זה שטח הפקר, בו איש כישר בעיניו יעשה, כי חוקים אין, והמסורת אינה אלא יחסית. אך בחירתם המוצלחת של המפקד דים שהיו אנשי הגות, ארהבי טבע ודבקים בחוץ שמרה מהתפרעות. בעזרת סגולותיהם אלה יכלו להלחם בנסיות קלוקלות כגון משחק קלפים שהתפשטו בעיקר בין ה"צנ חנים" בני הפרבר, ולגבש אותם עד כי לאט-לאט יהיו דומים למפקדיהם מכל וכל, ועד כי יהפכו המובחרים שבהם למפקד דים בעצמם. — — —

לידו הארץ, או יותר נכון לחניכי תרבותה, היה כל התהליך טבעי והסיסמה, טוב למות בעד ארצנו, השפכה עיקר, מובנת וטבעית. הוא היה אך מדורבן מדי פעם ע"י סיבות כמו שואת אירופה, שהיו גורמים לו זעזוע שהיה מביא נערים רבים לפתח לשכות הגיוס. פרשיות כמו הטבעת אנית-המעפילים, "סטרומה", מביאות את אסף בן יגור לקביעה כי "אינני יכול לתת למאורעות שמת- רחשים בעולם להתרחש כמו שהם, ואני בצד. אני רוצה לתת כתפי למאמץ על-אנושי זה להביא את הטוב לנו ולעולם". לנוער שבא מתו"ל ארצה להלחם בה, היו נימוקים משלו, מקבילים כמעט. ברובו הגדול היה זה נוער מאורגן בתנו-

כאופן כללי אפשר לחלק את המפקדים במלחמת השח- רור ל2 סוגים לפי מוצאם: ילידי הארץ (או כאלה שעלו אליה בשנות הילדות), ומתנדבים בוגרים מארצות הגולה. הרקע לפעולתם במלחמת השחרור, היה בעיקרו רקע אידיאולוגי, כמו שנראה מריבוי הארגונים וההתאגויות ששאפו לתקומת ישראל.

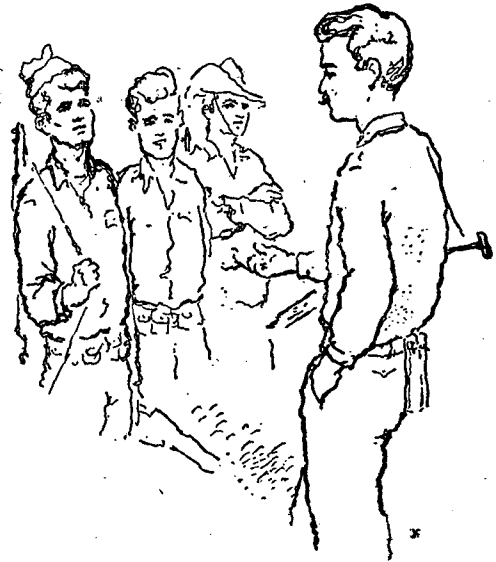
ראשית כל נברר, כיצד נתהוו המפקדים בני-הארץ, מה היתה הכשרתם ומה היה יחסם למשימה ההיסטורית. בני הדור היו בבחינת נעלם להוריהם ולעתים אף לעצמם. והרבה תהו הורים אם אותו חזון שהביא אותם לדבוק באדמה יתגלם בבניהם. כמעט תמיד היה הצבר מאכזב במידת-מה את הוריו. בילדותו חשבוהו לשטחי, גם, מחוצף וחסר-מערף. אולם הוא הכיר את עצמו היטב, כמו שכתוב אסף כץ ז"ל, מפקד יחידת הדרוזים, לנערותו: "אני פתח — כך הרבה חושבים. אני פרא אדם, קל-דעת, איני יודע חוק, עדינות, מוסר ומשמעת. — — — ואת אינך יודעת שזאת היא המסכה, שזהו המסווה הטוב ביותר להרבה מצבים — כל ארגון חינוך את פקודיו ואת מפקדיו בצורה אחרת. לא היה דומה הפלמ"חניק לאיש לחי"י, ואיש האצ"ל לאיש הד הגנה. אולם הצד השווה שבכולם היה נאמנותם לרעיון. לא היה מפקד בשכר, או אדם שבא לארגון כדי לעשות קריירה גשמית מתוך כוונה תחילה. יצחק זבולוני איש הפלמ"ח מספר על נסיונו להתחמק מקורס מכי"ם בפלמ"ח. ואומר אברהם ורד איש לחי"י כי לא רצוהו היה למ"כ עם בואו לצבא. אותם שהיו צריכים לפקר, קיבלו על עצמם את העול הנוסף, מתוך רגש אחריות ציבורי, בידיעתם שאין זאת אלא חובה נוספת, ששירותם המתנדב מטיל עליהם. — — —

"התחשבנו בדעת החיילים, כי אין לך קנה-מידה נאמן יותר לטיבו של מפקד מהיחס של פקודיו". המועמד לפיקוד חייב להיות מחונן בסגולות של יושר-לב ונקיון-כפים, להיות איש תבונות, בעל שפה ברורה, שקוף, זיקן, קרירות, בעל כושר-מנהיגות, אימץ-לב וכיוצא בזה. "אולם רגל הצורך הגדול במפקדים, הרי גם מועצמ שאינו איש סגולות מובהק אפשר להרשות לו להשתתף בקורס מפקדים מתוך תקוה שתכונותיו תתבלטנה בעתיד". במטה הפלמ"ח הבינו כי מפקד גרוע מחנך חיילים גרועים לכן יש להמנע מלעשותו מפקד ממש אלא אם גילה את המינימום ההכרחי של הסגור לות הדרושות למנהיג בקרב. — — —

המחסוה החמור באנשים גרם להטיל על כיתה, לעתים תכופות, תפקידי מחלקה. לכן היתה גם הכשרת המכי"ם בפלמ"ח וביתר הארגונים קשה ומיגעית: "קורס המכי"ם נמשך שנה תמימה כמשטר עבודה ואימונים. הקורס הכיל הרבה וכיחוד הפרק הנקרא אהרונג. זה היה גם הפרק המענין ביותר ונתן אפשרות לפתרון הבעיות הטקטיות ליזמה אישית ופיתוח מחשבה". "ההוי דורש אנשים מיוחדים במי- נס". השכלתו של מפקד אינה תנאי ראשון בתפקידו. אף על פי כן ראוי ורצוי להשקיע את כל המאמץ להעלות את רמת השכלתו ולהרחיב את אפקיו. שכן ככל שילמד וידע יותר כן ישיכל לנהל את יחידתו, וזה במידה יגדל בשחונו

את עצמו אחראי להם באופן מוחשי, ולכן יוצא הוא אתם ככל פעם — — —

המפקדים למדו לחשוב בהתאם לתנאים: מפקד טוב צריך לחשוב: א) על ביצוע תפקידו זה וזה. ב) כדי לבצעו בהצלחה דרושים כך וכך אנשים. ג) ובכך אבצע את התפקיד בצורה זו וזו. ד) אולם יש לי רק מספר זה של אנשים. לכן תכונתי תשתנה בהתאם למספר האנשים. ואכן כך חשבו המפקדים וכך פעלו, ולשם כך הקיפו את עצמם באנשי המסוגלים להחליטם לקראת ההכרעה הגדולה: מלחמת השחרור — — —

המפקד — הוא חברם הבוגר והמנוסה יותר של אנשיו

בכל המקומות בלטה דמותו של המפקד שהיה ראשון להתקפה ואחרון לנסיגה, ורשם את אחד הדפים המזהירים בתולדות המפקדים בצבאות העולם כולו. המפקדים שילמו את המחיר עד תומו: מעשרה קבין של גופלים נטלו הם תשעה ביחס. אנשי המטה בפלמ"ח שוחחו על האחוז הגדול מחוץ לכל פרופורציה של מפקדי הפלמ"ח הגופלים בקרבות. הסיבה היתה כי נטעו בלבם של המפקדים את המסירות ללא גבול לענין, ללחימה על המפעל. ובעיה קשה היתה זאת כיצד להסביר למפקדי הפלמ"ח שחריגה מעבר לגבול מסוים של סיכון עצמי יש והיא מייקה לענין. בולט תפקידו של המפקד בישובים וצורים. — — — כאשר פרצו

הטנקים למשק בניצנים, ואין להדפם, הרי יוצא המפקד לקראת האש ודגל לבן בידו. את מסירות החברים למפקדם מדגימה כאן חוברת היוצאת עם מפקד כפר-עציון רק למול והיא מתאבדת ע"י הריגת הורגו. מפקד כפר-עציון רץ למול הפורצים למשק הנכנע, ומבקש למנוע בעדם מלהרוג את הבלתי-לוחמים, אף על פי שהוא יודע שאין לו תקוה. אך עליו למלא את חובתו האחרונה כמפקד. אף מוש, מפקד הגוש, כשהוא נפצע, ממשיך הנו לפקד על ההגנה בגוש, ובהרגישו כי קיצו קרוב הוא נפרד מהחברים מלא דאגה לנשק. את הנשק שלא תוכלו לקחת אתכם במקרה של צורך להסתלק מהגוש — הטמינו. היה זה אותו מפקד עצמו. שניסה להתגבר על ההבדלים ברוח בין הקיבוצים הדתיים לבין חילי הפלמ"ח החילוניים ברובם שכאן אליהם.

את העזת המפקד אנו רואים בכיבוש איבדים. למ"מ יוסף זאבין נותרה רק מחלקה אחת לאחר שיצא בראש שתי מחלקות לכבוש את המשלט המבוצר, ומחצית אנשיו נפגעו. במקום לסגת החליט להמשיך, והם הסתערו תוך צעקות: "באו יהודים", (השפעה פסיכולוגית!), על המשלט המבוצר וכבשו. ש.חוצפה"ה הנה תכונה פיקודית מצוינת הוכיח מ"כ שנועד לחסום בראש שבעת אנשיו, את הדרך מביריה הערבית לעין-יתון המותקפת על ידינו. כאשר החלה משטרת הר"כנען לצלוף אש לעבר המתקיפים נמצאה הכיתה בתחום האש. במקום לסגת ולהפסיק לשלוט בדרך, החליט המ"כ להסתער על ביריה. בתחילה נתקל באש חזקה אולם מאחר שלא נשוג, החל האויב לנוס בחשבו שלפניו חלק מכוח גדול. על רוב ערכו של המפקד בקרב אין צורך בהוכחות. אולם כאשר נהרג המפקד בעצם פעולת ההתקפה כמקרה של עודד חי, מפקדה של פלוגת הגוער "היונתן", שהיתה צריכה לכבוש שני משלטים החול-ים על עין-כרם היה ערך לא יתואר להתנהגותו השקטה של מ"מ אליהו ליכטנשטיין, שארגן מחדש את הפלוגה העלה בפיה את הסיסמה "בעד עודד!", וכבש את שני המשלטים

עות-נוער שעליהם לארץ היתה רק פתיחה למעשים שבוצעו במסירות מתוך הכרה ברורה, מתוך ידיעת המצב בבית הישן. הם באו רדופי חרב, ואף אלו מביניהם שלא היו חברי תנועות-נוער חלוציות הכירו בצדקת הציוניות מתוך הכרח המציאות. לא מעטים מהם עלו לתפקידי פיקוד ונת-אקלמו במהירות באורח החיים בארץ והתמצאו בסבך הבעיות האידיאולוגיות שבה. הם, שאיבדו את כל היקר להם, זעקו לנשק אך הבינו ברובם, כמו דני מס הישראלי, כי הפרישה מתוך הכלל, או הפגיעה בחייל הבריטי הממוצע שאינו רע מטבעו, אינן מוסיפות רבות למאבק — — —

הדרגה הטיפוסית ביותר למפקד במחתרת היא דרגת המ"מ. כי עליה ובעיקר על פיה מוטל היה בל עומס האחריות ליצירת הכוח והכשרתו, וכן לניהולו בקרב. בתחילה היה המ"מ מפקד בלתי ישיר, ורק המ"מ היה המפקד של היחידה הקבועה. אולם דרוג מלאכותי זה נעלם, כי מעמדו של המ"מ צריך לאפשר לו להמצא ביחס קרוב יותר לאנשים מאשר המ"מ, ולשמש במקרים מסוימים כמחוך בינו לבניהם. ביחס לטוראים על המ"מ להיות החבר הבוגר והמנוסה יותר, העובד עמם ומשתתף במידת האפשר בחייהם היומיומיים. מצד שני, על המ"מ לשתף את המ"כים עד כמה שאפשר יותר בידיעת ענייני המלחה, להיועץ יחד אתם ועם זאת להשאר הפוסק האחרון. גיבוש מסקנות כזה היה הכרחי, ביחוד כאשר התחילו לחזור המתנדבים לבריגדה, שהיו אמנם עשירים יותר בנסיון צבאי אך הביאו אתם מושגי משמעת ודרוג שלא התאימו לתנאי צבא בלתי סדיר. אמנם, גם הצבא הבלתי-סדיר שואף לפתח בתוכו בתקופת סדירותו גרעיני סדירות, אולם גרעינים אלה צריכים להיות מוסיים בו עמוק ולהתבטא בהכרה הפנימית ולא בברק דרגות חיצוני.

עוד בימי המאורעות סיפר מ"מ שאינו יכול לשלוח את אנשיו לפעולת הבטחה שגרמית בלעדי, כי מרגיש הוא

הבנות כבשו את מקומן והפכו להיות מפקדות

והרגלים את המסורת של יחסי אחוה בין הלוחמים לבין עצמם וכן בינם למפקדם. כי חיוני הוא שהמפקד הנמוך המתחיל במפקד חוליה וכתה יהיה חודר כוח התלהבות לבצוע משימות אמונים ולא ירגיש עצמו כברגים הממלאים פקודות. המטרה היא לראות את כל פיקוד היחידה כמשפחת מפקדים אשר הבעיה העיקרית שלה היא להעלות את רמת המפקד הנמוך ולעשותו שותף למשימה. אפשר לציין כי ברוב המקרים ההצלחה היתה מלאה. היחסים הטובים בין מפקדים לבין עצמם גרמו ליחסים משותפים בין מפקדים ישירים לחניכים ומאידך להעלאת רמת האמונים. צה"ל נכנס במשך הזמן למסגרת שאף כי רב בה עדיין החסר והסתום וישנם פתרונות ארעי ולבטי קשיים הרי ממוגת היא בתוכה בצורה מקורית (ביחוד ניכר הדבר ביחידות מקוריות כגון הנח"ל) את זרגת האימונים הגבוהה וההוי החברי בין מפקד לפקודיו שהיא מורשת מלחמת השחרור.

עדה כהן

בתנועת איגוף מהירה. בכל מקום שבו נמצא המפקד שלא נבון ולא איבד את עשתונותיו היו אף האנשים לוחמים בעוז ואומץ, כי השמיעה עליהם דמותו. למשל, המ"כ צביקה דרורי ז"ל אשר בהתקפה על קקון פעל בקור-רוח במקלע נגד טנק שהתקרב עד 200 מ'. אף כאשר חל קלקול במקלע, לא נבהל אלא תיקנו. בנימין פרסיץ מבקש לצאת עם הל"ה, בטענה כי קציני-הסברה מקומו בשדה הקרב, וכי שם נעשית ההסברה היעילה ביותר.

בסיכום אפשר לומר שהדאגות לנשק ולחבר היו שתי הדאגות העיקריות שעליהן הקריבו מפקדים את נפשם. הדוגמאות לכך רבות מאוד. למשל, יורם טרבלסי, מפקד משורין שבתוכו מרגמת "דוידקה", בקרב נבי שמואל. אנשיו נפצעו ובתור אלחוטאי שידר למחי' כי הוא מפיצץ את המשורין למען לא תפול ה"דוידקה" בידי אויב, וכך עשה. אף בנוגע להצ' לת פצועים, רבות העובדות מאוד. הטוראים היו נושאים את מפקדיהם הפצועים מרחק רב, ולפעמים היה מפקד גוסס משחרר אותם מן החובה הזאת ע"י איבוד עצמו לדעת. אופייני מקרהו של שמעון קופרמן, אשר המ"כ שלו נפצע במתקפה על זרעין, ובנסיגה לא יכלו לאסוף את הפצועים. אף על הפקודה ועל אף הסכנה לקחו על גבו ונשאו מרחק 5 ק"מ וגם את המקלע שלו לא עזב! המפקדים אף הם מסרו חיייהם לעתים קרובות ע"מ להציל את זולתם. טרגי בנטיבותיו היה מוחו של מי"ם אסף כץ איש יגור, מפקד יחידת הדרוזים אשר נהרג בהצילו חייל דרוזי פצוע. אך כמוהו היו רבים רבים, עד אשר יצחק שדה ויצחק דובנו נאלצו לקבוע כי "יש להסביר למפקדי הפלמ"ח, שחרי"גה מעבר לגבול מסוים של סיכון עצמי, יש והיא מוזיקה לעיני. המפקד חייב להבין כי אם הוא נופל יש והוא מקפח גם את המערכה וגם את אנשיו הנתונים לפיקודו". גם הבנות כבשו את מקומן והפכו להיות מפקדות. הופע' תה של מפקדת בשורות הפלמ"ח הדהימה, הרגיזה והעליבה את הערבים. מפורסם מקרה נתיבה בן יהודה, מי"כ של כיתת-חבלנים בגליל-העליון — —

רב-גונים הוא צה"ל, ויחידותיו מרובות פנים הנון. דומה שצה"ל כולל בקרבן את כל גרעיני הכוח שיצרו את מדינת ישראל תוך תיאומן למסגרת ממלכתית. צה"ל מבקש לשמור על אותה רוח שטייעה לנצחוננו. "רוח" משמעה — פיקוד יעיל ומדרבן להעזה מתוך הכרה. אין צה"ל מסתפק באימון המפקד הגבוה בלבד. חשיבות רבה נודעת למפקד הנמוך, המ"כ, וכאן ממשיך צה"ל ביחוד בחילות הצנתנים

התקדמות במסחרת במכניקה — ופיגור יחסי מסתיע בצבא

מלחמת קוריאה (זכה להצלחה מזהירה בשימוש הן על פני הקרקע והן לחציית נהרות.

עם תהליך ה"אבטומציה" בחקעיה — מופיעה עתה באוסק אף ארטיילריה אבטומטיסטית; ובצדה — גם תחמושת בעלת התיבה השריפה. תחבולות "אבטומציה" חדשות מאפשרות עתה לכלי ארטיילרי כבד לירות פגז לשניה — ומשמשים את הכלי שלושה אנשים במקום השלושה עשר. וכן ניתן עתה ליצר פגז, אשר תיבתו נשרפת תוך כדי היריה — וע"י כך הופכת בעיית האספקה לפשוטה פי כמה.

והרי "קפיצות" התקדמות אחרות, כגון מנוע הסטוק החדש, המושתת על טורבינת גנא, שפותח ע"י ממעלי "קויליק", והוא מאפשר בניית טנק בעל טווח דלק ארוך ללא תיקונים לבסוף — ואולי זהו החשוב שבכל הדברים — ההתגברות על בעיות מעשיות חמורות בתחום האלקטרוניקה הביאה לידי אמצעי קשר כאלה המאפשרים קשר בטוח באמת למרחקים גדולים מאוד — כך שמפקד יכול לקיים שליטה אפילו על יחידות קטנות כשהן מפורזות על פני מאות רבות של קילומטרים מרובעים.

קיצורו של דבר, מצוים כבר אמצעים לכינון "צבא תקופה" אטומית" אמתי, אולם ארה"ב טרם החלו להקים צבא כזה — פרט לתכניות שעל הנייר. התחלת הכשרתן של עוצבות לקראת מסיבות לחמה ב"תור-אטומי" — החלה רק לגבי שתיים מדפי הדיביזיות (אשר מהן, יצוין, שבע אינן כלל בגדר דיביזיות לוחמות).

ואחת העובדות החיוניות היא, כי התובלה באוויר הנה בלתי מספקת עדי-כדי-מצוקה ממש. כך, למשל, בשעת המשבר מסביב לעינין נואטמאלה ותעוררה האפשרות כי תדרש התעריבות מווינת, כצורך חירום פתאומי; אולם נגלה אז כי ספק האם אמצעי התובלה באוויר יסמיקו אפילו לרגימנט יחיד...

הסיבה העיקרית מונחת כמובן לא בתחום היכולת לייצור כלי-נוע מנועיים ואמצעי-תקשורת — יכולת, שלגביה עדיפות לארה"ב על שאר העולם — כי אם בתחום הכספים. חשבון, שאינו מדויק ביותר אך מבוסס על ידיעה-של-ממש, אומר כי "הכשרה אטומית" כ"ל 12 דיביזיות תעלה ביותר מ-3 ביליון דולרים. זהו סכום גדול מאוד. אולם הפסד במלחמות, ואפילו במלחמות קטנות — או העדר היכולת להשתתף בהן בכלל — אף דבר זה עלול לעלות ביוקר רב.

באחת הכתבות האחרונות של האחים אוטופ, "בעליהטור" האמריקאיים היוזעים, כלולים כמה תאוריים רבים רבי-עינין לדברים הצפויים במחור הקרוב, בקרב כוחות-צבאיים הנתונים עתה בתהליך-תמורות מהיר ונמרץ.

— "ניתן עתה להרכיב על גבי רקטות קטנות — שהן גילגוליוטה של רקטות קיימות-בפועל, יותנן הישר" — בתור "ראשי-הנפץ", פצצות-אטום ועירות, שגודלן כגודל אשכולית. בתוך גילגול אשכולית נקל לשאת שלוש או ארבע רקטות-יוטה כאלו, בעלות ראשי-הנפץ האטומיים. כי תוצאה, צמד חיילים בליים יוכל להתחזק בירו עצמת-אש השה לוו של 200 פצצות, מחסלות-גושי-בתיים" שימימי מלה-ע השניה (תואר, שהיה שמור כרגיל לפצצות, אשר משקלן אינו פחות משני טון לפצצה. — המער:). יש בכך משום רמז לזה, כיצד התפתחות מחודשת בשדה הנשק גורמת למהפכה-ממש בלוחמת-יבשה. אלא שכעקבות רמזים כאלה מתיצבת שאלה מענינת: מה טוג-המלחמות שצבא אמריקאי זה מתכוונן להשתתף בו? מאז ועד-תגובה מקובל שנוצר "הסכם חרישי" בין שני הצדדים על כך כי לא ישתמשו בכלי-זין "בין-יבשתיים" העשויים להכריח במהרה עמים שלמים. הרי שלפי ההגיון צריכים היו כוחות-היבשה האמריקאים להתכונן במלוא-הקצב לאפשרות של מלחמות מקומיות-מוגבלות — בהן יוכלו להפעיל אמצעים מהפכניים כגיל. אך בארה"ב מוסיף הצבא, יותר מכל זמן אחר, להיות ה"בן-החורג" שבין שלושת השירותים; וביסודו עורו צבא-מלה-ע-השניה. וזאת — לא משום שהאמצעים-המהפכניים שיודשו לעתיד אינם ידועים לו. וגם-הן הוא. והרי יודגמאות אחדות — מיני-רבות: —

התקדמות כבירה הושגה (בעיקר, ע"י "מעבדת-הצבא לחקר צורות-התנועה על פני יבשה") באורח-התנועה שאינם נוקטים לגלגלים, והללו עשויים להתגבר על כל צורות פני-הקרקע ומנג'ה-אוויר. הנהלה-בית שביין אלה היוזעים את הפרטים אומרים כי לגבי תנועה על פני הקרקע הושגה התקדמות השווה לזו אשר, בתחום התנועה-באוויר, הביא אתו המנוע-הסילוני. כבר הושגו בתחום זה הישגים-ממש גדולים. הרכב הנסיוני "גראונד-הוג" מסוגל לעבור כמעט-ממש בכל מקום שהוא. מטעי הגייסות-המשרוין M-59 (אשר לגלגל-מקדם שלו היה בשעתו גורם ראשי לזכייה בקרב על גבעת "לסת החזיר", בשלהי

(*) ראה בצקלון חוב' 27, "לסת-חזיר".

ועוד פרדוכסים — בין "צבא-גרמניה", לצבא ארה"ב

בדיביזיות-הרגלים האמריקאיות, לעומת זאת, אינם מצויים עכשיו אלא שבעה כלירכב כאלה בלבד לדיביזיה. ובכלל, רבים הם הישגי ההתקדמות בתחום הסכני אשר אין צבא ארה"ב נהנה מהם עתה אלא בדרג של בחינה, או כשימוש באבטיסטיים בלבד.

לדברי האחים אוטופ, הגרמנים, שאינם בגדר טפשים בעיני מלחמה, מתכוונים לכך כי בכל אחת מאדיביזיות-החד-שות שלהם יהיו 600 כלירכב מסוגם של מסייעי-גייסות משרוינים M-59. וכונתם בזה היא גם לכך שלכל חייל וחיל יתן מחסה בפני פעולת כלי-זין גרעיניים. ואילו

בריטניה — לפני ויתור על שרות-החובה?

איש נוספים במשך השנים הקרובות האחרות — כיצד יוכלו אז לבטל את השרות הלאומי? התשובה היחידה שמונה כנראה בהקטנת היקפן של התחובות אשר הצבא נושא בהן כיום — פרט לאלו שבגרמניה, מקום בו קשורים אנו ע"י הסכם ביך לאומי, כ־100.000 חיילים בריטיים פזורים בין הוגדורס הבריטית שבמערב והונקונג שבמזרח. ורק אם יוקטן מספר זה, ניתן יהיה להסתדר מבלי חובת-השירות-הלאומי.

אכן, אין חיטולו של השירות-הלאומי מענינם ותסקידם של המתכננים-הצבאיים בלבד, הגם שעשויה לסייע לכך הקמתן של יחידות שתהיינה נייודות-באמת — דבר השייך לתחום עיסוקם של מתכננים-צבאיים (*). מגמה כזו תצריך גם גישה חדשה ב"וואיטהול" ובלונדון, ובממשלות המקומיות שבמדינות שבות, אל בעיות החתימה-החתימת-משטר מזה, ושירות-החוק והסדר מזה — על מנת שבעתיד יוטפל בתנועות לאומניות או חתרניות שיפול-רואה-את-הגולד ונבון, ובכדי שלא יהיה עוד הכרח לקרוא לאישי-הצבא — ומאוחר-מדי — לשם עשית מלאכה שלא למענה נועד ולא הוא המתאים לה..."

אחת מכתבותיו של אלסטאר ביוקאן, כתב-ידיני בריטי ידוע.

— — — הבעיה, האם ניתן לותר על "שרות-לאומי" (הכינוי הבריטי לחובת-השירות בכוחות-מוזוינים) היהיה כבר בכריטיניה בראש-שוראשונה בעתה של חיל-הצבא, אשר השנה ימנה 191.000 אנשי "שירות-סדיר" (שירות-קבע) ו־175.000 אנשי שירות-לאומי. מקובל, כי צבא, אפילו קטן-במשהו מן הג'ל, אך אשר יהיה כזו מורכב חיילים-סדירים, יצלח לעשות אותה מלאכה עצמה אשר עושה אותה צבא גדול-ממנו אולם מעורב בהרכבו, כנ"ל. אולם, בכל זאת, בשביל למלא את החובות המוטלות עליו כיום — בגרמניה, במלאיה, בקפריסין, בקאניה ובמספר רב של מקומות-חניה קטנים יותר — צריך הצבא למנות כ־300.000 איש. באם תוספת-השכר אשר ה"ספר הלבן" של ממשלת בריטניה בעניני הגנה, שנתפרסם בפברואר תש"ז, הבטיח אותן — תוספות של 67.000.000 לירות שטרלינג לסה"כ של שכר כוחות-מוזוינים, (שמירושן עלית-שכר ב־20% בערך) לא תצליח למשוך אל שירות-סדיר 100.000

(* כונת הכתוב — לטיפוח יחידות העתודה-המרכזית שבבריטניה שתהיינה מותאמות, ומוכנות-בכל-שעה, לתנועה מידית באויר אף למרחקים גדולים-מאוד. — המערה.

תמיהות, תמיהות, תמיהות בארה"ב...

כוחות אלה אל רמת-התועלת האופטימלית שבהם, עומדים לקצץ בשני שלישים את ה"קבוצה-העשירית לגייסות-המיוז חדים" שבגרמניה; ואילו ה"קבוצה" היחידה המוחזקת בתוך ארה"ב — ה"קבוצה ה"דד" — תקוצץ בלמעלה מרבע. נקל לתאר מה תהיה השפעת הדבר על רוחו, "מצבן הנפשי" ואוצר-הגנטיון של יחידות אלו. סיבה שבגללה קשה-ביותר להבין את טעמו של קיצוץ זה שמונה בעובדה כי לגייסות המיוזחים" היתה נודעת תועלת-רבתי בכל סוג מסוגי-המלחמה שניתן לשערם: — החל ממלחמה "גרעינית" כל-מקפת ושלוחת-דרסן — וגמור בהתנגשויות מקומיות ומגובלות..."

מתוך מאמר ראשי בעתון ה"ניו-יורק טיימס" רואה לתנות את מגמתם המשוונה של קיצוץ-הסכונ בחיל-הצבא של ארה"ב.

— — — הידיעות מחשיגנטון מספרות על קיצוץ חמור בעצמתם של הגייסות-מיוזחים" של הצבא. גייסות אלה הגם יחידות בעלות אימון והכשרה גבוהים עד-מאוד. הן אומנו לפעולות במקרה של מלחמה, מאחרי קו-האויב; והן אורגנו משתגבשה, באיחור-זמן, ההכרה בכך מה גדול הוא הצורך לשים דגש-יותר במבצע-גנרליה. המוסד-המרכזי-למודיעין של ממשלת ארה"ב העביר תחום-תפקיד זה לידי הצבא, והצבא — שפעל בענין זה במרץ ובמחשבה ברוכת-דמיון — גיבש ואימן גוף-צבאי המורכב מומחים ואנשי-מקצועות נועזים, שרבים הם אף שולטים בלשונות ארצות-אירופה השונות ובקיאים בשטחיהן ותנאיהן. ארגונם של גייסות מיוזחים אלה נרצה בשעתו כאחד המעשים המבטיחים-ביותר, וכרוכי היומה וראית-הגולד, מזה כמה שנים. והנה עתה, לאחר שנות קיום מעטות בלבד ובדיוק כאשר מתקרבים

מה דעת הציבור באמריקה על מקצועי-הקצינות

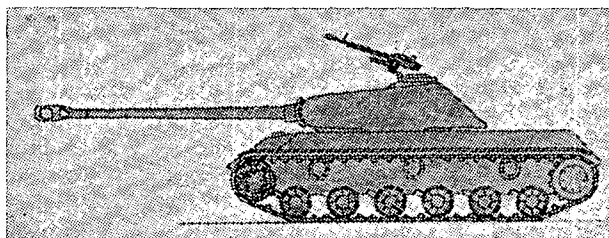
מחשיב קצין את החובה על פני טובת-האישית; אין לציבור מושג ברור על תפקידו של כל אחד משלושת השירותים הלוחמים (חיל-הצבא, צי-המלחמה, חיל-האוויר); גישותיו של ציבור-אזרחי לגבי שירות צבאי מתבססת לרוב על מה שמסופר ע"י אנשים שנמצאו בשעתם בשירות — ופחותיה מזה החשיבות הנודעת לעתוננים, שבועונים, אלוטו וטלביזיה בהשפעה על גישות הציבור אל הכוחות-הצבאיים; רוב האזרחים פסלו את השירות-בצבא כמשלוח-יד מנימוקי שכר בלתי מספיק, מישטור, אפשרויות בלתי מספיקות לחיי משפחה ומיעוט יחסי של הזדמנויות-להתקדמות; חיל-האוויר הנו מקובל יותר על הציבור משני השירותים האחרים.

במשאל-באלוף שנערך זה-עתה השמע הציבור האמריקאי (שהנשאלים נבחרו לפי "חתך" ממוצע-סיפוס) את דעתו על מידת-הרצויה-ועדיף ש־19 משלוחי-יד שונים. משלח-ידו של קצין צבאי "קיבל" את המקום השביעי. הששה שהועדפו עליו היו: משפטן, כוהן, פרופסור-מכללה, מדען, רופא, מורה ב"ס. המדובר הוא בדתע מבוגרים. ואילו זעיר (גבריום) בגיל למטה מ־20 העמידו את מקצוע-הקצינות במקום הרביעי — מתוך "תיקו" עם מקצוע הפרופסור-במכללה.

בין ההערכות השונות ביחס למקצוע-קצינות שבאו לידי גילוי אנב משאל זה היו גם אלו: — לדעת 74% מהמבוגרים

טנק כבד סובייטי „יוסף סטלין III”

- משקל — 51 טון.
- מהירות (כמשוער) — 37 קמ"ש
- טווח-פעולה — 200 ק"מ
- מלאי דלק (כמשוער) — 450—500 ליטר.
- מנוע — דיזל 550 כ"ס (יש משערים כי המנוע חזק יותר).
- צות — 4 איש.
- שריון — תובה-חזית: 90—120 מ"מ
- אגפים: 90—100 מ"מ
- צריח — חזית: עד 210 מ"מ
- אגפים: עד 115 מ"מ
- אחור: עד 115 מ"מ
- מידות — אורך עם התותח 9,62 מ'
- אורך בלי התותח 6,65 מ'
- אורך קנה-התותח 5,23 מ'
- גובה התותח מעל פני הקרקע 2,00 מ'
- רוחב 4,12 מ'
- גובה 2,75 מ'
- תכונות — דומת כמשוער לאלו של כושר-מעבר „יוסף סטלין I”

סימני-היכר של טנק „יוסף סטלין III” :

מערכת גלגלים :

6 גלגלי-מרכוב. גלגל-מניע אחורי. 3 גלגלי-תמך. שרשרת רחבה-מאד רפויה. השרשרות מכוסות מלמעלה.

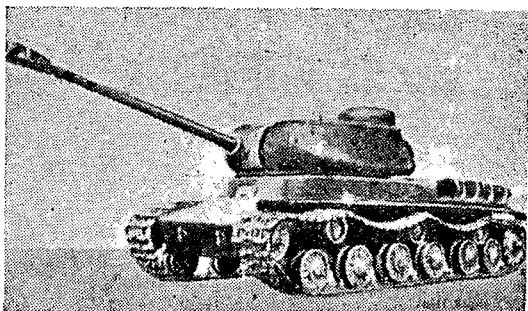
חימוש :

תותח 122 מ"מ. אורכו 45 קליבר. בעל בלם-לוע ובו שני פתחים (קדמי, הגדול יותר וצורתו מרובעת — ואחורי שצורתו כשל חצי-ביצה). הקנה מתלבט כמעט כולו אל מעבר לגוף הטנק (סימן ההבחנה בינו לבין T-34/85 העדר בלם-הלוע בהלז). מקלע-מקביל 7,62 מ"מ בצידו השמאלי של התותח. מקלע-ג"מ 12,7 מ"מ מורכב על חלקו האחורי של הצריח. מימין.

צריח :

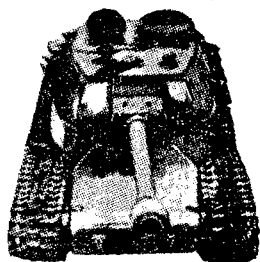
מורכב בחלקו הקדמי של הטנק. נמוך יחסית, מעוגל, ודפנותיו משופעים ובמקצת קמורים —

קודמו של „יוסף סטלין III” - „יוסף סטלין I”

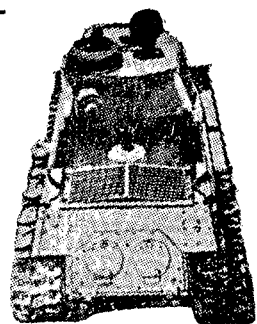
משקל	— 45 טון
מהירות	— (מכסימלית) 43 קמ"ש.
זנת פעולה	— 240 ק"מ
שריון	— תובה — חזית: 95 מ"מ אגפים: עד 95 מ"מ אחור: 60 מ"מ תקרה: 35 מ"מ
	— צריח — חזית: 100 מ"מ אגפים: 95 מ"מ אחור: 110 מ"מ תקרה: 30 מ"מ
מעבר מכשולים	— מעבר תעלה — 2,50 מ' מעבר מדרגה — 1,00 מ' מעבר במים — 1,20 מ'

סימני היכר, לתצפית-אוויר, של טנק „יוסף סטלין I”

מבט מלפנים.

צריח יצוק גדול.
כיפה עגולה בשמאלו.
הצריח מורכב על
חלקו הקדמי של הגוף.
חזית גוף הטנק מעוגלת.
חלק גדול של השרשרות
נראה לעין.
בחלקו האחורי של גג-התובה,
תריסי תא-מוע —
אחורי וצדדיים.

מבט מהעורף.

פרט לדופן האחורי שהוא בעל שפוע חד. בצדדי הצריח מספר ידיות (להקל על הסעת פלגות רגלים על הטנק). גג הצריח משופע משהו לפנים. שני פתחים צמודים זה-בצד-זה, בחלקו האחורי. הצריח תופש את כל רוחב התובה. בליטת בלם-התותח הנה קטנה יחסית.

בנין הגוף :

רחב ומשופע לכל צדדיו. לחזית התובה מספר שיפועים בזוויות שונות — מעין גג-רעפים. מאחורי הצריח נראה המשטח העליון השטוח של התובה. בצדדים מאחור מיכלי-דלק רורביים גליליים. פנס אחד מצד שמאל לפנים, מתחת למקלע-המקביל ומקצת שמאלה. פתח תא הנהג במרכז החזית, מתחת לתותח. בהיותו פתוח — נשמט מכסה-הפתח ימינה, אל בין הצריח וחרטום התובה.

תרנים :

אנטנה מורכבת על הדופן השמאלי של הצריח, מאחור.

גייסות לוגיסטיים" במבחינתיות*

סקירת גויסות לוגיסטיים" במבחינתיות

(מי שהיה מפקדו של הקורפוס העשירי האמריקאי בקוריאה)

השגחת הפיקוד

הבחינה של "השגחת הפיקוד" — שניתן לבטאה בקצרה ע"י "עין מפקד פקודה" — מצויה בכל אחת מן הבעיות בה נגנו נתקלים בספר; בין במקרים בהם "השגחת הפיקוד" קיימת בהצלחה, ובין כאלה בהם נמצאה לקויה. שליטת המפקד היא הבסיס לכל הצלחותיו וכשלונותיו בכל הנוגע לאותו דרג פיקודי שהגנו עוסקים בו. דוגמה לכך מצויה למשל, בפרשת אותה יחידה בקוריאה אשר זנחה את כל ההתחפרות שלה, כאשר אותו זמן היו הללו חסרי תועלת בגלל הקרקע הקפואה. אולם משהפשירו השלגים באביב, מנע המלאי הכלתי-מספיק את השלמת תקן כל-ההתחפרות ואילו עתה הפכו כל-ההתחפרות לחיונים ביותר נוכח התרפה סיגית כבודה. שיקודתם של המפקדים בכל דרג להקל מנטל החייל צריכה היתה להכתיב להם בשעתו כי יאספו את כל-ההתחפרות ויאחסנום בדרגים העורפיים, בכדי שאפשר יהיה לנפקם-מחדש לכשירדשו הכלים שוב. נקל להעריך את חשיבות הענין מנקודת-הראות של משמעת-ההספקה (עליה יוובר עוד להלן) והמחבר סיפק גם מספר תיאורים נוספים, העשויים לשמש דוגמאות ברורות אפילו עוד יותר לחיוניות "השגחת הפיקוד". לעומת זאת, הרי שימוש מוצלח בעיקר "השגחת הפיקוד" מודגם יפה בפרשה שאירעה בספטמבר 1950. "דיביזיות הפרשים הראשונה" * ודיביזיות הרגלים ה-24 ניצבו בפני הבעיה של גשירת גשרים על פני הנהרות קימהו ונסונגו. הדיביזיה ה-24 מצאה, כי לעת קצרה תוכל להשאל גשר לדיביזיות הפרשים ה-9, אולם היא לא יכלה להסכים לכל דתיה במיעוט החזרת הגשר. בענין זה לא הושאר דבר ליד המקרה! סגן-מפקד הדיביזיה ה-24 בעצמו נשאר ליד הגשר, כדי לודא שאמנם יפורק הגשר בעוד מועד לצורך החזרתו לדיביזיה שלו. השאלת הציוד בוצעה כאן בהצלחה מלאה!

אכן, גילויים הרי-שואה של העוד פיקוד-פיקודי הודגמו

איש חיל-הנדסה מכין את הגשר לפיצוץ, למנוע שימוש ע"י האויב.

גסיון-הקרב של גייסות-השירותים שבצבא ארה"ב בשנות 1950-51 במלחמת קוריאה, קובץ בכרך המכונה "סיוע-קרב בקוריאה". החומר בשבילו קובץ במשך שנה ע"י מגישות ושיחות-תחקיר עם אנשים המתאימים. בדבריו של גנרל-מיוז אורלנדו וורה, לשעבר ראש מחלקת ההיסטוריה הצבאית, בפתח הספר, צוינה כבעיות תכליתו: — "ידיעת התפקידים המוטלים על אנשי החילות האחרים — יחד עם ידיעת הקשיים הכרוכים בהם, תעשה להבנה הדדית טובה יותר בצבא כולו".

קפטן ג'וזף וסטובר, המחבר, שירת כמעט ארבע שנים בזירות השונות במלחמת העולם השנייה, ומתוכם עשה עשרים ושמונה חודש כותחן-שדה בזיכנות-הרגלים ה-34; לאחר מכן עברה עליו תקופה כהיסטוריון בזירת-המלחמה האירופאית. בתקופה אחרונה זאת הלך המחבר והשתכנע בחשיבותו של איסוף לקח-קרבות על-מנת שמתוך עיון בחומר זה יתאפשר לקצינים הצעירים להיטיב ולהתכוון לביצוע תפקידיהם ולאיימון אנשיהם לקראת הצלחה-בקרב. לאחר המל-חמה רכש לו קפיטן וסטובר את התואר דוקטור לפילוסופיה, והצטרף לחבר המרצים במכללת מדינת אריזונה. בסתו 1951 חזר לשירות פעיל, במחלקה להיסטוריה צבאית, וניתנה לו ההזדמנות להוכיח על-ידי גסיון-עשה בפועל את נכונות הנתחה בדבר ערכם של מגזי-שיחה עם אלה שנתנסו במצבי קרב.

הספר תוכנן ככרך-לואי למחקרו של מיוז ג'וגלר, "פעור לות קרב בקוריאה" — רגלים, תותחנים, שריון, שראה אור ב-1954 **; וארגון החומר שבכרך הולם בהחלט את המטרה לשמה נכתב. הספר מחולק לפרקים המתארים את הנסיונות והלקחים — בעיקרם בדרג היחידה הקטנה — של חילות הנדסה, ההובלה, הכימאים, הקשר, הרפואה, החימוש וההספקה; פרק בסני עצמו עוסק בבטחון-שדה, פעילות-קרב ורוח-לוחמת; ופרק אחרון בשם "קצרות", מתאר קטע-ילקח מענינים הנוגעים לכל החילות והשירותים בצורה שהיתה מכבדה על מיון והפרדה ביניהם לפי "סימן היכר חילי".

אין הספר מנסה לנתח ולהעריך, בפרקי סיכום מיוחדים, את הנסיונות המתוארים, ואין הוא עוסק בהסקת-לקחים במיוחד, אולם מרבית הראיונות מבהירים את הלחץ הבהר-היטב — ולקחים אלה מתחלקים בדרך הטבע לפי בחינותיו וצדדיו של מקצוע מלחמה הקיימים-ועומדים מזה זורות.

* עיקרי הספר "סיוע-קרב בקוריאה" אשר פרקים נבחרים מתוכו הופיעו זה עתה בקונטרס מס' 9 — "גייסות-שירות במבחינתיות", בסדרת "קונטרסים למקרא ולעיון", שבהוצאת "מערכות".

** עומד להופיע בעברית בהוצאת "מערכות".

*** דיביזיות רגלים כיום — המחויקה בתוארה זה מטעמי מסורת.

ע"י מוקשינוראנו, ומספר מחילינו שנהרגו מחמת כך שהאיוב חשף והרים את מוקשינו, והניחם מחרש, בנקודות אחרות. שדות בלתי-שמורים כאלה נתגלו כמקרה-הספקה נוח למוקשיים בני 20 ליטראות לגבי איוב שאין לו אלא מערכת-הובלה דלה.

לצד-זכות של החשבון ייזקף התאור לאותו שמוש מצוין בשדות-מוקשים, שהוכיחה הדיביזיה הקוריאנית ה-6 מצפון לסיניונג בספטמבר 1950. שדות-מוקשים מתוכננים היטב סגרו על כביש מעבריו — והפכוהו למעין מיצר. מוקשים שלא נדרכו הונחו לכאורה באיזהירות על הדרך, במקום שצותות מפניהם-מוקשים הסינים יוכלו לאכנסם בנקל. לאחר זאת, ניתן היה לטנקי האויב לעבור במיצר למלא-אורכו בבטחה, שהרי הצותות כבר סילקו את מוקשי ההטעה. בקצהו הדרומי של המיצר (האיוב בא מעבר הצפון) הושמו במדוקדק מוקשים

אנשי-חיל-החימוש עמלים 24 שעות ביממה כדי לקיים את רכבי-הקרב בקווי-החזית.

שנדרכו-תחילה והוכן מחסום-דרך סופי. צותות-פלטים החמרו שים בקני-בזוקה בני 3,5 אינץ' הוצבו בשני קצות המיצר, וצות-רגלים בעל אותו חימוש הוצב במרכזו. כל הצותות הוזהרו לצבור את אשם עד שיפוצץ המיקוש במחסום-הדרך הסופי (הדרומי).

הכל ארע כפי שתוכנן. זמן מה לאחר-הצות התקרבו טנקי-אויב, ולפניהם צותות מפני-מוקשים. המוקשים, שנמצאו בנקל, הושלכו באיזהירות לצדי הדרך ולא התפוצצו. כך גבר-ההלך הבטחון העצמי, בעוד הטנקים מתקרבים למחסום הסופי. כאשר לא נשמעו עוד טנקים נוספים מתקרבים, נחסם המיצר ע"י הנחת מוקשים-דרוכים בקצהו הצפוני. טנק בודד שפיגר אחרי השדרה נעצר, לשם התמצאות, סמוך לצות הבזוקה הצפונית. פגיעה ישירה העלתה את הטנק באש, וכמעט בו בנמן פוצץ המחסום הדרומי ע"י הפלטים מפני-המוקשים. פגיעה ישירה משל צות-הבזוקה הדרומי הבעירה טנק שני. כך נחסמו שני קצות המיצר. חוטי התיל-הממעידי, המחוברים אל המוקשים שבשדות המוקשים לאורך הדרך לצדיה, חסלו את כל אנשי צותות-השריון שהיה עדיין ביכולתם לנסות ולהמלט. אותו לילה חיסלו הפלטים והרגלים חמשה טנקים, ועם בוקר השמידו חיל האויב השעה טנקים נוספים. מיצר המלכות לכד ארבעה-עשר טנקים על צותותיהם.

תחזוקה לקויה

דוגמאות לתחזוקה לקויה היו רבות במספר, והן עשו

היטב בצליחת-נהר שנוערה על הנקוטנג בספטמבר 1950. 27 שעות בלבד ניתנו להכונן הצליחה, ומתחילה לא היו מצויות בידי הפלטים סירות-הסתערות. הסיור הדרוש בוצע, וחיל הרגלים הגיע אל שטח ההתכוננות-הסופית בהקדם זמן — דבר שאיפשר לחלקו לצותות-סירה ולתת להם הורכה אל-מנטרית. שעת היש היתה 0245. לבסוף הגיעו סירות-ההסתערות ב-0400. איש לא היה אחראי לשיירה, והנהגים נעלמו מיד בהיעצר המשאיות. השחר הפציע כשהחל הגל הראשון בצליחה. חיל-הרגלים החל עושה מלאכתו באומץ. הארטילריה וסיוע-אוויר-מהודק תמכו בהסתערות: והפלטים המשיכו במאמציהם באומץ ובתקיפות. הצליחה היתה מוצלחת, אבל לפלוגת-הפלטים האחראית לכך היא עלתה כ-42 אבדות. אילו קיים פקוח פקודי בענין הקריטי של סירות-הסתערות באותה מידה בה קיים פיקוח כזה בפרשת הגשר שבדוגמה הקודמת — ללא-ספק היו האבדות באדם פוחתות בהרבה, כי צליחת לילה עשויה היתה לודא הפתעה גמורה. ולפתות היתה מצילה את הגייסות הצולחים מפעולתה הקטלנית של אש מכוננת.

משמעת-הספקה

וכן רבות התעוררה בעית משמעת-הספקה. עודפי ציוד הם גאותו של כל חייל העושה בבסיסים ובחילות-מצב — והמים בגדר קללה לכל חייל לוחם. פלוגת-אחוקת-חימוש אחת החזיקה בעודף של 300 טון חלקי-חילוף מעל הכמות המוקצית לה. עומס זה ביטל את גידות הפלוגה במדה כזאת, שמקים-תנוחתה נמצא כ-200 ק"מ מאחורי מוצב-הפקוד הדיביזיוני. מאתים משאיות עמדו בתור "רדום" לתקון. תוך כדי עשרה ימים מאז התיצב בפלוגה מפקד חדש, הועברו חלקי החילוף המיותרים לפלוגת-החימוש המסייעת (*). פלוגת אחוקת-החימוש שבה המדובר נעה עתה כ-150 ק"מ קדימה, חסלה את הפגורים ואף היתה מסוגלת לשלוח פלוגות אל שלשת צותות-הקרב הרגימנטליים שבדיביזיה, דבר ששפר במידה ניכרת את שרותי החמוש הניתנים להם בפועל.

בזמן שזירת-המלחמה כולה נתונה היתה במצב משבר בגלל המחסור באספקה, ומנגוון האספקה של ארה"ב היה משגר בקצתנות חלקי חילוף לקוריה — יכולת "לצאת מן הכלים" ממש למשמע ספורה של אותה יחידה אשר כה טרודה היתה עד שלא יכלה לערוך בקורת מלאי חלקי-החילוף שברשותה. ועוד יותר עשויה היתה לעורר בך חימה הידועה שהעדר-דאגה זה מצד היחידה — "הוסבר" בכך ששיחות טלפון ממפקדת הפלוגה אל הבסיס העורפי שבגמל פוסאן די היה בהם כדי להשיג פלוגה במהירות את חלקי-החילוף הנוספים שחסרו לה — ואשר יתכן כי היו "קבורים" באוצרות המלאי הבלתי-מבוררים שלה. כי שיחות-טלפון היו "מבצע" קל יותר מאשר חיטוט במחסני חלקי-החילוף העודפים.

מיקוש

מוקשים הם כלי זין הראוי לשם של "חריב-מיפיות". מצד יות בספר הדגמות לערכם של שדות-מוקשים מוגנים ולאותה מידת-הפתעה (הכרוכה תמיד במהירות) שבעזרתה יכול איוב נחושי-החלטה להבקיע שדה-מוקשים בלתי-מוגן. אחד המספרים מתאר כיצד ראה טנקים וכלי-רכב רבים משלנו שנהרסו

(* פלוגת חימוש של דרג פקודי יותר גבוה (במקרה זה — פלוגת אחוקת חימוש בינונית) מתוך גייסות הקורפוס אשר בדרך הטבע היא שצריכה גם להמצא באזור עורפי-יותר וגם להתחיק עמה מלאי ציוד מוקף יותר.

שמות בצירוף. שירה, שבצעה תחזית-לילה בדרום קוריאה, נפלה במארב במיצר-דרך. בידי חולית-הקשר היה מ"ק 193 מותקן על גיפ, אבל היא לא הצליחה ליצור קשר כדי לקרוא לעזרה. הלחימה נמשכה לסירוגים כל הלילה, והמאמצים הקדחתניים שנעשו בחשיכה להביא את מכשיר הקשר לידי פעולה היו ללא-הועיל. חמש שעות לאחר מכן, בהאר השחר ובבוא כוח-ההצלה, הוברר שקצה האנטנה היה שבור. חקירה בעקבות המקרה העלתה כי הפגם באנטנה היה קיים עוד בטרם הפעולה, אבל היה זה מכשיר שהחזיק ב"עתודה", ולא נבדק זה זמן מה, ועל כן לא נעשה דבר לתקנו.

והנה, כל מי שהשתתף בתמרונים במורדות הר פוגי, ביפן, מכיר בכך שזה אחד האזורים הגשומים ביותר שמחוץ לאזור הטרופיק. דיביזיה סיימה זה עתה את תמרונה באזור פוגי, כאשר פקדו עליה לצאת לקוריאה. רבים היו הדברים שהכרה היה להספיק לעשותם, עד כי ציוד קשר רטוב נארו למשלוח אל אזור הקרבות ללא יבוש וטפול נאותים. ציוד שפעל ביעילות של 95% בעת התמרונים, הכויב ב-50% מהמקרים בפעולתו הראשונה בקרב.

תחזוקה בת"מש מצריכה זמן, כוח אדם מאומן ופקוח של כריס-מכא. בניסיונות קרב קריטיות, יש ועליך לישול סיכון, לתקופות קצרות, מתוך הכרה מלאה כי בסופו-של-דבר — איתקון הנזקים שנגרמו יגולו איז זמן ארוך בהרבה. בתקופות קרב, כאשר משבר רודף משבר ברשרת איך-קץ, יודעים מפקדים למודי-נסיגה. כי אין תחליף לתחזוקה מספקת. רק כאשר למפקדים בלתי-מנוסים מושטת ידה המסייעת של אומה אוהבת ומפנקת, אפשרי הוא כי תסבל התעלמותם המשוועת מעניין רבי-חשיבות זה — התעלמות המסתתרת מתחת המסוה של החלטה נחושה, "להשיג תוצאות" בקרב בהקדם. נקודה זאת מודגמת היטב בניסיונו של גדוד בניה של חיל ההנדסה בקוריאה זמן קצר לאחר שהחל מסע-המלחמה. עדיפות-ראשונה ניתנת להקמת מכלאת-שבויים, מעשה שהיה כרוך בניקווו של שדה-אורו ובמלוי חלקותיו הנמוכים-יותר. הבור ממנו נלקחה אדמת-החוליה נמצא במרחק 8 ק"מ. מצויות היו אמנם משאיות עודפות על אלה שהועסקו בכך, אבל חסרו הנגים. לבסוף הוחלט, שמצויים די אנשי-סגל-מפקח כדי לאפשר העסקת 43 משאיות נוספות שתהיינה נהוגות ע"י אורחים קוריאניים, שנחוק היה לאמנם כנהגים. הכונה היתה שהמשאיות תנענה בשיירת, כדי לוסת

המשאית בת 2½ טון שימשה בקוריאה כ"בהמת-העבודה" העיקרית להעברת האספקה לסוגיה.

את מהירות הנסיעות, וכי תבוצע תחזוקה יומית במרוכז, כשתורגמונים קוריאניים מעביינים לנהגים את ההוראות לבצוע הטיפול.

השיטה פעלה יפה, ובמשך חודשיים היו בממוצע 80% מהמשאיות שמישות, ופועלות. לבסוף הוצגה התביעה להג' ברת המהירות וההספק. פורקו השיירות וכל נהג פעל בגפנו. הנהגים התעלמו מגבולות המהירות המותרת, ולא הוצרכו להמתין משמולאה משאית; היא יצאה לדרך מיד! תוך שלושה שבועות הוצאו משימוש מחצית המשאיות. היכן היה התסכון?

תושיה ואלתור

בשעות-מבחן הרי אחת החיות המעודדות ביותר לאדם באה לאדם שעה שמתגלית לו מידת-התושיה בה מתגברים החיילים על התקלות הקשות ביותר. הלכת-הלחימה קובעת כי הקשר החוטי הוא אמצעי-ההתקשורת הראשי; אבל צרכי המהירות, המרחק ונקרע תבעו פתרון אחר. במכשירי אל-חוט מסוג תג"ם (תדירות-גבוהה-מאוד) היו גלומות אפשרות יות, אולם על מנת לנצל במדה-מספקת את טוח 40 הק"מ לפיקור-ראיה אשר למכשירי תג"ם (גלי-תג"ם אינם נוטים ביותר ל"התכוף" ולדלג מעל להרים הנצבים על דרכם), דרוש היה לפתור תחילה את הבעיות שהציגו גובה רכסי-ההר בקוריאה וקשיי הגישה אל פסגותיהם. נמצא כי גלים בעלי תדירויות נמוכות-יותר התגברו על כך ביתר קלות מן התדיר רויות הגבוהות, ועד מהרה הפכה "תקשורת עוקפת" לענין שגרת. לדוגמה, תחנה אחת נמצאה בגובה של כ-100 מ', והשנייה בגובה 200 מ', וביניהן חצץ רכס של כ-700 מ'. החישובים הטכניים הראו כי הרשת לא תוכל לפעול — אבל הקליטה היתה מושלמת.

תושיה; תקיפות-החלטה ומדה לא מעטה של אומץ הרכיחה יחידה תורכית שנופק לה גשר-חי"ר (מסוג M-38) באורך של כ-110 מ', והוטלה עליה משימה לצלוח נהר בנקודה שהיתה נתונה לאש כבדה של מרגמות ותותחים. המפקד החליט לחסוך בחיי אדם ע"י שהגשר יורכב מאחורי גבעה קטנה המרוחקת כ-150 מ' מגדת הנהר — ומאות אחדות של חיילים ישאורו ביניהם עד אל מי הנהר. הגשר התפרק כמה פעמים בעת התנועה, אולם בכל פעם הורד לאדמה, חוקו, ואח"כ המשיכו לשאתו. היתה זאת פעולה שנתבצעה באופן "חלק" — ונתבצעה במהירות.

חיל ההנדסה

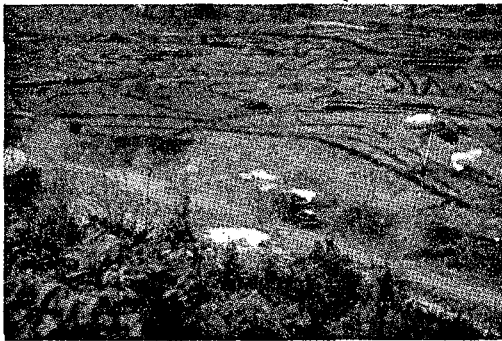
מן הפרק בספר העוסק בחיל-ההנדסה, כבר שאבתי דוגמ' אות מספר. אף על פי כן סבורני כי עבודת צוות-סיוע הנד' סיים ראיה להיזכר במיוחד. צות כזה היה "צות דיילי", רב סמל י. פ. דיילי הסתייע בו בסמל קיימברג (אלחוטן) ובקור' פורל ברטלי (נהג). בפעלם עם חיל הרגלים או לפניו, בתקופה שבין 2 ל-9 באפריל 1951, איפשרו הם לחיל-הרגלים להמצי מכניסה להרבה נתיבים שלא היו אלא "סימטאות-שק"; וע"י מסעיה-סיוע-הטכניים שלהם והדוות האלחוט, איפשרו את שגור-למועד של סיוע הנדסי מספיק לצורך התקונים ההכ"רחיים בכבישים ובגשרים. סיוור כזה הוא מלאכה מסוכנת, מאומצת וזוכה אך לעתים רחוקות להערכה; אבל היא גורם רב-ערך בסיוע ההנדסי לחיל-הרגלים.

אמרה נדושה היא שמעשי-אלתור בשדה הם חיוניים לכי

המאנויות לרציפים. בסיס פוסאן, מצד אחד, היה עמוס אספקה; והדיביינות הלוחמות, מאידך גיסא, נזקקו חמורות לאותם סוגי אספקה עצמם — אבל הרכבות לא יכלו להעביר אלא אספקה חיונית ביותר בלבד. אך מה היו סוגי האספקה החיונית ביותר? אותה שעה נתמנו ע"י המפקדה "משגרים" מאיצים" מקרב קצינים בכירים. הללו היו יורדים לרציפים, או אל תחנות הרכבת, כשכל אחד מהם שוקד על הפריט לו חזר לכו ביותר; אספקה שכבר נמצאה בתהליך ההורבלה — את קרונוניה היו מעבירים לנתיבי מסילה צדדיים, והיו מחפשים ומרכיזים למשלוח את הפריטים שזכו עתה לכתר עדיפות" חדש. ומשהגיע "משגר מאיץ" חדש עוד יותר — היה תהליך העתקה הקרוונה מתחיל כולו מחדש. לבסוף הפך המצב קריטי עד כדי כך, שנוצר הכרח לעבד תכנית מתואמת. גובשה מערכת פקוח לקביעת הטונגי היומי שניתן לשלחו לפי "כתובת" מסוימת בזירת המלחמה. החי לות האפסנטיים השונים הגישו את דרישותיהם, הללו נבדקו ומוינו ולכל אחד אושרה מכסת הטענה מתאימה. נקבע צורך בקבלת אשור לתנועה לפני צאת הרכבת. לא היה זה פתרון מושלם; היו בו לקויים מכשילים, אבל הוא העלה סדר מתוך תהויו בזה.

חיל הכימאים

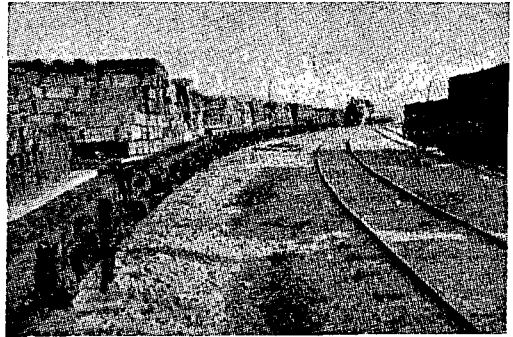
חיל הכימאים גילה את העובדה כי רוחות ההרים המשתנות והבלתי ניתנות לתחזית שבקוראיה מקשות על השמוש בעשן. נוסף לכך פעלו יחידות בקרבה כזאת זו לזו, שלעתים קרובות עשן שעור לאחת, הפריע לאחרת. הנפל"ם נתגלה כיעיל מאוד נגד חיילי האויב וכנושק נגד טנקי. בימים הראשונים במלחמת קוריאה, נתגלו קשיים בהכנת התערובת הטובה, כי לא היו בנמצא מדי-חום לכדי קת מידת חומו של הבנוין. כאשר הושגו מדי-חום ונתקבלה מכונת ערבוב מטיפוס חדש, (E2 R3) פותח יצור משיביע רצון. ההוצאה היומית הממוצעת של נפל"ם בימים שהיו נוחים לפעולה היתה: חיל האויר — 45.000 גלון (**).

יחידות קרבות שנותקו מקויהן קיבלו את אספקתן ע"י הצנחנות מן האויר.

הצי — 12.000 גלון; "צבא הצי" (***) — 5000 גלון. נתגלתה סבה מעניינת ל"אכזבים" (****) בפצצות נפל"ם. העדר אש נ"מ של האויב אפשרה לטייסים להנמיך בטיסות הפצצה עד כדי 7-10 מ' בלבד בפני הקרקע. אולם בגובה כה קטן נגרם מספר "אכזבים" רב מדי.

צוע פעולותיהם של מהנדסי קרב; אולם כאשר מקים — כמסופר בספר — איש חיל ההנדסה מבנה תחליף במקום גשר, שהיה מצוי בו מעביר מימ, 30 ס"מ קוטר, והוא ממלא בשברי הריסות שונים את כל השקע מעליו היה בנוי תחילה הגשר — הרי אין כאן לפנינו אלחור שדה — כי אם בורות סתם!

חיל התובלה העביר אספקה מהנמלים למצבורים ולמחסנים במהירות ועילות.

חיל תובלה

פעולות חיל התובלה מתוארות במספר בעיות מעשיות. באביב 1951, כאשר פילסה לעצמה הארמיה השמינית בקרבות את דרכה חזרה צפונה, הפכה התובלה בכבישים לבעיה קריטית יותר ויותר. במאמץ לודא ניצול וגמישות מכסימליים בתפעול משאיות הקרפוס העשירי, אורגן "בנק משאיות". החילות האפסנטיים (*) "סרקו" את יחידותיהם וקבצו את כל המשאיות שלא עסקו בהובלת מטענים חיוניים. בין המשעים לשעים משאיות הועמדו בדרך זאת לרשות "הבנק". נוסף לכך, הוקמו נקודות בקרה של משטרה צבאית ליד כל נקודת הספקת תחמושת. כל משאית ריקה העולה צפונה, פרט למקרי יחידים, הוטענה בתחמושת. לנהגים ניתנו פתקים שציינו את משך הזמן בו היעסק כל ירכבם בדרך זאת. עשרים וחמש משאיות בממוצע "הוכנסו לתלם" באופן כזה. פלוגות תחזוקת חיוש החזיקו פטרולי תחזוקה על הכבישים בכל שעות היממה, ומטוסי קישור קלים נוצלו לאיכון מכונות שהתקלקלו. במידת האפשר, תוקנו כלי הרכב במקום. סבורים שבפעולה זאת התקרבו לנצולו של הרכב במאת האחוזים.

שרות מסילות הברזל הצבאי מספק דוגמה הממחישה את ערכה של שיטת פקוח המושתתת על יסודים נכוחים לעומת שיטת ה"משגרים" המאיצים, שעה שעוסקים בתוונות של מטענים חיוניים. ביולי 1950 לא היה בידי הרכבות להעביר את כמויות האספקה העצומות באותה מהירות בה נפרקו הן

(*) בלשון צבא ארה"ב — "השרותים הטכניים" — ובכללם חיל ההנדסה, התובלה, ההספקה, החיוש, הקשר, הרפואה והחיל הכימאים.

(**) גלון אמריקאי — קרוב ל-4 ליטר, לעומת הגלון האימפריאלי הבריטי הידוע בארץ המכיל כ-4.5 ליטר.

(***) לצי ולצבא הצי האמריקאי יש אוויריה משלהם.

DUDS (****)

חיל־הקשר

לדעתי אני, ראוי לומר הערה אחת באשר לחיל־הקשר, שלא הועלתה מתוך אף אחת משיחות־התחקיר. התקשרות בקוריאה לא נפלה מכל מה שהושג בצבא ארה"ב אי פעם בקרב. אולם חזרה ונשנתה הטענה הישנה־הנושנה בדבר הנוהג להצפין תשדורות לצורך העברה אלחוטית, בעוד שאם שרית היתה העברה מהירה יותר במטוסי־קישור או ברצי אופנוע וג'יפ.

אגב אורחא, חיל הקשר זכה והחזיר כנפיו לעצמו* בקר־ריאה; וזאת ע"י השמוש במטוסי־הקשר — לצורך העברת דואר ולבצוע משימות צלומי־אוויר דיביוניות*. כדי להגיע לפענוח מדויק של תצלומי־אוויר, דרושים תצלומים של אותו שטח שצולמו בשלושה ימים רצופים — על מנת לקבוע את השניים שארעו בתנוחת הגייסות ופעילותם. לתהליך ביצוע הצילום דרך הצנורות־המשולבים התקינים של צבא־היבשה וחיל האוויר, נדרשו שמונה ימים, מהרגע בו בקשו צילום זה ועד לרגע בו הומצא אל מפקדת דיביוניה. מחלקת־הצלום בפלוגת־קשר־דיביונית אמרה כי תוכל לקצר משך־זמן זה, וניתן לה האשור לנסות זאת (**). כתוצאה ממאמציה, בוצעו באחד הימים אחר־הצגרים תצלומים שבהם נראו ברור מחפורות, בונקרים ושוחות שועל של האויב — והם נמ־סרו למפענח־התצלומים למחרת בבוקר.

חיל־הרפואה

חיל־הרפואה הלך וקרב בעקביות את המתקנים הכירורגיים לקו החזית, על מנת שאפשר יהיה לטפל במקרי הפציעה החמורים בכל אותו ההקדם שתנית אש־האויב. במלחמת העולם השנייה ניצלו חיי החילים ללא ספור בזירת דרום־מערב האוקיינוס השקט בזכות בתי־החולים הכירורגיים הניידים שקודמו עד לתחנות־האסוף הגדודיות; אבל אפילו אז היה תכופות צורך בכך שצוות נושאי־אלונקות מקרב הילי־דימ, בני ארבעה אנשים, ישאו את הפצועים מהלך כמה שעות דרך בצות עד אל ראשי־השבילים בהם המתניו הגיעים. ואילו בקוריאה הציגו הריה בעיות־פגנוי דומות. נשיאת־אלונקות במשך שעה וחצי — שעתים היתה ענין רגיל בטרם הפך השמוש בהליקופטרים לנוהג רגיל. עד נובמבר 1951 כבר פינו ההליקופטרים שמונת אלפים פצועים, אשר רבים מהם לא היו שורדים־בחיים אלמלא צורת־הובלה זאת. הנסיעה ללא־טלטול, והגיעם־בהקדם אל תחנת האסוף או אל בית החולים, ודאי הנמיכו את שעור מקרי־המות כתוצאה מהלם לעומת זה של מלחמת העולם השנייה.

לפי אותו עקרון של הזזת מקומות הטיפול קדימה נהגו,

(*) חיל הקשר של צבא ארה"ב היה זה אשר רכש את המטוס הראשון לשמוש בצבאי, עוד בטרם היות חיל־אוויר, בראשית המאה ה־20. כמו כן יש לציין שבצבא ארה"ב מצוי מספר ידוע של המטוסים ברשות הצבא — להבדיל מעיקר כוח־המטוסים היבשתי שבמסגרת חיל־האוויר — אולם מטר־סימ־קלים והליקופטרים אלה עמדו לרשות המפקדות, וכן לרשות התצפית הארטילרית של חיל התותחנים — אך לא לרשותו של חיל הקשר. בשנים האחרונות החל משתמש בהם גם חיל הקשר — להעברת הדואר, במקרים ידועים להנחת קו־הטלפון, וכן לתפקידי צילומי־תצפית (אשר מתמיד היו מוטלים עליו בצבא ארה"ב).

(**) תוך שמוש במטוסי־קישור המצוי, כנ"ל, בדיביוניה אמריקאית.

לפחות בדיביוניה אחת, גם רופאי־השנים. כאשר היו אלה מרוכזים במרפאת־שנים אחת, הלך לאבוד יום־אדם שלם בכל מקרה שנוקא אדם לטפול. ואילו כאשר פלגות רפואת־שנים נשלחו קדימה אל צוות־הקרב־הרגימנטלים, עלה מספר הטפולים מ־1000 עד 8000 לחודש. כך בוצעה מלאכת ריפוי־שנים רבה יותר, והחילים הזקוקים לטיפול אכזרו פחות מזמנם.

חיל־החימוש

אנשי חיל־החימוש הקשיבו, כאשר מצביאים בקוריאה היו מגדירים אותה התנגשות כהתמודדות בין כוח־האדם של האויב לכוח האש של ארה"ב; והם הרהרו, בצדק, האמנם ניתן יהיה לקיים שעור־אש דומה אף במלחמה כוללת, כדור־ארצית*. שעורי האש האסטרטגיים שהושגו בקוריאה היו בגדר האפשר רק מפני שחלק קטן־ביחס של צבאות אותן המדינות שהו את "כוחות האו"ם" בקוריאה הופעל באותה מלחמה, ומשום שאוכלוסית מולדתם (וביחוד בארה"ב) גמרה ואמר שלא יחסר דבר ל"נערים שבחזית".

כי האנשים שבחזית אמנם עמלו בכדי להיות ראויים לסייע כזה מן המולדת — על כך מעידה פרשתה של פלגת־חימוש־דיביונית אחת. בעת הנסיגה בדצמבר 1950. כל מאמץ לא חסכו בה כשהמדובר היה בהצלת כל פריט־ציוד אפשרי. פעם, עם העצר הפלגה לחנית לילה, הוברר כי שמונה טנקים לא יוכלו לנוע ללא החלפת־מנועים. מרת הקור באותו לילה הגיעה לכ־23 — (צלסיוס). הוקמו אוהלים, הובררו מדורות, ובשעה 1800 לערך הוחל בעבודה. בשעה 0600 נמצאו שמונה הטנקים בדרכם, מצוידים במנועים חדשים. אכן, היתה זאת "עבודה בעתה" — כי הסינים נכנסו לכפר בצהרי אותו יום.

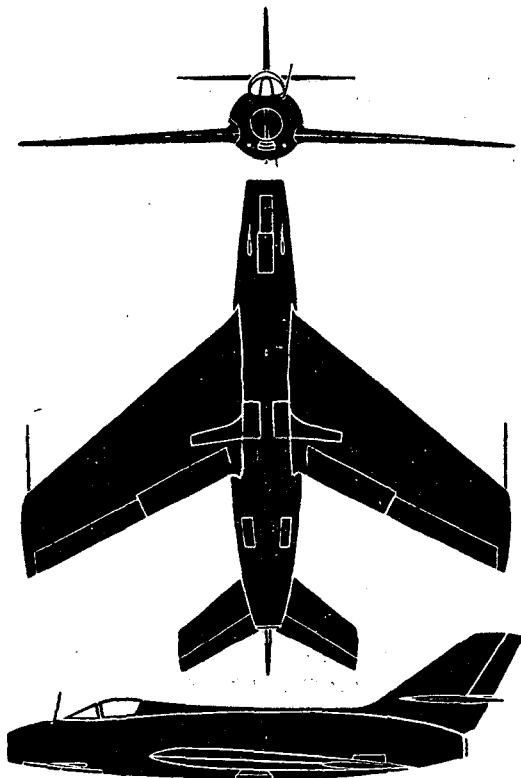
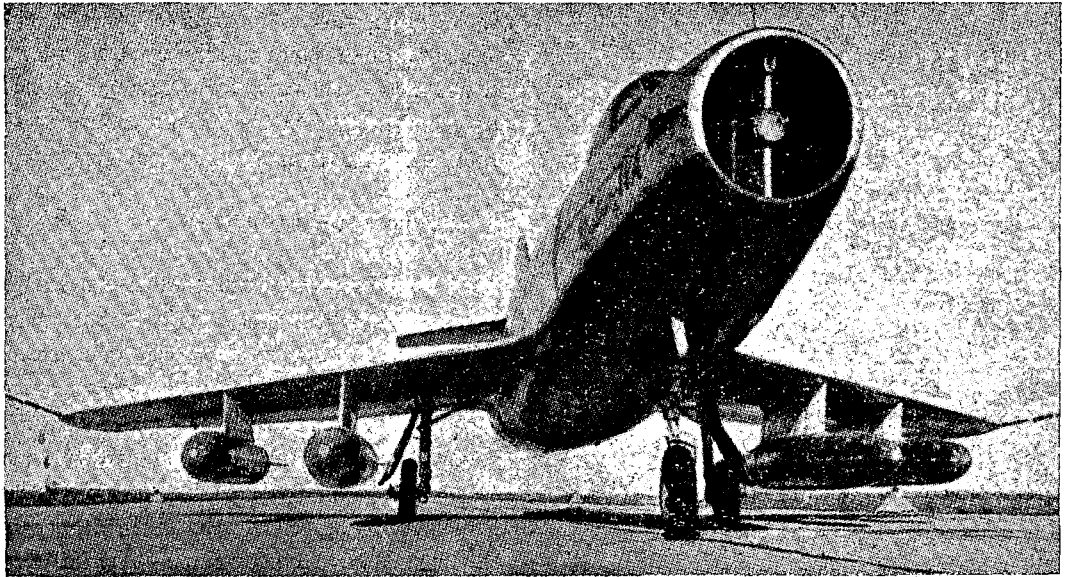
חיל־האפסנטאות

חיל־האפסנטאות בצע מלאכה מפתיעה בקוריאה. כל מי שהיה שם, יסכים עם כך שאי־שחזית זכה לתזונה טובה יותר מכל איש מלחמה שבדבר־הימים שלפניו. אולם אותו קצין הספקה דיביוניו ש"משך" מנות בשביל 35.000 במקום 13.000 איש — היה בודאי עד להזדמנויות של זבזבו מופקר! הנני נאלץ להגיע למסקנה שאלו הוכללה בווה־המצבה של אותה דיביוניה גם מצבת הרגימנטים־המסופחים והגייסות (סוף בעמ' 85)

משאיות מטעינות במאגר מרכזי את המנות־היומיות של דלק בשביל רכבי־הקרב.

„מיסטאר IV-A” - מטוס יריטה וסער

מטוס קרב חד-מושבי זה — המוגדר כמטוס יריטה, או מטוס סער להתקפות על-קרקע — הנו פרי התגבשותו של טיפוס מטוס קרב בעל כנפים מוטות אחורה בשלשלת של מטוסי הקרב מיצורם של מפעלי „דאסר” הצרפתיים — לעומת ה„אביטיפוס” של שלשלת נוכחית זו, ה„אוראגאן”, אשר עדין לא היה מוטה כנפיים. קודמו, „מיסטאר II” — מידת ההטיה אחורה של כנפיו היתה פחותה מזו של „מיסטאר IV”, ומכאן מספר הפרשים ברמות הבצעון ש בין השנים. מטוס דגם ראשון מסוג „מיסטאר IV” החל בטיסות נסיון בשלהי 1952; מאז קיץ 1954 החל יצורם של מטוסים אלה — אשר הוזמנו לא רק בשביל חיל האוויר הצרפתי אלא גם (מספר מאות) ע”י „רכש החוץ” של חיל האוויר של ארה”ב.

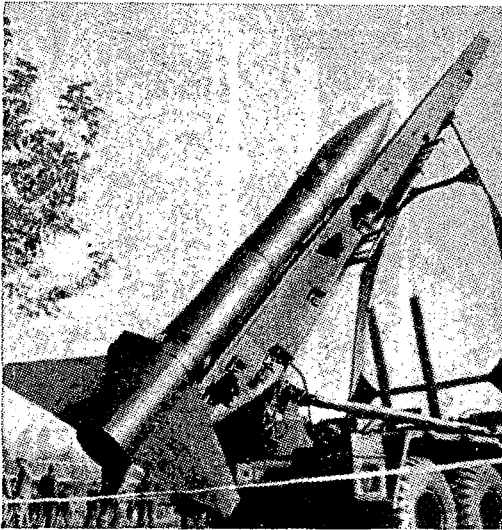
תכונות אופיניות:

מוטה	— 11.12 מ'
אורך	— 12.85 מ'
גובה	— 4.40 מ'
מנוע	— סילון תוצרת ורדון „היספנו-סואיזה”.
עצמת המנוע	— בעל כוח 3180 ק”ג משיכה סטטי.
מהירות מכסימלית	— 1120 קמ”ש בגובה פני-הים.
מהירות שיוט	— 990 קמ”ש בגובה של כ-9100 מ’.
משך טיסה	— 1 שעה 10 דקות.
סייגרום	— 12200 מ’.
שעור-נסיקה	— 2680 מ’/דקה.
	— 10.5 דקות לגובה 12200 מ’.

חימוש: 2 תותחים בני 30 מ”מ (קבועים מתחת לחרטום המטוס), 150 תחמישים לכל תותח.

מסוגל לשאת רקיטות אוויר-אוויר (38) או רקיטות אוויר-אד-קרקע (12), או 2 פצצות בנות 500 ליטראות או פצצה בת 1000 ליטראות, או 2 מיכלי נפלים בני 480 ליטר.

„עוצבה אטומית“ מוקמת בחופי היס-התיכון

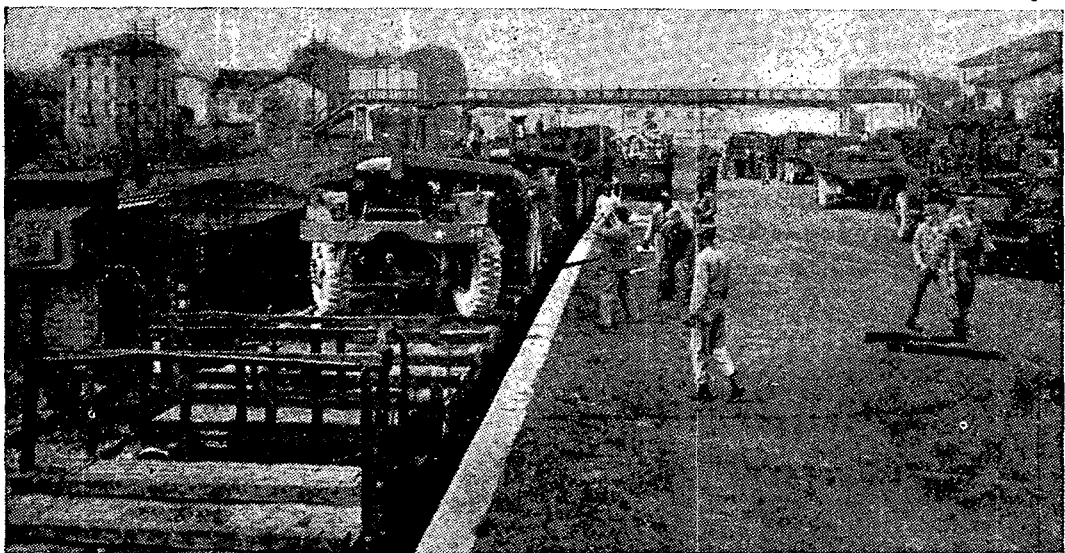
„יוחנן הישר“ על „פם השיגור“

שלו נועדו התמוכות בעלות-המידות הנראות במשאיות שעל „משטח-הרכבת. וזאת לזכור, כי משקל הרקיסה לבדה — 3 טון (שכן קוטרה 762 מ"מ, ואילו אורכה 8.20 מ'); ויש ויש צורך בתמוכות. משקלה כולל האביזרים וכלי ההיסע (טרקטור) הוא כ־23 טון.

„כוח-משימה גרעיני בן כ־5000 איש...“ „נבחן והולך בסביבת ליברנו שבאיטליה המרכזית“ „מבחינה איסטרטגית יהיה ביכולתו של כוח-משימה זה, בפיקוד גנ' מיכאליס, „לזון“ במהירות לכל גזרה שבירת היס-התיכון — היס-האדריאטי — הרי-האלפים, ולהתפרס שם חיש. מבחינת עצמת האש והניידות עדיף הוא על 15000 חיילים אמריקאיים שהוצאו מאוסטריה...“

(מערכות, צ"ח, פברואר 1956, עמ' 68)

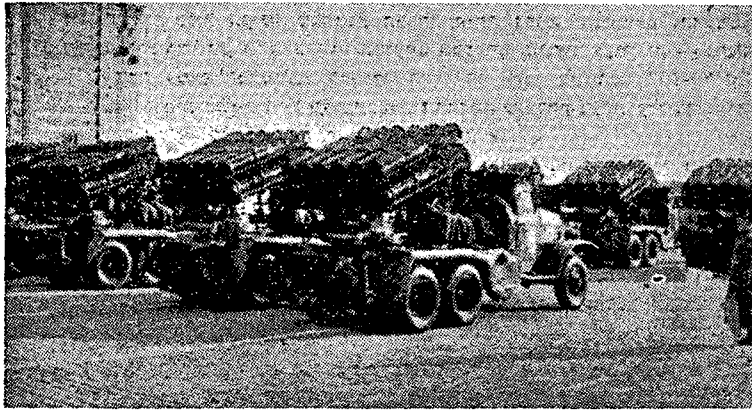
בעוצבה חדשה זו, (שהיא כנראה אות-ומפת לטיפוס עוצבות העתיד בצבא ארה"ב) הקובע איננו מספר האנשים כי אם טיבם ועצמתם של כלי-הפגיעה אשר לה. ע"כ מהוה גודל-הארטילריה החמוש ברקיסות „יוחנן הישר“ אחד מעיקרי כוחה. רקיסות אלה (העשויות לשאת ראשי-נפץ אטומיים או רגילים), יתרוגן הגדול בפשטותן; מכוננים אותן למטרה בדרך הדומה-למדי לנו של כלי-תותח ארטילרי רגיל, ואין הן זקוקות לתחבולות אלקטרוניות להנחתותן בתעופתן (כבמקרה הקליעים-המונחים). הכלי שמסיען — הוא מתקן-השיגור שלהן. מתקנים אלה ניידים יותר מכלי הארטילריה הכבדים המובהקים.

בתחנת-הרכבת בויצ'נצה (צפ'ימז' איטליה) בבוא „עוצבת-האטומית“

משאיות הנושאיות את „תמוכות“ פסי-השיגור של רקיסות-האטומיות („יוחנן הישר“) מורדות מ„משטח“ הרכבת בבוא יחידתן (הסוללה ה־85 מגודל-הארטילריה ה־85 לארה"ב) מאוסטריה, כחלק ב„כוח-המשימה הגרעיני“ שרוכז באיטליה. מויצ'נצה אל ליברנו שבתוף טוסקנה, מקום חנית העוצבה החדשה, נעה היחידה בכבישים.

נשק-רקטי סוביטי — במפגן-ראווה

מוללות-רקטיות חדישות במצעד ב"כיכר-האדומה"

הכלים הרקטיים המוטעים על גבי משטחי-המשאיות, 12 קנה (כשתי דיוטות) לכל-כלי, הם הרגול בן-זמננו של כלי ה"קטיו" שה"רקטיים שהופעלו על-ידי ה"צבא-האדום" עוד באמצע שנות מלחמת-העולם השניה — בדומה לסוללות הרקטיות (עד ל-38 קנה לסוללה, ואף למעלה מזה) שטופחו בצבא ארה"ב, ולכלים הרקטיים הנגד-מטוסים שהופעלו על ידי הבריטים נגד ה"בליץ" של היטלר מאז סתיו 1940.

1940. הצבא הסובייטי השתמש אולי יותר מצבאות אחרים ב"ארטילריה רקטית" זו במערכות מלחמת-היבשה.

"גייסות-לוגיסטיים" במבחני חזית — (סוף מעמ' 82)

יות עוד ולא את "נעלי השלג" (העשויים חמרים-פלסטיים ורפוד פנוימ) — כיון שהיו קלות ונוחות יותר לצעידה. כנראה לא ידעו אותם קצינים כי נעלי עור גרסות וקופאות עדי-מהרה. והיה מספר הפעמים שהחליפו גרבים כאשר היה הרי החלפת הנעלים לא היתה אפשרית. ודבר שהחמיר את המצב עוד יותר היה זה שהחילים רבים, שנצטרכו להתהלך במים, הועלו אח"כ בהודמנויות רבות לכלי-רכב ונסעו מהלך כמה שעות מבלי שיוכלו לעמל את רגליהם. בדרגות-קור כאלה היו אברים שקופאים (על כל החזיונות של דקבון ברקמות הגוף ולעתיים הפסד חלקי של אברים) בבחינת ודאות.

אולם, לעומת זאת, סיפורי-המעשה הבא בספר מיד אחרי הנ"ל — מבליט דוקא את פעולתו-הפקודית הנאה של מפקד רגימנט, אשר למד מנסיונו כי לצעידה ולטפוס בקרקע-מבותר נעלי-הקרב טובות מנעלי-השלג — ולכן הורה כי במסכות כאלה יש לנעול נעלי-קרב.

אחת רשימה מדגישה כי תחת עינו הפקוחה של מפקד הרגימנט הנ"ל היה נמוך ביותר שעור קפיאת האברים ושאר פגעים הבאים מן הקור. מובן מאליו כי הדבר שיש בו צורך כאן הוא שימוש ב"שכל בריא", כפי שהעיר אחד המספרים: "אין כלל ליצר הלבשה וציוד שיהיו נקיים-מדומם בכל סוגי מצבים ותנאים, והמסקנה מכך היא שעלינו לאמן את חיילינו כיצד להשתמש נכונה בלבוש ובציוד שבידם בכל אחד ממצבים שונים אלה".

סקירה זו הנה הראשונה במדורנו החדש "על-י-1970"

הבנות-דיביזיוניים*, יתכן והמספר המתקבל אז, היה מת-קרב יותר לאותו מספר 35,000, אשר פוסאן נאותה כל כך מהר לקבלו כמות שהוא. וכן ארץ מעשה בדיביזיה, שבצאתה לראשונה אל קוריאה יכלה היא להעתיק את מפקדתה בעזרת 25 משאיות. אך עד מהרה נזקקה אותה מפקדה ל-50 מש"איות! הקצין שתאר את הפרשה, מאשר את טענת גני-בריג' ס. ל. א. מרשל, שככל שהנך מגויס בהעמסת ציוד על החייל, כן מפחית הנך מעילותו**.

ושוב — השגחת הפיקוד

סקירה זו פתחה בהערכת חשיבותה של השגחת הפיקוד; ולשם הדגשת יתר יועלה כאן נושא זה גם בדוגמאות המטכ"יות. אחד הקצינים שניהלו את השיחות עם אנשי החזית בקוריאה לצורך בירור עובדות בשביל הספר, אשר בדק כיצד הוסכר לחיילים אורח-הלבוש ל"עונה" הרטובה-הקרה*** קונן על כך שאף בהגיע הטמפרטורה לכ-15° — צלסיוס בקירוב, הורו קצינים לאנשיהם לנעול בשלג נעלי-קרב עשור

* כלומר גייסות שאינם אורגניים לדיביזיה (כגון יחידות סיוע של הקורפוס והארמיה) שטופחו לדיביזיה או פעלו בגד רחב; ואשר לרגימנטים-המסופחים, הרי יכול היה להיות רגליהם רגימנט רגלים נוסף, וכמעט בודאי — יחידות אר-טילריה.

** בספרו "מטען החייל וניידות האומה" (חלק ממנו פורסם בקונטרס "ניידותו של הלוחם" בהוצאת "מערכות").
*** מונח אפסנאי בצבא ארה"ב למכלול הלבוש ההולם מוג אויר זה, להכריל למשל מהדרוש בשביל עונה רטובה-חמה שבאזורים טרופיים.

מכ"ם - מאכן מרגמות

מזה מספר שנים הפכה הסוגיה של איכון מרגמות יריב לאחת הבעיות הנוכחות לציון חכוף ביותר מעל דמי העתונות הצבאית מקצועית של ארצות אירופה ואמריקה ואין תימה: כי הרי יתכן שהמרגמה היא היא אויבו המסוכן ביותר של חיל הרגלים בתנאים הנוכחיים של לחימה. מן הסוג הנהוג - הן בשל מספר הנפגעים לו היא גורמת, והן בגלל הקושי שבהשגת הבטחה נאותה בפניה. המאמרים והדיונים העוסקים בחישובים ובהערכת האפשרויות השונות, או בעקרונות המדעיים הטקטיים הנוגעים לענין זה - נושאים בדרך-כלל אופי כגלי.

ערכה „מאכן המרגמות“ המכ"מי האמריקאי (לפי ציוניהם "MPQ-10") שמורכב. אולם ב-1955 נתמרטמו פרטים של ממש על מערכת האיכון החדשה שטופחה בפועל ע"י צבא ארה"ב ואשר הופעלה על-ידי על-פני מרקזמן ממושך, במחציתה השנייה של מלחמת קוריאה.

בעיני הבעיות היא כיצד לאכן מרגמת אויב ולפגוע בה מיד לאחר שהספיקה לירות פצצה אחת בלבד - או לכל היותר שתיים - ובטרם הספיקה לגרום אבדות לרוב? וכן כיצד לתורר תזורה על אותו מעשה משמגסה האויב להעתיק את מרגמתו לעמדה אחרת - או לפתוח בירי סרוגין ממרגמות חליפין?

בעלי מערכת האיכון הניידת החדשה, טוענים כי היא מאפשרת זאת, על-ידי ש.עקב-מכ"מי אבטומי מגלה את נתיב הפצצה ונצמד אליו; לאמתו של דבר, הרי הוא מתווה בחזרה את מסלול התעופה בו עפה הפצצה ומגלה ע"י כך את עמדת האויב. העברת היריעות למרכזינהול-האש" ופתיחת אש מענה ארטילרית כלפי המרגמה, הם ענין של דקות מעטות ביותר.

התמונה שבצמוד זה מציגה את פעולת מערכת האיכון באופן סכמטי. כמובן שהצבת כלי האיכון וכלי הארטילריה הנה במציאות של-חזית שונה, מיסתרת יותר והמרחקים שביניהם גדולים יותר.

(לתשומת לב הקורא: - הדגמה מאלפת לחיוניות איכון המרגמות מצויה ברשימת „הצבת מרגמות בקרב“ - מאת הגנרל-מיוזר. קיסל. - שב„צקלון“ חוב' מס' 29).

(1)
מסלול תעופתה של פצצת מרגמה אויבת.

(2)
המכ"ם מגלה את המסעה בתעופתה. עוקב אבטומי מסית אחרי נתיבה באוויר ומסמנו; משגר את נתחי נים אל המטען.

(4)
כיוונוע מקימה המדויק - יורים חיבצורים אש מענה מדויקת אל מרגמת האויב ומשמדים אותה. מפנדל.

(3)
המחשב מתרגל את הנתונים ומסמנם, ומאש שר למפעיל לאכן ברוק חוד-סתיבה את מרגמת האויב.

ל"מערכות"

שא ברכה

להופעת גליון המאה

עלה והצלח!

"שיכון עובדים"

בע"מ

לצבא הגנה לישראל

שא את ברכת

כרמל **מזרחי**

לחג עצמאות ישראל

עלה והצלח!

לצבא הגנה לישראל

שא את ברכתנו

**להופעת גליון המאה
של עתונך "מערכות"**

עלה והצלח!

בנק קפת עם בע"מ

נוסד 1919

לצבא הגנה לישראל

שא את ברכתנו הנאמנה

להופעת גליון המאה של עתונך "מערכות"

עלה והצלח!

בי"מ ל. גליקמן

בע"מ

לצבא הגנה לישראל

שא את ברכת

בתי יציקה „וולקן“

בע"מ

להופעת גליון המאה

של עתונך „מערכות“

עלה והצלח!

ל"מערכות"

עתון צבא הגנה לישראל
שא את ברכתנו הנאמנה
להופעת גליון המאה

עלה והצלח!

„אתא" בע"מ

ל, "מערכות"

שא את ברכתנו להופעת גליון המאה

עלה והצלח!

"נוד"

תעשית פרודים בע"מ

לצה"ל

שלוחה ברכתנו הנאמנה

עלה והצלח!

"ציון" בע"מ

החברה הלאומית לבטוח

"הודה" בע"מ

חברה לאחריות ובטוח

לצה"ל

שא את ברכתנו הנאמנה

להופעת המאה

של עתונך „מערכות“

עלה והצלח!

ב י ת

„סולל בונה“ בע"מ

לצבא הגנה לישראל

שא את ברכתנו הנאמנה

לחג עצמאות ישראל

עלה והצלח!

בתי ממגורות, דגון"

בע"מ

לצבא הגנה לישראל

שא את ברכת

„אבו וסיד“ בע"מ

להופעת גליון המאה של מערכות'

עלה והצלח!

לצה"ל

שא ברכת

„המגפר“ בע"מ

להופעת המאה של עתוונך, מערכות

לצבא הגנה לישראל

שא אח ברכת

„ועמין“ בע"מ

להופעת המאה של „מערכות“

עלה והצלח!

לצבא הגנה לישראל

שא את ברכתנו הנאמנה
לחג עצמאות ישראל

עלה והצלח!

מכשירי תנועה בע"מ

חיפה

•

תל-אביב

לצבא הגנה לישראל

שא את ברכת

„אגוד משקיעי הוז חוץ בישראל“

לחג עצמאות ישראל

עלה והצלח!

לצבא הגנה לישראל

שא את ברכתנו הנאמנה

לחג עצמאות ישראל

עלה והצלח!

בלובוס

